

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

Szám	Tárgy	Oldal
41/2011. (VI. 9.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 385/2009. (IX. 15.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	551
42/2011. (VI. 9.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 386/2010. (V. 19.) OVB határozatának megsemmisítéséről és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasításáról.....	552
43/2011. (VI. 9.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 398/2010. (V. 19.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	555
44/2011. (VI. 9.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 412/2010. (VI. 17.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	556
45/2011. (VI. 9.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 634/2010. (X. 1.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	557
50/2011. (VI. 24.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 379/2010. (V. 19.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	560
51/2011. (VI. 24.) AB határozat	A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 2009. december 31. napjáig hatályos 170. § a) pontjának „egészségbiztosítási járulékot, munkavállalói járulékot és számított személyi jövedelemadó előleget” szövegrésze alkotmányellenességéről.....	561
54/2011. (VI. 30.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 292/2009. (VI. 23.) OVB határozatának megsemmisítéséről és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasításáról.....	564
55/2011. (VI. 30.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 445/2009. (XI. 20.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	566
56/2011. (VI. 30.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 406/2010. (V. 27.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	567
57/2011. (VI. 30.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 407/2010. (V. 27.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	568
58/2011. (VI. 30.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 470/2010. (VIII. 4.) OVB határozatának megsemmisítéséről és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasításáról.....	569
59/2011. (VI. 30.) AB határozat	Az Országos Választási Bizottság 19/2011. (II. 3.) OVB határozatának helybenhagyásáról.....	573

47/2011. (VI. 9.) AB határozat	Tata Város Önkormányzatának az Alkotmány u. – Ady E. u. – Tópart u. – Bartók B. u. – által határolt terület Építési szabályzatáról szóló 9/2002. (IV. 30.) számú rendeletének módosításáról szóló 18/2005. (VII. 15.) számú rendelete alkotmányellenességéről	575
48/2011. (VI. 9.) AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításáról, mert Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzata a Budapest Hegyvidék XII. Kerületi Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítéséről szóló 21/2001. (X. 31.) önkormányzati rendeletében nem tett eleget a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény 52. §-ában, valamint 54. § (1) bekezdés a) pontjába foglalt szabályozási kötelezettségének	578
49/2011. (VI. 9.) AB határozat	Almásfüzitő Község Önkormányzatának a távhőszolgáltatásról szóló 9/1999. (VII. 1.) számú rendelete 16. §-ának 2009. május 4. napjáig hatályos első és második mondata alkotmányellenességéről	581
52/2011. (VI. 24.) AB határozat	Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának, a Miskolc Megyei Jogú Város Építési Szabályzatáról szóló 21/2004. (VII. 6.) sz. rendelet módosításáról szóló 12/2006. (III. 8.) sz. rendeletének 2. §-a alkotmányellenességéről	583
53/2011. (VI. 24.) AB határozat	Törökbálint Nagyközség Önkormányzatának a Tó Park területének helyi építési szabályzatáról, valamint Törökbálint Nagyközség Helyi Építési Szabályzatáról szóló többször módosított 18/2001. (IX. 18.) rendeletének módosításáról szóló 11/2007. (IV. 27.) rendelete alkotmányellenességéről	587
46/2011. (VI. 9.) AB végzés	Az Országos Választási Bizottság 351/2009. (VIII. 14.) OVB határozata ellen benyújtott kifogás érdemi vizsgálat nélkül visszautasításáról	590
341/B/2001. AB határozat	A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 103. § (1) bekezdése és a 110. § (2) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	592
43/E/2007. AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról az egyes befektetések egységes garanciájának hiányával összefüggésben	594
807/B/2007. AB határozat	A Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény 20. § (4) bekezdése, valamint a régészeti lelőhely, lelet megtalálójára anyagi elismerésének részletes szabályairól szóló 18/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet 14/D. § (1) és (2) bekezdése, valamint 14/F. § (1), (2) és (3) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	598
1012/B/2008. AB határozat	A 3/2002. Büntető jogegységi határozat IV/1. pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	601
37/B/2009. AB határozat	A jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény 1. § (2) bekezdése és 2. § (1)–(2) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	604
72/B/2009. AB határozat	Az egyes adó- és járulék törvények módosításáról szóló 2008. évi LXXXI. törvény 204. § (1) bekezdésének második mondata alkotmányellenességéről	607
486/B/2009. AB határozat	A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 98. §-a és 99. § (2) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	609

98/E/2010. AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény; a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény, a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és korlátaikról szóló 2008. évi XLVIII. törvény, valamint a távollevők között kötött szerződésekről szóló 17/1999. (II. 5.) Korm. rendelet vonatkozásában	612
241/D/2010. AB határozat	A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 187. § (1) bekezdés c) pontja és 237. § (4) bekezdése alkotmányellenességéről	616
880/D/2010. AB határozat	A Legfelsőbb Bíróság Kfv.IV.37.778/2009/6. számú végzésével szemben benyújtott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 273. § (1) bekezdésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panaszt elutasításáról	619
1228/B/2010. AB határozat	A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 36/D. § (1) bekezdés b) pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról ...	623
1251/E/2010. AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról a tekintetben, hogy a jogalkotó az Alkotmány 70/F. §-a alapján nem alkotta meg azt a jogszabályt, ami az ingyenes és kötelező általános iskolai oktatásban részt vevő valamennyi tanuló részére térítésmentesen biztosítaná a tankönyvellátást	628
1252/B/2010. AB határozat	A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 34/A. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	632
545/B/2011. AB határozat	A társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény 43. § (1) bekezdés c) pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról	639
64/H/2006. AB határozat	Gönyű Község Önkormányzatának az építményadó bevezetéséről szóló, többször módosított 9/1992. (I. 24.) ÖKT rendelet 6. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	641
762/H/2006. AB határozat	Gyál Város Önkormányzatának a települési szilárd hulladék kezelésére irányuló hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 26/2002. (XII. 20.) Ök. számú rendelete 1. számú melléklete I. 2. pont b) pontja és a IV. pont b) pontja alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	644
733/E/2009. AB határozat	Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség vizsgálatáról a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény végrehajtásáról szóló 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendelettel kapcsolatban.....	647
1770/B/2010. AB határozat	Az autópályák, autóutak és főutak használatának díjáról szóló 36/2007. (III. 26.) GKM rendelet 7/A. § (4) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról	649
128/B/2011. AB határozat	Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzatának Békéscsaba Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzatáról szóló 5/2006. (I. 26.) önk. rendeletének 39. §-a alkotmányellenességének vizsgálatáról	651
488/B/2011. AB határozat	Hévíz Város Önkormányzatának az egyes közszolgáltatások kötelező igénybevételéről szóló 32/1995. (XII. 19.) rendelete 2. § (1) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatáról.....	652
705/E/2005. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	655
242/B/2006. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	656
808/B/2006. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	657
279/B/2007. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	658
649/B/2007. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	659

1315/B/2007. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	660
219/B/2008. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	661
474/B/2008. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	663
859/B/2008. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	664
158/B/2009. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	666
235/B/2009. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	668
271/E/2009. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	669
294/B/2009. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről és az indítvány visszautasításáról.....	670
537/B/2009. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	672
1411/B/2009. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	673
411/B/2010. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	674
712/B/2010. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról és az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	674
1656/B/2010. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	677
842/B/2004. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	679
863/H/2005. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	680
669/H/2007. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	681
881/B/2007. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	682
998/B/2007. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	683
1313/B/2008. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	683
1435/H/2008. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	684
18/H/2009. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	684
717/D/2009. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	685
1328/B/2010. AB végzés	Az alkotmánybírósági eljárás megszüntetéséről.....	686
1454/D/2010. AB végzés	Az indítvány visszautasításáról.....	687
326/I/2011. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról.....	688
366/I/2011. AB elnöki végzés	A nyilvánvalóan alaptalan indítvány elutasításáról.....	689

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

41/2011. (VI. 9.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak az országos népszavazás kitzűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 385/2009. (IX. 15.) OVB határozatát a jelen határozatban foglalt indokolással helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát nyújtotta be hitelesítés céljából az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB). Az aláírásgyűjtő íven a következő szöveg szerepelt:

„Kezdeményezzük a vonatkozó jogszabályok módosítását úgy, hogy Magyarországon a paksi atomerőmű 100 kilométeres körzetén belül lévő és később létesülő atomreaktorok együttes összteljesítménye ne haladhassa meg a 2 GW-ot.” Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 385/2009. (IX. 15.) OVB határozatával (a továbbiakban OVBh.) megtagadta.

Az OVB azzal indokolta döntését, hogy a kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményének, amely szerint a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. Az OVB a következőket állapította meg: „a kezdeményezés alapvetően feltételezi azt, hogy a választópolgárok az aláírásgyűjtés és a kérdésben tartott népszavazás alkalmakor pontosan tisztában vannak azzal, hogy jelenleg mennyi a paksi atomerőmű teljesítménye. (...) A kezdeményezés a Bizottság álláspontja szerint megtévesztő is, mivel az szinte minden meglévő és létesítendő atomreaktor bővítését és építését megtiltaná, tekintettel arra, hogy a paksi atomerőmű jelenlegi teljesítménye is megközelíti a 2 GW-ot”.

Az OVB határozata ellen az indítványozó a törvényben előírt határidőn belül terjesztett elő kifogást. Az indítványozó szerint az OVB tévesen állapította meg, hogy a kérdés nem egyértelmű, és így az Nsztv. 13. § (1) bekezdése alapján nem hitelesíthető. Úgy gondolja, hogy a választópolgárok „értelmi képességének és felkészültségének” megítélése nem tartozik az OVB hatáskörébe. Álláspontja szerint értelmetlen az OVB állítása, miszerint a kérdés valamennyi atomreaktor építését és bővítését megtiltaná, mivel az ország mérete lehetővé teszi reaktorok építését máshol is.

Mindezek alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg az OVB határozatát, és kötelezze az OVB-t új eljárás lefolytatására.

II.

Az Alkotmánybíróság a kifogást az alábbi jogszabályok alapján vizsgálta meg:

1. Az Nsztv. vonatkozó rendelkezései:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha
(...)

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

2. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban Ve.) vizsgálatba bevont rendelkezései:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címelve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.
(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás részben megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjának megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az

Alkotmánybíróság kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás, amelynek során az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdés a)-c) pontjaiban, valamint a 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, valamint hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és a vonatkozó törvényeknek megfelelően járt-e el.

A kifogás megfelel a törvényi feltételeknek, ezért az Alkotmánybíróság a Ve. 130. § (3) bekezdése alapján az indítványt érdemben bírálta el.

2. Ezt követően az Alkotmánybíróság az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdést vizsgálta a tekintetben, hogy – a kifogást tevő indítványa alapján – a népszavazásra feltenni kívánt kérdés megfelel-e az Nsztv. 10. § c) pontjában meghatározott követelményeknek.

Az Nsztv. rendelkezése értelmében az OVB-hez hitelesítés céljából benyújtott aláírásgyűjtő íven konkrét kérdést kell megfogalmazni. A konkrét kérdésnek olyannak kell lennie, hogy arra a választópolgárok egy esetleges népszavazás alkalmával egyértelműen „igennel” vagy „nemmel” tudjanak válaszolni, mivel az Nsztv. 13. § (2) bekezdése alapján a konkrét kérdést a kezdeményezésben megfogalmazott formában, változtatás nélkül kell népszavazásra bocsátani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen esetben hitelesítés céljából az OVB-hez benyújtott aláírásgyűjtő íven szereplő mondat nem kérdés, hanem kijelentő mondat, így nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek, ezért arról az Nsztv. 10. § c) pontja alapján népszavazást nem lehet tartani. Kijelentő mondatra – amely az indítványozó szándékát tartalmazza – nem lehet válaszolni. Ennek különös nyomatókat biztosít az Nsztv. 13. § (2) bekezdése, amely szerint a kérdést változatlan formában kell népszavazásra bocsátani. Mivel a hitelesítésre benyújtott szöveg nem kérdés, népszavazás tartására nem alkalmas.

Az Alkotmánybíróság határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenése tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 967/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 61. számában

42/2011. (VI. 9.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 386/2010. (V. 19.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Magánszemély 2010. május 4-én országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtotta be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 2. §-a szerinti hitelesítés céljából.

Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e Ön azzal, hogy az országgyűlési képviselőknek csak a bizonylattal alátámasztott elszámolható kiadásai után járhat választókerületi pótlék és lakhatási támogatás?”

Az OVB megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formái, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért a 386/2010. (V. 19.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) annak mintapéldányát hitelesítette.

2. A kifogást tevő a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 77. § (1) bekezdése, valamint 130. §-a alapján kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz az OVBh. ellen, kérve annak megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását.

A kifogással érintett határozat a Magyar Közlöny 2010. évi 82. számában, 2010. május 19-én jelent meg; a kifogás 2010. június 3-án 8 óra 00 perckor, vagyis a törvényes határidőn belül érkezett az OVB-hez.

A kifogást tevő szerint az OVB-nek meg kellett volna tagadnia a hitelesítést, mert a feltenni kívánt kérdésben „az országgyűlési képviselők (...) bizonylattal alátámasztott elszámolható kiadásai” szövegrész többféleképpen értelmezhető: értelmezhető úgy is, hogy „csak a képviselői munkával összefüggő kiadásokra vonatkozik”, de úgy is, hogy minden kiadásra, „melyről a képviselőnek bizonylata

van”, így nem felel meg sem a választói, sem a jogalkotói egyértelműség követelményének.

II.

Az Alkotmánybíróság a kifogást a következő jogszabályi rendelkezések alapján vizsgálta.

1. Az Nsztv. érintett rendelkezése:

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

2. A Ve. érintett rendelkezése:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

[...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás az alábbiak szerint megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *h*) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342.]. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

2. Az Alkotmánybíróság számos alkalommal foglalkozott az országgyűlési képviselők költségtérítésének kérdésével, így – többek között – a 82/2009. (VII. 15.) AB határozatában, valamint a 117/2010. (VI. 30.) AB határozatában is.

A 82/2009. (VII. 15.) AB határozatban az Alkotmánybíróság az Országgyűlésnek az országos népszavazás elrendeléséről szóló 28/2009. (IV. 17.) OGY határozatát vizsgálta,

melyben az Országgyűlés országos, ügydöntő népszavazást rendelt el a jelen ügyben szereplő kérdéssel nagyrészt megegyező kérdésben („Egyetért-e Ön azzal, hogy az országgyűlési képviselőknek csak a bizonylattal alátámasztott elszámolható kiadásai után járhat költségtérítés?”). A vizsgált OGY határozatot az Alkotmánybíróság megsemmisítette, és az Országgyűlést új eljárásra utasította arra tekintettel, hogy az országgyűlési képviselői tevékenységgel összefüggő költségek elszámolásának szabályozása olyan mértékben módosult, hogy az új jogi szabályozás tükrében a népszavazásra bocsátott kérdés már nem felel meg sem a választópolgári egyértelműség, sem a jogalkotói egyértelműség követelményének.

(Ebben az ügyben egyébként az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát és az azon szereplő kérdést az OVB hitelesítette, és az OVB határozata ellen nem érkezett kifogás.)

A 117/2010. (VI. 30.) AB határozatban a jelenlegivel szó szerint megegyező kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítése volt az ott vizsgált OVB határozat tárgya. Az OVB 346/2009. (VIII. 14.) OVB határozatával megállapította, hogy a kezdeményezés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak, és a hitelesítést megtagadta. A határozatát a következőkkel indokolta: „[a] választókerületi pótlék és a lakhatási támogatás fogalmát az országgyűlési képviselők tiszteletdíjáról, költségtérítéséről és kedvezményeiről szóló 1990. évi LVI. törvény módosításával az egyes képviselői juttatások és kedvezmények megszüntetéséről szóló 2009. évi LXV. törvény vezeti be, mely 2010. január 1-jén lép hatályba. Ez a jogszabály módosította a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvényt is (a továbbiakban: Szja.tv.), mely szerint a választókerületi pótlék és a lakhatási támogatás is adóköteles jövedelem. Ebből következően 2009. december 31-ig hatályát veszíti az a szabályozás, mely a képviselői költségtérítés teljes összegét adómentes juttatásként kezelte. Az állampolgárok számára a szabályozási tárgykörrel kapcsolatos törvényalkotási folyamat olyan részletekben nem ismert és áttekinthető, mint amilyen részletre az új kérdés irányul. Így azt a látszatot kelti, mintha nem változott volna meg a bizonylat nélküli, adómentes jövedelmek lehetősége az országgyűlési képviselők esetében. Az Országos Választási Bizottság következetes gyakorlata alapján nem hitelesíthető az a kérdés, amely félrevezető eleme által megtéveszti a választópolgárokat akarát-kifejezésükben.” (ABH 2010. június, 734.)

A támadott OVB határozatot az Alkotmánybíróság helybenhagyta azzal, hogy az OVB helyesen hivatkozott arra, hogy az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés az időközben bekövetkezett jogszabály-módosítások miatt a választópolgárok számára megtévesztővé vált.

3. Az Alkotmánybíróság szerint a feltenni kívánt kérdés nem egyértelmű, azonban a kifogást tevő érvelésétől eltérő indokból.

3.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata során számos határozatban értelmezte az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében

foglalt, a népszavazásra bocsátandó kérdéssel szemben támasztott egyértelműség követelményét. E határozataiban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az egyértelműség követelménye a népszavazáshoz való jog érvényesülésének garanciája. Az egyértelműség követelménye ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdésnek egyértelműen megválaszolhatónak kell lennie. Ahhoz, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen, a kérdésre „igen”-nel vagy „nem”-mel lehessen felelni (választópolgári egyértelműség). Az eredményes népszavazással hozott döntés az Országgyűlésnek az Alkotmány 19. § (3) bekezdés *b*) pontjában foglalt jogkörének – Alkotmányban szabályozott – korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Ezért a kérdés egyértelműségének megállapításakor vizsgálni kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, milyen jogalkotásra köteles (jogalkotói egyértelműség) [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 396.; 25/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 381, 386.; 24/2006. (VI. 15.) AB határozat, ABH 2006, 358, 360–361.; 84/2008. (VI. 13.) AB határozat, ABH 2008, 695, 703.]

3.2. A választókerületi pótlék és a lakhatási támogatás fogalmát az egyes képviselői juttatások és kedvezmények megszüntetéséről szóló 2009. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Módtv.) vezette be 2010. január 1-jei hatállyal, az országgyűlési képviselők javadalmazásáról szóló 1990. évi LVI. törvény (a cím – ugyancsak a Módtv. általi – módosítása előtt az országgyűlési képviselők tiszteletdíjáról, költségtérítéséről és kedvezményeiről szóló 1990. évi LVI. törvény; a továbbiakban: Kjtvt.). A Kjtvt. 1. §-ának megfelelően a képviselői javadalom tiszteletdíjból (alapdíj és pótdíj), választókerületi pótlékból, valamint lakhatási támogatásból áll. A Kjtvt. 3. §-a határozza meg a választókerületi pótlék mértékét, amely a képviselői tiszteletdíj meghatározott százaléka, míg a lakhatási támogatásról a 4. § rendelkezik.

A Módtv. nemcsak az országgyűlési képviselők javadalmazásának rendszerét alakította át, hanem egyúttal módosította az Szja.tv. egyes rendelkezéseit is. E módosítások következtében az országgyűlési képviselők költségtérítésének korábbi adómentessége megszűnt. Az Szja.tv. hatályos 16. § – Módtv. 11. §-ával módosított – (1) bekezdése értelmében az országgyűlési képviselői tevékenység is olyan önálló tevékenységnek minősül, amelynek eredményeként a magánszemély bevételhez jut, és amely az Szja.tv. szerint nem tartozik a nem önálló tevékenység körébe. A Módtv. 13. §-a folytán az Szja.tv. 3. számú mellékletének I. „Jellemzően előforduló költségek” alcímű fejezete kiegészült a 25. ponttal, melynek megfelelően az országgyűlési képviselői tevékenységgel összefüggésben megszerzett bevétel esetén az adott tisztséggel összefüggő

feladat ellátása érdekében felmerült, a magánszemély nevére kiállított bizonylattal igazolt kiadás – ideértve különösen a lakhatási támogatásra jogosult országgyűlési képviselő szállásra fordított kiadását –, valamint az adott tisztséggel összefüggő feladat ellátása érdekében használt tárgyi eszközök átalány-értékcsökkenése költségként elszámolható kiadásnak tekintendő (feltéve, hogy azok a felsorolásban említett kivételekkel, részben sem szolgálják a magánszemély személyes vagy családi szükségleteinek kielégítését).

4. Az OVB a jelen ügyben – a 346/2009. (VIII. 14.) OVB határozattal ellentétben – hitelesítette a korábban feltett kérdéssel szó szerint megegyező kérdést tartalmazó aláírásgyűjtő ív mintapéldányát, amit azzal indokolt, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben megkövetelt formai, valamint a feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jogszabályok ismertetett megváltozása folytán a feltett kérdés tartalma megegyezik a hatályos szabályozással. A feltenni kívánt kérdés a jelen ügyben is azt a téves benyomást kelti, mintha az országgyűlési képviselők számára az elszámolás nélküli költségtérítés nyújtotta kedvezmény megszüntetésére irányulna. Az Országgyűlés azonban a Módtv. elfogadásával a népszavazási kezdeményezésben foglaltaknak eleget tett azzal, hogy ezt az országgyűlési képviselőket megillető kedvezményt megszüntette. Az Országgyűlés a költségtérítést – és annak adómentességét is – megszüntette, az országgyűlési képviselők minden javadalmazását az Szja.tv. hatálya alá helyezte oly módon, hogy költségszámolásra az Szja.tv. magánszemélyekre irányadó általános szabályai szerint van mód; ennek következtében a kérdés a továbbiakban nem értelmezhető, nem állapítható meg egyértelműen milyen további jogalkotásra irányul. „A népszavazás rendeltetésével összeegyeztethetetlen, és a választópolgárokat az Alkotmány 70. § (1) bekezdése alapján megillető népszavazáshoz való jogot is sértené olyan kérdés népszavazásra bocsátása, amely az egyértelműség hiánya miatt, sem a választói akarat kifejezésére, sem az Országgyűlést terhelő jogalkotási kötelezettség tartalmának megítélésére nem alkalmas.” [82/2009. (VII. 15.) AB határozat, ABH 2009, 779, 789.]

Minthogy tehát a kérdés azt a látszatot kelti a választópolgároknak, mintha az országgyűlési képviselők költségtérítése adómentes juttatás lenne, azaz jelenleg nem kizárólag a bizonylattal alátámasztott elszámolható kiadásaik után lennének jogosultak választókerületi pótléokra, illetve lakhatási támogatásra, az Alkotmánybíróság szerint nem felel meg a választópolgári egyértelműség követelményének. A kérdés az átlagos választópolgárnak azt sugallja, hogy „igen” szavazatával a fennálló jogszabályi helyzet megváltoztatására szavaz. Valójában azonban a kérdésre adott „igen” válasszal a mai jogi szabályozást erősítenék meg, míg a „nem” válasz értelmetlen lenne.

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság a 386/2010. (V. 19.) OVB határozatot – a Ve. 130. § (3) bekezdésében

foglalt jogkörében eljárva – megsemmisítette, és az OVB-t új eljárásra utasította.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 970/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 61. számában

43/2011. (VI. 9.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 398/2010. (V. 19.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási

Bizottság (a továbbiakban: OVB) 398/2010. (V. 19.) határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

Az OVB vitatott határozatában az országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az aláírásgyűjtő íven a következő mondat szerepelt: „Kezdeményezzük, hogy az Alkotmány egészüljön ki azzal, hogy a Magyar Köztársaság kiváló társadalmi értéknek tekinti az emberek Isten hitét.”

Az OVBh. indokolása megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 17. §-ában foglaltaknak, amely szerint a népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést. Az OVB álláspontja szerint a kezdeményezés olyan definíciót tartalmaz, amely sem a választópolgár, sem az Országgyűlés számára nem értelmezhető. Másfelől, az Alkotmány 28/D. §-a alapján a népi kezdeményezés arra irányulhat, hogy az Országgyűlés a hatáskörébe tartozó kérdést tűzzön napirendjére. A beadványozó kezdeményezése azonban konkrét jogalkotásra irányul. Ezért azt a téves látszatot kelti, mintha a választópolgár az aláírásgyűjtés alkalmával népszavazási kezdeményezést támogatna.

2. Az OVBh. a Magyar Közlöny 2010. évi 82. számában, 2010. május 19-én jelent meg, a kifogást 2010. június 3-án, a törvényben előírt határidőn belül terjesztették elő az OVB-nél.

A kifogástevő álláspontja szerint a hatályos jogszabályok nem teszik kötelezővé, hogy a kérdésben szerepeljen „az Országgyűlés tárgyalja meg”, illetve egy ehhez hasonló szövegrész. Az aláírásgyűjtő ív tartalmazza az „országos népi kezdeményezést támogatunk” fordulatot, amely egyértelművé teszi, hogy az ív népi kezdeményezés, és nem népszavazás elrendeléséhez gyűjt aláírásokat. A kifogástevő ezért az OVBh. megsemmisítését és az OVB új eljárásra kötelezését kérte az Alkotmánybíróságtól.

II.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság a kifogás alapján lefolytatott jogorvoslati eljárásban azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdésében, illetve 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

2. Az Alkotmánybíróság az OVBh.-val szemben benyújtott kifogás érveit nem találta megalapozottnak. Az

OVB a kifogásolt határozatban az aláírásgyűjtő ív hitelesítését az Alkotmány 28/D. §-a, valamint az Nsztv. 17. §-a és 18. § b) pontja alapján jogszerűen tagadta meg. Ezért az Alkotmánybíróság az OVBh.-ban foglalt indokolással egyetértve a 398/2010. (V. 19.) OVB határozatot helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 976/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 61. számában

44/2011. (VI. 9.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népi kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 412/2010. (VI. 17.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 412/2010. (VI. 17.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

Az OVB vitatott határozatában az országos népi kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az aláírásgyűjtő íven szereplő kérés a következő: „Kezdeményezzük, hogy az Országgyűlés tűzze napirendjére és tárgyalja meg, hogy az Alkotmány egészüljön ki azzal, hogy a Magyar Köztársaság kiváló társadalmi értékeknek tekinti az emberek Isten hitét.”

Az OVBh. indokolása megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kezdeményezés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 17. §-ában foglaltaknak, amely szerint a népi kezdeményezésnek pontosan és egyértelműen tartalmaznia kell a megtárgyalásra javasolt kérdést. Az OVB álláspontja szerint a kezdeményezés olyan definíciót tartalmaz, amely sem a választópolgár, sem az Országgyűlés számára nem értelmezhető. Nem egyértelmű ugyanis, hogy a kezdeményezésben szereplő „kiváló társadalmi érték” kifejezés mit takar, és milyen módon határozható meg.

2. Az OVBh. a Magyar Közlöny 2010. évi 104. számában, 2010. június 17-én jelent meg, a kifogást 2010. július 2-án, a törvényben előírt határidőn belül terjesztették elő az OVB-nél.

A kifogástevő álláspontja szerint a kérdés megfelel a népi kezdeményezés követelményeinek, a „kiváló”, „társadalmi” és „érték” kifejezések érthetők, a választópolgárok és az Országgyűlés számára is világosak. A kifogástevő ezért az OVBh. megsemmisítését és az OVB új eljárása kötelezését kérte az Alkotmánybíróságtól.

II.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság a kifogás alapján lefolytatott jogorvoslati eljárásban azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdésében, illetve 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

2. Az Alkotmánybíróság az OVBh.-val szemben benyújtott kifogás érveit nem találta megalapozottnak. Az OVB a kifogásolt határozatban az aláírásgyűjtő ív hitelesítését az Nsztv. 17. §-a és 18. § b) pontja alapján jogszerűen tagadta meg. Ezért az Alkotmánybíróság az OVBh.-ban foglalt indokolással egyetértve a 412/2010. (VI. 17.) OVB határozatot helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1080/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 61. számában

45/2011. (VI. 9.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak az országos népszavazás kitzúzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 634/2010. (X. 1.) OVB határozatát a jelen határozatban foglalt indokolással helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Indítványozó országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát nyújtotta be hitelesítés céljából az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB). Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e Ön azzal, hogy jogerős ítélet nélkül legfeljebb 1 évig tarthasson az előzetes fogvatartás?”

Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 634/2010. (X. 1.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) megtagadta.

Az OVB döntését azzal indokolta, hogy „a kérdésben tartott eredményes népszavazás alkotmányellenes eljárásra kötelezné az Országgyűlést, így a kérdés burkolt alkotmánymódosításra irányul”. Az OVBh. indoklásában foglaltak szerint „a kérdésben tartott eredményes népszavazás következményeként megalkotandó szabályozás szerint a bíró mérlegelésétől függetlenül egy évet követően megszűnne a terhelt előzetes letartóztatása”. Így nem lenne biztosított az, „hogy az állam teljesítse a büntető hatalom gyakorlására vonatkozó alkotmányos jogát és kötelezettségét”. Az OVB határozatában megállapította, hogy a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani, így az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 10. § b) pontja alapján megtagadta az aláírásgyűjtő ív hitelesítését.

A kezdeményező a törvényes határidőn belül kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz az OVB határozatával szemben. Álláspontja szerint az OVB tévesen állapította meg, hogy sikeres népszavazás esetén sérülne az állam joga és kötelessége a büntető hatalom gyakorlására. A sikeres népszavazás a hatályos szabályozásban foglalt időtartamot csökkentené, ezért nem ütközik jogszabályba. Álláspontja szerint a kérdés megfelel a népszavazási kezdeményezés követelményeinek és az aláírásgyűjtő ív hitelesíthető.

Ezért kérte, hogy az Alkotmánybíróság az OVB határozatát semmisítse meg, és az OVB-t kötelezze új eljárás lefolytatására.

II.

Az Alkotmánybíróság a kifogást az alábbi jogszabályok alapján vizsgálta meg:

1. Az Nsztv. vonatkozó rendelkezései:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

(...)

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

2. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) vizsgálatba bevont rendelkezései:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani.

(...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helyben hagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás, amelynek során az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdése a)-c) pontjaiban, valamint a 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, továbbá az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

A kifogás a törvényi feltételeknek megfelel, ezért azt az Alkotmánybíróság a Ve. 130. § (3) bekezdése alapján érdemben bírálta el.

2. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés – amely az előzetes fogvatartás idejének limitálására irányul – az OVB határozatában foglalt indokoláson túlmenően megfelel-e az egyértelműség követelményének.

Az Alkotmánybíróság már több határozatában foglalkozott az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt a népszavazásra feltenni kívánt kérdésekkel szemben támasztott egyértelműség követelményével [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 396.; 25/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 381, 386.; 24/2006. (VI. 15.) AB határozat, ABH 2006, 358, 362.; 26/2007. (IV. 25.) AB határozat, ABH 2007, 332, 342.]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata az egyértelműség követelményét a népszavazáshoz való jog érvényesülésének alkotmányos garanciájaként értelmezi. A népszavazásra bocsátott kérdésnek egyrészt a

választópolgár, másrészt a jogalkotó számára egyértelműnek kell lennie. A választópolgári egyértelműség követelménye szerint a népszavazásra feltett kérdésnek egyértelműen eldönthetőnek kell lennie, arra a választópolgárnak „igen”-nel vagy „nem”-mel kell tudnia válaszolni. Ebből következően a túl bonyolult, érthetetlen, értelmezhetetlen, félreérthető vagy félrevezető kérdés nem tekinthető egyértelműnek.

Az Alkotmánybíróság a 26/2007. (IV. 25.) AB határozatában azt is megállapította: a választópolgári egyértelműség követelményének része, hogy a választópolgárok a kérdés megválaszolásának lehetséges következményeit világosan lássák. Következésképpen az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a választópolgárokat félrevezető, félreérthető kérdések nem felelnek meg az egyértelműség követelményének (ABH 2007, 332, 337.). Az Alkotmánybíróság e határozatában hangsúlyozta továbbá, hogy „[a]z egyértelműség követelményének lényege, hogy a népszavazási kérdésnek döntésre alkalmasnak kell lennie, aminek a jogalkotói és a választópolgári egyértelműség feltételül szükséges, de nem egyetlen feltétele. Az egyértelműség részének tekinti az Alkotmánybíróság azt is, hogy a népszavazási kérdésben foglalt döntési kötelezettség ne legyen kivitelezhetetlen, végrehajthatatlan, következményeiben kiszámíthatatlan. Ezért az Alkotmánybíróság a jövőben az egyes népszavazási kérdések alkotmányos megengedhetőségéről szóló döntéseiben e szempontot is figyelembe fogja venni.” (ABH 2007, 332, 337.)

A jelen esetben népszavazásra bocsátandó kérdés arra irányul, hogy az előzetes fogvatartás időtartama jogerős ítélet nélkül legfeljebb egy évig tarthasson. A kérdés egyértelműségének vizsgálata során két pontot kell részletezni: egyrészt meg kell vizsgálni, hogy mely időszak tartozik az „előzetes fogvatartás időtartamába”, másrészt át kell tekinteni az „előzetes fogvatartás” fogalmát.

2.1. Az előzetes letartóztatás tartamának részletes szabályait a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 131. és 132. §-ai tartalmazzák. A Be. az előzetes letartóztatás tartamát több szempont alapján is differenciálja. Az első megkülönböztetési szempont, hogy a vádirat benyújtása előtt, vagy azt követően rendelik-e el: a vádirat benyújtása előtt ugyanis a nyomozási bíró rendelheti el az előzetes letartóztatást az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozandó határozataig, de legfeljebb egy hónapra. Ezt követően a nyomozási bíró dönt az előzetes letartóztatás meghosszabbítása kérdésében, alkalmanként legfeljebb három hónappal hosszabbíthatja meg a terhelt fogva tartását, összesen legfeljebb az előzetes fogva tartás elrendelésétől számított egy éves tartamig. A vádirat benyújtását követő időszakra vonatkozóan a Be. 131. § (4) bekezdése tartalmaz rendelkezéseket. Ennek alapján „a vádirat benyújtása után az elsőfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig tart”.

A másodfokú bíróság tekintetében a Be. a továbbiakban különbséget tesz a másodfokú bíróság előtt még folyamat-

ban lévő ügy – ilyen esetben az előzetes letartóztatás a másodfokú eljárás befejezéséig tart –, és az ügydöntő határozattal befejezett ügy között, amikor is az előzetes letartóztatás a harmadfokú eljárás befejezéséig tart. A törvény tehát megkülönböztet aszerint, hogy az eljárás első fokon, másodfokon, vagy harmadfokon van folyamatban.

Az előzetes letartóztatás elrendelésének kérdése felmerülhet a rendkívüli perorvoslatok körében is, a Be. 413. § (1) bekezdése értelmében ugyanis, „ha a bíróság a perújítási indítványt alaposnak találja, a perújítást elrendeli, és az ügyet a megismételt eljárás lefolytatása végett megküldi az alapügyben eljáró elsőfokú bíróságnak, illetőleg a megismételt eljárás lefolytatására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz teszi át, egyidejűleg (...) a szükséges kényszerintézkedést elrendelheti”.

A hatályos Be. az előzetes letartóztatás tartamát az ügy tárgyát képező bűncselekmény tárgyi súlyától is függővé teszi. A Be. 132. § (3) bekezdése a legkisebb tárgyi súlyú bűncselekmények esetén egy évben maximalja az előzetes letartóztatás időtartamát. Ha a terhelttel szemben öt évnél nem súlyosabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás, az előzetes letartóztatásban töltött idő a két évet nem haladhatja meg. Az előzetes letartóztatás felső határidejét a Be. négy évben határozza meg, ha a terhelttel szemben kiemelkedő tárgyi súlyú, azaz tizenöt évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmény miatt van folyamatban eljárás.

2.2. A népszavazásra bocsátandó kérdésben feltüntetett „előzetes fogvatartás” kifejezés minden személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedést jelölhet. E körbe tartozik az őrizetbe vétel, az előzetes letartóztatás, a házi őrizet, valamint az ideiglenes kényszergyógykezelés is. A Be. 129. § (1) bekezdése szerint az előzetes letartóztatás „a terhelt személyi szabadságának bírói elvonása a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt”. Valószínű, hogy a kezdeményező az előzetes letartóztatást érti az „előzetes fogvatartás” fogalma alatt, ám ez a kérdésből egyértelműen nem tűnik ki.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a kezdeményező által feltett kérdés két ponton sem egyértelmű. Nem tisztázott, hogy a büntetőeljárás mely szakaszában elrendelt kényszerintézkedésre utal, valamint az sem, hogy pontosan mit ért az „előzetes fogvatartás” fogalma alatt.

Így a népszavazásra feltenni kívánt kérdés alapján a választópolgárok számára nem lehet világos, hogy pontosan melyik – a büntetőeljárás során alkalmazandó – kényszerintézkedésről van szó. Ezért a választópolgár döntése meghozatalakor nem lehetne tisztában azzal, hogy a kérdésre igennel vagy nemmel szavazás esetén pontosan miről döntene. A népszavazásra bocsátandó kérdésről tehát úgy kellene döntésüket meghozniuk, hogy nem volna egyértelmű számukra, a népszavazás sikere milyen változással járna.

Habár az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Nsztv. 13. § (1) bekezdése nem támaszt olyan követel-

ményt a népszavazás kezdeményezőjével szemben, hogy a kérdés megfogalmazásakor pontosan használja a hatályos jogszabályok terminológiáját, illetőleg pontosan meghatározza azt, hogy a népszavazási kezdeményezés mely jogszabályok módosítására, hatályon kívül helyezésére, vagy változatlan állapotban való fenntartására irányul [43/2007. (VI. 27.) AB határozat, ABH 2007, 571, 575.], a kérdésből mind a választópolgárok, mind az Országgyűlés számára ki kell derülnie, hogy milyen lehetséges következményekkel járhat a népszavazás. Ugyanakkor ahhoz, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni, szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen.

A jelen eljárásban vizsgált esetben megállapítható, hogy a választópolgárok a kérdés alapján nem lehetnének tisztában döntésük tartalmával; de a törvényhozó számára sem lenne világos, hogy sikeres – érvényes és eredményes – népszavazás esetén milyen jogalkotási kötelezettsége van.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az OVB végső döntésével megegyezően, de az Alkotmánybíróság jelen határozatában foglalt indokolás szerint megállapította, hogy az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés nem felel meg a választópolgári egyértelműség követelményének.

Így az Alkotmánybíróság az OVB 634/2010. (X. 1.) OVB határozatának rendelkező részét helybenhagyta, az Alkotmánybíróság jelen határozatában kifejtett indokok alapján.

Az Alkotmánybíróság határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bihari Mihály s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Holló András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k., Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1561/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 61. számában

50/2011. (VI. 24.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldánya és az azon szereplő kérdés hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 379/2010. (V. 19.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Köz-
lönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. Magánszemélyek 2010. április 24-én országos népszavazási kezdeményezés tárgyában aláírásgyűjtő ív mintapéldányát nyújtották be az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB) az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 2. §-a szerinti hitelesítés céljából.

Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt:

„Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés alkosson törvényt arról, hogy az Alkotmánybíróság előtti eljárásban bármely magyar állampolgár jogosult valamennyi indítványozó által kezdeményezett eljárás irataiba betekinteni, és az iratról – a személyes adatok kivételével – másolat kiadását igényelni?”

Az OVB megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért a 379/2010. (V. 19.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) annak mintapéldányát hitelesítette.

2. A kifogást tevő a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 77. § (1) bekezdése, valamint 130. §-a alapján kifogást nyújtott be az Alkotmánybírósághoz az OVBh. ellen, kérve annak megsemmisítését és az OVB új eljárásra utasítását.

A kifogással érintett határozat a Magyar Köz-
löny 2010. évi 82. számában, 2010. május 19-én jelent meg; a kifogás 2010. június 3-án 8 óra 00 perckor, vagyis a törvényes határidőn belül érkezett az OVB-hez.

A kifogást tevő szerint az OVB-nek meg kellett volna tagadnia a hitelesítést, mert a feltenni kívánt kérdésben „az Alkotmánybíróság előtti eljárásban” szövegrész többféleképpen értelmezhető, így nem felel meg sem a választói, sem a jogalkotói egyértelműség követelményének.

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontja alapján a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342.]. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

2. Az OVB határozatával egyetértve az Alkotmánybíróság a kifogást nem találta megalapozottnak, és az OVBh.-t az abban foglalt indokok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Köz-
lönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bihari Mihály s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Holló András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 969/H/2010.
Közzétéve a Magyar Köz-
löny 2011. évi 69. számában

51/2011. (VI. 24.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabály alkotmányellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 2009. december 31. napjáig hatályos 170. § a) pontjának „egészségbiztosítási járulékot, munkavállalói járulékot és számított személyi jövedelemadó előleget” szövegrésze alkotmányellenes volt, ezért az a Fővárosi Munkaügyi Bíróság 5.M.2307/2009. szám alatti perében nem alkalmazható.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közönlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. A Fővárosi Munkaügyi Bíróság bírja az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. §-a alapján – az előtte folyamatban lévő eljárás felfüggesztése mellett – fordult az Alkotmánybírósághoz, és kérte a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) 170. § a) pontjának „egészségbiztosítási járulékot, munkavállalói járulékot és számított jövedelemadó előleget” szövegrésze megsemmisítését, valamint a konkrét ügyben való alkalmazásának kizárását. A perben kártérítési igényről kell döntenie a Hszt. 170. § a) pontjára figyelemmel, amely az elmaradt jövedelem meghatározásának módjáról úgy rendelkezik, hogy a kár összegéből le kell vonni az elmaradt illetményre eső nyugdíjjárulékot, egészségbiztosítási járulékot, munkavállalói járulékot és számított személyi jövedelemadó előleget.

Az indítványozó azt állította, hogy a kifogásolt rendelkezés hátrányos megkülönböztetést tartalmaz a Hszt. hatálya alá tartozókra nézve, mert a keresetveszteségi járadék számítására vonatkozóan az egyéb foglalkoztatási jogviszonyokban alkalmazandó szabály ettől eltérően rendelkezik. A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: Mt.) 182. § a) pontja szerint a kártérítés összegének kiszámításánál az elmaradt munkabérrre eső nyugdíjjárulékot kell levonni. A kezdeményező bíró szerint a vázolt megkülönböztetés miatt a támadott szabályozás sérti az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglaltakat.

Érvelésében – többek között – utalt a jogállamiságból fakadó azon követelményre, hogy a különböző foglalkoz-

tatási jogviszonyokat szabályozó törvények ne tartalmazzanak indokolatlan megkülönböztetést. Az indítványozó további követelménynek tekinti az azonos jogintézmények egyező szabályozását, így különösen a keresetveszteséget elszenvedett károsultak egységes megítélését.

A kezdeményezést előterjesztő bíró hivatkozott továbbá az Alkotmánybíróság egyik határozatára, amely az általa támadott rendelkezéssel azonos, de egy másik törvényben foglalt szabályozást semmisített meg.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény módosításáról szóló 2009. évi CXLI. törvény 76. § (7) bekezdése érdemben módosította a Hszt. támadott szabályozását. A módosítás lényege, hogy 2010. január 1. napjától a Hszt. 170. § a) pontja értelmében a kár összegéből már nem kell levonni a munkavállalói járulékot és a számított személyi jövedelemadó előleget; a levonás csak a nyugdíjjárulékra és az egészségbiztosítási járulékra terjed ki.

Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Hatályon kívül helyezett, illetőleg módosított jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróság hatásköre csak akkor terjed ki, ha annak alkalmazhatósága az eldöntendő kérdés. (335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.) A konkrét normakontroll két esetben, az Abtv. 38. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezés és 48. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz alapján – mivel ilyenkor az alkalmazási tilalom kimondására van lehetőség – az Alkotmánybíróság már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességét is vizsgálja. Mivel a jelen ügy bírói kezdeményezésre folyik, az Alkotmánybíróság a vizsgálatot a folyamatban lévő ügyben alkalmazott, normatartalmát tekintve már hatályon kívül helyezett jogszabályi rendelkezésre nézve folytatta le.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezése:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Hszt. 2009. december 31. napjáig hatályban volt vizsgált rendelkezése:

„170. § A kártérítés kiszámításánál a kár összegéből le kell vonni:

a) az elmaradt illetményre eső nyugdíjjárulékot, egészségbiztosítási járulékot, munkavállalói járulékot és számított személyi jövedelemadó előleget,”

III.

Az indítvány megalapozott.

1.1. Bár az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szövegszerűen az emberi, állampolgári jogok tekintetében tiltja a hátrányos megkülönböztetést, a tilalom, ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot, kiterjed az egész jogrendszerre [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.]. „Az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság általános személyiségi jogával és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagossá mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes” [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 200.].

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az állam joga – s egyben bizonyos körben kötelezettsége is – hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az emberek között ténylegesen meglévő különbségeket [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.].

A diszkrimináció vizsgálatának előkérdése tehát, hogy az alapjoggal, illetőleg az alapjognak nem minősülő egyéb joggal kapcsolatban állított megkülönböztetés egymással összehasonlítható alanyi körre vonatkozik-e. Az Alkotmánybíróság 432/B/1995. AB határozata értelmében ugyanis az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[s]zemélyek közötti diszkriminációról csak akkor lehet szó, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon (ABH 1990, 78., ABH 1991, 162., ABH 1994, 744.)”. (ABH 1995, 789, 792.).

1.2. A Hszt. 162–178. §-ai szabályozzák a fegyveres szerv kártérítési felelősségét. Ennek megfelelően a fegyveres szerv a szolgálati viszonytal összefüggésben keletkezett kárért vétkességre tekintet nélkül felel. Az indítvánnyal támadott szövegrész, annak a szabályozásnak az egyik részeleme, hogy mit kell levonni a kártérítés összegének kiszámításánál. A 170. § szerint le kell vonni

a) az elmaradt illetményre eső nyugdíjjárulékot, egészségbiztosítási járulékot, munkavállalói járulékot és számított személyi jövedelemadó előleget,

b) az állami egészségügyi és a társadalombiztosítás keretében járó ellátás ellenértékét,

azt a pénzüsszeget:

c) amelyet a hivatásos állomány tagja munkaereje hasznosításával megkeresett vagy az adott helyzetben elvárhatóan megkereshetett volna,

d) amelyhez a hivatásos állomány tagja (illetve annak hozzátartozója) a megrongálódott dolog hasznosításával hozzájutott,

e) amelyhez a jogosult a károkozás folytán megtakarított kiadások eredményeként jutott hozzá.

Más munkavállalókra az Mt. 182. §-a határozza meg azt, hogy a munkáltató kártérítési felelősségénél mit kell levonni a kártérítés összegének kiszámításánál. Eszerint a kártérítés összegének kiszámításánál le kell vonni

a) az elmaradt munkabérrre eső nyugdíjjárulékot;

b) az állami egészségügyi és a társadalombiztosítás keretében járó ellátást;

c) amit a munkavállaló munkaereje hasznosításával megkeresett vagy az adott helyzetben elvárhatóan megkereshetett volna;

d) amihez a munkavállaló (hozzátartozója) a megrongálódott dolog hasznosításával hozzájutott;

e) amihez a jogosult a károkozás folytán megtakarított kiadások eredményeként jutott hozzá.

Az Mt. e szabályát kell alkalmazni a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 71. § (2) bekezdés a) pontja következtében a közszolgálati jogviszonyra, a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 83. §-a értelmében pedig a közalkalmazotti jogviszonyra is.

Az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Üsztv.) 75. §-a szerint az ügyészségnek az ügyéssel szemben az ügyészségi szolgálati viszonyból eredő kártérítési felelősségére és a kártérítés iránti igény érvényesítésének rendjére a Munka Törvénykönyvének a munkáltató kártérítési felelősségére vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Megállapítható, hogy a Hszt. és az Mt., Ktv., Kjt., valamint az Üsztv. hatálya alá tartozó személyek egyaránt foglalkoztatottnak minősülnek, foglalkoztatási jogviszonyban állnak.

A foglalkoztatási jellegű szolgálati viszonyban állók a többi, foglalkoztatási jogviszonyban álló személlyel az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése alkalmazásában a kár összegének meghatározása szempontjából azonos szabályozási körbe tartoznak. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény 94. § a) pontja – a fentiekől eltérően – egyedi megoldást alkalmaz, mert a kár összegéből levonni rendeli az egészségbiztosítási járulékot és a munkavállalói járulékot is, ugyanakkor osztja a többi foglalkoztatási jogviszonyban alkalmazott megoldást, vagyis a számított személyi jövedelemadó előleg levonására vonatkozó kötelezést nem tartalmazza.

2. Az indítvány alapján az Alkotmánybíróságnak a továbbiakban azt kellett vizsgálnia az Alkotmány 70/A. §-a tükrében, hogy az azonos szabályozási körbe tartozó alanyok között tett, a támadott szabályban megjelenő annak a különbségtételnek, amelynek következtében az indítvány szerint egyes jogalanyok hátrányos helyzetbe kerülhetnek, van-e alkotmányos indoka.

2.1. Az Alkotmánybíróság 42/2003. (IX. 19.) AB határozatával (ABH 2003, 453.; a továbbiakban: Abh.) bírálta

el azt az indítványt, amely a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény (a továbbiakban: Hjt., az Abh.-ban Tv. a megjelölése) 191. § a) pontjának a jelen ügyben vizsgált szövegrésszel azonos szabályozására vonatkozott. Ugyanakkor a korábbi ügyben benyújtott indítvány csak a „munkavállalói járulékot és számított személyi jövedelemadó előleget” szövegrész alkotmányellenességét kérte megállapítani, az „egészségbiztosítási járulékot” szövegrészre az indítvány nem terjedt ki.

Az Alkotmánybíróság az indítványt megalapozottnak találta, az alkotmányellenességet megállapította, és a támadott szövegrészt a határozat közzétételével egyidejűleg megsemmisítette.

Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság utalt arra, hogy: „[a] kártérítési jog klasszikus intézménye az ún. káronszerezés tilalma, amely szerint a károkozás nem vezethet a károsult alaptalan gazdagodásához, vagyis a kárösszegeből le kell vonni a károkozó magatartás során vagy következtében előálló vagyoni előnyöket. [635/D/1994. AB határozat, ABH 1998, 897.]

Ehhez hasonlóan a munka végzésére irányuló egyes jogviszonyokra vonatkozó szabályok (Mt., Ktv., Kjt., Üsztv., Tv. [a Hjt. itt használt rövidítése], Hszt.) is abból indulnak ki, hogy a munkáltatót ugyan teljes kártérítési kötelezettség terheli, de ez nem jelenti azt, hogy a máshonnan megtérülő kárösszegeket figyelmen kívül lehetne hagyni. Az Mt. 182. §-a a munkavállaló anyagi előnszerzésének szab gátat, illetve a munkavállaló kárenyhítési kötelezettségét célozza.

A kártérítés összecszerúségét a bíróság határozza meg. A munka végzésére irányuló jogviszonyokat szabályozó említett jogszabályok e bírói döntés egyes szempontjairól szólnak, amikor a kár összegének kiszámításánál levonni rendelnek meghatározott összegeket.” (ABH 2003, 453, 458.)

Az Alkotmánybíróság korábbi döntése meghozatalakor azt is figyelembe vette, hogy: „[a]z Szja tv. [a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény] értelmében a számított adó az összevont adóalap után az adótabla szerint megállapított adó. Az összevont adóalap adóját a számított adóból kell meghatározni, a törvény rendelkezéseinek figyelembevételével. Az Szja tv. ezenkívül tartalmaz az összevont adóalap adóját csökkentő kedvezményeket is. A befizetendő adó az Szja tv. értelmében az összevont adóalap adójának a kedvezmények levonása után fennmaradó része.

Mindezekből az következik, hogy a számított adó és a befizetendő adó összege egymástól eltérhet.

Az, hogy a támadott szabály már a kártérítés összegének meghatározásánál is a számított személyi jövedelemadó-előleget levonni rendeli, hátrányos a károsultra nézve. Ez még akkor is így van, ha a kártérítés így kiszámított összege után személyi jövedelemadót nem kellene fizetnie. Olyan szabály azonban, amely ezt előírja, nincs. A jövedelmet pótló kártérítés összege az Szja tv. értelmében nem adómentes.

A kifejtettek szerint a számított személyi jövedelemadó-előleg levonása a károsultra nézve hátrányos, mert egyrészt a kártérítés összege a vizsgált körben nem adómentes bevétel, másrészt a károsult által ténylegesen fizetendő adó számos körülménytől függően kevesebb is lehet, mint az Tv. 191. § a) pontja szerinti számított személyi jövedelemadó-előleg.” (ABH 2003, 453, 459–460.)

Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban további indokolatlan különbségtételt is feltárt az alábbiak szerint: „[a] Tv. rendelkezései értelmében a kár összegének meghatározásánál az átlagkeresetből kell kiindulni. Az átlagkereset összege tartalmazza az átlagkeresetet terhelő közterheket is.

A Tv. 191. § a) pontja a kártérítés összegének meghatározásánál az átlagkeresetet terhelő egyes közterhek levonását rendeli el.

Ezek között – ellentétben az Mt., a Ktv., a Kjt. és az Üsztv. szabályaival – szerepel a számított személyi jövedelemadó-előlegén kívül a munkavállalói járulékok is.” (ABH 2003, 453, 460.)

A 21/1990. (X. 4.) AB határozat értelmében az a kérdés, hogy a megkülönböztetés az alkotmányos határok között maradt-e, csakis a mindenkor szabályozás tárgyi és alanyi összefüggésében vizsgálható, ugyanaz a kritérium a kontextustól függően minősülhet diszkriminatívna. Az egyenlőségnek az adott tényállás lényeges elemére nézve kell fennállnia. Ha azonban adott szabályozási koncepció belül eltérő szabályozás vonatkozik valamely csoportra, ez a megkülönböztetés tilalmába ütközik, kivéve ha az eltérésnek kellő súlyú alkotmányos indoka van (ABH 1990, 73, 78.).

Erre a kérdésre az Abh. a következő választ adta: „[a] jelen esetben a kár összecszerúségének meghatározásánál az ismertetett különbségtételeknek nincs alkotmányos indoka. Sem a jogviszonyok eltérő sajátosságai, sem a kártérítési kötelezettség részben eltérő feltételei az adott esetben nem indokolják ésszerűen azt, hogy – a teljes kártérítés előírása mellett – a kártérítés összecszerúségére mégis más szabályok vonatkozzanak.

Az Alkotmánybíróság ezért a támadott szabályt az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése sérelme miatt alkotmányellenessé nyilvánította és megsemmisítette.” (ABH 2003, 453, 460.)

2.2. A jelen eljárásban az Alkotmánybíróság teljes egészében irányadónak tekintette az Abh.-ban kifejtetteket, és döntését ugyanazokra – a fentebb idézett – alkotmányossági érvekre alapozta. A Hszt. érintett szabályozására vonatkozó bírói kezdeményezés – mint arra már történt utalás – annyiban különbözik az Abh.-ban vizsgált indítványtól, hogy a konkrét ügyben eljáró bíró kérte az „egészségbiztosítási járulékot” szövegrész-elem alkotmányellenességének megállapítását is.

Erre vonatkozóan ugyanazt az álláspontot képviselte az Alkotmánybíróság, mint az Abh.-ban vizsgált másik két szövegrész-elem tekintetében. A megkülönböztetés tilalmába való ütközést vizsgálva, az Mt., és az egyéb, foglalkoztatási jogviszonyokat szabályozó törvények az irányadók ebben az esetben is. Az Alkotmánybíróság ezt fi-

gyelembé véve, megállapította, hogy egyik felhívott foglalkoztatási törvény sem tartalmazza az egészségbiztosítási járulék levonására vonatkozó kötelezettséget. Mivel a Hszt. vizsgált szabályozása e tekintetben is ellentétes az Mt., és az Mt. szabályozását átvevő Ktv., Kjt. és Üsztv. alapul szolgáló szabályaival, így az a megkülönböztetés tilalmába ütközik.

Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította a Hszt. 2009. december 31. napjáig hatályos 170. § a) pontjának „egészségbiztosítási járulékot, munkavállalói járulékot és számított személyi jövedelemadó előleget” szövegrésze alkotmányellenességét, egyúttal az alkalmazási tilalomról is döntött.

A határozat közzétételét az alkotmányellenesség megállapítása miatt rendelte el az Alkotmánybíróság.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 376/B/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 69. számában

54/2011. (VI. 30.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogások alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 292/2009. (VI. 23.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 292/2009. (VI. 23.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) hitelesítette annak az országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányát, amelyen a következő kérdés szerepelt: „Egyet-ért-e azzal, hogy az országgyűlési választásokon az egyéni választókerületekben a független jelöltet pártok kampányokkal és anyagiakkal ne támogathassák?” Az OVB megállapította, hogy az aláírásgyűjtő íven feltett kérdés megfelel a népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, ezért hitelesíthető.

Az OVBh. a Magyar Közlöny 2009. évi 85. számában, 2009. június 23-án jelent meg, az OVBh. ellen a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerinti határidőn belül két kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz. Az első kifogás a népszavazásra feltenni kívánt kérdés egyértelműségét kifogásolta, a kifogást tevő álláspontja szerint a „kampányokkal és anyagiakkal” fordulat két, egymásból nem következő jogalkotásra kötelezné az Országgyűlést. Az Alkotmány 61. § (1) bekezdésének sérelmét pedig azáltal okozhatná a népszavazás, hogy tilalmazottá válna pl. valamely párt vezetőjének olyan beszédet tartani, amelyben valamely független képviselő támogatására szólítaná fel hallgatóit. A másik kifogást tévő azért kérte az OVBh. „törlését”, mert véleménye szerint a feltenni kívánt kérdés az Alkotmány 3. § (2) bekezdését sérti.

Az Alkotmánybíróság a kifogásokat – azok tartalmi azonosságára tekintettel – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (ABK 2009, január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány rendelkezései:

„3. § (2) A pártok közreműködnek a népakarat kialakításában és kinyilvánításában.”

„61. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás és a szólás szabadságához, továbbá a közérdekű adatok megismeréséhez, valamint terjesztéséhez.”

2. Az Nsztv. szerint:

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

3. A Ve. hivatkozott rendelkezése:

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. (...) (3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogások megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjának megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítése során az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörben eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság korábban már számos határozatában értelmezte az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt, a népszavazásra bocsátandó kérdéssel szemben támasztott egyértelműség követelményét. E határozataiban az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy az egyértelműség követelménye a népszavazáshoz való jog érvényesülésének garanciája. Az egyértelműség követelménye ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdésnek egyértelműen megválaszolhatónak kell lennie. Ahhoz, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen, a kérdésre „igen”-nel vagy „nem”-mel lehessen válaszolni (választópolgári egyértelműség). Az eredményes népszavazással hozott döntés az Országgyűlésnek az Alkotmány 19. § (3) bekezdés b) pontjában foglalt jogkörét – Alkotmányban szabályozottan – korlátozza, mivel az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. A kérdés egyértelműségé-

nek megállapításakor az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés – az akkor hatályban lévő jogszabályok szerint – el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, akkor milyen jogalkotásra köteles (jogalkotói egyértelműség). [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 396.; 25/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 381, 386.; 24/2006. (VI. 15.) AB határozat, ABH 2006, 358, 360–361.; 84/2008. (VI. 13.) AB határozat, ABH 2008, 695, 703.]

„Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az aláírásgyűjtő íven egymás mellett több kérdés oly módon való szerepeltetése, hogy az ajánlási jogával élni kívánó választópolgár azokra egyenként, külön-külön nem tud egyértelmű választ adni és egyben a kérdések közül választani, az Alkotmány 2. § (2) bekezdése mellett az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján, a jogbiztonság érdekében megfogalmazott általános eljárási alapelvekkel is ütközik: mindenekelőtt a népszavazás tisztaságának megóvása, a jóhiszemű és rendeltetészerű joggyakorlás értékei sérülhetnek.” [32/2001. (VII. 11.) AB határozat, ABH 2001, 287, 295.]

Az Alkotmánybíróság nem tekintett egyértelműnek olyan kérdéseket, amelyekben „az aláírásgyűjtő íven egy kérdő mondat szerepel ugyan, de e mondat két vagy több alkérdést tartalmaz. Önmagában az, hogy az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés több tagmondatból áll, nem sérti az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműség követelményét. Ha azonban a kérdés több olyan alkérdésből áll, amelyek ellentmondanak egymásnak, amelyek egymáshoz való viszonya nem egyértelmű vagy amelyek nem következnek egymásból, illetve amelyek tartalmilag egymáshoz nem kapcsolódnak, nemcsak az Nsztv. 13. § (1) bekezdése sérül, hanem csorbul az Alkotmány 2. § (2) bekezdésén alapuló népszavazáshoz való jog is. Minthogy a több, egymásnak ellentmondó vagy egymásból nem következő, illetve tartalmát tekintve egymástól eltérő alkérdést tartalmazó kérdés a szavazólapon is egy kérdésként jelenik meg, a közvetlen politikai részvétel joga nemcsak az ajánlási joggal összefüggésben, hanem a szavazáskor is csorbul.” [52/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 399, 405.]

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a „kampányokkal és anyagiakkal” fordulat együttállása miatt a választópolgárok nem dönthetnek akként, hogy csak az egyik feltételt támogassák ajánlásukkal. Mivel a választópolgár csak abban az esetben tudja aláírásával támogatni a kérdés népszavazásra bocsátását, ha mind a kampánnyal és anyagiakkal való támogatás kizárását kezdeményező kérdés-részre igennel válaszol – amennyiben élni kíván az Alkotmány 70. § (1) bekezdésében biztosított jogával és részt vesz a népszavazáson – nem tudja választói akaratát megfelelő módon kinyilvánítani. Ezért a feltenni kívánt kérdés sérti az Nsztv. 13. § (1) bekezdését.

Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az Nsztv. 13. §-ába ütközése miatt az OVB határozatát megsemmisítette, a kifogásokban foglalt további indokok megalapozottságát nem vizsgálta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 702/H/2009.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 74. számában

55/2011. (VI. 30.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás kitézésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő ív mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 445/2009. (XI. 20.) OVB határozatát – a jelen határozatban foglalt indokolással – helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 445/2009. (XI. 20.) OVB határozatában (a továbbiakban: OVBh.) a magánszemély által országos népszavazási kezdeményezés tárgyában benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta az alábbi kérdésben: „[e]gyetért-e Ön azzal, hogy az országgyűlési és önkormányzati képviselők a leadott szavazatukért teljes anyagi felelősséggel tartozzanak?” Az OVB indokolásában megállapította, hogy az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés nem felel meg a népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt feltételnek, amely szerint a népszavazásra feltett kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. Az OVBh. indokolása szerint: „(...) az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés tartalma nem értelmezhető, és ezáltal nem felel meg a választópolgári egyértelműség kritériumának, a jogalkotó jogalkotási feladata sem határozható meg.”

A hitelesítési eljárás kezdeményezője – törvényes határidőn belül – kifogást nyújtott be az OVBh. ellen, amelyben sérelmezte, hogy az OVB „nem tudja értelmezni a teljes anyagi felelősség fogalmát”. Álláspontja szerint a „teljes anyagi felelősség” azt a polgári jogi felelősséget jelenti, amellyel tartozniuk kellene az országgyűlési és önkormányzati képviselőknek. A kifogást tevő kérte az Alkotmánybíróságot, hogy helyezze hatályon kívül az OVBh.-t, és állapítsa meg, hogy a kérdésfeltevés megfelel az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak.

Az Alkotmánybíróság a 99/2009. (X. 22.) AB végzésben már foglalkozott a jelen kifogásban szereplő kérdéssel, azonban annak érdemi vizsgálatát mellőzte, mert a kifogást határidőn túl nyújtották be. (ABH 2009, 1329–1330.)

II.

A kifogás nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét a jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § h) pontja alapján a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság eljárása ebben a hatáskörben jogorvoslati természetű. Az Alkotmánybíróság az OVB határozatában, valamint a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a rajta szereplő kérdés hitelesítéséről való döntés során az OVB az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el [63/2002. (XII. 3.) AB határozat,

ABH 2002, 342, 344.]. Az Alkotmánybíróság feladatát e hatáskörében eljárva is alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.].

2. Az Alkotmánybíróság a kifogásban foglaltak alapján azt vizsgálta, hogy a népszavazásra feltenni kívánt kérdés megfelel-e az egyértelműség követelményének. Az Alkotmánybíróság gyakorlata során több határozatban értelmezte az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglalt, a népszavazásra bocsátandó kérdéssel szemben támasztott egyértelműség követelményét. E határozataiban az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy az egyértelműség követelménye a népszavazáshoz való jog érvényesülésének garanciája. Az egyértelműség követelménye ebben az összefüggésben azt jelenti, hogy a népszavazásra szánt kérdésnek egyértelműen megválaszolhatónak kell lenni. Ahhoz, hogy a választópolgár a népszavazásra feltett kérdésre egyértelműen tudjon válaszolni, az szükséges, hogy a kérdés világos és kizárólag egyféleképpen értelmezhető legyen, a kérdésre „igen”-nel vagy „nem”-mel lehessen felelni (választópolgári egyértelműség). Az eredményes népszavazással hozott döntés az Országgyűlésnek az Alkotmány 19. § (3) bekezdés b) pontjában foglalt jogkörének – Alkotmányban szabályozott – korlátozása: az Országgyűlés köteles az eredményes népszavazásból következő döntéseket meghozni. Ezért a kérdés egyértelműségének megállapításakor vizsgálni kell azt is, hogy a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja-e dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, ha igen, milyen jogalkotásra köteles (jogalkotói egyértelműség) [51/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 392, 396.; 25/2004. (VII. 7.) AB határozat, ABH 2004, 381, 386.; 24/2006. (VI. 15.) AB határozat, ABH 2006, 358, 360–361.; 84/2008. (VI. 13.) AB határozat, ABH 2008, 695, 703.].

3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a feltenni kívánt kérdés az egyértelműség követelményének nem felel meg. Sem a választópolgárok, sem a törvényhozó számára nem világos ugyanis, hogy a jog felelősségi rendszerén belül milyen típusú szankciót fűzne az eredményes népszavazás alapján megalkotandó törvény az országgyűlési és önkormányzati képviselők szavazati jogának gyakorlásához (polgári, munka-, közigazgatási vagy büntetőjogi stb. jogkövetkezményt).

A fentiek alapján osztotta az Alkotmánybíróság az OVB határozat indokolásának azon következtetését, amely szerint „[a] kezdeményezésből (...) nem derül ki, hogy az pontosan mire irányul, nem határozható meg, hogy a kezdeményező a kérdésben tartott eredményes népszavazás eredményeképp milyen joghatás kiváltását kívánja elérni”.

Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság – jelen határozatában kifejtett indokok alapján – az OVBh.-t helyben hagyta.

Az Alkotmánybíróság jelen határozatának közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1315/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 74. számában

56/2011. (VI. 30.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő ív mintapéldányával, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 406/2010. (V. 27.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 406/2010. (V. 27.) OVB határozatával megtagadta egy országos népszavazás aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkotson a bírák által betartandó etikai normákról és az – állampolgárok által is kezdeményezhető – etikai eljárás szabályairól?” Az OVB határozatának indokolásában az Alkotmánybíróság 81/2010. (V. 20.) AB határozatára hivatkozott, amelyben az Alkotmánybíróság a szó szerint meg egyező kérdésről megállapította, hogy a „kérdés nem felel meg az (...) egyértelműség követelményének” (ABK 2010. május, 596, 597.).

A 406/2010. (V. 27.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2010. évi 87. számában, 2010. május 27-én jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2010. június 2-án érkezett a népszavazás kezdeményezőitől kifogás.

A kifogást tevők szerint, mivel az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-a „nem határozza meg, hogy a kérdés nem lehet ún. összetett kérdés”, ezért az általuk megfogalmazottak nem sértik az egyértelműség követelményét. Kezdeményezték, hogy az Alkotmánybíróság az egyértelműség vizsgálatára szerezze be a „Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetnek szakvéleményét”. Minderre tekintettel az OVB határozatának megsemmisítését kérték.

2. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § *h*) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság a kifogás alapján lefolytatott jogorvoslati eljárásában – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben a kifogást nem találta megalapozottnak, ezért a 406/2010. (V. 27.) OVB határozatot az abban foglalt indok helyességére tekintettel, azonos indok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bihari Mihály s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Holló András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 957/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 74. számában

57/2011. (VI. 30.) AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottságnak országos népszavazás aláírásgyűjtő ív mintapéldányával, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 407/2010. (V. 27.) OVB határozatát helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. Az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) a 407/2010. (V. 27.) OVB határozatával megtagadta egy országos népszavazás aláírásgyűjtő ívének hitelesítését. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e azzal, hogy az Országgyűlés törvényt alkotson a köztisztviselők által betartandó etikai normákról és az – állampolgárok által is kezdeményezhető – etikai eljárás szabályairól?”. Az OVB határozatának indokolásában az Alkotmánybíróság 82/2010. (V. 20.) AB határozatára hivatkozott, amelyben az Alkotmánybíróság a szó szerint megegyező kérdésről megállapította, hogy a „kérdés nem felel meg az (...) egyértelműség követelményének” (ABK 2010. május, 598, 599.).

A 407/2010. (V. 27.) OVB határozat a Magyar Közlöny 2010. évi 87. számában, 2010. május 27-én jelent meg. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése szerint az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. A határozat ellen 2010. június 2-án érkezett a népszavazás kezdeményezőitől kifogás.

A kifogást tevők szerint, mivel az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-a „nem határozza meg, hogy a kérdés nem lehet ún. összetett kérdés”, ezért az általuk megfogalmazottak nem sértik az egyértelműség követelményét. Kezdeményezték, hogy az Alkotmánybíróság az egyértelműség vizsgálatára szerezze be a „Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézetének szakvéleményét”. Minderre tekintettel az OVB határozatának megsemmisítését kérték.

2. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság a kifogás alapján lefolytatott jogorvoslati eljárásában – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben a kifogást nem találta megalapozottnak, ezért a 407/2010. (V. 27.) OVB határozatot az abban foglalt indok helyességére tekintettel, azonos indok alapján helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 958/H/2010.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 74. számában

58/2011. (VI. 30.) AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság által országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtő ív hitelesítése tárgyában hozott határozat ellen benyújtott kifogások alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 470/2010. (VIII. 4.) OVB határozatát megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot új eljárásra utasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján több kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 470/2010. (VIII. 4.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

Az OVB vitatott határozatában hitelesítette a Magyar Vegyipari, Energiaipari, és Rokon Szakmában Dolgozók Szakszervezeti Szövetségének alelnöke által benyújtott országos népszavazás kezdeményezésre irányuló aláírásgyűjtő ív mintapéldányát, amelyen a következő kérdés szerepel: „Egyetért-e Ön azzal, hogy 40 év szolgálati idő megléte után az öregségi nyugdíj — az öregségi nyugdíjkorhatárra tekintet nélkül — a nyugdíj csökkentése nélkül, az eredményes népszavazást követő év januárjának 1. napjától igénybe vehető legyen?”

Az Országos Választási Bizottság megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív a törvényben meghatározott formai, valamint a népszavazásra feltenni kívánt kérdésre vonatkozó tartalmi követelményeknek eleget tesz, ezért hitelesítésének nincs akadálya.

A kifogások szerint viszont az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív hitelesítését meg kellett volna tagadnia. Az egyik indítványozó szerint az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvénynek az országos népszavazási kezdeményezésen és az országos népi kezdeményezésen történő végrehajtásáról szóló 11/2008. (III. 1.) ÖTM rendelet (a továbbiakban: R.) mellékletében található mintának, mert egyrészt nem tartalmazza a mintában foglalt, az Országos Választási Iroda (a továbbiakban: OVI) vezetője által a Ve. 118. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek esetén kitöltendő részt; másrészt a hitelesítést kérő táblázata 20+1 soros, míg a mintában 15+1 sor szerepel.

Egy másik kifogást tevő szerint az OVB a 2010. június 16-án hozott 410/2010. (VI. 17.) OVB határozatban megtagadta annak az aláírásgyűjtő ívnek a hitelesítését, amelyen a jelen OVBh.-val hitelesített ívtől eltérően csupán részben eltérő kérdés szerepelt. A korábban nem hitelesített aláírásgyűjtő ív kérdésében ugyanis csak a nyugdíj-jogosultság bevezetésére irányadó dátum nem szerepelt. A hitelesítés megtagadásának indokául az OVB az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés a) pontjára hivatkozott, mondván „okszzerűen következik a kérdésből, hogy a kérdésben tartott eredményes népszavazás az adott évi költségvetést közvetlenül és jelentősen érintené”. A kifogástevő álláspontja szerint az OVBh.-val hitelesített aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés egyben a nyugdíj abszolút értékben való emelését is jelenti, amely közvetlenül és jelentősen érinti a költségvetést, ezért nem bocsátható népszavazásra. A kérdésben szereplő jogosultság bevezetésének kezdő időpontja továbbá érinti az államháztartás mozgásterét abból

a szempontból, hogy az állam a jogosultságra keretet teremtő elvonásokat mikor kívánja bevezetni. A kifogástevő szerint az OVBh. — tekintettel a korábban benyújtott kérdés hasonlósága ellenére hozott ellentétes tartalmú döntésre — nem csupán az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés a) pontjába ütközik, hanem az Alkotmány jogbiztonságot garantáló 2. § (1) bekezdését is sérti. Az ellentétes OVB gyakorlat ugyanis a kiszámíthatóság és az előre láthatóság ellenében hat, melyek az állami intézményekbe vetett bizalom alapvető feltételei.

A harmadik kifogás benyújtója szerint a kérdés négy eleme (szolgálati idő, nyugdíjkorhatár, a nyugdíj mértéke, a bevezetés időpontja) az öregségi nyugdíj megállapításának teljes keretét adja, a nyugdíjrendszer alapját képezi, valamint a nyugdíj abszolút értékben való emelésével jár. A kérdés tehát közvetlenül érinti a költségvetést, ezért az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés a) pontja alapján népszavazásra nem bocsátható. A kifogás szerint a költségvetésen belül a nyugdíjbiztosítási ellátások legkiemelkedőbb kiadási tételét jelentő öregségi nyugdíj korhatárának csökkentése közvetlen összefüggésben áll az eltartottak számának növekedésével, s így az aktív lakosság adó- és járulékterheinek növekedésével.

A negyedik kifogás is felhívja a figyelmet arra, hogy az OVBh. által hitelesített kérdés — tartalmát tekintve — semmiben sem tér el az ugyanezen szervezet által korábban benyújtott kérdéstől, amelynek hitelesítését az OVB megtagadta. Álláspontja szerint azáltal, hogy a kérdést egy olyan kiegészítéssel terjesztették elő, amely az öregségi nyugdíj igénybevételét az eredményes népszavazást követő év január első napjától teszi lehetővé, a mindenkori költségvetésre vonatkozik, azt közvetlenül és jelentős mértékben érinti, továbbá annak megfogalmazásából okszerűen következik a költségvetési törvény módosítása. A kifogástevő másodsorban arra hivatkozik, hogy a kérdés a Ve. 3. § d) pontjában foglalt rendeltetésszerű joggyakorlás elvét sérti, mivel vélhetően a lakosság adófizetésben részt nem vevő körére nézve biztosítana kedvezményeket a lakosság adófizetőinek terhére anélkül, hogy a költségvetés erre fedezetet biztosítana.

A kifogások 2010. augusztus 7-én, 9-én, 18-án és 19-én érkeztek az OVB-hez, 2010. augusztus 9-én, 18-án és 19-én pedig az Alkotmánybíróságra. A Ve. 130. § (1) bekezdése értelmében a kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet benyújtani. Az OVBh. közzétételére 2010. augusztus 4-én került sor, így a határidő 2010. augusztus 19-én járt le. Az OVBh. ellen benyújtott kifogások tehát a törvényes határidőn belül érkeztek az Alkotmánybíróságra.

Az Alkotmánybíróság az OVBh. megsemmisítésére irányuló kifogásokat az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

II.

Az Alkotmánybíróság az OVB határozata ellen benyújtott kifogásokat az alábbi rendelkezések alapján vizsgálta meg:

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„28/C. § (2) Országos népszavazást kell tartani legalább 200 000 választópolgár kezdeményezésére.

(3) Ha az országos népszavazást el kell rendelni, az eredményes népszavazás alapján hozott döntés az Országgyűlésre kötelező.

(...)

(5) Nem lehet országos népszavazást tartani:

a) a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről és illetékekről, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvények tartalmáról,”

2. Az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) indítvánnyal érintett rendelkezései:

„10. § Az Országos Választási Bizottság megtagadja az aláírásgyűjtő ív hitelesítését, ha

a) a kérdés nem tartozik az Országgyűlés hatáskörébe,

b) a kérdésben nem lehet országos népszavazást tartani,

c) a kérdés megfogalmazása nem felel meg a törvényben foglalt követelményeknek,

d) ugyanazon tartalmú kérdésben három éven belül eredményes országos népszavazást tartottak,

e) az aláírásgyűjtő ív nem felel meg a választási eljárásról szóló törvényben foglalt követelményeknek.”

„13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

3. A Ve. érintett rendelkezései:

„3. § A választási eljárás szabályainak alkalmazása során a választásban érintett résztvevőknek érvényre kell juttatniuk az alábbi alapelveket: (...)

d) jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás,”

„130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. (...)

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

A kifogások egy része megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügyben irányadó hatáskörét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróságnak a kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás. Ennek során az Alkotmánybíróság – alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban – a beérkezett kifogás keretei között azt vizsgálja, hogy az aláírásgyűjtő ív és a népszavazásra szánt kérdés megfelel-e a jogszabályi feltételeknek, és hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. [63/2002. (XII. 3.) AB határozat, ABH 2002, 342, 344.].

2. Az egyik kifogásteveő szerint az OVB által hitelesített aláírásgyűjtő ív nem felel meg az R. mellékletében található mintának, mert nem tartalmazza a mintában foglalt, az OVI vezetője által a Ve. 118. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek esetén kitöltendő részt. Másrészt a hitelesítést kérő táblázata 20+1 soros, míg a mintában 15+1 sor szerepel. A kifogás alapján az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, jogszerűen állapította-e meg az OVB, hogy a benyújtott aláírásgyűjtő ív megfelel a Ve. formai követelményeinek.

Az Alkotmánybíróság a 49/2008. (IV. 22.) AB határozatában rámutatott arra, hogy a népszavazási kezdeményezésben való részvétel jogának érvényesülését a törvény többek között olyan, az aláírásgyűjtő ívvel szemben támasztott formai előírásokkal biztosítja, amelyek garanciát nyújtanak arra, hogy az aláírásgyűjtő ívet aláíró választópolgár eredményesen támogassa a kérdés országos népszavazásra bocsátását. Ezért különös jelentősége van annak, hogy az aláírásgyűjtő ív a legapróbb részletekig megfelelően a törvény formai előírásainak (ABH 2008, 488, 492.).

Az Nsztv. 2. §-a alapján az aláírásgyűjtő ívek mintapéldányát az aláírásgyűjtés megkezdése előtt – hitelesítés céljából – be kell nyújtani az Országos Választási Bizottsághoz. A Ve. 118. §-a értelmében a 130. § (1) bekezdése szerinti jogorvoslati határidő eredménytelen elteltét követő napon, jogorvoslat esetén az Alkotmánybíróság hitelesítő határozatot helybenhagyó döntésének a Magyar Közlönyben való közzététele napján az OVI vezetője hitelesítési záradékkal látja el az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát. Az aláírásgyűjtést a hitelesítési záradékkal ellátott aláírásgyűjtő ív másolatával lehet megkezdeni. A Ve. pontosan meghatározza, hogy mit kell tartalmaznia az országos népszavazás kezdeményezésére szolgáló aláírásgyűjtő ívnek. Az aláírásoknak a kérdéssel azonos oldalon kell szerepelniük. Az aláírásgyűjtő íveken szerepelnie kell a kezdeményezést támogató választópolgár saját kezű aláírásának és – az aláírás hitelességének ellenőrzése céljából – fel kell tüntetni a kezdeményező olvasható családi és utónevét,

lakcímét, valamint személyi azonosítóját. E szabályok meghatározzák azt is, hogy minden egyes aláírásgyűjtő íven szerepelnie kell az aláírásokat gyűjtő személy aláírásának is. Az R. melléklete kötelezően alkalmazandóként határozza meg az országos népszavazás kezdeményezésére irányuló aláírásgyűjtés során használható aláírásgyűjtő ív mintáját. Az Nsztv. 3. § (1) bekezdése szerint a népszavazás kitűzésére irányuló állampolgári kezdeményezés támogatására a hitelesített mintapéldánnyal megegyező aláírásgyűjtő íveken lehet aláírást gyűjteni. Hasonló rendelkezést tartalmaz a Ve. 118. § (1) bekezdése, amely alapján aláírásokat csak a hitelesítési záradékkal ellátott aláírásgyűjtő ív másolatával lehet megkezdeni. E rendelkezésekből következően az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát olyan formában kell benyújtani hitelesítésre, hogy az alkalmas legyen az aláírásgyűjtésre.

Jelen ügyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az aláírásgyűjtő íven szerepel az országos népszavazásra feltenni kívánt kérdés, a kezdeményezést támogató választópolgár saját kezű aláírásának, családi és utónevének, lakcímének, valamint személyi azonosítójának sora, illetve fel van tüntetve az aláírást gyűjtő személy aláírásának helye is. A kezdeményezés törvényességét nem érinti, hogy a hitelesítést kérő táblázata a mintában szereplő 15+1 sor helyett 20+1 soros.

A Ve. 118. § (1) bekezdése szerint az aláírásgyűjtő ív mintapéldányát az OVI vezetője látja el hitelesítési záradékkal a jogorvoslati határidő eredménytelen elteltét követő napon, jogorvoslat esetén a vonatkozó alkotmánybírói döntés Magyar Közlönyben való közzétételének napján. Hitelesítéskor a hitelesítési záradék szövegét az OVI vezetője kézzel vagy bélyegző használatával is rávezetheti az aláírásgyűjtő ív mintapéldányára. Az, hogy a hitelesítési záradék R. mellékletében közzétett szövege a hitelesítés előtt már szerepel az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán, az OVI vezetőjének munkáját segíti, annak hiánya azonban nem lehet a kezdeményezés benyújtásának akadálya.

Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy az OVB-hez hitelesítés céljából benyújtott aláírásgyűjtő ív mintapéldányának az R. mellékletében közzétett mintától való formai eltérése érdemben nem befolyásolta az ív hitelesíthetőségét.

3. Az egyik kifogástevő szerint a kérdés a Ve. 3. § d) pontjában foglalt rendeltetésszerű joggyakorlás elvét sérti, mivel vélhetően a lakosság adófizetésben részt nem vevő körére nézve biztosítana kedvezményeket a lakosság adófizetőinek terhére anélkül, hogy a költségvetés erre fedezetet biztosítana.

A rendeltetésellenes joggyakorlás mércéjére vonatkozóan, népszavazási kezdeményezéssel kapcsolatban a 18/2008. (III. 12.) AB határozat tartalmaz megállapításokat. A határozat szerint az aláírásgyűjtés kezdeményezése a népszavazáshoz való jog gyakorlásának részjogosítványa, a választópolgárok által kezdeményezett népszavazási eljárás döntő eleme, melynek célja a népszavazás elindítása. „E jog gyakorlása akkor tekinthető rendeltetésszerűnek, ha a kezdeményezés összhangban áll az országos nép-

szavazás intézményének az Alkotmány 2. § (2) bekezdésében meghatározott rendeltetésével. A rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye a hitelesítési eljárás kezdeményezése során azt jelenti, hogy az aláírásgyűjtés kezdeményezőjének az országos népszavazás alkotmányos rendeltetésére, a közvetlen hatalomgyakorlás kivételességére, az állam életében betöltött szerepére és súlyára tekintettel kell eljárnia. Felelősségteljesen, annak tudatában kell benyújtania kezdeményezését, hogy az általa 'útjára indított' népszavazási eljárás állásfoglalásra készíti az ország valamennyi választópolgárát, és annak eredményeként az Országgyűlést kötelező döntés születik, amely országgyűlési döntéssé, törvénnyé válva hosszabb távon meghatározza a polgárok jogait, kötelezettségeit, befolyásolja a társadalom életét” (ABH 2008, 212, 224.).

Az aláírásgyűjtő íven szereplő kérdés a 40 év szolgálati idő után járó öregségi nyugdíjjal kapcsolatban kívánja megváltoztatni a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) szabályait. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a nyugdíj igénybevételére és az öregségi nyugdíjkorhatár eltörlésére irányuló népszavazási kezdeményezés megfelel a fenti AB határozatban foglalt követelményeknek. A kifogástevő álláspontja ugyanis, mely szerint a kérdés a lakosság adófizetésben részt nem vevő csoportja számára biztosítana kedvezményt az adózók kárára, nem a rendeltetésszerű joggyakorlás elve, hanem az egyértelműségi követelmény körében értékelhető. A következőkben ezért az Alkotmánybíróság ezt vizsgálta.

4. A 26/2007. (IV. 25.) AB határozat alapján a választópolgári egyértelműség követelményének része, hogy a választópolgárok a kérdés megválaszolásának lehetséges következményeit világosan lássák. „Az egyértelműség követelményének lényege, hogy a népszavazási kérdésnek döntésre alkalmasnak kell lennie, aminek a jogalkotói és a választópolgári egyértelműség feltétlenül szükséges, de nem egyetlen feltétele. Az egyértelműség részének tekinti az Alkotmánybíróság azt is, hogy a népszavazási kérdésben foglalt döntési kötelezettség ne legyen kivitelezhetetlen, végrehajthatatlan, következményeiben kiszámíthatatlan” (ABH 2007, 332, 337.).

A Tny. 18. § (1) bekezdés a)-g) pontjai az öregségi nyugdíjra való jogosultság megállapításakor a biztosítottak születési idejéhez kapcsolódóan különböző életévben határozzák meg az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt. A Tny. 18. § (2) bekezdése a nyugdíjjogosultság további feltételeit is meghatározza, többek között a meghatározott idejű szolgálati időt. A szolgálati idő azonban a komplex nyugdíjjogosultsági feltételrendszernek csupán az egyik elme. A 9/2011. (III. 1.) AB határozatban megfogalmazottak ezért a mostani népszavazási kérdés esetében is alkalmazandók. A népszavazásra bocsátandó kérdés ugyanis a szolgálati időt kívánja rögzíteni, „anélkül azonban, hogy a választópolgár számára világossá tenné, hogy ez jár-e, és ha igen, milyen hatással, változással az öregségi nyugdíj megszerzésének további feltételeire nézve. Így a választópolgár döntése meghozatalakor nem lehetne tisztában azal, hogy a kérdésre igen-nel vagy nem-mel szavazás ese-

tén döntésének milyen pénzügyi vagy egyéb következményei lennének” (ABK 2011. február, 101, 103.). A népszavazásra bocsátandó kérdéstről tehát a választópolgároknak úgy kellene döntést hozniuk, hogy nem volna egyértelmű, az eredményes népszavazás milyen változásokat okozna a nyugdíjrendszerben, és ennek milyen társadalmi, pénzügyi és egyéb hatásaival kellene számolniuk. A népszavazásra szánt kérdés ezért nem felel meg a választópolgári egyértelműség követelményének. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az OVB 470/2010. (VIII. 4.) határozatát megsemmisítette, és az OVB-t – a Ve. 130. § (3) bekezdése alapján – új eljárásra utasította.

Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság megállapította, a népszavazásra szánt kérdés nem felel meg az Nsztv. 13. § (1) bekezdésében foglaltaknak, nem vizsgálta, hogy az OVBh. ellentétes-e az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, s hogy a feltenni kívánt kérdés az Alkotmány 28/C. § (5) bekezdés a) pontja alapján a költségvetési törvényre vonatkozó kizárt tárgykörbe tartozik-e.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1227/H/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 74. számában

59/2011. (VI. 30.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság országos népszavazás kitzűzésére irányuló aláírásgyűjtő ív

mintapéldányának hitelesítése tárgyában hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 19/2011. (II. 3.) OVB határozatát – a jelen határozatban foglalt indokolással – helybenhagyja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

1. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 130. § (1) bekezdése alapján kifogás érkezett az Alkotmánybírósághoz az Országos Választási Bizottság (a továbbiakban: OVB) 19/2011. (II. 3.) OVB határozata (a továbbiakban: OVBh.) ellen.

Az OVB vitatott határozatában az országos népszavazás aláírásgyűjtő íve mintapéldányának hitelesítését megtagadta. Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt: „Egyetért-e Ön azzal, hogy a háziiorvosi-, fogászati-, és járóbeteg-szakellátásért, valamint a fekvőbeteg gyógyintézeti ellátásért a személyi jövedelemadóról szóló törvényben szerepeltetett hálapénz adása és elfogadása büntethető legyen?”

Az OVBh. indokolása megállapította, hogy az aláírásgyűjtő ív mintapéldányán szereplő kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi III. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. § (1) bekezdésében foglalt egyértelműségi követelménynek. Az OVB álláspontja szerint a kérdés megtevesztő, mert azt a látszatot kelti, mintha a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvényben (a továbbiakban: Szja. tv.) „meghatározásra kerülne a ’hálapénz’ fogalma. A ’hálapénz’ pontos fogalmát a magyar jogszabályok nem ismerik, ezáltal a népszavazásra feltenni kívánt kérdés nem lenne egyértelmű sem a választópolgár, sem a jogalkotó számára”. Az OVBh. utal a 114/2008. (IX. 26.) AB határozatra is, amely elutasította a hálapénz adásának és elfogadásának büntetését célzó népszavazási kezdeményezést, mert úgy vélte, a hálapénz fogalmának egyértelműsége ellenére nem lett volna világos, hogy milyen tevékenység, milyen körben, milyen feltételek fennállta esetén vált volna szankcionálhatóvá.

Az OVBh. szerint az Szja. tv. értelmében a hálapénz jogi sorsa rendezett, hiszen a jövedelem részét képezi. Aki hálapénzt fogad el, személyi jövedelemadót köteles fizetni, s ennek elmaradása büntetőjogi következményeket von maga után.

2. Az OVBh. a Magyar Közlöny 2011. évi 11. számában, 2011. február 3-án jelent meg. A kifogást 2011. február 15-én, a törvényben előírt határidőn belül terjesztették elő az OVB-nél.

A kifogástevő álláspontja szerint a kérdés világos, az OVBh. viszont ellentmondásos. Egyfelől ugyanis rögzíti, hogy a hálapénz pontos fogalmát a jogszabályok nem ismerik, másrészt utal arra, hogy az Szja. tv. alapján a hálapénz jogi sorsa rendezett. A kifogás szerint a hálapénzzel

nemcsak jogszabályok foglalkoznak, hanem a Legfelső Bíróság több eseti döntése is megállapítja: nincs akadálya annak, hogy a beteg az egészségügyi dolgozókat köszönete jeléül, gyógykezelésének befejezését követően hálapénzben részesítse. Emellett a Magyar Orvosi Kamara Etikai Kódexe is meghatározza a hálapénz fogalmát: a beteg vagy hozzátartozója által a kezelést követően az orvosnak önként adott juttatás. Mindezek miatt a kifogástevő az OVBh. megsemmisítését és az OVB új eljárásra kötelezését kérte az Alkotmánybíróságtól.

II.

Az Alkotmánybíróság a kifogást az Nsztv. és a Ve. alábbi rendelkezései alapján vizsgálta:

Nsztv. „13. § (1) A népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni.”

Ve. „130. § (1) Az Országos Választási Bizottságnak az aláírásgyűjtő ív, illetőleg a konkrét kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntése elleni kifogást a határozat közzétételét követő tizenöt napon belül lehet – az Alkotmánybírósághoz címezve – az Országos Választási Bizottsághoz benyújtani. [...]

(3) Az Alkotmánybíróság a kifogást soron kívül bírálja el. Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság, illetőleg az Országgyűlés határozatát helybenhagyja, vagy azt megsemmisíti, és az Országos Választási Bizottságot, illetőleg az Országgyűlést új eljárásra utasítja.”

III.

1. Az Alkotmánybíróság hatáskörét jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 1. § h) pontjában foglaltaknak megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság a kifogás alapján lefolytatott jogorvoslati eljárásban azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdésében, illetve 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, és az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el. Eljárása során az Alkotmánybíróság e feladatát alkotmányos jogállásával és rendeltetésével összhangban látja el. [25/1999. (VII. 7.) AB határozat, ABH 1999, 251, 256.]

2. Az Alkotmánybíróság már több döntésében foglalkozott a hálapénzt érintő népszavazási kezdeményezések alkotmányosságával. A 99/2007. (XII. 6.) AB határozat alapján nem lehetett népszavazás tárgya a kezdeményezés, amely arra irányult, hogy a választópolgárok szavazzanak: egyetértnek-e a hálapénz kötelezővé tételével. Az alkotmánybírósági érvelés szerint ugyanis az egészségügyi szolgáltatásokért „a nem jogi kötelezettségből, de kényszerből [...] adott juttatás nem minősül hálapénznek az orvosi hivatás gyakorlása szempontjából, a jogi kötelezettségként jelentkező fizetési kötelezettség pedig már nem hálapénz”. (ABH 2007, 815, 818.)

A 114/2008. (IX. 26.) AB határozat által vizsgált népszavazási kérdés a következőképpen szült: „Egyetért-e Ön azzal, hogy a Magyar Köztársaság Országgyűlése, jogszabály (a Büntető Törvénykönyv) módosításával tegye szankcionálhatóvá a hálapénz adását és elfogadását az egészségügyben, a szociális szférában?”. Az Alkotmánybíróság a kérdést nem tartotta egyértelműnek, mert az a hálapénz adásának és elfogadásának büntetését nem szűkítette le az egészségügyre, hanem kiterjesztette a szociális szférára. Másfelől, a határozat szerint a hálapénz egyértelműsége ellenére nem volt világos, hogy pontosan milyen tevékenység, milyen körben és milyen feltételek fennállta esetén vált volna szankcionálhatóvá.

A jelen ügyben vizsgált kérdés nem szól a szociális szféráról, hanem kifejezetten megjelöli a háziorvosi, fogászati, járóbeteg szakellátást, valamint a fekvőbeteg gyógyintézeti ellátást. Emellett utal arra is, hogy „a személyi jövedelemadóról szóló törvényben szerepeltetett hálapénz adása és elfogadása” legyen büntetendő.

Az Szja. tv. 1. számú mellékletének 7.2. pontja jelenleg úgy rendelkezik, hogy „nem adómentes a magánszemély által, hálapénz címén megszerzett vagyoni érték”. A hálapénz adása és elfogadása tehát jogilag nem tiltott cselekmény, a hálapénz összege azonban nem mentes az adó alól, annak összege a személy jövedelmét növeli.

A népszavazásra bocsátandó kérdés arra irányul, hogy a hálapénz adása és elfogadása jogilag tiltott cselekmény legyen. A kérdés ellentmondást tartalmaz, mert a kérdésben foglalt tevékenység, a hálapénz adása és elfogadása nem lehet egyszerre a jog által ismert, adóköteles és a jog által szankcionált cselekmény. Az OVB ezért az OVBh.-ban az aláírásgyűjtő ív hitelesítését az Nsztv. 13. § (1) bekezdése alapján jogszerűen tagadta meg, a kérdésben ugyanis országos népszavazás nem tartható. Következésképpen az Alkotmánybíróság az OVBh.-t helybenhagyta.

Az Alkotmánybíróság a határozat közzétételét az OVB határozatának a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 367/H/2011.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 74. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI

47/2011. (VI. 9.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Tata Város Önkormányzat Képviselő-testületének az Alkotmány u. – Ady E. u. – Tópart u. – Bartók B. u. – által határolt terület Építési szabályzatáról szóló 9/2002. (IV. 30.) számú rendeletének módosításáról szóló 18/2005. (VII. 15.) számú rendelete alkotmányellenes, ezért azt 2011. december 31. napjával megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Tata Város Önkormányzat Képviselő-testülete 9/2002. (IV. 30.) számon rendeletet (a továbbiakban: Ör.) alkotott az Alkotmány u. – Ady E. u. – Tópart u. – Bartók B. u. – által határolt terület Építési szabályzatáról, amelyet módosított a 18/2005. (VII. 15.) számú rendelettel (a továbbiakban: Örm.). A Komárom-Esztergom Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője (a továbbiakban: hivatalvezető) – miután törvényességi észrevételének a képviselő-testület nem adott helyt – a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 99. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján az Alkotmánybírósághoz fordult, kérve az Örm. megsemmisítését. A hivatalvezető álláspontja szerint Tata Város Önkormányzat Képviselő-testülete az Örm. megalkotásakor törvénysértést követett el, mert nem tartotta be az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ét.) 9. § (2) bekezdésében előírt egyeztetési és véleményeztetési eljárás szabályait. Az Örm. elfogadására az indítványozó egy korábbi, az Ör.-rel kapcsolatos törvényességi észrevételét követően került sor, amelyben a hivatalvezető hosszabb tartalmú orvoslási időt biztosított a Képviselő-testületnek a törvényes állapot helyreállítására és a szükséges egyeztetések lefolytatására. A törvényességi észrevétel kiadása és a törvénysértés megszüntetése között eltelt hét hónapban a Képviselő-testület azonban nem vizsgálta a véleményezési eljárás lefolytatásának szükségességét, valamint nem kérte ki sem a területi főépítész, sem a

véleményeztetésbe bevont államigazgatási szervek, sem az érintett lakosság véleményét a módosításról. Az Ét. 9. § (9) bekezdése értelmében pedig a Képviselő-testületnek a rendeletmódosítás előtt le kellett volna folytatnia az egyeztetési eljárást és arra elegendő idő is állt a rendelkezésére. Ezért a hivatalvezető az Örm. kapcsán újabb törvényességi észrevételt tett, amelyet a Képviselő-testület elutasított, mivel a magasabb szintű jogszabályok nem rendelkeznek arról, hogy törvényességi észrevétel elfogadása esetén ismételt egyeztetést kell lefolytatni. Az indítványozó szerint nem állja meg a helyét az önkormányzat azon álláspontja sem, hogy az Örm. nem eredményezett érdemi változást a korábbi rendeleti szabályozásban. A fentiek alapján a hivatalvezető kérte annak megállapítását, hogy az Örm. ellentétes az Ét. rendelkezéseivel, így sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdés *b)* pontjában foglaltakat, ezért indítványozta az Örm. megsemmisítését.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:
„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal.”

2. Az Ötv. érintett rendelkezése:
„16. § (1) A képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot.”

3. Az Ét.-nek az Örm. elfogadásakor hatályos, a vizsgálatba bevont rendelkezései:

„9. § (...)

(2) A helyi építési szabályzat és a településrendezési tervek kidolgozása során:

a) az érintett természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiség nélküli szervezetek véleménynyilvánítási lehetőségét biztosítani kell, ennek érdekében a helyben szokásos módon az érintettek tudomására kell hozni kidolgozásuk elhatározását, amelynek keretében

aa) meg kell határozni a rendezés alá vont területet,

ab) ki kell nyilvánítani általános célját és várható hatását, hogy az érintettek azzal kapcsolatban javaslatokat és észrevételeket tehesenek;

b) az államigazgatási szerveket, valamint az érintett települési önkormányzati szerveket az előkészítésbe be kell vonni úgy, hogy azok a megkeresés kézhezvételétől számított 15 napon belül írásos állásfoglalásukban ismertessék a település fejlődése és építési rendje szempontjából jelentős terveiket és intézkedéseiket, valamint ezek várha-

tó időbeli lefolyását, továbbá a hatáskörükbe tartozó kérdésekben a jogszabályon alapuló követelményeket;

c) az érintett terület lakosságának életkörülményeiben bekövetkező hátrányos következmények elhárítása vagy csökkentése érdekében figyelemmel kell lenni az érintettek értékrendjére, szociális helyzetére, ezek várható változására, továbbá vizsgálni kell a lakosság életkörülményeit és igényeit.

(3) A helyi építési szabályzatot és a településrendezési terveket a megállapítás, illetve a jóváhagyás előtt a polgármesternek (főpolgármesternek) véleményeztetnie kell a külön jogszabályban meghatározott államigazgatási, az érintett települési önkormányzati és érdek-képviselői szervekkel, valamint társadalmi szervezetekkel, amelyek 21 napon belül adhatnak írásos véleményt.

(4) Az eltérő vélemények tisztázása érdekében a polgármesternek (főpolgármesternek) egyeztető tárgyalást kell tartania, amelyre a hely és az időpont megjelölésével a véleményezési eljárás valamennyi érdekeltjét a tárgyalás előtt legalább 8 nappal meg kell hívnia. Az egyeztető tárgyalásról jegyzőkönyvet kell készíteni, amelynek tartalmaznia kell valamennyi elfogadott és el nem fogadott véleményt azok indokolásával együtt.

(...)

(7) A helyi építési szabályzat és a településrendezési tervek a (2)–(6) bekezdésben előírt véleményeztetési eljárás lefolytatása nélkül nem fogadhatók el.

(...)

(9) A megállapított helyi építési szabályzatban és a jóváhagyott szabályozási tervben foglaltakat az érintett közigazgatási szerveknek a hatáskörüket érintő ügyekben eljárásaik során érvényesíteniük kell. Az (1)–(8) bekezdésben foglalt rendelkezéseket a helyi építési szabályzat, a településrendezési tervek változtatása esetén is alkalmazni kell.”

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § b) pontja alapján az Alkotmánybíróság hatásköre a jogszabályok és a közjogi szervezetszabályozó eszközök alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére terjed ki. Az Abtv. 1. § h) pontja azonban lehetővé teszi, hogy törvény – az Abtv.-ben található hatáskörökön túli – egyéb hatáskört állapítson meg az Alkotmánybíróság számára. Ebbe a körbe tartozik az Ötv. 99. § (2) bekezdése, amely lehetőséget biztosít a megyei, fővárosi közigazgatási hivatalvezető számára indítvány előterjesztésére az Alkotmánybíróságnál a törvénysértő önkormányzati rendelet alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére. Az Alkotmánybíróság hatáskörét jelen ügyen a 30/1999. (X. 13.) AB határozat alapozza meg, amely megállapította, hogy:

„az önkormányzati rendeletalkotás eljárási szabályainak megsértéséből adódó törvényellenesség vizsgálatát csak a közigazgatási hivatal vezetője kezdeményezheti. E tekintetben az alkotmánybírósági eljárás megindítására való jogosultság kizárólag a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXXV. törvény 99. § (2) bekezdés a) pontján alapul.” (ABH 1999, 41.) A fentiek alapján az alkotmánybírósági eljárás lefolytatásának nincs akadálya.

2. A hivatalvezető indítványában az Örm. megsemmisítését formai okból – közjogi érvénytelenségre hivatkozással – kérte, álláspontja szerint a rendelet megalkotására ugyanis nem a jogszabályok által előírt eljárásrendben került sor. A közjogi érvénytelenséggel kapcsolatos álláspontját az Alkotmánybíróság a 63/2003. (XII. 15.) AB határozatban a következők szerint összegezte: „Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata, hogy magának a jogalkotási eljárásnak az alkotmányosságát is vizsgálja és dönt a formai hibás törvényhozási eljárás alkotmányosságáról. Az Alkotmánybíróság már a 11/1992. (III. 5.) AB határozatában kifejtette: A jogállamiság és a jogbiztonság elvéből fakadnak az eljárási garanciák. (...) Csak a formalizált eljárás szabályainak követésével keletkezhet érvényes jogszabály (...). (ABH 1992, 77, 85.) Az Alkotmánybíróság több határozatában részletesen foglalkozott a közjogi érvényesség eseteivel. A 29/1997. (IV. 29.) AB határozatában kifejtette, hogy a formai hibás törvényhozási eljárás – megfelelő indítvány alapján – a jövőben alapot ad a törvény kihirdetése napjára történő visszamenőleges hatályú megsemmisítésére. (ABH 1997, 122.) A határozat indokolása szerint [a] megsemmisítés alapja a közjogi érvénytelenség, amely a norma formai alkotmányellenességének egyik változata. (ABH 1997, 122, 128.) Az 52/1997. (X. 14.) AB határozat rendelkező részében az Alkotmánybíróság megismételte azt a korábbi határozatában foglalt tételt, melynek megfelelően a jogalkotás során elkövetett eljárási alkotmánysértés önmagában megalapozza a törvény megsemmisíthetőségét. (ABH 1997, 331, 332.) Az indokolás pedig újfent megállapította, hogy a súlyos eljárási szabálytalanság közjogi érvénytelenséget idéz elő. Az Alkotmánybíróság a 39/1999. (XII. 21.) AB határozatában – a hivatkozott határozatokra utalva – leszögezte, hogy a törvényalkotási folyamat egyes eljárási szabályainak betartása a törvény érvényességének az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből levezethető jogállami követelménye. (ABH 1999, 325, 349.)” ABH 2003, 676, 683–684.

3. Az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az Ét. 9. §-ában szabályozott véleményeztetési, észrevételezési eljárás olyan garanciális eljárási szabálya-e az önkormányzati rendeletalkotásnak, amelynek elmaradása közjogi érvénytelenségére vezethet. Az önkormányzati alapjogok közé tartozik a helyi társadalmi viszonyok szabályozása, azaz a helyi önkormányzati jogalkotás. Az önkormányzati rendeletalkotási eljárást – keretjelleggel –

törvények szabályozzák, jelen esetben – az Ötv. szabályain túl – az Ét. idézett rendelkezései. A helyi önkormányzat településrendezési és építésügyi szabályozási autonómiája tehát korlátozott, mind a rendeletalkotás tartalma, mind a rendeletalkotási eljárás tekintetében. Az Ét. 6. §-a szerint a helyi építési szabályzat –, amelyet az önkormányzat képviselő-testülete rendeleti formában fogad el – a településrendezés eszköze, amelyben a testület az országos szabályoknak megfelelően, az ott megengedett eltérésekkel rendelkezik a település közigazgatási területének felhasználásáról, beépítéséről, a környezet természeti, táji és épített értékeinek védelméről, továbbá meghatározza a telkekhez fűződő sajátos helyi követelményeket, jogokat és kötelezettségeket. Ezen szabályzatok megalkotásánál, illetve – az Ét. 9. § (9) bekezdése értelmében azok – módosításánál is be kell tartani az Ét. 9. §-ában foglalt eljárási rendet. Az Ét. 9. §-a a helyi építési szabályzat megalkotása során széleskörű egyeztetési kötelezettséget ró a képviselő-testületre, s annak keretében az érintett állampolgárok, szervezetek, érdekképviselők, hatóságok számára véleménynyilvánítási, javaslattevési, észrevételezési lehetőséget biztosít, amelyek garanciális szabályokként épülnek be az eljárásba. Az Alkotmánybíróság működésének kezdetén, a 42/1992. (VII. 16.) AB határozatban felhívta a figyelmet az építésügyi jogalkotás fentebb írt sajátosságára, amikor a következőket állapította meg: „Az érdekelt államigazgatási és érdek-képviselői szervekkel való egyeztetés kötelezettsége és a lakosságnak az eljárásba való bevonása olyan garanciális eljárási szabályok, amelyeket nem követel meg a jogi szabályozás a többi önkormányzati rendelet megalkotása során.” (ABH 1992, 369, 371.)

Tata Város Önkormányzat Képviselő-testülete nem vitatta, hogy az Ör. módosításakor nem folytatta le az Ét-ben előírt véleményeztetési, egyeztetési eljárást. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a képviselő-testület a rendelet megalkotásakor garanciális eljárási szabályokat hagyott figyelmen kívül, amely megalapozza a jogalkotás során elkövetett eljárási alkotmányértés megállapíthatóságát.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy Tata Város Önkormányzat Képviselő-testületének az Ör. módosítására irányuló eljárása ellentétes az Ét. 9. §-ában foglalt előírásokkal, így törvénytört és az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, valamint 44/A. § (2) bekezdésébe ütközés miatt alkotmányellenes, ezért a rendelkező részben foglaltak szerint az Örm.-t megsemmisítette.

Az Alkotmánybíróság az Örm. jövőbeni időpontban történő (pro futuro) megsemmisítése mellett döntött, mivel az építési tárgyú rendeletek előzőekben említett jelentősége, széleskörű alkalmazása megkívánja a hatályos jog kiméletét. Az Alkotmánybíróság a határozathozatal során arra is figyelemmel volt, hogy az Örm. szabályai jellegüket tekintve olyan korlátozó rendelkezések, amelyeknek célja az épített környezeti értékek védelme, ezért mind a

visszamenőleges hatályú, mind a határozat közzétételének időpontjához kötődő megsemmisítés a jogbiztonság elleneben hatott volna.

Az Alkotmánybíróság már a 10/1992. (II. 25.) AB határozatban is hangsúlyozta, hogy „[a] jogszabály alkotmányellenessége következményeit úgy kell rendezni, hogy az ténylegesen a jogbiztonságra vezessen.” (ABH 1992, 72, 74.) Megállapította továbbá: „[a]z Abtv. (...) lehetővé teszi, hogy az Alkotmánybíróság az ex nunc hatályon kívül helyezés szabályától eltérjen, ha az adott esetben egy más időpont jobban szolgálja a jogbiztonságot.” (ABH 1992, 72, 75.) Az Alkotmánybíróság következetesen alkalmazott gyakorlata szerint: „[a] jövőbeni megsemmisítés lehetősége azáltal szolgálja a jogbiztonságot, hogy lehetővé teszi a törvényhozó számára új, immár alkotmányos jogszabály meghatározott időn belüli megalkotását anélkül, hogy az adott szabályozási területen – akár átmenetileg is – joghézag keletkezzék. A jogbiztonság alkotmányos szempontja ugyanis adott esetben, adott szabályozási körben egyáltalában nem tűri el a joghézagot. Az Alkotmánybíróság ezért – a joghézag elkerülése céljából – a jövőbeni megsemmisítéssel időt hagy a törvényhozónak az új szabályozás megalkotására.” [13/1992. (III. 25.) AB határozat, ABH 1992, 95, 97.; 22/1992. (IV. 10.) AB határozat, ABH 1992, 122, 125.; 29/1993. (V. 4.) AB határozat, ABH 1993, 227, 233.; 64/1997. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1997, 380, 388.; 56/2009. (V. 12.) AB határozat, ABH 2009, 464, 473.]. Az Alkotmánybíróság éppen a visszamenőleges (ex tunc), illetve az azonnali hatályú (ex nunc) megsemmisítés általi jogbizonytalanság (szabályozatlanság) elkerülése miatt határozta meg az Örm. megsemmisítésének jövőbeni (pro futuro) időpontját. Ez alatt az idő alatt eredményesen és törvényesen lefolytatható az Ét. 9. §-ában az építési szabályzat önkormányzati újraalkotásához előírt eljárás.

A határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzététele az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-án alapul.

Budapest, 2011. június 6.

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 529/H/2006.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 61. számában

48/2011. (VI. 9.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálata iránt benyújtott indítvány alapján, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiságból folyó jogbiztonság követelményét sértő alkotmányellenes helyzet jött létre annak következtében, hogy a Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete a Budapest Hegyvidék XII. Kerületi Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítéséről szóló 21/2001. (X. 31.) önkormányzati rendeletében nem tett eleget a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény 52. §-ában, valamint 54. § (1) bekezdés a) pontjába foglalt szabályozási kötelezettségének.

Egyúttal felhívja Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat Képviselő-testületét, hogy szabályozási kötelezettségének 2011. július 30-ig tegyen eleget.

2. Az Alkotmánybíróság a Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete által a Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítéséről szóló 21/2001. (X. 31.) önkormányzati rendelet 15. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság e határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete által a Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítéséről szóló 21/2001. (X. 31.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Ör.) 15. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt nyújtott be indítványt. Az Ör. vitatott rendelkezése szerint az önkormányzati tulajdonban álló, elidegenítésre kijelölt lakás vételára a lakás 14. § szerint (ingatlanforgalmi értékbecsléssel) megállapított helyi forgalmi értéke.

Az indítványozó álláspontja szerint a lakás vételárának ily módon történő megállapítása az elővásárlási joggal érintett lakások eladása esetén ellentétes a lakások és he-

lyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Lt.) 52. §-ába, valamint 54. § (1) bekezdés a) pontjába foglalt szabályokkal. Ezért sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, mely szerint az önkormányzat rendelete nem lehet ellentétes más jogszabállyal.

Hivatkozik az indítványozó az 51/1996. (X. 30.) AB határozatra, amelyben az Alkotmánybíróság kimondta, hogy az önkormányzati rendeletalkotás körébe tartozik annak szabályozási módszernek a kidolgozása, amely az üres, illetve a lakott lakás forgalmi értéke, „így vételára közötti különbséget tükrözi”.

II.

Az Alkotmánybíróság határozatának meghozatala során a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

1. Az Alkotmánynak az indítványozó által hivatkozott szabálya:

„44/A. § (2) A helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal.”

2. Az Lt.-nek az indítványban felhívott előírásai:

„52. § (1) Az önkormányzati és az állami lakás vételárát – ha a lakást az e törvény alapján arra jogosult vásárolja meg – a hasonló adottságú lakások helyi forgalmi értéke alapján, különösen

a) az épület településen belüli fekvése;

b) az épületben lévő lakások száma, az épülethez tartozó földterület, a közös használatra szolgáló helyiségek és a közös használatra szolgáló területek nagysága;

c) az épület felszereltsége, műszaki állapota, építése, a felújítás óta eltelt idő;

d) a lakás alapterülete és komfortfokozata;

e) a lakottság ténye

figyelembevételével kell megállapítani.

(2) A vételár megállapításakor a forgalmi értékből le kell vonni a bérlőnek a lakásra fordított és meg nem térített értéknövelő beruházásainak az értékét.”

„54. § (1) Az önkormányzati rendeletben kell meghatározni az e törvény alapján elővásárlási joggal érintett lakások eladása esetén

a) a lakás vételárának mértékét;

b) a szerződés megkötésekor fizetendő vételárrészlet mértékét;

c) a részletfizetés időtartamát és a szerződéses kamat mértékét, illetőleg a kamatmentesség lehetőségét és feltételeit;

d) a vételárengedmény, illetőleg a vételárhátralék megfizetésére adott engedmény feltételeit és mértékét;

e) elővásárlás esetén az ajánlat tartalmát és az ajánlati kötöttség idejét.”

3. Az Ör.-nek a lakás vételárának megállapítására vonatkozó szabályai:

„14. § (1) Az elidegenítésre kijelölt lakás vételárát a hasonló adottságú lakások helyi forgalmi értékének alapján kell megállapítani.

(2) A lakás helyi forgalmi értékét az Ltv. 52. §-ában foglaltak figyelembevételével, ingatlanforgalmi értékbecsléssel kell meghatározni.

(3) Az Ltv. 52. §-a (2) bekezdésének alkalmazása során nem lehet figyelembe venni azoknak a munkáknak az értékét, amelyeknek elvégzése jogszabály vagy a bérbeadóval kötött megállapodás alapján a bérlő (használó) kötelezettsége.

(4) Az Ltv. alapján bérbeadót terhelő munkálatok vonatkozásában a bérlő a 2009. január 1. napját követően megkezdett, az Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérletéről, a lakások lakbérének mértékéről, valamint a lakbértámogatásról szóló 23/2007. (VI. 18.) Budapest XII. kerület Hegyvidék Önkormányzata rendeletének 27. §-a alapján elvégzett munkálatok költségeinek, illetve a 2009. január 1. napját megelőzően megkezdett és már elvégzett munkálatok igazolt költségeinek beszámítását kérheti a bérbeadótól.”

„15. § (1) A vételár a lakás 14. § szerint megállapított helyi forgalmi értéke.

(2) Ha a lakást az Ltv. 49. §-a szerinti elővásárlásra jogosult a 10. § (1) bekezdésében foglalt vételre felajánlás alapján nem vásárolja meg, és az kívülálló részére kerül elidegenítésre, az elővásárlásra jogosultnak a lakást kívülálló által felajánlott vételáron kell megvétellel felajánlani.

(3) A lakás versenytárgyalás útján történő eladása esetén a kikiáltási ár legalább a hasonló adottságú lakások helyi forgalmi értéke, a vételár pedig az árverés nyertese által felajánlott összeg.”

III.

A helyi önkormányzatok rendeletalkotási jogát az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 16. §-a szabályozza. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése kimondja, hogy a helyi önkormányzat feladatkörében rendeletet alkot, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal. Az Ötv. 16. §-a alapján a helyi képviselő-testület rendeletalkotási jogköre a törvénnyel nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok szabályozására, valamint törvény felhatalmazása alapján annak végrehajtására terjed ki.

A helyi önkormányzat rendeletalkotási felhatalmazása jelen esetben törvényi felhatalmazáson, az Lt. 54. § (1) bekezdésén alapul.

Az Lt. 54. § (1) bekezdés a) pontja alapján az önkormányzati lakás elidegenítése esetén – ha az Lt. alapján arra jogosult vásárolja azt meg – a lakás vételárát a helyi önkormányzat rendeletében kell megállapítani.

Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már állást foglalt abban a kérdésben, hogy az önkormányzat rendeletében rendelkezhet-e úgy, hogy a lakás vételára a lakás forgalmi értékével azonos. E határozataiban kimondta: „Az önkormányzatnak a törvényi felhatalmazás alapján – a viszonyítási alapként felhasználható lakások forgalmi értéke alapján – az Lt. idézett 52. § (1) bekezdésének a)–e) pontjaiban meghatározott, esetenként az önkormányzat rendeletében ezeket kiegészítő tényezők figyelembevételével kell határozni a vételár mértékéről, majd az elidegenítési eljárás során, egyedi döntéssel a vételárról. A vételár mértékét megalapozó forgalmi érték tehát a törvényi szabályozásban példálódzóan jelzett és más jellegű tényezők összességén alapul. Ha a törvényi szabályozás szerint az önkormányzat kötelezettsége arra irányul, hogy »a vételár mértékét« határozza meg, az nem zárja ki, hogy a mértéket a forgalmi értékkel azonos nagyságrendben állapítsa meg.” [előszőr: 1063/H/1995. AB határozat, ABH 1996, 718, 720.] Az Alkotmánybíróság ezt az álláspontját az Lt. 52. §-ára alapította, amely úgy rendelkezik, hogy a lakás vételárát a hasonló adottságú lakások helyi forgalmi értéke alapján kell megállapítani.

E gyakorlatát figyelembe véve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 15. § (1) bekezdése önmagában amiatt, hogy a lakás forgalmi értékében állapítja meg a lakás vételárát, nem ellentétes az Lt. szabályaival, ezért a megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Az indítvány alapján az Alkotmánybíróságnak azt is vizsgálnia kellett, hogy a képviselő-testület az Ör.-ben maradéktalanul eleget tett-e az Lt.-ben szabályozott jogalkotási kötelezettségének akkor, amikor nem rendelkezett arról, hogy a lakás vételárának megállapítása során a lakottság tényét mennyiben kell figyelembe venni.

Az Lt. 52. § (1) bekezdése szabályozza a lakás forgalmi értékét meghatározó azon tényezőket, amelyeket a képviselő-testületnek a vételár megállapítása során különösen figyelembe kell venni. A törvényhozó ilyennek tekinti: az épület településen belüli fekvését, az épületben lévő lakások számát, az épülethez tartozó földterületet, a közös használatra szolgáló helyiségek és a közös használatra szolgáló területek nagyságát, az épület felszereltségét, műszaki állapotát, az építése, a felújítás óta eltelt időt, a lakás alapterületét és komfortfokozatát, valamint a lakottság tényét.

Az Lt. 54. § (1) bekezdése alapján a vételár mértékének megállapítása az önkormányzat jogalkotási hatáskörébe tartozik. Ennek megfelelően az Lt. 52. §-ának szabályainak címzettje is az önkormányzat. Az önkormányzatnak kell kimunkálnia azokat a szabályokat, amelyek biztosítékot nyújtanak arra, hogy a vételár megállapítása során az Lt. 52. §-ában megállapított rendelkezések maradéktalanul érvényesüljenek.

A vételár megállapítására vonatkozó 52–54. §-okat az Lt.-be iktató a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény módosításáról szóló 1994. évi XVII. törvény (a továbbiakban: Ltm.) indokolása alapján

megállapítható, hogy a jogalkotó különös jelentőséget tulajdonított annak, hogy rendeletükben az önkormányzatok a lakások vételárát a lakottság tényének figyelembe vételével állapítsák meg. Az Ltm. javaslatához fűzött miniszteri indokolás az Lt.-nek az Ltm. által megállapított 52. §-át a következőkkel indokolja:

„A javaslat meghatározza azokat a törvényi kereteket, amelyek a vételár kialakításához egyértelmű szempontokat adnak. Ennek során figyelembe kellett venni, hogy az önkormányzatok a bérlők által lakott lakásokon szereztek tulajdonjogot. Ha ők kívánnak ezekkel a lakásokkal gazdálkodni, a bérlőket előbb el kell helyezniük, illetőleg e lakásokat csak lakottan tudják értékesíteni.”

A lakottság tényének kiemelt, rendeleti értékelésének követelménye megjelenik az Alkotmánybíróság 51/1996. (X. 30.) AB határozatában is, amelyben az Alkotmánybíróság kimondta, hogy „[a]z önkormányzati rendeletalkotás körébe tartozik annak a szabályozási módszernek a kialakítása, amely az üres, illetve a lakott lakás forgalmi értéke, így vételára közötti különbséget tükrözi”. (ABH 1996, 336, 338.)

Az Ör.-ben a képviselő-testület e kötelezettségének oly módon tett eleget, hogy az Ör. 14. § (2) bekezdésében kimondta, hogy a lakás forgalmi értékét az Lt. 52. §-ában foglaltak figyelembe vételével ingatlanbecsléssel kell meghatározni. Az Ör.-ből nem állapítható meg, hogy kinek a feladata e körben ingatlanbecslés elvégzése (ingatlanforgalmi szakértő, az önkormányzat valamely szerve, valamely ingatlanvagyon értékelésére engedéllyel rendelkező vállalkozó stb.) Nem rendezi, hogy az értékbecslés alapján miként történik a döntés a vételár megállapításáról. Nem rendelkezik az Ör. arról sem, hogy az elővásárlási joggal rendelkező bérlők esetén a lakottság ténye miként veendő figyelembe a vételár megállapítása során.

Az önkormányzati bérlakás lakottsága – mint a lakás forgalmi értékét alapvetően befolyásoló tény – számos tényezőtől függ, így pl. függ a bérleti jog tartamától, a bérleti jogviszony tartalmától, a bérleti jogról való lemondás esetén fizetendő térítés összegétől, attól, hogy a kívülálló részére történő elidegenítés esetén a vételárát a bérleti jog, mint vagyoni értékű jog mennyiben csökkenti. Mindezek értékeléséhez az ingatlanpiaci tapasztalatok nem nyújtanak megalapozott segítséget, így az önkormányzatnak kell rendeletében rendelkeznie arról, hogy a lakottság ténye miként veendő figyelembe az önkormányzati bérlakásnak az Lt. alapján jogosult részére történő elidegenítése esetén.

Az Lt. 54. § (1) bekezdés a) pontjában valamint 52. §-ában előírt jogalkotási kötelezettség célja az, hogy az Lt. alapján jogosult számára egyértelmű és előre kiszámítható és ellenőrizhető legyen az önkormányzati bérlakás vételára. Az Ör. szabályai ezt az előreláthatóságot, kiszámíthatóságot nem biztosítják.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában – először a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában – a jogalkotással szembeni követelményként határozta meg: „A jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biz-

tosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. Vagyis a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is.” (ABH 1992, 59, 65–66.)

Az Abtv. 49. § (1) bekezdése szerint, ha az Alkotmánybíróság hivatalból vagy bárki indítványára azt állapítja meg, hogy a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére.

Az Abtv. e szabálya és az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a jogi szabályozás hiányosságai miatt mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának csak akkor van helye, ha a jogi szabályozás hiánya miatt alkotmányellenes helyzet keletkezett, a jogalkotói mulasztásnak és az alkotmányellenes helyzetnek együttesen kell fennállnia. [35/2004. (X. 6.) AB határozat, ABH 2004, 504, 508.]

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton beavatkozott bizonyos életviszonyokba, és ez által az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.]. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg akkor is, ha alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.].

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértést nemcsak akkor állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138.].

Az Alkotmánybíróság a fentieket figyelembe véve megállapította, hogy a XII. kerületi önkormányzat képviselő-testülete az Ör. megalkotása során az Lt.-ben szabályozott jogalkotási kötelezettségének nem tett eleget, és ennek következtében megsértette az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből folyó jogbiztonság követelményét.

Ezért határozatának rendelkező részében kimondta, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiságból folyó jogbiztonság követelményét sértő alkotmányellenes helyzet jött létre annak következtében, hogy a Budapest Hegyvidék XII. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete az Ör.-ben nem tett eleget az Lt.

52. §-ában, valamint 54. § (1) bekezdés *a*) pontjában foglalt szabályozási kötelezettségének, és felhívta a képviselő-testületet, hogy jogalkotási kötelezettségének 2011. július 31-ig tegyen eleget.

A határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzétételét az alkotmányellenesség megállapítása indokolja.

Budapest, 2011. június 6.

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 773/B/2010.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 61. számában

49/2011. (VI. 9.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság folyamatban lévő ügyben alkalmazandó jogszabály alkotmányellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy Almásfüzitő Község Önkormányzat Képviselő-testületének a távhőszolgáltatásról szóló 9/1999. (VII. 1.) számú rendelete 16. §-ának 2009. május 4. napjáig hatályos első és második mondata alkotmányellenes volt, ezért azok a Komáromi Városi Bíróság előtt 7.P.20.792/2009. szám alatti perben nem alkalmazhatóak.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó bíró az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 38. § (1) bekezdése alapján az előtte folyamatban lévő eljárás felfüggesztése mellett kezdeményezte Almásfüzitő Község Önkormányzat Képviselő-testületének a távhőszolgáltatásról szóló 9/1999. (VII. 1.) számú rendelete (a továbbiakban: Ör.) 16. §-a – keresetindításkor hatályban volt –

első két mondatának keletkezésükre visszamenőleges (ex tunc) hatályú megsemmisítését.

Az Ör. kifogásolt rendelkezései értelmében a távfűtésről történő leválás csak a bekötővezetékéről ellátott ingatlan egészének lehetséges, épületrész vagy az ingatlanon belüli fogyasztó nem válhat le. Az indítványozó álláspontja szerint ez a szabály ellentétes a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény (a továbbiakban: Tszt.) 38. § (2) és (5) bekezdéseiben foglaltakkal, amelyek az épületrész felhasználója számára is lehetővé teszik – meghatározott feltételekkel – a távhőszolgáltatás igénybevétele megszüntetését, ezért kéri a kifogásolt rendelkezések keletkezésükre visszaható hatályú megsemmisítését az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésére hivatkozással.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:
„44/A. § (2) A helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal.”

2. A Tszt.-nek a helyi önkormányzat rendelalkotási hatáskörét meghatározó szabályai:

„6. § (1) A területileg illetékes települési önkormányzat, a fővárosban a fővárosi önkormányzat (a továbbiakban együtt: önkormányzat) az engedélyes vagy engedélyesek útján köteles biztosítani a távhőszolgáltatással ellátott létesítmények távhőellátását.

(2) Az önkormányzat képviselő-testülete:

a) rendeletben határozza meg a távhőszolgáltató és a felhasználó közötti jogviszony részletes szabályait, valamint a hőmennyiségmérés helyét, ideértve a mérés technológiai helyét is;”

„52. § (1) A távhőszolgáltató, a felhasználó és a díjfizető közötti jogviszony általános szabályait – a kormány az e törvény végrehajtásáról szóló rendeletével kiadott – a Távhőszolgáltatási Közüzemi Szabályzat állapítja meg.

(2) A Távhőszolgáltatási Közüzemi Szabályzatban foglaltakkal összefüggésben az önkormányzat képviselő-testülete rendeletben további részletes szabályokat határozhat meg.”

„60. § (3) Az önkormányzat képviselő-testülete rendeletben szabályozza a 6. § (2) bekezdésében és az 52. § (2) bekezdésében meghatározott, hatáskörébe utalt feladatokat.”

3. A Tszt.-nek a távhőszolgáltatásra irányuló közüzemi szerződés felmondására, illetőleg a távhőellátás megszüntetésére vonatkozó szabályai:

„38. § (1) Az általános közüzemi szerződés határozatlan időre szól. Az egyedi közüzemi szerződés – ha a felek eltérően nem állapodtak meg – határozott időtartamra szól.

(2) Az általános közüzemi szerződést a felhasználó 30 napos felmondási időpontra, a kormány e törvény vég-

rehajtásáról szóló rendeletében meghatározott módon mondhatja fel, ha együttes feltételként:

a) a felmondáshoz a távhővel ellátott épület tulajdonosi közössége az összes tulajdoni hányad szerinti legalább négyötödös szavazattöbbségű határozatával hozzájárul és az épületben a távhőellátással azonos komfortfokozatú más hőellátást valósít meg;

b) a szerződés felmondása nem okoz jelentős kárt más számára, és nem korlátozza mások tulajdonosi, használoi, bérlői jogait;

c) viseli azokat a költségeket, amelyek a felhasználói berendezéseknek a felmondás következtében szükséges műszaki átalakításával merülnek fel;

d) a szerződés felmondását a meglévő rendszer műszaki megoldása lehetővé teszi és a felmondás nem ütközik egyéb jogszabályba.

[...]

(5) Abban az esetben, ha a távhővel ellátott épületben lévő, külön tulajdonban és külön használatban álló épületrészben kívánják a távhő igénybevételét megszüntetni, az épületrész tulajdonosa és a felhasználó közösen kezdeményezheti az általános közüzemi szerződés módosítását, ha együttes feltételként:

a) a megszüntetéshez a távhővel ellátott épület tulajdonosi közösségének valamennyi tagja hozzájárul;

b) az épületrészben a távhőellátással azonos komfortfokozatú hőellátást valósítanak meg, amely az épület távhőellátását biztosító felhasználói berendezéstől függetlenül üzemeltethető;

c) a megszüntetés nem okoz jelentős kárt az épület többi tulajdonosa számára, és nem korlátozza mások tulajdonosi, használoi, bérlői jogait;

d) viseli azokat a költségeket, amelyek a felhasználói berendezéseknek a szolgáltatás igénybevételének megszüntetésével összefüggésben szükséges műszaki átalakításával merülnek fel;

e) a szolgáltatás igénybevételének megszüntetését a meglévő rendszer lehetővé teszi és az nem ütközik egyéb jogszabályba.”

4. Az Ör. támadott – 2009. május 4. napjáig hatályos – rendelkezései:

„16. § A távfűtésről történő leválás csak a bekötővezetékéről ellátott ingatlan egészének lehetséges.

A fűtési hálózatról nem válhat le épületrész vagy az ingatlanon belüli fogyasztó.”

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy az Ör. 16. §-ának az indítvánnyal támadott első két mondatát Almásfüzitő Község Önkormányzat Képviselő-testületének 7/2009. (V. 4.) Ökr. számú rendelete – a kihirdetés napjával – hatályon kívül helyezte.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az indítvány benyújtásakor hatályos – és alkalmazás alá eső – jogszabályi rendelkezést kell vizsgálni, ha az indítvány benyújtására az Abtv. 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés, vagy az Abtv. 48. §-a szerinti alkotmányjogi panasz keretében került sor. [335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.; 10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 76.; 1472/B/1996. AB végzés, ABH 1997, 953.; 160/B/1996. AB határozat, ABH 1999, 875, 876.; 1378/B/1996. AB határozat, ABH 2001, 1609, 1610.; 418/B/1997. AB határozat, ABH 2002, 1627, 1629.]

A jelen ügyben az indítvány az Abtv. 38. § (1) bekezdés alapján bíró által kezdeményezett konkrét utólagos normakontrollnak minősül, ezért az Alkotmánybíróság az Ör. támadott rendelkezéseinek alkotmányosságát érdemben megvizsgálta.

2. A helyi önkormányzat rendeletalkotási hatáskörét az Alkotmány 44/A. §-a, valamint a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 16. §-a határozza meg. Az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés a) pontja alapján a helyi képviselő-testület önkormányzati ügyekben önállóan szabályoz és igazgat, a 44/A. § (2) bekezdés kimondja, hogy az önkormányzat rendelete nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabállyal. Az Ötv. 16. § (1) bekezdése szerint a képviselő-testület önkormányzati rendeletet alkot törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására.

Az Alkotmánybíróság már több határozatában – 21/2009. (II. 26.) AB határozat, 22/2009. (II. 26.) AB határozat, 59/2009. (V. 22.) AB határozat – a Tszt.-re Tszt.2.-ként hivatkozva kifejtette, hogy: „A távhőszolgáltatás helyi közszolgáltatás, a Tszt.2. 6. § (1) bekezdése alapján a távhőszolgáltatással ellátott létesítmények távhőellátásának biztosítása a települési önkormányzat kötelezettsége. Így, mint minden közüzemi szolgáltatásra, a távhőszolgáltatásra is irányadók a polgári jognak a közüzemi szolgáltatásokra vonatkozó általános érvényű jogszabályi előírásai, és a távhőszolgáltatás sajátosságaira tekintettel a szolgáltatás biztonságának, a fogyasztók érdekeinek védelmében, valamint más energiaellátást szabályozó jogszabályi előírásokkal való összhang biztosítása érdekében külön törvény, a Tszt.2. határozza meg a távhőszolgáltatás speciális szabályait. A távhőszolgáltatás biztosítása tehát olyan helyi közfeladat, amely törvényi szabályozás alatt áll. Erre tekintettel az önkormányzat rendeletalkotási szabadsága korlátozott, a képviselő-testület csak a törvény felhatalmazása alapján, a törvények keretei között illeti meg a szabályozás joga.

A települési önkormányzat rendeletalkotási hatáskörébe tartozó szabályozási tárgyköröket a Tszt.2. 6. § (2) bekezdése, valamint 52. § (2) bekezdése határozza meg, a 60. § (3) bekezdése kifejezetten kimondja azt is, hogy a képviselő-testület e szabályok keretei között alkot rendeletet.

A Tszt.2. 6. § (2) bekezdés c) pontja alapján a képviselő-testület arra rendelkezik felhatalmazással, hogy rendelkezésben kijelölje azokat a területeket, ahol területfejlesztési, környezetvédelmi és levegőtisztaság-védelmi szempontok alapján a távhőszolgáltatás fejlesztése célszerű. A Tszt.2. rendeletalkotási felhatalmazást tartalmazó rendelkezései alapján a képviselő-testületnek arra nincs felhatalmazása, hogy rendelkezésben kötelezővé tegye a távhőszolgáltatás igénybevételét és megtiltsa a közüzemi szerződés felmondását.

A távhőszolgáltatás – különösen a lakossági felhasználók tekintetében – természetes monopolhelyzetet élvező szolgáltatás, ezért a távhőszolgáltatás szabályozásában kiemelt szerepe van a fogyasztók védelmének.

Amint arra a Tszt.2. indoklása is rámutat, a fogyasztóvédelem egyik fontos eleme a szolgáltatás igénybevevőjének az a joga, hogy a közüzemi szerződést felmondhatja. Ezért a Tszt.2. a felhasználó jogaként szabályozza az általános közüzemi szerződés felmondását, azzal, hogy a 38. §-a részletesen szabályozza a felmondás feltételeit, ezzel biztosítva azt, hogy a szerződés felmondása más felhasználók jogait ne korlátozza, azok tulajdonában kárt ne okozzon, illetőleg ne veszélyeztesse a szolgáltatói és a felhasználói rendszer zavartalan működését. A Tszt.2. ugyanezen §-a lehetőséget ad a törvényi feltételek betartása mellett, távhővel ellátott épületben, épületrészben a távhőszolgáltatás igénybevételének megszüntetésére is.” [126/2009. (XII. 17.) AB határozat, ABH 2009, 1297, 1301.]

Az Alkotmánybíróság a fenti határozataiban tehát megállapította, hogy a Tszt. alapján a távhőszolgáltatás biztosítása olyan helyi közfeladat, amely törvényi szabályozás alatt áll, ezért a helyi önkormányzatokat csak a törvényi felhatalmazás keretei között illeti meg a szabályozás joga.

3. Az Ör. 16. §-a a távhőszolgáltatásról történő végleges leválást szabályozza. Az indítványozó által sérelmezett rendelkezések szerint a fűtési hálózatról csak az épület egésze válhat le, azonban épületrész, illetve az ingatlanon belüli fogyasztó nem élhet ezzel a lehetőséggel.

Az Alkotmánybíróság az 59/2009. (V. 22.) AB határozatban megállapította: „A Tszt. [...] 6. § (2) bekezdése, 52. § (2) bekezdése, illetve 60. § (3) bekezdése alapján a helyi képviselő-testületnek nincs felhatalmazása arra, hogy rendelkezésben a hőellátó rendszerek kialakítását, átalakítását korlátozza, s az érintettek számára távhőszolgáltatás igénybevételét tegye kötelezővé.” (ABH 2009, 1152, 1157.) Erre figyelemmel az Ör. 16. §-ának első két mondata – melyek a távhőszolgáltatást igénybevevő egyedi fogyasztók számára megtiltják a távfűtésről történő leválást és ezzel lényegében kötelezettséget teremtenek a távhőszolgáltatás igénybevételére – ellentétes a Tszt. 38. §-ával, mely a felhasználó jogaként szabályozza az általános, illetve az egyedi közüzemi szerződés felmondását, a távhőszolgáltatás vételezésének megszüntetését. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 16. §-ának első és második mondata a hivatkozott jogszabályi rendelkezéssel ellentétes, ezért az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése alapján alkotmányellenes.

4. Az Abtv. 43. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányellenes jogszabályt az Alkotmánybíróság erről szóló határozatának a hivatalos lapban való közzétételét követő naptól nem lehet alkalmazni, a 43. § (4) bekezdése szerint azonban az Alkotmánybíróság a támadott jogszabály konkrét ügyben történő alkalmazhatóságáról a 43. § (1) bekezdésében meghatározottól eltérően rendelkezhet, ha ezt a jogbiztonság vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke indokolja. Az Alkotmánybíróság az alkotmányellenesnek bizonyult rendelkezéseket – azok hatályon kívül helyezésére való tekintettel – nem semmisíthette meg, azonban az alkalmazási tilalomról rendelkezett. Az alkotmányellenes rendelkezések konkrét ügyben való alkalmazási tilalmának kimondását az eljárás kezdeményezőjének, azaz a konkrét ügy felperesének különösen fontos érdeke indokolja, mivel az alkotmányellenes rendelkezés alapján nem nyílta lehetősége a távhőszolgáltatási közüzemi szerződés felmondására, ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányellenes rendelkezésnek a Körmárai Városi Bíróság előtt 7.P.20.792/2009. szám alatt folyamatban lévő perben való alkalmazása tilalmát elrendelte.

Az Alkotmánybíróság a határozatnak a Magyar Közlönyben történő közzétételét a támadott jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására figyelemmel rendelte el.

Budapest, 2011. június 6.

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 339/B/2011.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 61. számában

52/2011. (VI. 24.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése által alkotott, a Miskolc Megyei Jogú Város Építési Szabályzatáról szóló 21/2004. (VII. 6.) sz. rendelet módosításáról szóló 12/2006.

(III. 8.) sz. rendeletének 2. §-a alkotmányellenes, ezért azt 2011. december 31. napjával megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Köz-lönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

Az Észak-Magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetője – miután Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése a törvényességi észrevételével nem értett egyet – a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 99. § (2) bekezdés *a*) pontjában foglalt hatáskörében eljárva az Alkotmánybírósághoz fordult. A hivatalvezető a Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése által alkotott, a Miskolc Megyei Jogú Város Építési Szabályzatáról szóló 21/2004. (VII.6.) sz. rendeletét módosító 12/2006. (III. 8.) sz. rendelete (a továbbiakban: Ör.) egésze felülvizsgálatát kérte, mivel úgy vélte, hogy az Ör. nem felel meg az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ét.) véleményezési eljárást előíró 9. §-ában foglaltaknak, így az törvényt sértő, ezáltal az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével sem összeegyeztethető.

A 2006. március 2. napján tartott közgyűlésen az Ör. alkalmas volt arra, hogy eredeti szövegezéssel a képviselők azt elfogadják, tekintettel arra, hogy ezzel a szövegváltozattal kapcsolatban a Ét.-ben előírt véleményezési eljárást lefolytatták. Azonban 2006. február 21-i keltezéssel a Városfejlesztési és Városüzemeltetési Bizottság az Ör. eredeti, már véleményezett szövegéhez módosító indítványt nyújtott be, melynek tartalma az Ör. véleményezett szövegétől eltért (a módosítást a véleményezésre bocsátott változat nem tartalmazta). Ezt a módosítást a véleményezési eljárás ismételt lefolytatása nélkül a közgyűlés 2006. március 2. napján megtartott ülésén elfogadta.

A hivatalvezető indítványa indokolásában arra hivatkozott, hogy a bizottsági módosítás tekintetében az előzetes véleményezési eljárás nem került lefolytatásra, így az sérti az Ét. 9. § (7) bekezdését.

Az önkormányzat azzal védekezett, hogy az önkormányzati képviselőknek az Ötv.-ből, mint 2/3-os törvényből eredő, „módosító indítványok benyújtásához fűződő alkotmányos joga nem korlátozható az egyszerű többség-gel elfogadható Ét. rendelkezései révén”.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezése:

„44/A. § (2) A helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal.”

2. Az Ét.-nek az Ör. elfogadásakor hatályos, az indítvánnyal érintett rendelkezése:

„9. § (1) A helyi építési szabályzatot és a településrendezési tervek az országos településrendezési szakmai előírások figyelembevételével, továbbá a külön jogszabályban meghatározott fogalmak és jelkulcsok alkalmazásával kell elkészíteni.

(2) A helyi építési szabályzat és a településrendezési tervek kidolgozása során:

a) az érintett természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiség nélküli szervezetek véleménynyilvánítási lehetőségét biztosítani kell, ennek érdekében a helyben szokásos módon az érintettek tudomására kell hozni kidolgozásuk elhatározását, amelynek keretében

aa) meg kell határozni a rendezés alá vont területet,

ab) ki kell nyilvánítani általános célját és várható hatását, hogy az érintettek azzal kapcsolatban javaslatokat és észrevételeket tehesenek;

b) az államigazgatási szerveket, valamint az érintett települési önkormányzati szerveket az előkészítésbe be kell vonni úgy, hogy azok a megkeresés kézhezvételétől számított 15 napon belül írásos állásfoglalásukban ismertessék a település fejlődése és építési rendje szempontjából jelentős terveiket és intézkedéseiket, valamint ezek várható időbeli lefolyását, továbbá a hatáskörükbe tartozó kérdésekben a jogszabályon alapuló követelményeket;

c) az érintett terület lakosságának életkörülményeiben bekövetkező hátrányos következmények elhárítása vagy csökkentése érdekében figyelemmel kell lenni az érintettek értékrendjére, szociális helyzetére, ezek várható változására, továbbá vizsgálni kell a lakosság életkörülményeit és igényeit.

(3) A helyi építési szabályzatot és a településrendezési tervek a megállapítás, illetve a jóváhagyás előtt a polgármesternek (főpolgármesternek) véleményeztetnie kell a külön jogszabályban meghatározott államigazgatási, az érintett települési önkormányzati és érdek-képviselői szervekkel, valamint társadalmi szervezetekkel, amelyek 21 napon belül adhatnak írásos véleményt.

(4) Az eltérő vélemények tisztázása érdekében a polgármesternek (főpolgármesternek) egyeztető tárgyalást kell tartania, amelyre a hely és az időpont megjelölésével a véleményezési eljárás valamennyi érdekeltjét a tárgyalás előtt legalább 8 nappal meg kell hívnia. Az egyeztető tárgyalásról jegyzőkönyvet kell készíteni, amelynek tartalmaznia kell valamennyi elfogadott és el nem fogadott véleményt azok indokolásával együtt.

(5) Azt az érdekeltet, aki a véleményezési eljárás során írásbeli véleményt nem adott, és az egyeztető tárgyaláson sem vett részt, kifogást nem emelő véleményezőnek kell tekinteni.

(6) A véleményezési eljárás befejezése után a szabályzatot, illetőleg a tervek az elfogadásuk előtt – a (3)–(4) bekezdés alapján beérkezett, de el nem fogadott véleményekkel és azok indokolásával együtt – a polgármesternek (főpolgármesternek) legalább egy hónapra a helyben szokásos módon közzé kell tennie azzal, hogy az

érintettek a közzététel ideje alatt azokkal kapcsolatban észrevételt tehetnek, továbbá meg kell küldenie szakmai véleményezés céljából:

a) a főváros, a fővárosi kerület, a megyei jogú város igazgatási területének egészére egyszerre készített szabályzatot és terveket az illetékes területi főépítészeti iroda útján a miniszternek,

b) egyéb szabályzatot és terveket a területi főépítésznek.

A miniszter 90, a területi főépítész 30 napon belül adhat véleményt; ha e határidőn belül nem nyilatkozik, úgy véleményét egyetértőnek kell tekinteni. A véleményt a döntésre jogosult testülettel ismertetni kell.

(7) A helyi építési szabályzat és a településrendezési tervek a (2)–(6) bekezdésben előírt véleményeztetési eljárás lefolytatása nélkül nem fogadhatók el.

(...)

(9) A megállapított helyi építési szabályzatban és a jóváhagyott szabályozási tervben foglaltakat az érintett közigazgatási szerveknek a hatáskörüket érintő ügyekben eljárásaik során érvényesíteniük kell. Az (1)–(8) bekezdésben foglalt rendelkezéseket a helyi építési szabályzat, a településrendezési tervek változtatása esetén is alkalmazni kell.”

3. Az Ör.-nek a véleményezési eljárás lefolytatását követően, de a rendelet-tervezet elfogadását megelőzően hatályos rendelkezése:

„13. § (5) A területen – védett közpark kivételével – terepszint alatti garázsok elhelyezhetők kertészeti szakvélemény alapján a közpark terület legfeljebb 20%-án, a Belvárosban legfeljebb 50%-án, ha ez 1,0 magasságban mérve 10 cm törzsátmérőnél nagyobb fák kivágásával nem jár. A terepszint alatti építmény felett legalább 50 cm vtg. földtakarást kell biztosítani növénytelepítés céljára.”

4. Az Ör.-nek a bizottsági módosító indítványt követően hatályos, az indítvánnyal támadott rendelkezése, melynek vonatkozásában a véleményezési eljárás nem került lefolytatásra:

„13. § (5) A területen – védett közpark kivételével – terepszint alatti garázsok elhelyezhetők kertészeti szakvélemény alapján a közpark terület legfeljebb 20%-án, a Belvárosban a 100%-án, ha ez 1,0 magasságban mérve 10 cm törzsátmérőnél nagyobb fák kivágásával nem jár. A terepszint alatti építmény felett legalább 50 cm vtg. földtakarást kell biztosítani növénytelepítés céljára. Az építmények terepszint alatti része a közterület alá 0,5 m-en túl is benyúlhat.”

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság határozataiban már többször kifejtette, hogy „a helyi önkormányzathoz való alapjogok körébe tartozik a helyi társadalmi viszonyok helyi jogi sza-

bályozása, az önkormányzati rendeletalkotás. Ezek egyik típusa, amikor az önkormányzat törvény végrehajtására a törvény felhatalmazása alapján, a törvény keretei között alkot rendeletet” [11/2004. (IV. 7.) AB határozat, ABH 2004, 853, 856.; 48/2004. (XII. 1.) AB határozat, ABH 2004, 956, 960.; 7/2003. (III. 13.) AB határozat, ABH 2003, 753, 756.].

Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben, a helyi építési szabályzatok vonatkozásában a 11/2004. (IV. 7.) AB határozatában a következőkre mutatott rá: „A helyi társadalmi viszonyok között fontos szerepet töltenek be az Ét. felhatalmazása alapján alkotott helyi építésügyi szabályzatok és a településrendezési tervek, miután ezek az adott település és környezete fejlődését, a településen élők, ott-tartózkodók életkörülményeit hosszabb időszakra döntően befolyásolják. Ebből is következik, hogy a helyi építésügyi előírásoknak több követelménynek kell megfelelniük: az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdéséből adódóan az e tárgyban alkotott önkormányzati rendelet sem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabállyal, a helyi építésügyi szabályzatnak és a települési rendezési tervnek figyelembe kell venni az országos településrendezési szakmai előírásokat, a település társadalmának igényét. Mindezekre tekintettel az Ét. részletesen szabályozza az építésügyi szabályzatok, a településrendezési tervek előkészítésének, egyeztetésének és elfogadásának a rendjét.

Az Ét. 9. §-a részletezi tehát a helyi építésügyi szabályzat és a településrendezési tervek kidolgozása során érvényesítendő eljárási szabályokat, rendezi, hogy az érintett állampolgárokat, szervezeteiket, államigazgatási szerveket, települési önkormányzatokat milyen tartalommal, milyen módon, határidőben kell tájékoztatni, véleményüket kérni, véleményeltérés esetén egyeztető tárgyalást tartani, az el nem fogadott véleményekről tájékoztatást adni” (ABH 2004, 853, 857.). Az Ét. 9. § (7) bekezdése szerint a helyi építési szabályzat és a településrendezési tervek a (2)–(6) bekezdésben előírt véleményezési eljárás lefolytatása nélkül nem fogadhatók el, és az Ét. 9. § (9) bekezdése előírja, hogy az Ét. 9. §-ában szabályozott eljárási rendet érvényesíteni kell a rendezési tervek módosításánál is.

Ahogy az Alkotmánybíróság a 7/2003. (III. 13.) AB határozatában megállapította, az Ötv. 16. § (1) bekezdéséből, az Ét. 9. § (7) bekezdéséből és 13. § (1) bekezdéséből kitűnik, hogy „az önkormányzatok városrendezésre és építésügyre vonatkozó szabályozási autonómiája kizárólag a rendeletalkotás tartalmát és az alkalmazott eljárás lefolytatását meghatározó törvényi keretek között érvényesülhet. Ilyen, az önkormányzati rendeletalkotás során irányadó eljárási rendelkezéseket állapít meg az Ét. fentiekben említett 9. §-a is, amikor a helyi építési szabályzat elfogadásához a közérdek érvényesítése érdekében számos egyeztetési kötelezettséget ír elő, és az érintett állampolgárok, szervezetek, érdekképviseltek, hatóságok számára véleménynyilvánítási, javaslattevési, észrevételezési lehetőséget biztosít” (ABH 2003, 753, 756.). Az érdekelt államigazgatási szervekkel való egyeztetés kötelezettsége és a lakosság bevonása az eljárásba olyan garanciális jellegű

eljárási követelményeket jelent, amelyeket a jogi szabályozás nem ír elő más önkormányzati rendelet megalkotása során.

E rendelkezések alapján megállapítható, hogy az önkormányzat képviselő-testülete nem rendelkezik szabad döntési lehetőséggel abban a tekintetben, hogy a helyi építési előírások megállapításáról az Ét.-ben szabályozott eljárási rendben elfogadott helyi építési szabályzatban, vagy ezen eljárás köztéttségei nélkül elfogadott önkormányzati rendeletben rendelkezik-e. A helyi építési előírásokat a képviselő-testületnek az Ét. 9. §-ában szabályozott eljárási rendben elfogadott helyi építési szabályzatban kell megállapítania.

2. Az Alkotmánybíróságnak jelen ügyben tehát azt kellett megvizsgálnia, hogy a hivatalvezető által kifogásolt eljárás (nevezetesen az, hogy a véleményezési eljárás befejezését követően az önkormányzat lényeges tartalmában módosítja a tervet és erre nem folytatja le ismételt véleményezési eljárást) megfelelt-e az Ét.-ben foglaltaknak.

A rendelkezésre álló iratokból az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg:

Az Ör. – eredeti tartalma szerint – az építési szabályzat 44. § (2) bekezdése szerinti 24. számú mellékletnek módosítására irányul. Azaz nem tartalmazott semmilyen módosítást az építési szabályzat 13. § (5) bekezdésére vonatkozóan. Ezt bizonyítja a polgármester PK: 93.011-29/2006. számú, az építési szabályzat módosítására irányuló javaslata. Ez a javaslat került véleményezésre a külön jogszabályban meghatározott közigazgatási, az érintett települési önkormányzati és az érdek-képviselői szervekkel, valamint a társadalmi szervezetekkel [Ét. 9. § (3) bekezdés], és ezt a változatot tette közzé az érintettek számára a polgármester a véleményezési eljárás befejezése után [Ét. 9. § (6) bekezdés].

Ezt követően 2006. február 21-i keltezéssel nyújtott be a Városfejlesztési és Városüzemeltetési Bizottság az Ör. eredeti, már véleményezett szövegét módosító indítványt, melynek tartalma az Ör. véleményezett szövegétől lényegesen eltér.

Az építési szabályzat eredeti szövege szerint terepszint alatti garázsok a belvárosban a közpark területének legfeljebb 50 %-án helyezhetők el. Az utólagos bizottsági módosítást követően ez az arány 100%-ra változott. Emellett az utólagos bizottsági módosítás azt a mondatot is tartalmazta, hogy az építmények terepszint alatti része a közterület alá 0,5 m-en túl is benyúlhat.

Ezekre a módosításokra vonatkozóan az egyeztetési eljárás nem került lefolytatásra. Erre utal két képviselőnek a 2006. március 2. napján kelt ülésről készült jegyzőkönyvben található hozzászólása is, valamint az a tény is, hogy a módosító indítványnak a véleményezési eljárásból való kimaradásának tényét az önkormányzat az eljárás során egyszer sem vitatta, csupán azt állította, hogy a véleményezési eljárás lefolytatásával a képviselők módosító indítvány benyújtásához fűződő joga veszne el.

Az Ét. 9. § (7) bekezdése értelmében a településrendezési eszköz a (2)–(6) bekezdésben előírt véleményezési eljárás lefolytatása nélkül nem fogadható el. Az Ét. 9. § (9) bekezdése kimondja továbbá, hogy az (1)–(8) bekezdésben foglalt rendelkezéseket a településrendezési eszköz módosítása esetén is alkalmazni kell. Tekintettel arra, hogy az Étv.-nek az Ör. elfogadásakor hatályos szabálya nem sorolt fel olyan kivételes eseteket, amikor a véleményezési eljárás lefolytatása mellőzhető lett volna, ezért a véleményezési eljárás lefolytatása a módosító indítványok esetében is kötelező lett volna.

Az önkormányzat azon védekezése, hogy a véleményezési eljárás lefolytatásával a képviselők indítványozási joga sérülne, nem megalapozott, hiszen a véleményezési eljárás nem befolyásolja a módosító indítványok előterjesztéséhez fűződő jogot. Amennyiben a már véleményezett rendeletet érdemben módosító indítványok kapcsán a véleményezési eljárás nem volna kötelező, az ennek az intézménynek a teljes kiüresítéséhez vezetne, hiszen ebben az esetben bármilyen – akár az érintettek véleményével ellentétes – módosító indítvánnyal a tervezet tartalma a képviselők által tetszőlegesen – érdemi civil kontroll nélkül – utólag alakítható volna.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az Ör. – az elfogadása során alkalmazott törvénysértő eljárásra tekintettel – sérti az Ét. 9. § (4)–(9) bekezdésének rendelkezéseit, és ezáltal más jogszabályba, jelen esetben törvénybe ütköznek, emiatt ellentétesek az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével. Mivel az Ör. jelenlegi szövege alkotmányellenes módon, az Ét. garanciális szabályainak megsértésével jött létre, az Alkotmánybíróság az Ör. 2. §-át alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette. A megsemmisített rendelet az Alkotmánybíróság határozatában, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 43. § (4) bekezdésének alkalmazásával megállapított későbbi időpontban veszti hatályát, melynek az az indoka, hogy ez alatt az idő alatt Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzatának lehetősége lesz lefolytatni a módosító rendelet megalkotásához előírt, az Ét. 9. §-ában szabályozott eljárást.

3. Mivel az Ör. 2. §-ának elfogadása nem felelt meg az Ét.-ben rögzített eljárásnak, ezért azt az Alkotmánybíróság – *pro futuro* – megsemmisítette. Azonban az Ör. 2. §-ának megsemmisítése nem eredményezi az építési szabályzatnak az Ör. módosítása előtt hatályos szövegének feléledését: egy hatályon kívül helyező norma alkotmányellenességének a megállapítása önmagában nem vezet a hatályon kívül helyezéssel érintett rendelkezések hatályának automatikus feléledéséhez, valamely jogszabály újbóli hatályba helyezése ugyanis a jogalkotó kizárólagos kompetenciája [ld. pl. 1437/B/1995. AB határozat, ABH 1998, 616, 618–619.]. Az önkormányzatnak ugyanakkor lehetősége van arra, hogy a megsemmisített rendelkezést az Ét. szabályait betartva újra elfogadja.

Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 41. §-a alapján rendelte el.

Budapest, 2011. június 23.

Dr. Bihari Mihály s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 1240/H/2007.
Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 69. számában

53/2011. (VI. 24.) AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Törökbálint Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének a Tó Park területének helyi építési szabályzatáról, valamint Törökbálint Nagyközség Helyi Építési Szabályzatáról szóló többször módosított 18/2001. (IX. 18.) rendeletének módosításáról szóló 11/2007. (IV. 27.) rendelete alkotmányellenes, ezért azt 2011. december 31. napjával megsemmisíti. A megsemmisítés következtében a 18/2001. (IX. 18.) rendelet a módosításáról szóló 11/2007. (IV. 27.) rendelet által beiktatott módosítások nélkül marad hatályban.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

I.

A Közép-Magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetője – miután Törökbálint Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testülete a törvényességi észrevételével nem értett egyet – a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 99. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt hatáskörében eljárva az Alkotmánybírósághoz fordult. A hivatalvezető a Törökbálint Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testülete által alkotott, a Tó Park területének helyi építési szabályzatáról,

valamint Törökbálint Nagyközség Helyi Építési Szabályzatáról szóló többször módosított 18/2001. (IX. 18.) rendeletének módosításáról szóló 11/2007. (IV. 27.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) egésze felülvizsgálatát kérte, mivel úgy vélte, hogy az Ör. nem felel meg az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ét.) véleményeztetési eljárást előíró 9. §-ában foglaltaknak, így az törvénysértő, ezáltal az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével sem összeegyeztethető. A hivatalvezető szerint az Ör. formai hibája, hogy az Ör. véleményezése során felmerült vélemények közül az egyeztető tárgyalás jegyzőkönyve nem tartalmazta valamennyi elfogadott és el nem fogadott véleményt. Emellett formai hibának minősül a hivatalvezető szerint az is, hogy a terv az egyeztető tárgyalás napján került kifüggesztésre a polgármesteri hivatalban, amikor még a véleményeztetési eljárás be sem fejeződött, továbbá a tervek a kifüggesztést követően átdolgozásra is kerültek, végül pedig nem állapítható meg kétséget kizáróan, hogy a terv a polgármesteri hivatalban 30 napig ki volt függesztve.

Az indítványozó a formai hibákon túlmenően anyagi jogszabálysértést is észlelt, melyre szintén felhívta a képviselő-testület figyelmét. A képviselő-testület az Alkotmánybíróság előtti eljárásban jelezte, hogy az Ör. 3. §-át – mely a helyi építési szabályzat 8. § (22) bekezdését érinti –, valamint az Ör. 8. §-át – mely a szabályzatot új 36/A. §-sal egészíti ki – hatályon kívül fogja helyezni. Erre azonban az indítvány elbírálásáig nem került sor.

A hivatalvezető az Ör. 3. §-át (a Tó-park területén minden esetben részletes talajmechanikai vizsgálatokkal kell tisztázni az adott telekrész veszélymentes beépíthetőségét) azért tartotta alkotmányellenesnek, mert magasabb szintű jogszabályból – jelen esetben az építésügyi hatósági eljárásokról, valamint a telekalakítási és az építészeti-műszaki dokumentációk tartalmáról szóló 37/2007. (XII. 13.) ÖTM rendelet 5. melléklet III/2. pontjából – „nem hiánytalanul vesz át rendelkezéseket”.

Az Ör. 8. §-át a hivatalvezető azért támadta, mert az újonnan beiktatásra került Ör. 36/A. § (5) bekezdése – a kialakult terep csak az illetékes vízügyi hatóság külön engedélyének birtokában változtatható meg – lényegében a vízügyi hatósági jogkörre szűkíti a terep megváltoztatását, ugyanakkor a terep megváltoztatása építéshatósági jogkörbe is tartozhat. Ezzel az Ör. helyi vízgazdálkodási hatósági jogkört első fokon a jegyzőre telepít, sértve ezzel az Ötv. 7. § (1) bekezdését, melynek értelmében a jegyzőnek államigazgatási feladatot, hatósági hatáskört törvény vagy kormányrendelet állapíthat meg.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezése:

„44/A. § (2) A helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal.”

2. Az Ötv.-nek az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„7. § (1) Törvény vagy törvény felhatalmazása alapján kormányrendelet kivételesen a polgármestert, a főpolgármestert, a megyei közgyűlés elnökét államigazgatási hatósági hatáskörrel ruházhatja fel. Törvény vagy kormányrendelet államigazgatási feladatot, hatósági hatáskört állapíthat meg a jegyzőnek, a főjegyzőnek és kivételesen a képviselő-testület hivatala ügyintézőjének is.”

„16. § (1) A képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot.”

3. Az Ét.-nek az Ör. elfogadásakor hatályos, az indítvánnyal érintett rendelkezése:

„9. § (1) A helyi építési szabályzatot és a településrendezési terveket az országos településrendezési szakmai előírások figyelembevételével, továbbá a külön jogszabályban meghatározott fogalmak és jelkölcsök alkalmazásával kell elkészíteni.

(2) A településrendezési eszköz kidolgozása előtt meg kell határozni a rendezés alá vont területet, ki kell nyilvánítani a rendezés általános célját és várható hatását, hogy az érintettek azzal kapcsolatban javaslatokat, észrevételeket telessenek. Ennek során:

a) az érintett népesség, szervezetek, érdek-képviselői szervek véleménynyilvánítási lehetőségét biztosítani kell, ezért a helyben szokásos módon az érintettek tudomására kell hozni a településrendezési eszköz kidolgozásának elhatározását,

b) az államigazgatási szerveket, valamint az érintett települési önkormányzati szerveket az előkészítésbe be kell vonni úgy, hogy azok a megkeresés kézhezvételétől számított 30 napon belül írásos tájékoztatásukban ismertessék a település fejlődése és építési rendje szempontjából jelentős terveiket és intézkedéseiket, valamint ezek várható időbeli lefolyását, valamint a hatáskörükbe tartozó kérdésekben a jogszabályon alapuló követelményeket.

(3) A készítés alatt lévő településrendezési eszközt a polgármesternek (főpolgármesternek) – külön jogszabályban meghatározottak szerint – véleményeztetnie kell az 5. § (4) bekezdésében említett tervtanáccsal. Az elkészített helyi építési szabályzatot és településrendezési terveket a megállapítás, illetve a jóváhagyás előtt a polgármesternek (főpolgármesternek) véleményeztetnie kell a külön jogszabályban meghatározott államigazgatási, az érintett települési önkormányzati és az érdek-képviselői szervekkel, valamint a társadalmi szervezetekkel, – amelyek 45 napon belül adhatnak írásos véleményt.

(4) Az eltérő vélemények tisztázása érdekében a polgármesternek (főpolgármesternek) egyeztető tárgyalást kell tartania, amelyre a hely és az időpont megjelölésével a véleményezési eljárás valamennyi érdekeltjét a tárgyalás előtt legalább 8 nappal meg kell hívnia. Az egyeztető tárgyalásról jegyzőkönyvet kell készíteni, amelynek tartalmaznia kell valamennyi elfogadott és el nem fogadott véleményt azok indokolásával együtt.

(5) Azt az érdekeltet, aki a véleményezési eljárás során írásbeli véleményt nem adott, és az egyeztető tárgyaláson sem vett részt, kifogást nem emelő véleményezőnek kell tekinteni.

(6) A véleményezési eljárás befejezése után a településrendezési eszközöket az elfogadásuk előtt – a (3)–(4) bekezdés alapján beérkezett, de el nem fogadott véleményekkel és azok indokolásával együtt – a polgármesternek (főpolgármesternek) legalább egy hónapra a helyben szokásos módon közzé kell tennie azzal, hogy az érintettek a közzététel ideje alatt azokkal kapcsolatban észrevételt tehetnek, továbbá meg kell küldenie szakmai véleményezés céljából:

a) a főváros, a fővárosi kerület, a megyei jogú város igazgatási területének egészére egyszerre készített szabályzatot és terveket az állami főépítész útján a miniszternek, a fejlesztési koncepciókat a településfejlesztésért és településrendezésért felelős miniszternek,

b) egyéb szabályzatot és terveket az állami főépítésnek.

A miniszter 90, az állami főépítész 30 napon belül adhat véleményt; ha e határidőn belül nem nyilatkozik, úgy véleményét egyetértőnek kell tekinteni. A véleményt a döntésre jogosult testülettel ismertetni kell.”

4. Az Ör.-nek az indítvánnyal támadott rendelkezései:

„3. §

A HÉSZ 8. §-a a következő új (22)–(25) bekezdésekkel egészül ki:

(22) A Tó Park területén minden esetben részletes talajmechanikai vizsgálatokkal kell tisztázni az adott telekrész veszélymentes beépíthetőségét. (...)”

„8. §

A HÉSZ az új 36./A §-sal kerül kiegészítésre:

A Gksz-6/A jelű kereskedelmi-szolgáltató gazdasági építési övezet

(A Tó Park bejáratánál tervezett kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területek)

36./A §

(5) A kialakult terep csak az illetékes vízügyi hatóság külön engedélyének birtokában változtatható meg. Amennyiben az illetékes vízügyi hatóság engedélyezi a feltöltés alkalmazását, akkor a HÉSZ vonatkozó részének betartásával a kialakítandó új terepszinteknek a környezetben kialakult terep szintjéhez igazodnia kell. A tereprendezés során gondoskodni kell a víztározó kifolyását biztosító, a vízügyi hatóság által is elfogadott megfelelő kapacitású vízelvezetési megoldásról.”

III.

Az indítvány megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság határozataiban már többször kifejtette, hogy „a helyi önkormányzathoz való alapjogok körébe tartozik a helyi társadalmi viszonyok helyi jogi sza-

bályozása, az önkormányzati rendeletalkotás. Ezek egyik típusa, amikor az önkormányzat törvény végrehajtására a törvény felhatalmazása alapján, a törvény keretei között alkot rendeletet” [11/2004. (IV. 7.) AB határozat, ABH 2004, 853, 856.; 48/2004. (XII. 1.) AB határozat, ABH 2004, 956, 960.; 7/2003. (III. 13.) AB határozat, ABH 2003, 753, 756.].

Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben, a helyi építési szabályzatok vonatkozásában a 11/2004. (IV. 7.) AB határozatában a következőkre mutatott rá: „A helyi társadalmi viszonyok között fontos szerepet töltenek be az Ét. felhatalmazása alapján alkotott helyi építésügyi szabályzatok és a településrendezési tervek, miután ezek az adott település és környezete fejlődését, a településen élők, ott-tartózkodók életkörülményeit hosszabb időszakra döntően befolyásolják. Ebből is következik, hogy a helyi építésügyi előírásoknak több követelménynek kell elegendet tenniük: az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdéséből adódóan az e tárgyban alkotott önkormányzati rendelet sem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabállyal, a helyi építésügyi szabályzatnak és a települési rendezési tervnek figyelembe kell venni az országos településrendezési szakmai előírásokat, a település társadalmának igényét. Mindezekre tekintettel az Ét. részletesen szabályozza az építésügyi szabályzatok, a településrendezési tervek előkészítésének, egyeztetésének és elfogadásának a rendjét.

Az Ét. 9. §-a részletezi tehát a helyi építésügyi szabályzat és a településrendezési tervek kidolgozása során érvényesítendő eljárési szabályokat, rendezői, hogy az érintett állampolgárokat, szervezeteiket, államigazgatási szerveket, települési önkormányzatokat milyen tartalommal, milyen módon, határidőben kell tájékoztatni, véleményüket kérni, véleményeltérés esetén egyeztető tárgyalást tartani, az el nem fogadott véleményekről tájékoztatást adni” (ABH 2004, 853, 857.). Az Ét. 9. § (7) bekezdése szerint a helyi építési szabályzat és a településrendezési tervek a (2)–(6) bekezdésben előírt egyeztetési eljárás lefolytatása nélkül nem fogadhatók el.

Ahogy az Alkotmánybíróság a 7/2003. (III. 13.) AB határozatában megállapította, az Ötv. 16. § (1) bekezdéséből, az Ét. 9. § (7) bekezdéséből és 13. § (1) bekezdéséből kitűnik, hogy „az önkormányzatok városrendezésre és építésügyre vonatkozó szabályozási autonómiája kizárólag a rendeletalkotás tartalmát és az alkalmazott eljárás lefolytatását meghatározó törvényi keretek között érvényesülhet. Ilyen, az önkormányzati rendeletalkotás során irányadó eljárési rendelkezéseket állapít meg az Ét. fentiekben említett 9. §-a is, amikor a helyi építési szabályzat elfogadásához a közérdek érvényesítése érdekében számos egyeztetési kötelezettséget ír elő, és az érintett állampolgárok, szervezetek, érdekképviselők, hatóságok számára véleménynyilvánítási, javaslattevési, észrevételezési lehetőséget biztosít” (ABH 2003, 753, 756.). Az érdekelt államigazgatási szervekkel való egyeztetés kötelezettsége és a lakosság bevonása az eljárásba olyan garanciális jellegű eljárési követelményeket jelent, amelyeket a jogi szabályozás nem ír elő más önkormányzati rendelet megalkotása során.

E rendelkezések alapján megállapítható, hogy az önkormányzat képviselő-testülete nem rendelkezik szabad döntési lehetőséggel abban a tekintetben, hogy a helyi építési előírások megállapításáról az Ét.-ben szabályozott eljárási rendben elfogadott helyi építési szabályzatban, vagy ezen eljárási kööttségek nélkül elfogadott önkormányzati rendeletben rendelkezik-e. A helyi építési előírásokat a képviselő-testületnek az Ét. 9. §-ában szabályozott eljárási rendben elfogadott helyi építési szabályzatban kell megállapítania. Az Ét. 9. § (9) bekezdése előírja, hogy az Ét. 9. §-ában szabályozott eljárási rendet érvényesíteni kell a rendezési tervek módosításánál is.

2. Az Alkotmánybíróságnak jelen ügyben tehát azt kellett megvizsgálnia, hogy a hivatalvezető által kifogásolt eljárás megfelelt-e az Ét.-ben foglaltaknak.

Az indítványozó azt sérelmezte, hogy a terv az egyeztető tárgyalás napján került kifüggesztésre a polgármesteri hivatalban, amikor még a véleményeztetési eljárás be sem fejeződött, továbbá a tervek a kifüggesztést követően átdolgozásra is kerültek, végül pedig nem állapítható meg kétséget kizáróan, hogy a terv a polgármesteri hivatalban 30 napig ki volt függesztve.

A rendelkezésre álló iratokból megállapítható, hogy a tervezést végző gazdasági társaság 2006. augusztus 21. napján kelt levelében arról tájékoztatta az önkormányzat főépítészt, hogy a szabályozási terv és az építési szabályzat „II/b fázisú, az államigazgatási és önkormányzati egyeztetés alapján módosított dokumentációját” mellékelten megküldi. Az ezen az iraton szereplő feljegyzés szerint a dokumentum 2006. szeptember 1. napján érkezett a polgármesteri hivatalba. Ennek alapján az önkormányzatnak a „II/b fázisú dokumentáció” 2006. szeptember 1. napja előtt nem állhatott rendelkezésre, azaz azt az Ét. 9. § (6) bekezdése alapján 2006. augusztus 21. napján közzétenni sem tudta. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy a kivitelező arról tájékoztatta a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséget a 2006. október 30. napján kelt levelében, hogy „2006. augusztus 21-én a jelenlevők megállapodtak abban, hogy a tervező a – Törökbálint közigazgatási területét érintő távlati – nagysebességű vasútvonalat a jelenlegi vasúti nyomvonalon, egy előző terv-variációban már javasolt megoldásnak megfelelően a terven szerepeltetni fogja. Ennek a tervező eleget tett, és a terület fejlesztője a MÁV Zrt. Stratégiai Igazgatóságán egyeztetette a kialakított álláspontot, ahol a tervezett megoldást jóváhagyták.”

További érvként szolgál a polgármesteri hivatal 2006. november 26. napján kelt levele, miszerint „ha a szabályozási tervvel kapcsolatos egyeztető tárgyalás az önkormányzat és a tulajdonos beruházó között befejeződött és a megállapodásnak megfelelően a módosított terv leszállításra került, az önkormányzat fogja az államigazgatási eljárást lefolytatni”.

Végül az Alkotmánybíróság hivatkozik a Budaörs Város Önkormányzata főépítésének 2006. november 24. napján kelt levelére, melyben a városi főépítész a Török-

bálint Önkormányzatának 2006. november 9. napján kelt levelére válaszolva előadja, hogy a gyorsforgalmi vasútra vonatkozóan „az új nyomvonal pontos ismeretének hiányában arról véleményt nyilvánítani nem tudunk (...) a korábban megküldött szabályozási tervben még a vasút régi – és számunkra elfogadhatatlan – nyomvonala szerepelt, melyet a 2006. augusztus 21-én tartott egyeztető tárgyalás alkalmával is kifogásoltunk.”

Ennek alapján megállapítható, hogy 2006. augusztus 21. napján nem a véleményezési eljárás befejezése után, hanem még azt megelőzően függesztették ki a polgármesteri hivatalban a terveket, ezért az eljárás sérti az Ét. 9. § (6) bekezdésében foglaltakat, mivel az önkormányzat a jogszabályban írt eljárási rendet megszegve folytatta le az eljárást.

Az Alkotmánybíróság emellett utal arra is, hogy a lakossági felhívás fénymásolatán a kifüggesztés napjaként 2006. augusztus 21. napja, valamint az a megjegyzés szerepel, hogy „levéve 30. nap.” Azaz a hirdetményből a levél napja kétséget kizáróan nem állapítható meg, az, hogy a hirdetmény 30 napra kifüggesztésre került, csupán valószínűsíthető.

Az Ét. 9. § (7) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a településrendezési eszköz, így a helyi építési szabályzat sem fogadható el az Ét. 9. § (2)–(6) bekezdésében előírt véleményeztetési eljárás nélkül.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a képviselő-testület az Ét. szabályainak megsértésével, azaz törvénysértő módon fogadta el az Ör-t.

Az önkormányzati rendeletalkotási eljárás során történt hibák esetén nemcsak az eljárási hiba meglétét vagy hiányát vizsgálja az Alkotmánybíróság, hanem arra is figyelemmel van, hogy a szabálytalanság érdemben befolyásolta-e a rendelet megalkotását (986/H/1997. AB határozat, ABH 1998, 1038, 1041.).

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az Ör. – az elfogadása során alkalmazott törvénysér-

tő eljárásra tekintettel – sérti az Ét. 9. § (4)–(7) bekezdésének rendelkezéseit, és ezáltal más jogszabályba, jelen esetben törvénybe ütközik, ellentétes az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével.

Mivel az Ör. jelenlegi szövege alkotmányellenes módon, az Ét. garanciális szabályainak megsértésével jött létre, az Alkotmánybíróság az Ör. egészét alkotmányellenesnek minősítette és megsemmisítette. A megsemmisített rendelet az Alkotmánybíróság határozatában, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 43. § (4) bekezdésének alkalmazásával megállapított későbbi időpontban veszti hatályát, melynek az az indoka, hogy ez alatt az idő alatt Törökbálint város önkormányzatának lehetősége lesz lefolytatni az építési szabályzat és rendezési terv módosításához előírt, az Ét. 9. §-ában szabályozott eljárást.

3. Az Alkotmánybíróság az indítvány azon részének elbírálását, mely szerint az Ör. módosító rendelkezései tartalmukat tekintve ellentétesek az Ötv. törvényi előírásaival, az Ör. egésze alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése miatt mellőzte.

Az Alkotmánybíróság e határozatának a Magyar Közlönyben történő közzétételét az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 41. §-a alapján rendelte el.

Budapest, 2011. június 23.

Dr. Bihari Mihály s. k., *Dr. Lenkovic Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s.k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 6/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 69. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT VÉGZÉSE

46/2011. (VI. 9.) AB végzés

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság az országos népszavazás kitzűzésére irányuló kezdeményezés aláírásgyűjtő íve mintapéldányának, illetve az azon szereplő kérdés hitelesítésével kapcsolatban hozott határozata ellen benyújtott kifogás alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Országos Választási Bizottság 351/2009. (VIII. 14.) OVB határozata ellen benyújtott kifogást érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a végzést a Magyar Közlönyben közzéteszi.

I n d o k o l á s

1. A kifogás előterjesztője országos népszavazási kezdeményezés aláírásgyűjtő ívének mintapéldányát nyújtotta be hitelesítés céljából az Országos Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: OVB). Az aláírásgyűjtő íven a következő kérdés szerepelt:

„Kezdeményezzük a vonatkozó jogszabályok módosítását úgy, hogy a paksi atomerőmű 100 kilométeres körze-

tében ne létesülhessen új atomreaktor.” Az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését a 351/2009. (VIII. 14.) OVB határozatával (a továbbiakban: OVBh.) megtagadta.

Az OVB döntését azzal indokolta, hogy a feltett kérdés nem felel meg az országos népszavazásról és népi kezdeményezésről szóló 1998. évi II. törvény (a továbbiakban: Nsztv.) 13. §-ában meghatározott egyértelműség követelményének. Az OVB álláspontja szerint „a népszavazásra feltett konkrét kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni. A kérdés több értelmezésre is lehetőséget ad. A kezdeményezésből nem derül ki egyértelműen, hogy annak elsődleges célja az, hogy Paks 100 km-es körzetén kívül, vagy Pakson se létesülhessen új atomreaktor.” Ezen kívül az OVBh. arra is hivatkozik, hogy a 100 km-es körzet a Magyar Köztársaság határain túlnyúlik, így arra vonatkozóan az Országgyűlés nem is alkothat jogszabályt.

A kifogástevő az előírt határidőn belül terjesztett elő kifogást az OVB határozatával szemben. A határozat rendelkező részét nem, csupán indoklását vitatta. A kifogástevő álláspontja szerint a kérdés hitelesítését az Nsztv. 10. § c) pontja, illetve az Nsztv. 13. § (1) bekezdése alapján kellett volna megtagadni, mivel „az aláírásgyűjtő íven szereplő mondat nem kérdés, hanem óhajtó mondat, ezáltal arra nem lehet igennel vagy nemmel válaszolni”.

Úgy véli továbbá, hogy az OVBh. a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.) 29/B. § (2) bekezdés e) pontjának sem felel meg, hiszen ez előírja, hogy az OVB határozatainak tartalmazniuk kell „azokat a jogszabályhelyeket, amelyek alapján a választási bizottság a határozatot hozta”. Álláspontja szerint az OVBh. indoklásában nemcsak az Nsztv. 10. § c) pontját kellett volna megjelölni, hanem a 10. § a) pontját is, mivel a határozat erre is hivatkozott.

Mindezek alapján arra kérte az Alkotmánybíróságot, hogy az OVB határozatát semmisítse meg, és kötelezze az OVB-t új eljárás lefolytatására.

2. Az Alkotmánybíróság hatáskörét jelen ügyben az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § h) pontjának megfelelően a Ve. 130. §-a határozza meg. Az Alkotmánybíróság kifogás alapján lefolytatott eljárása jogorvoslati eljárás, amelynek során az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy a beérkezett kifogás megfelel-e a Ve. 77. § (2) bekezdés a)–c) pontjaiban; a 130. § (1) bekezdésében foglalt feltételeknek, valamint hogy az OVB az aláírásgyűjtő ív hitelesítési eljárásában az Alkotmánynak és az irányadó törvényeknek megfelelően járt-e el.

Jelen ügyben a kifogás előterjesztője nem állította, hogy az OVBh. rendelkező része jogszabálysértő lenne, csupán azt fogalmazta meg, hogy a kifogásban kifejtett indokok alapján kellett volna az OVB-nek az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadni. Az Alkotmánybíróság 7/2010. (I. 21.) AB határozatában [ABK 2010. január, 39, 40.] kifejtette, hogy „népszavazási kezdeménye-

zés tárgyában hozott döntés elleni kifogást csak az OVB határozatának rendelkező része ellen lehet előterjeszteni, annak megsemmisítését, és az OVB új eljárásra utasítását kérve”. Jelen ügyben a kifogástevő csak az OVBh. indoklását, vagyis azokat a megállapításokat sérelmezte, amelyek alapján az OVB az aláírásgyűjtő ív mintapéldányának hitelesítését megtagadta.

A Ve. 77. § (2) bekezdés a) és b) pontja alapján az OVB határozata ellen előterjesztett kifogásnak tartalmaznia kell a jogszabálysértés megjelölését és annak bizonyítékait. A Ve. 77. § (5) bekezdése alapján a kifogást érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, ha az elkésett, vagy nem tartalmazza a 77. § (2) bekezdés a)–b) pontjaiban foglaltakat. [85/2008. (VI. 13.) AB végzés, ABH 2008, 1553, 1554.; 13/2009. (II. 13.) AB végzés, ABK 2009. február, 154.]

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen ügyben előterjesztett kifogás a törvényben előírt követelményeknek nem felel meg, így nem tekinthető érdemben elbírállhatónak. Az Alkotmánybíróság a tartalmi feltételeknek meg nem felelő kifogást az Abtv. 22. § (2) bekezdésében, a Ve. 116. §-ában, valamint 77. § (5) bekezdésében foglaltak alapján, illetve az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat [ABK 2009. január, 3.] 29. § b) pontja alapján érdemi vizsgálat nélkül visszautasította.

A kifogás érdemi vizsgálat nélküli visszautasítása következtében az OVBh. hatályban marad.

Az Alkotmánybíróság végzésének közzétételét az OVB határozatnak a Magyar Közlönyben való megjelenésére tekintettel rendelte el.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 902/H/2009.

Közzétéve a Magyar Közlöny 2011. évi 61. számában

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK HATÁROZATAI

341/B/2001. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panaszok, jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, valamint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 103. § (1) bekezdése és a 110. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 102. §-ának és a 110. § (2) bekezdésének – az Alkotmány 57. § (5) bekezdésére alapított – alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárását megszünteti.

3. Az Alkotmánybíróság a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 102. §-ával összefüggésben a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

4. Az Alkotmánybíróság az indítványt egyebekben visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó első beadványában alkotmányjogi panaszként kifogásolta, hogy a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Szabs.tv.) a „bíróági eljárás keretében nem teszi lehetővé a rendes jogorvoslatot” és „semmilyen körülmények között sem teszi lehetővé a jogorvoslatot – a rendkívüli jogorvoslatot is beleértve – (...) törvénysértés miatt”, így a jogalkotó az Alkotmány 7. §-át és az 57. § (1), (2) és (5) bekezdéseit sértő „mulasztásos alkotmánysértést követett el”. Ebben a beadványában kérte továbbá a Szabs.tv. 102. §-ának az Alkotmány 57. § (5) bekezdésébe ütközése megállapítását és megsemmisítését, valamint a konkrét ügyében való alkalmazás kizárását azért, hogy jogorvoslattal élhessen „egy nyilvánvalóan törvénytelen bíróági határozat miatt”. A Szabs.tv. 102. §-a ugyanis „jogorvoslat nélkül, már az első és egyetlen bíróági eljárás keretében azonnal jogerős határozathozatalt tesz lehetővé”. Indítványában részletesen kifejtette azt is, hogy szabálysértési ügyében a bíróság az Alkotmány 57. § (1)–(5) bekezdéseit sértően járt el, ezért kezdeményezte a Lenti Városi Bíróság 3.Sz.90/2000/5. szám alatt hozott végzésének megsemmisítését.

Az indítványozó később a perújítási kérelmét elutasító határozattal összefüggésben fordult újabb alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, melyben a Szabs.tv. 103. § (1) és a 110. § (2) bekezdései alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmány 2. §-a és az 57. § (3)–(5) bekezdéseinek sérelme miatt. Álláspontja szerint a perújítás okainak meghatározásával „a törvény a jogorvoslat lehetőségét kizárólagosan annak a függvényévé teszi, hogy az eljárás alá vont személy tud-e valamilyen bizonyítékot még megnevezni”, vagyis pusztán „törvényességi szempontok megsértése nem lehet jogorvoslati alap”. A Szabs.tv. 102. §-ának alkotmányellenességét is újból kifogásolta az indítványozó amiatt, hogy a rendes jogorvoslati lehetőség híján „azonnal jogerős határozathozatalt tesz lehetővé”. Az indítványban ismét kifejtette, hogy a vele szemben lefolytatott szabálysértési eljárásban a bíróság az Alkotmány több rendelkezését, így az 50. § (1), az 57. § (1)–(5) bekezdéseit is megsértette. Az indítványozó kérte az alkotmányellenesnek ítélt Szabs.tv. 110. § (2) bekezdése ügyében való alkalmazhatóságának kizárását, valamint a Szombathelyi Városi Bíróság Sz.349/2001/2. sz. végzésének megsemmisítését.

Az Alkotmánybíróság az indítványokat, azok tartalmi összefüggésére tekintettel az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette.

2. Az Alkotmánybíróság elsőként az indítványok elbíráltatóságának kérdésében foglalt állást. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (2) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. A jelen ügyben az indítványozó az első jogerős határozatot 2001. január 24-én vette át és 2001. március 21-én, határidőn belül fordult az Alkotmánybírósághoz. Hasonlóképpen határidőben, 2001. október 27-én érkezett a második indítványa az Alkotmánybírósághoz a 2001. augusztus 28-án kézhez kapott jogerős végzéssel összefüggésben. Az Alkotmánybíróság ezért az indítványokat érdemben vizsgálta.

Az Alkotmánybíróság beszerezte az igazságügy-miniszter véleményét.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„57. § (3) A büntetőeljárás alá vont személyeket az eljárás minden szakaszában megilleti a védelem joga. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.

(4) Senkit nem lehet bűnösnek nyilvánítani és büntetéssel sújtani olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – a határozatok kölcsönös elismerése elvének érvényesülése céljából az Európai Unió jogi aktusai által meghatározott körben, az alapvető jogok lényeges tartalmát nem korlátozva – a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség létrehozásában közreműködő más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. A Szabs.tv. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„102. § A határozat a közlés napján válik jogerőssé.”

„103. § (1) A bíróság jogerős határozatával elbírált cselekmény (alapügy) esetén perújításnak van helye, ha

a) az alapügyben akár felmerült, akár fel nem merült tényre vonatkozó olyan új bizonyítékot hoznak fel, amely valószínűvé teszi, hogy az elkövető szabálysértési felelőssége nem állapítható meg, illetőleg rá nézve kedvezőbb tartalmú határozat hozható;

b) az elkövetővel szemben ugyanazon cselekmény miatt több szabálysértési felelősséget megállapító bírósági határozatot, vagy ugyanazon cselekmény miatt szabálysértési hatósági és a büntetőjogi felelősséget elbíráló bírósági határozatot hoztak;

c) az alapügyben hamis vagy hamisított bizonyítékot használtak fel;

d) az alapügyben a szabálysértési hatóság valamely tagja, illetőleg a bíróság kötelességét a büntető törvénybe ütköző módon megszegte.”

„110. § (2) A perújítás tárgyában hozott érdemi határozatok ellen nincs helye jogorvoslatnak.”

III.

Az indítványok részben megalapozatlanok, részben elbírálásra alkalmatlanok.

1. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal az fordulhat az Alkotmánybírósághoz, akinek a jogséremlme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs

számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság már több határozatában rámutatott: az „Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltételei közé tartozik, hogy az Alkotmányban biztosított jog sérelme »az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán« következék be. Ennél fogva az Abtv. alapján a szabályozás hiánya miatt, azaz mulasztásban megnyilvánuló alkotmány-sértés megállapítására irányuló indítvány alkotmányjogi panaszként való előterjesztése az Abtv.-ből nem vezethető le” (1044/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1160, 1176.; 986/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 889, 900.; 276/D/2002. AB határozat, ABH 2006, 1369, 1373.). Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állító részében az Ügyrend 29. § e) pontja alapján – érdemi vizsgálat nélkül – visszautasította.

2. Az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálat során észlelte, hogy a Szabs.tv. 102. §-ának alkotmányosságát az Alkotmány 2. § (1) bekezdése és az 57. § (5) bekezdése tekintetében már vizsgálta, és az 1/2008. (I. 11.) AB határozatában (ABH 2008, 51.) a megalapozatlannak ítélt indítványt elutasította. Ugyancsak vizsgálta és nem találta megalapozottnak a Szabs.tv. 110. § (2) bekezdésének az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében foglalt, jogorvoslatihoz való jogra alapított alkotmányellenességét a 800/D/2004. AB határozatban (ABH 2007, 1724, 1726.).

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint *res iudicata* és az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozással kéri az alkotmányellenesség megállapítását (1620/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 972, 973.). Ha az indítványt más okra, más alkotmányossági összefüggésre alapítják, az Alkotmánybíróság az újabb indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200, 212.]. A jelen ügyben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Szabs.tv. 102. §-a és a 110. § (2) bekezdése vonatkozásában – az Alkotmány 57. § (5) bekezdésére tekintettel – *res iudicata* áll fenn, ezért az indítvány ezen részei alapján indult eljárást megszüntette.

3. Az indítványozó a Szabs.tv. 103. § (1) és a 110. § (2) bekezdései alkotmányellenességének megállapítását a rendkívüli jogorvoslati kérelmet elutasító jogerős végzéssel összefüggésben benyújtott alkotmányjogi panaszban kérte. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy az Abtv. 48. § (1) bekezdésében megnevezett „egyéb jogorvoslati lehetőségek” alatt a rendes jogorvoslatokat kell érteni [23/1991. (V. 18.) AB határozat, ABH 1991, 361, 362.]. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a rendkívüli

jogorvoslatra vonatkozó jogi szabályozást ne lehetne alkotmányjogi panasz keretében kifogásolni, feltéve, hogy az alapjogsérelem a rendkívüli jogorvoslati eljárásban következett be. Az Abtv. 48. § (1)–(2) bekezdésében foglalt feltételeknek azonban ebben az esetben is együttesen kell teljesülniük, vagyis az alkotmányjogi panasz akkor vizsgálható, ha a felülvizsgálati bíróság határozata az ügyet jogerősen dönti el, a rendkívüli eljárás során olyan jogszabályt alkalmaztak, amelyet az alapeljárásban nem és az alkotmányjogi panasz kifejezetten a rendkívüli jogorvoslat során alkalmazott jogszabály alkotmányellenességét állítja [41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306, 310, 311.].

Az indítványozó a perújítási okokat megállapító Szabs.tv. 103. § (1) bekezdése és a további jogorvoslatot kizáró 110. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését az Alkotmány 2. §-a és az 57. § (3)–(5) bekezdéseinek sérelme miatt kérte. Álláspontja szerint a Szabs.tv. alkotmányellenesen korlátozza a rendkívüli jogorvoslatot azzal, hogy nem biztosítja a perújítás lehetőségét „törvénysértés” esetén. A szabálysértési eljárásban – álláspontja szerint – így nem érvényesül az ártatlanság vétele, a védelemhez és a jogorvoslatához való jog, ami az Alkotmány 2. §-ának sérelmét is jelenti.

Az érdemi összefüggés hiányát állapította meg az Alkotmánybíróság a Szabs.tv. támadott rendelkezései és az ártatlanság véelmét, valamint a védelemhez való jogot garantáló alkotmányi rendelkezések között. Az érdemi összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi [54/1992. (X. 29.) AB határozat, ABH 1992, 266, 267.].

Az indítványozó által felhívott jogorvoslatához való joggal összefüggésben pedig az Alkotmánybíróság már számos határozatában kifejtette, hogy a „jogorvoslatához való jog alapján az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belül magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét kell biztosítani. A jogorvoslatához való jog a rendes jogorvoslatra vonatkozik, a rendkívüli jogorvoslatok kényszerítő szükségessége tehát az Alkotmány 57. § (5) bekezdéséből” sem vezethető le [86/2009. (IX. 24.) AB határozat, ABH 2009, 811, 831.].

Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az alkotmányjogi panasz alkotmányos alapjog sérelme esetén vehető igénybe [65/1992. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1992, 289, 291.], ezért az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált, a jogállamisághoz fűződő jogbiztonság megsértése a megjelölt alkotmányos alapjogok sérelmének hiányában nem vizsgálható.

Mínderre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében elutasította.

4. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszok alapjául szolgáló bírósági határozatok megsemmisítését is kérte. Az Alkotmánybíróságnak sem az Alkotmány, sem az Abtv., sem más jogszabály értelmében erre nincs hatáskö-

re, ezért a bírósági határozatok alkotmányosságának vizsgálatára és megsemmisítésére irányuló indítványokat az Ügyrend 29. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2011. június 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

43/E/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság elutasítja az egyes befektetések egységes garanciájának hiányával összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítása iránt előterjesztett indítványt.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az egyes befektetések nem egységes garanciális biztosításával összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására terjesztett előindítványt az Alkotmánybíróságnál. Kifejtette, hogy amíg a bankbetétekre és a különféle befektetési jegyekre van állami garancia, addig a biztosítóintézeteknél elhelyezett befektetésekre semmiféle garancia nincs. Az indítványozó szerint ez a mulasztás hátrányos megkülönböztetést jelent az egyes befektetési formák, illetve befek-

tetők között. Azok, akik a megtakarításaikat nyereségszerzés céljából pénzügyintézeteknél (bankoknál) helyezik el, a pénzügyintézet (bank) fizetésképtelensége esetén számíthatnak befektetéseik állam általi megtérítésére, míg azok, akik a biztosítótársaságoktól vásárolnak olyan szolgáltatást (biztosítási terméket), amely az öngondoskodást szolgálja, a biztosítótársaság csődje, illetve üzleti tevékenységének saját elhatározásán alapuló megszüntetése esetén a befektetéseik megtérítésére semmilyen formában nem számíthatnak. Az indítványozó álláspontja szerint a banki betét elhelyezés, vagy befektetési jegy vásárlás, amely alapvetően „nyereszkedési” célú befektetés, és az öngondoskodást célzó valamely biztosítási szolgáltatás (biztosítási termék) igénybevétele egyaránt pénzbefektetések, így az állam részéről azonos védelemben kellene, hogy részesüljenek. Hiánypótlásra történt felhívásokat követően az indítványozó tovább pontosította az indítványát. Kifejtette: a törvényalkotót terhelő mulasztást abban látja, hogy hiányzik az a jogi szabályozás, amely a biztosítótársaságoknál elhelyezett befektetéseket állami védelemben részesítené, garanciát teremtene az öngondoskodás érdekében történő befektetések megtérítésére a biztosítótársaságok fizetésképtelensége esetében. Az indítványozó szerint a kifogásolt szabályozási hiány az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésében foglalt szociális biztonsághoz való alkotmányos jog sérelmére vezet, mivel ha valaki saját maga, az öngondoskodás keretében kíván maga vagy családja szociális biztonságáról valamilyen biztosítási szerződés megkötésével gondoskodni, akkor ez a befektetési forma nem részesül az állam részéről garanciális védelemben. Sérül továbbá a hátrányos megkülönböztetés alkotmányi tilalma is, mivel a kifogásolt szabályozási hiány indokolatlan különbségtételt jelent az állami garanciavállalásban a szociális (öngondoskodási) céllal biztosítási szerződést kötő, illetve a befektetési céllal betétet elhelyező „állampolgárok” között. Az indítványozó szerint az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdéséből – a „jogegyenlőtlenségek” kiküszöbölésére vonatkozó alkotmányos kötelezettségből – is következik, hogy az állam a biztosítási összegeket ugyanúgy garanciális védelem alá helyezze, mint a bankbetéteket, illetve az egyéb pénzügyi befektetéseket. Az indítványozó érvelése alátámasztásaként külön is kiemelte, hogy elsőként – a korábban hatályban volt – az Országos Betétbiztosítási Alap létrehozásáról és működésének részletes szabályairól szóló 1993. évi XXIV. törvény teremtette meg az Országos Betétbiztosítási Alap (a továbbiakban: OBA) létrehozásával a betétesek állami védelmét, majd ezt követően megszületett a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény, amely a Befektető Védelmi Alap (a továbbiakban: BEVA) felállításával garanciális védelmet teremtett az értékpapír-piac befektetői számára is.

Az indítvány összegzéseként az indítványozó kiemelte, hogy indokoltnak tartja a befektetések és biztosítások egyseges állami garancia rendszerének a jogszabályi megteremtését, és utalt arra, hogy ennek érdekében javaslattal fordult az „ágazatilag illetékes minisztérium felé.”

II.

Az Alkotmány indítvánnyal érintett és vizsgálatba bevont rendelkezései:

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegység, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.

(2) A Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozó – az indítvány tartalmából megállapíthatóan – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § e) pontjában foglalt – mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló – hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását.

Az Abtv. 49. § (1) bekezdése szerint, „[h]a az Alkotmánybíróság hivatalból, illetőleg bárki indítványára azt állapítja meg, hogy a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére.” Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében a jogalkotó szerv jogalkotói kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteleseleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton beavatkozott bizonyos életviszonyokba, és ezáltal az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.]. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg továbbá akkor is, ha valamely alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.]. Az Alkotmánybíróság mulasztás-

ban megnyilvánuló alkotmányértést nemcsak abban az esetben állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138.]

Az Abtv. hivatkozott szabálya és az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a jogi szabályozás hiányosságai miatt mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának csak akkor van helye, ha a jogi szabályozás hiánya miatt alkotmányellenes helyzet keletkezett, tehát a jogalkotói mulasztásnak és az alkotmányellenes helyzetnek együttesen kell fennállnia. [35/2004. (X. 6.) AB határozat, ABH 2004, 504, 508.]

A jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy fennáll-e az indítványozó által állított szabályozási hiány, és amennyiben igen, úgy az sérti-e az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdését és 70/A. §-át.

2. Az indítványozó által kifogásolt szabályozási hiány abban áll, hogy állítása szerint a hatályos jogi szabályozás – eltérően az általa példaként megjelölt banki betétektől, illetve befektetési jegyeiktől – nem biztosítja a biztosítási összegek (a biztosítási szerződések alapján a biztosítót terhelő kifizetések) „garanciális védettségét”. Az indítványozó álláspontja szerint – eltérően a fent említett pénzügyi befektetésektől –, amennyiben a biztosítótársaság fizetéseképtelensége miatt nem tudja teljesíteni a biztosítási szerződésből eredő fizetési kötelezettségét a jogosult számára, akkor nincs olyan garanciaalap, amely kártalaníthatná a jogosultat. Az Alkotmánybíróság a kifogásolt szabályozási hiánnyal összefüggésben áttekintette a biztosítótársaságok működésére, ennek részeként a fizetéseképtelenség elkerülését szolgáló törvényi rendelkezésekre vonatkozó hatályos törvényi szabályozást, és az alábbiakat állapította meg.

A biztosítótársaságok által kínált különféle biztosítási termékekre – a kötelező gépjármű felelősség biztosítás kivételével – jogszabály nem írja elő garanciaalap létrehozásának a kötelezettségét. A kötelező gépjármű-felelősség-biztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény (a továbbiakban: Kgf tv.) értelmező rendelkezései között [3. § 21. pont] szereplő Kártalanítási Alap a Kgf tv. szerinti biztosítók által létrehozott és finanszírozott pénzalap. Ez a pénzalap a biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény (a továbbiakban: Bit.) szerinti felszámolás alatt álló biztosítónál a károkozás időpontjában biztosítási fedezettel rendelkező üzemben tartó gépjárművével okozott károk megtérítésére nyújt fedezetet. A Kártalanítási Alap fedezi a károsultnak a felszámolás alatt álló biztosítóval szemben fennálló követelését a biztosítási szerződésben, valamint a Kgf tv.-ben a kárigények érvényesítésével kapcsolatos rendelkezések figyelembevételével [Kgf tv. 29. § (3) bekezdés]. A Kártalanítási

Alap kezelését a Magyar Biztosítók Szövetsége látja el [Kgf tv. 56. § (1) bekezdés]. A Kártalanítási Alap kezelőjét megilletik mindazon jogok és terhelik mindazon kötelezettségek, amelyek a biztosítási szerződés vonatkozásában a felszámolás alatt álló biztosítót illették meg, illetve terhelték, továbbá az Alap kezelője megtérítést követelhet a felszámolás alatt álló biztosítótól. Az Alap kezelője és a felszámolás alatt álló biztosító felszámolója a kárigénynek rendezése és a biztosítási szerződésekhez kapcsolódó követelések érvényesítése során együttműködnek [Kgf tv. 56. § (2) bekezdés].

A Bit. törvényi szabályozása – annak ellenére, hogy nem írja elő a biztosítók számára garanciaalap létrehozásának a kötelezettségét – több olyan garanciális rendelkezést is tartalmaz, amelyek azt biztosítják, hogy a biztosítótársaságok a biztosítási szerződésből eredő kötelezettségeiknek mindenkor eleget tudjanak tenni, erre megfelelő forrásokkal rendelkezzenek. A biztosítótársaságok jelenlegi, szigorú törvényi szabályozása megfelelő felügyeleti munka mellett már önmagában is alkalmas arra, hogy megelőzze a társaságok fizetéseképtelenné válását. A több fokozatú jelenleg működő garanciarendszer olyan elemekre épül, mint pl. a Bit. említett garanciális rendelkezései körébe tartozó biztonságtechnikai tartalék (Bit. 118. §–120. §), szavatoló tőke (Bit. 121. §–124. §), biztonsági tőke mértéke és képzése (Bit. 125. §–127. §), valamint a befektetések (Bit. 132. §–142. §) vonatkozó szabályai. Az ún. *unitlinked* életbiztosítási termékek esetében [Bit. 3. § (1) bekezdés 4. pont] a Bit. befektetési szabályai lehetővé teszik azt, hogy a biztosítótársaság tőke-, illetve hozamgaranciát vagy tőke-, illetve hozamvédelmet vállaljon, amit megfelelő biztosítékokkal kell garantálni, befektetési politikával kell alátámasztani és az ügyfeleknek szóló tájékoztatóban egyértelműen fel kell tüntetni.

Az indítványozó által felhívott OBA-ra vonatkozó törvényi szabályozást a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) tartalmazza, a Hpt. alapján az OBA jogi személy [Hpt. 108. § (1) bekezdés]; feladatait a Hpt. 98. §-a határozza meg. Az OBA alapvető feladata, hogy a hitelintézeteknél elhelyezett bizonyos betétek – alapvetően a hitelintézetek befizetéseiből képzett fedezet mellett – a törvényben meghatározott összeghatárig biztosítottak legyenek. Ez azt jelenti, hogy egy adott hitelintézet likviditási válsága, felszámolása, a betétek befagyása esetén a törvényben meghatározott mértékig és rendben, a betétesek az OBA-n keresztül a felszámolási eljárás befejezése előtt is és eredményétől függetlenül is kártalanításban részesülnek. Az indítványozó által szintén felhívott BEVA a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Tpt.) alapján működő önálló jogi személy [Tpt. 212. § (1) bekezdés], amely a tagjai díjbefizetése és egyéb bevételei felhasználásával, korlátozott összegű kártalanítást nyújt a befektetőknek, abban az esetben, ha valamely tagja felszámolás alá kerül, és a biztosítás alá tartozó ügyfélköveteléseket fedezet hiányában nem képes teljesíteni. A BEVA-nak kötelezően tagja minden olyan befektetési vállalkozás, amely a

Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének az engedélye alapján a biztosított tevékenységek valamelyikét jogosult gyakorolni.

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy nincs olyan jogszabály, amely a biztosítótársaságok számára kötelező érvénnyel előírná az indítványban meghatározott garanciaalap létrehozását, ám ez – a lent kifejtettek szerint – nem jelent alkotmányértő mulasztást.

Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta, hogy az indítványozó által kifogásolt szabályozási hiány – az indítványban kifejtett indokok alapján – sérti-e az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésében foglalt szociális biztonság-hoz való jogot, illetve az Alkotmány 70/A. §-ában foglalt hátrányos megkülönböztetés alkotmányi tilalmát.

Az Alkotmánybíróság már több korábbi határozatában értelmezte az Alkotmány 70/E. §-ában foglalt szociális biztonság-hoz való alkotmányos jog tartalmát. A 42/2000. (XI. 8.) AB határozatában az Alkotmány 70/E. § értelmezése alapján a következőket állapította meg:

„Az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdése szerinti szociális biztonság-hoz való jog a szociális ellátások összessége által nyújtandó megélhetési minimum állami biztosítását tartalmazza. A megélhetési minimum garantálásából konkrétan meghatározott részjogok – így a lakhatáshoz való jog –, mint alkotmányos alapjogok nem vezethetők le. E tekintetben az állam kötelezettsége és ebből következően a felelőssége nem állapítható meg. Az Alkotmány 70/E. § (2) bekezdése alapján az állam a polgárok megélhetéshez szükséges ellátásra való jogának realizálása érdekében társadalombiztosítási és szociális intézményi rendszert köteles létrehozni, fenntartani és működtetni. A megélhetési minimumot biztosító szociális ellátások rendszerének kialakításakor alapvető alkotmányi követelmény az emberi élet és méltóság védelme.” (ABH 2000, 329, 334–335.)

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jelen ügyben – az indítványozó által kifejtett indokok alapján – nem állapítható meg az, hogy a kifogásolt szabályozási hiány az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésének a sérelmére vezetne. Az öngondoskodásnak az a módja, hogy az állampolgárok valamely biztosítási termék megvásárlásával (biztosítási szerződés megkötésével) szereznek jogot meghatározott (a későbbi ellátásukat biztosító) biztosítási szolgáltatásra nem hozható tartalmi kapcsolatba az állam azon – felhívott alkotmányi rendelkezésből fakadó – kötelezettségével, hogy biztosítani köteles a szociális ellátások összessége által nyújtandó megélhetési minimumot. Az államnak az Alkotmány 70/E. §-ból eredő alkotmányos kötelezettségéből nem vezethető le az, hogy egy konkrét öngondoskodási formát, az indítványozó által meghatározott módon (kötelező garanciaalap jogi szabályozásával) részesítsen védelemben. Az állampolgárok szabadon dönthetnek abban a kérdésben, hogy az öngondoskodásnak milyen módját választják, és választhatnak olyan módot (befektetési formát) is (pl. OBA által garantált betét megtakarítások, BEVA által védett pénzügyi befektetések tőke- és hozamgarantált biztosítási termékek etc.) amely biztosítja a „befektetések” garanciális védelmét. Ezzel összefüggésben az Alkot-

mánybíróság megjegyzi, hogy a Bit. hivatkozott garanciális rendelkezései épp azt a célt szolgálják, hogy megakadályozható legyen a biztosítótársaságok fizetéseképtelensége, az, hogy a biztosítótársaság a jogosultat megillető fizetési kötelezettségének – annak szerződés szerinti esedékességkor – ne tudjon eleget tenni. A Bit. garanciarendszerének hatékonysági, célszerűségi megítélése nem alkotmányossági kérdés, mint ahogy az sem, hogy a törvényalkotó – az OBA-hoz, illetve a BEVA-hoz hasonlóan – létrehoz-e a biztosítási ágazatban kötelező garanciaalapot. A törvényalkotó dönthet úgy, hogy az indítványozó által megkívánt szabályozást kialakítja, azonban erre nézve az Alkotmány 70/E. §-ából számára alkotmányos kötelezettség a fentiek szerint nem vezethető le.

3. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta az indítványozónak a hátrányos megkülönböztetés alkotmányi tilalmának sérelmére, illetve az esélyegyenlőtlenségi helyzet felszámolására irányuló, az államot terhelő alkotmányos kötelezettség teljesítésének az elmaradására vonatkozó érveit is. Az Alkotmánybíróság számos korábbi határozatában értelmezte az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezést, amelynek értelmében a Magyar Köztársaság területén az emberi, illetve az állampolgári jogok, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül minden személyt megilletnek. Következésképpen érvényesített álláspontja szerint a hátrányos megkülönböztetés tilalma elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem emberi jog vagy alapvető jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot is sérti. Az Alkotmánybíróság ez utóbbi körben kizárólag akkor ítéli alkotmányellenesnek a jogalanyok közötti megkülönböztetést, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási körbe tartozó jogalanyok között [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 203.]. Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott: a megkülönböztetés tilalma nem jelenti azt, hogy minden megkülönböztetés tilos. A hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie és az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és kedvezmények elosztásának a szempontjait meghatározni [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.]. A diszkrimináció tilalmából tehát nem következik az, hogy az állam – a különböző élethelyzetekben lévőkre tekintettel – ne különböztethetne, feltéve, hogy ezzel alkotmányos követelményeket nem sért. Az Alkotmánybíróság szerint az állam joga – és bizonyos körben kötelezettsége is –, hogy a jogalkotás során figyelembe vegye az em-

berek között ténylegesen meglévő különbségeket [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 282.; 74/1995. (XII. 15.) AB határozat, ABH 1995, 369, 373–374.]. A diszkrimináció vizsgálatánál tehát az első eldöntendő kérdés, hogy az adott szabályozás tekintetében állított megkülönböztetés egymással összehasonlítható alanyi körre vonatkozik-e [49/1991. (IX. 27.) AB határozat, ABH 1991, 246, 249.; 432/B/1995. AB határozat, ABH 1995, 789, 792.].

Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben megállapította, hogy az indítványozó által megjelölt egyes befektetési formákra (bankbetétek, befektetési jegyek, biztosítási szerződés keretében történő befektetések) eltérő törvényi rendelkezések vonatkoznak, így az egyes befektetők egymással nincsenek összehasonlítható helyzetben, nem képeznek homogén csoportot. Az egyes befektetési formák között jelentkező, az eltérő törvényi szabályozásokon alapuló különbségek nem személyek közötti különbségtételnek minősülnek, így ezek között a hátrányos megkülönböztetés eleve nem vizsgálható.

Az eltérő befektetési formák eltérő kockázata, és az egyes befektetésekre vonatkozó eltérő törvényi szabályozásokban megjelenő eltérő garanciális rendelkezések, a különféle befektetések nem egységes és azonos szintű törvényi védelme nem tekinthető a befektetők között fennálló olyan, az indítványozó által állított esélyegyenlőtlenségi helyzetnek, amely az Alkotmány 70/A. § (3) bekezdése alapján az indítványozó által hiányolt szabályozás megalkotására kötelezné a törvényalkotót.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által kifogásolt szabályozási hiány – az indítványban kifejtett indokokra figyelemmel – nem idézi elő az Alkotmány 70/A. §-a indítványban felhívott fenti rendelkezéseinek sérelmét, ezért az Alkotmánybíróság az erre vonatkozó indítványt is elutasította.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bihari Mihály s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Holló András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

807/B/2007. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta az alábbi

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény 20. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése tekintetében elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény 20. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt az Alkotmány 43. § (1) bekezdése, 44/A. § (1) bekezdés c) pontja és 70/A. § (2)–(3) bekezdései tekintetében visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a régészeti lelőhely, lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól szóló 18/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet 14/D. § (1) és (2) bekezdése, valamint 14/F. § (1), (2) és (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 20. § (4) bekezdése megsemmisítését kérte. Érvelése szerint az önkormányzati alapjogok egyenlőségét sértette, hogy a sérelmezett jogszabály az illetékesbeszédessel kapcsolatos kiadásokra különböző mértékű visszatartást szabályoz a főváros javára, a megyék és megyei jogú városok terhére. Véleménye szerint a lakóhelyük szerint megkülönböztetik a fővárosi, ill. a fővároson kívüli polgárokat, amikor is a fővárosnak kisebb költséget számolt el a törvény illetékesbeszédre, mint a megyéknek és megyei jogú városoknak, amely utóbbiak ezért kisebb mértékben részesülnek az illetékbevételekből. Az indítványozó az Alkotmány 43. § (1) bekezdésének, 44/A. § (1) bekezdés c) pontjának és a 70/A. §-ának sérelme miatt kérte a támasztott jogszabály megsemmisítését.

Az indítványozó ugyanebben a beadványában támasztotta a régészeti lelőhely, lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól szóló 18/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet módosításáról szóló 21/2007. (II. 26.) OKM rendelet 2. §-ában megállapított, a régészeti lelőhely, lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól szóló 18/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet (a továbbiakban: R.)

14/D. § (1) és (2) bekezdéseit, valamint 14/F. § (1), (2) és (3) bekezdéseit is. Alkotmánysértőnek találta, hogy a régészeti feltárások lefolytatásának jogosultsága a múzeumoktól a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálathoz került. További két indítványozó támadta a R. kifogásolt rendelkezéseit, lényegében hasonló indokokkal, az Alkotmánybíróság a tárgyak szerint összefüggő ügyeket egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány felhívott rendelkezései:

„43. § (1) A helyi önkormányzatok alapjogai (44/A. §) egyenlőek. Az önkormányzatok kötelezettségei eltérőek lehetnek.”

44/A. § (1) A helyi képviselőtestület: (...)

c) az önkormányzat törvényben meghatározott feladatainak ellátásához megfelelő saját bevételre jogosult, továbbá e feladatokkal arányban álló állami támogatásban részesül, (...)

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

2. A Tv. támadott rendelkezése:

„20. § (4) Az illetékbeszedéssel kapcsolatos kiadásokra a Fővárosi Önkormányzattól a területén beszedett illetékbevételek 4%-a, a megyei és a megyei jogú városi önkormányzattól a területén beszedett illetékbevételek 8,5%-a visszatartásra kerül.”

III.

Az indítvány részben nem megalapozott, részben érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Országgyűlés 2010. november 16-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvényt, melyben megváltoztatta az Alkotmánynak az Alkotmánybíróságra vonatkozó 32/A. §-át. Az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett. A módosított Alkotmány szerint: „32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek ki-

vételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Az Országgyűlés ugyanezen az ülésnapján fogadta el az Alkotmánybíróságról szóló 2010. évi XXXII. törvényt (a továbbiakban: Abtv.) módosításáról szóló 2010. évi CXX. törvényt (a továbbiakban: Abtm.), mely szintén 2010. november 20-án lépett hatályba. Az Abtv. 40. §-a az alábbiak szerint módosult: „Ha az Alkotmánybíróság a jogszabály, illetőleg a közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányellenességét állapítja meg, a jogszabályt vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközét teljesen vagy részben megsemmisíti. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket, vagy törvényi rendelkezéseket az Alkotmánybíróság kizárólag akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. §-a szerinti jogokat sérti.” Az Abtm. 3. §-a szerint a megváltozott rendelkezéseket a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

Tekintettel arra, hogy az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett, az Alkotmánybíróság ezen időpont után a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket csak abban az esetben vizsgálhatja felül (és semmisítheti meg), ha az indítvány az alkotmányellenességet az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmére alapozza. Az Abtm. 3. §-a még egyértelműbbé teszi, hogy az Al-

kormánybíróság hatáskörének korlátozása a már folyamatban lévő ügyekre is kiterjed. 2010. november 20-át követően az Alkotmánybíróságnak minden esetben vizsgálnia kell, hogy az indítvány alapján a hatáskörébe tartozik-e az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott törvény felülvizsgálata.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § *b*) pontja szerint az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra nincs hatásköre.

2. Az indítványozó a Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetéséről szóló 2006. évi CXXVII. törvény egy rendelkezését, nevezetesen az illetékekhez kapcsolódó szabályát kérte megsemmisíteni. Egyértelműen megállapítható, hogy az indítvány az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése szerinti, a „költségvetésről” és az „illetékekről” szóló törvényhez kapcsolódóan kérte jogszabály alkotmányellenességének megállapítását. Az alkotmányellenesség az indítványozó álláspontja szerint az Alkotmány 43. § (1) bekezdés, 44/A. § (1) bekezdés *c*) pontjának és a 70/A. § (2)–(3) bekezdésének sérelme miatt áll fenn, és nem azért, mert az élethez, emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy e körben az indítvány olyan törvénnyel („költségvetésről” és „illetékekről” szóló törvény) kapcsolatban kérte az alkotmányellenesség megállapítását, amelynek felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján csak korlátozottan van hatásköre. Megállapította továbbá, hogy az indítványozó által az alkotmányellenesség megállapítására okot adó alkotmányi rendelkezések [43. § (1) bekezdés, 44/A. § (1) bekezdés *c*) pont és a 70/A. § (2)–(3) bekezdés] nem tartoznak azon rendelkezések körébe, amelyek sérelme az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság korlátozott felülvizsgálati hatáskörét megalapozza. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § *b*) pontja alapján az indítványt e részében visszautasította.

3. Az Alkotmánybíróság 1/2011. (VI. 21.) Tü. állásfoglalása szerint „Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének sérelme egyben az Alkotmány 54. § (1) bekezdésébe foglalt egyenlő emberi méltóság alapjogát is sérti, erre tekintettel az Alkotmánybíróság hatásköre az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésére alapított indítvány vonatkozásában a tárgyazonosság esetén is fennáll.” Az indítványozó a fővárosi, valamint a megyei és megyei jogú városok közötti megkülönböztetést sérelmezte, amely azonban nem áll alkotmányjogi összefüggésben az Alkotmány 54. §-ával és 70/A. § (1) bekezdésével, mivel az emberi méltóság sérel-

me természetes személyek esetében vizsgálható. Az indítványozó közvetve a fővárosi, illetve megyei, megyei jogú városok polgárai közötti megkülönböztetésre is utalt, e körben azonban az Alkotmánybíróság nem állapított meg érdemi alkotmányossági összefüggést a támadott jogszabály és az Alkotmány felhívott rendelkezései között. Mivel az érdemi összefüggés hiánya az Alkotmánybíróság gyakorlatában az indítvány érdemi elutasítását eredményezi [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 201.; 575/B/1992. AB határozat, ABH 1999, 456, 460.], az Alkotmánybíróság az indítványt az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése vonatkozásban elutasította.

4. Több indítványozó támadta a R. 14/D. § (1) és (2) bekezdéseit, valamint 14/F. § (1), (2) és (3) bekezdéseit is. A régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól 5/2010. (VIII. 18.) NEFMI rendelet az R.-t 2010. augusztus 19-ével hatályon kívül helyezte.

Az Alkotmánybíróság az Abtv. 1. §-a értelmében – főszabályként – csak hatályban levő jogszabály, illetve az állami irányítás egyéb jogi eszköze alkotmányosságát vizsgálja. Ez alól kivétel lehet, ha az eljárás az Abtv. 38. §-a alapján bírói kezdeményezés vagy az Abtv. 48. §-a alapján alkotmányjogi panasz tárgyában folyik. Az indítvány nem tartozik ezek körébe. Az Alkotmánybíróság az Ügyrend 31. § *a*) pontja szerint az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után a vizsgálat alá vont jogszabály hatályát veszítette, és ezzel az indítvány tárgytalanná vált. Az Alkotmánybíróság emiatt az R. 14/D. § (1) és (2) bekezdése, valamint 14/F. § (1), (2) és (3) bekezdése alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló eljárását az Ügyrend 31. § *a*) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Balogh Elemér* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., *Dr. Stumpf István* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

1012/B/2008. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogegységi határozat alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a 3/2002. Büntető jogegységi határozat IV/1. pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a 3/2002. Büntető jogegységi határozat IV/2. pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

3. Az Alkotmánybíróság a 2004. 1103. elvi bírósági határozat alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz indítvány érkezett a 3/2002. Büntető jogegységi határozat (a továbbiakban BJE1) IV/1. és IV/2. pontjai, valamint a 2004. 1103. elvi bírósági határozat (a továbbiakban: EBH) alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése tárgyában.

Az indítványozó álláspontja szerint a BJE1 támadott pontjai, illetve az EBH-ban foglalt jogértelmezés sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből következő hatalommegosztás és az 57. § (4) bekezdésében foglalt *nullum crimen sine lege* elvét, illetve *nulla poena sine lege* részét képező *nulla poena sine lege stricta* alapjait.

Kifejtette, hogy a Legfelsőbb Bíróság minden esetben túlment a jogalkalmazás részét képező jogértelmezés keretein – s bár nem vitásan törvényi hiányosságokat igyekezett pótolni – jogalkotói hatáskört gyakorolt. Rámutatott arra is, hogy az elvi bírósági határozat a jogegységi határozattal egyenrangú döntés, mivel azt az ítélkezési gyakorlat jelentőségénél fogva éppen úgy követi. Ugyanakkor a konkrét esetben anomália van a jogegységi döntés és az elvi határozat között.

II.

Az Alkotmánybíróság által vizsgált jogszabályok:

1. Az Alkotmány rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„57. § (...)

(4) Senkit nem lehet bűnösnek nyilvánítani és büntetéssel sújtani olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – a határozatok kölcsönös elismerése elvének érvényesülése céljából az Európai Unió jogi aktusai által meghatározott körben, az alapvető jogok lényeges tartalmát nem korlátozva – a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség létrehozásában közreműködő más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.”

2. A BJE1 rendelkezései

„IV.

1. A javítóintézeti nevelést és a szabadságvesztést akkor is összbüntetésbe kell foglalni, ha az elkövető a bűncselekményt egy másik alapügyben hozott ítélet jogerőre emelkedése után követte el.

2. Az összbüntetésbe foglalás feltételei addig állnak fenn, amíg egyik büntetést vagy intézkedést sem hajtották végre, illetve a végrehajtásuk folyamatos.”

III.

Az indítvány részben nem megalapozott, részben pedig nem bírálható el.

1. Ahogyan azt az Alkotmánybíróság már számos határozatában kifejtette, az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdéséből következően utólagos normakontroll hatáskörében vizsgálat tárgyává teheti a Legfelsőbb Bíróság jogegységi határozatát. A precedensnek minősülő, a 42/2005. (XI. 14.) AB határozatában fejtette ki részletesen azt az álláspontját, hogy mivel az Alkotmánybíróságnak – az alkotmányos jogállásából eredően – utólagos normakontroll hatáskörébe tartozik valamennyi norma vizsgálata, hatásköre kiterjed a jogegységi határozatok alkotmányossági vizsgálatára és azok alkotmányellenességének megállapítása esetén a megsemmisítésükre is. (ABH 2005, 504, 514.)

A 4/1997. (I. 22.) AB határozatában elvi érveléssel hangsúlyozta, hogy „[a]z Alkotmánybíróságnak saját hatáskörét értelmező határozatai éppen úgy mindenre nézve kötelezőek, mint bármely más – köztük az ilyen értelmezéssel nyert hatáskörben hozott – határozata. Ebben az értelmezésben az Alkotmánybíróságot egyrészt az vezérli, hogy sajátos feladatának eleget tehesen; másrészt a többi alkotmánybíróság példája, amelyből az Alkotmánybíróság azokhoz a megoldásokhoz csatlakozik, amelyeket szintén az alkotmánybíráskodás feladatellátásához szükséges fejlődése követelt meg.” (ABH 1997, 41, 49.)

A 70/2006. (XII. 13.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megerősítette, hogy „[a]z Alkotmány 32/A. § (1) bekezdéséből – a normák absztrakt és konkrét alkotmányossági felülvizsgálatát egyaránt biztosító hatáskörből – az Abtv. idézett szabályaiból, valamint az Alkotmánybíróság gyakorlatában alkalmazott elvből, miszerint az Alkotmánybíróság hatásköreit alkotmányos jogállásával össz-

hangban kell értelmezni, következik, hogy az Alkotmánybíróságnak a jogegységi határozat alkotmányossági vizsgálatára az Abtv. 1. § b) és d) pontjában meghatározott normakontroll eseteiben (utólagos absztrakt normakontroll, illetve a konkrét normakontroll mindkét formája: a bírói kezdeményezés és az alkotmányjogi panasz alapján is) lehetősége van.” (ABH 2006, 786 795.)

Mindezen álláspontot megerősítette az Alkotmánybíróság – többek között – a 679/B/2007. AB határozatában (ABH 2008, 2753.), továbbá a 23/2009. (III. 6.) AB határozatában (ABH 2009, 174.) is.

2. Az összbüntetésre vonatkozóan a Btk. 92–96. §-ai, tartalmaznak rendelkezéseket. Ezek kiterjednek a szabadságvesztésre, a pénzbüntetésre és a közérdekű munkára. Mellékbüntetések, a helyükbe lépő szabadságelvonással járó szankciók összbüntetésbe nem foglalhatók, mely szabályt – a Btk. hatályba lépésétől kezdődően azonos tartalommal a Btk. 96. § (1) bekezdése mondja ki. Az intézkedéseket illetően a törvény külön nem tartalmaz rendelkezéseket, de az összbüntetésre vonatkozó, illetve az intézkedések tartalmát meghatározó pozitív szabályokból következik, hogy ezeket az összbüntetésbe foglalás szintűgy nem érintheti.

A fiatalokúakra irányadóan kiegészítő szabályok találhatóak a Btk. 120.–120/A. §-aiban. Ezek lényege, hogy – a fiatalokúakra vonatkozó általános rendelkezésekkel összhangban – az összbüntetésbe foglalásra is kedvezőbb szabályokat állapítanak meg, illetve – az intézkedések közül kivételképpen – megengedik: a szabadságvesztéshez hasonlóan személyi szabadság elvonásával járó javítóintézetű nevelés összbüntetésbe foglalást is (egységes intézkedés címszó alatt). A katonák esetében az általános szabályokhoz képest, kizárólag a végrehajtási fokozat tekintetében állapít meg – szűk körben érvényesülő – kivételeket a 128. §.

Az összbüntetésbe foglalás esetében a joggyakorlatban elsősorban a törvény biztosította tág keretek között ténylegesen megállapítandó büntetési mérték, a végrehajtási fokozat, a feltételes szabadságra bocsátás jogintézményei kapcsán merültek és merülnek fel problémák. A joggyakorlat egységesítése érdekében kezelik ezeket a kérdéseket a Legfelsőbb Bíróság jogegységei döntései, köztük az indítványban támadott BJE1. is.

3. Az összbüntetés jogintézménye büntető anyagi jogi kategória. Az összbüntetés célja – a halmazati szabályokból kiindulva – valójában az arányos büntetés garantálása azokban, a terhelt számára a leghátrányosabb esetekben, a személyi szabadság elvonásával járó szankciók alkalmazásakor, ha a terhelt ismert és felderített cselekményeinek egy eljárásban való elbírálására a hatóságok, illetve a bíróság oldalán felmerülő objektív okból nem volt mód. Ezt a kriminálpolitikai célt a jogalkotó más alkotmányos eszközökkel is biztosíthatja.

3.1. Az összbüntetésbe foglalás szabályai 2008 és 2009 év folyamán több ízben is változtak.

3.1.1. A büntető jogszabályok módosításáról szóló 1998. évi LXXXVI törvény 93. § (2) bekezdése fenntartotta azt az eredeti szabályozási koncepciót, hogy ez a kedvezmény csak a szabadságelvonással járó szankciók alkalmazásakor adható. Ezt a lehetőséget azonban – szemben a korábbiakkal – csak ún. quasi halmazati cselekményekre tartotta fenn, amikor egyértelmű, hogy a terhelt cselekményeinek elbírálására a vele szemben hozott legkorábbi ítéletben is mód lett volna. Azt külön nem ismételte meg, hogy ez a végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása esetére vonatkozik, ugyanakkor nem változtatott a Btk. további olyan szabályain sem (pl. felfüggesztett szabadságvesztés próbaidejére vonatkozó rendelkezések, a halmazati szabályok alapul vétele az összbüntetés alkalmazásakor) amelyekből dogmatikailag, rendszertanilag ellenkező következtetés megalapozott lett volna.

Az erre vonatkozó okfejtést tartalmazza a BJE1. I.3. pontjához fűzött, majd a rendszertani, dogmatikai indokolása, s ezt a tartalmat az ezen pontot hatályon kívül helyező 2/2006. BJE (a továbbiakban: BJE2.) sem annulálta. Ugyanakkor a BJE1. I/3. pontja azzal valóban túlment a törvényen alapuló helyes értelmezésen, hogy a szabadságvesztések folyamatos végrehajtását is megkívánta. Ennek korrekciójára került sor a BJE2 rendelkező részének utolsó pontjában, azzal azonban, hogy a BJE1 IV/2. pontja érintetlenül maradt, minthogy nem a szabadságvesztésre, hanem a fiatalokúakra vonatkozó speciális intézkedésre, a javítóintézetű nevelésre vonatkozott. Erre pedig a Btk. további rendelkezései akkor is tartalmaztak kiegészítő szabályokat.

3.1.2. Az egyes büntető jogi tárgyú törvények módosításáról szóló 2008. évi XCII. törvény 1. §-a az előző módosítás szerinti törvényi koncepciót fenntartva, kiegészítette a Btk. 92. § (2) bekezdését, ami ennek folytán ma a támadott BJE1. eredeti I./3 pontjával, illetve IV./2. pontjával tökéletesen azonos.

Következésképpen ma a Btk. és nem jogegységi határozat mondja ki, hogy a végrehajtás folyamatossága is követelmény a szabadságvesztés összbüntetésbe foglalásakor is. Ez tehát azt jelenti, hogy – eltérő szabály hiányában – a Btk. 92. § (2) bekezdésének, a BJE1. IV/2. pontjában kifejtett, a fiatalokúakra is irányadó rendelkezések értelmezésekor irányadó szövege, ma közvetlenül egy törvényi rendelkezés megismétlését jelenti.

A kifejtettekből megállapíthatóan az indítványnak a BJE1 IV/2. pontjára vonatkozó része okafogyottá vált. Ezért az Alkotmánybíróság az eljárást ebben a részében az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közéletéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) (a továbbiakban: Ügyrend) 31. § e) pontja alapján – okafogyottság címén – megszüntette.

4. A BJE1. IV/1. pontjában a Legfelsőbb Bíróság a fiatalokúakra vonatkozó azon speciális helyzetet értelmezte, amely javítóintézetű nevelés és szabadságvesztés találkozása esetén fennáll. Törvényi tilalom hiányában, értelme-

zésének eredményeképpen erre az esetre olyan tartalmú döntést hozott, amelynek során a fiatalkorúakkal szembeni büntetés célját meghatározó törvényi rendelkezésére is (108. §) figyelemmel kedvező irányban eltért a felnőttkorúakra irányadó szabályoktól. Ezzel azonban csupán deklarálta azt a helyzetet, ami a fiatalkorúakra vonatkozó Btk. fejezet rendelkezései alapján megállapítható volt.

4.1. A hatalommegosztás elvének a bírói hatalmi ágra vonatkozó értelmezése során az Alkotmánybíróság – mindig szem előtt tartva az elvvel szoros összefüggésben álló bírói függetlenség alkotmányos tartalmát – számos, a bíróságoknak a rendszerképző jogértelmezésben betöltött szerepét taglaló döntést hozott.

A 481/B/1999. AB határozatában az anyagi jogi dogmatika vizsgálatára vonatkozó döntésében kiemelte: „(...) a jogalkotó szabadsága körébe tartozik annak megítélése is, hogy konkrét elkövetési magatartásokat a büntetőjog dogmatikai szabályainak figyelembe vétele mellett, konkrétan mely törvényi tényállások alá sorol be, illetve adott cselekményeket mely indítatásból generál önálló bűncselekményként. (...) Erre figyelemmel szögezte le az Alkotmánybíróság azt is, 'hogy a bűncselekmények meghatározása törvényhozói kompetencia' [12/1999. (V. 21.) AB határozat, ABH 1999, 106, 111.; továbbá: 21/1996. (V. 17.) AB határozat, ABH 1996, 74, 82.; 58/1997. (XI. 5.) AB határozat, ABH 1997, 348, 352.]” (ABH 2002, 998, 1012.) Az 1459/B/1992. AB határozatában a bűnfelelősség, igazságosság és jogbiztonság egymásra vonatkoztatott értelmezése kapcsán pedig rámutatott: a jogbiztonság elve önmagában a széles bírói mérlegelést lehetővé tevő fogalmak alkalmazásától még nem szenved csorbát. Ezek „tartalmi kiszámíthatóságát a jogállamban többféle – többek között jogegységi – intézmények szolgálják” (ABH 1994, 566, 569.).

Az Alkotmánybíróság kezdettől fogva kiemelt szerepet tulajdonított a jogegység biztosításának és védelmet nyújtott a bírói hatalom önálló jogszabály-értelmezésének Elsőként a 38/1993. (VI. 11.) AB határozatban szögezte le, hogy „[a] „jogot” végül is a bíróságok saját értelmezésük szerint állapítják meg. [...] A csak a törvényeknek való alávetettség nemcsak a másik két hatalmi ág befolyását zárja ki tehát az ítélezésre, hanem – az Alkotmány határai és követelményei között maradó – független, folyamatos és rendszerképző törvényértelmezés és jogalkalmazás révén is biztosítja a bírói függetlenséget.” (ABH 1993, 256, 262.) A 42/2004. (XI.9.) AB határozatban a hatalommegosztás oldaláról közelítve rámutatott arra is, hogy a „[a] jogalkalmazás egységességének biztosítása érdekében többféle alkotmányos megoldás lehetséges az igazságszolgáltatás rendszerén belül. Önmagában azzal a ténnyel nem sérül a jogalkotói hatalom, benne a törvényhozói hatalmi ág alkotmányos jogköre, hogy a bírói hatalom a jogszabályoknak egységesen alkalmazandó tartalmat ad. A „bírói jogalkotás”, amíg az kizárólag a jogszabályok ér-

telmezésén alapul (amíg a bírói-ítélkezési hatalom nem veszi át alapvetően és közvetlenül a jogalkotás funkcióját), nem kerül ellentétbe a hatalommegosztás elvével. (...) Mindezekről különálló kérdés a jogegységesítést szolgáló határozatok alkotmányos rendelkezéseknek való megfeleltetése (...)” (ABH 2004, 551, 571.).

4.2. A fenti, jelen ügyben is irányadó döntések alapján tehát az indítványozó által vitatott körben sem fér kétség ahhoz, hogy a BJE1. IV/1. pontjának megalkotásakor a Legfelsőbb Bíróság olyan jogértelmező tevékenységet látott el, amely az Alkotmánynál és a szervezeti törvénytől fogva is kötelezettsége és amely önmagában véve nem is sértheti a hatalommegosztás elvét.

Tartalmilag pedig ez csupán annyit jelentett, hogy a napi ítélkezési gyakorlatban kezelte azt a helyzetet, amely egy, a büntetőjog világában is külön kezelt kategória – a fiatalkorúak – esetében kellően egzakt jogalkotás hiányában zavarokat okozott az ítélkezési gyakorlatban, mégpedig a súlyosabb büntetőjogi szankciók alkalmazása kapcsán. Ezzel nem avatkozott a törvényhozó kompetenciájába, és nem tett többet, mint egy elmaradt, de a Btk. egész rendszeréből és különösen a fiatalkorúakra vonatkozó speciális rendelkezésekből logikusan levezethető, valamennyi bíróság által követendő szabályt tett egyértelművé.

A Btk. módosítása kapcsán a törvényhozó kizárólag azt deklarálta, hogy a felnőtt korúak esetében csak a *quasi* halmazat elve alapján működő összbüntetésbe foglalást tartja kívánatosnak. Semmilyen módon nem nyúlt azonban a fiatalkorúakra vonatkozó korábbi külön rendelkezésekhez, s még áttételesen sem érintette a javítóintézeti nevelés vonatkozó szabályait, ideértve az „egységes intézkedés” jogintézményét is. A BJE1. ebből levonta azt a következtetést, hogy ez tudatos törvényhozói akarat és mindössze ezt deklarálta a IV/1 pontban. Ez pedig nem jelent jogalkotást.

A kifejtettekre tekintettel nem volt tehát megállapítható az indítványozó által állított, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapozott alkotmányellenesség.

4.3. Az indítványozó hivatkozott még arra is, hogy a BJE1. IV/1 pontja az Alkotmány 57. § (4) bekezdésében foglalt elveket sérti.

Az összbüntetésbe foglalást – ahogyan arra az Alkotmánybíróság már utalt a korábbiakban – egy járulékos jogintézmény. Ennek lefolytatásakor a bíróság nem kerül abba a helyzetbe, hogy önálló tényállást állapítson meg, bizonyítást folytasson le, felelősséget tisztázzon, önálló büntetést szabjon ki. Csupán arra van joga, hogy – előre meghatározott elvek szerint – a korábbi döntések tartalmát a büntetés mértéke és egyes végrehajtási kérdések tekintetében egységesítsen. Ennek során a már megállapított büntetések össztartamától csak kedvező irányba térhet el. Az anyagi és az eljárási jog rendszerében körülírt szabályokból világosan megállapítható, hogy ez „deklaratív” bírói tevékenység, amelynek során a Btk. általános és különös

részében foglalt szabályokat a bírónak következetesen, mérlegelés nélkül érvényesíteni kell.

Mindebből az következik, hogy az összbüntetési eljárás során a bíróság – a jelenlegi szabályok mellett – nem is kerülhet abba a helyzetbe, amikor a *nullum crimen sine lege* és annak társelvi szóba kerülnének. Az indítványozó által kifejtett érvelésre figyelemmel ezért a törvény keretei között megmaradó jogértelmezést tartalmazó – BJE1 IV/1. pontja és az Alkotmány felhívott rendelkezése között nincs alkotmányos összefüggés. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ezen az alapon is elutasította.

5. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint: az Alkotmánybíróságról szóló XXXII. törvény vonatkozó rendelkezéseire figyelemmel az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre a jogalkalmazási gyakorlat alkotmányossági vizsgálatára; eljárásának önmagában a bírói jogértelmezés nem lehet tárgya. (72/B/2004. AB határozat, ABH 2007, 1567, 579.). Következésképpen annak manifestálódott termékeire, a konkrét eseti döntések „megsemmisítésére” sem terjed ki a hatásköre.

A kifejtettre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzetételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 29. § b) pontja, alapján visszautasította azt az indítványt, amely az EBH 2004. 1103. számú elvi bírósági határozat alkotmányossági vizsgálatára vonatkozott.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

37/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény 1. § (2) bekezdése és 2. § (1)–(2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt – az Alkotmány 57. § (1) bekezdése tekintetében – elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény 1. § (2) bekezdése és 2. § (1)–(2) bekezdése, alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt – az Alkotmány 2. § (1) bekezdése és a 77. § (2) bekezdése vonatkozásában – visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz indítvány érkezett a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Jszbtv.) 1. § (2) bekezdése és 2 § (1)–(2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése tárgyában.

Az indítványozó álláspontja szerint a felhívott rendelkezések sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság, az 57. § (1) bekezdése szerinti bíróság előtti egyenlőség elvét és ellentétben állnak a 77. § (2) bekezdésével is.

Érdemi indokolásként azt adta elő, hogy a Jszbtv. 1. § (2) bekezdése indokolatlanul tesz különbséget a jogi személyek között, mert a jogalanyok egyenlőségét figyelmen kívül hagyva az e bekezdésben felsoroltakat kivonja a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: Btk.) hatálya alól. Ezzel lehetőséget teremt jogszerűtlen működésükre. A Jszbtv. 2. § (1) bekezdését azon az alapon látta az Alkotmány 57. § (1) bekezdésébe és a 77. § (2) bekezdésébe ütközőnek, hogy az itt felsorolt jogkövetkezmények alkalmazása függ „a szándékosságtól, a vagyoni közrehatástól és az ügyvezetés tudomásától”.

II.

Az indítvánnyal érintett jogszabályi rendelkezések a következők:

1. Az Alkotmány rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

„77. § (1) (...)”

(2) Az Alkotmány és az alkotmányos jogszabályok mindenkire egyaránt kötelezőek.”

2. A Jszbtv. rendelkezései

„1. §

(2) E törvény nem alkalmazható a magyar állammal, külföldi állammal, az Alkotmányban felsorolt intézményekkel, az Országgyűlés Hivatalával, a Köztársasági Elnök Hivatalával, az Országgyűlési Biztos Hivatalával, illetőleg jogszabály alapján közhatalmi, államigazgatási és önkormányzati igazgatási feladatot ellátó szervekkel, valamint nemzetközi szerződéssel létrehozott nemzetközi szervezetekkel szemben.”

2. § (1) Jogi személlyel szemben az e törvényben meghatározott intézkedések a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényben (Btk.) meghatározott szándékos bűncselekmény elkövetése esetén alkalmazhatók, ha a bűncselekmény elkövetése a jogi személy javára előny szerzését célozta vagy eredményezte, és a bűncselekményt a jogi személy

a) vezető tisztségviselője, vagy a képviselőre feljogosított tagja, alkalmazottja, illetőleg tisztségviselője, cégvezetője, valamint felügyelő bizottságának tagja, illetőleg ezek megbízottja a jogi személy tevékenységi körében követte el,

b) tagja vagy alkalmazottja a jogi személy tevékenységi körében követte el, és a vezető tisztségviselő, a cégvezető, illetőleg a felügyelő bizottság irányítási vagy ellenőrzési kötelezettségének teljesítése a bűncselekmény elkövetését megakadályozhatta volna.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott eseteken kívül az e törvényben meghatározott intézkedések alkalmazhatók akkor is, ha a bűncselekmény elkövetése a jogi személy javára előny szerzését eredményezte, és a jogi személy vezető tisztségviselője, vagy a képviselőre feljogosított tagja, alkalmazottja, illetőleg tisztségviselője, cégvezetője, valamint felügyelő bizottságának tagja a bűncselekmény elkövetéséről tudott.”

III.

Az indítvány részben nem megalapozott, részben nem bírálható el.

1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében elismert törvény előtti egyenlőség „a személyek általános jogegyenlőségének a

bírósági eljárásra való vonatkoztatása”. (18/B/1994. AB határozat, ABH 1998, 570, 572.) Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése „a törvény előtti egyenlőséget jogérvényesítési szempontból deklarálja, tehát valójában eljárásjogi garancia arra, hogy jogainak érvényesítése tekintetében a bíróság (törvény) előtt mindenki egyenlő eséllyel rendelkezik”. [191/B/1996. AB határozat, ABH 1997, 629, 631. Összefoglalóan: 45/2000. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2000, 344, 349–350.]

Következésképpen képviselt elvi álláspontja a testületnek az is, hogy „A demokratikus jogállamban a büntető hatalom az állam – alkotmányosan korlátozott – közhatalmi jogosítványa a bűncselekmények elkövetőinek büntetőjogi felelősségre vonására. Ebben a büntetőjogi rendszerben a bűncselekmények a társadalom jogi rendjének sérelmeként szerepelnek és a büntetés jogát az állam gyakorolja. [...]” [40/1993. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1993, 288, 289, 290.]

Úgyszintén a jogalkotó szabadsága körébe tartozik annak megítélése is, hogy konkrét elkövetési magatartásokat a büntetőjog dogmatikai szabályainak figyelembe vétele mellett, konkrétan mely törvényi tényállások alá sorol be, illetve adott cselekményeket mely indítatásból generál önálló bűncselekményként. A bűncselekményeknek a büntető törvényben történő nevesítése, adott magatartásoknak sui generis cselekményként történő szabályozása minden esetben egy adott büntetőpolitika normatív megtestesítését jelenti. A büntetőpolitika által meghatározott „szükségletek, követelmények és célok helyességéről és indokairól, így különösen azok célszerűségéről és hatékonyságáról” az Alkotmánybíróságnak nincs módjában döntenie [1214/B/1990. AB határozat, ABH 1995, 571, 574.; 13/2002. (III. 20.) AB határozat, ABK 2002, március, 99, 101, 102.].

2. A büntethetőség és büntetendőség feltételeinek meghatározása, a felelősségre vonás alóli kivételekkel együtt része a büntető politikának, amelyet a törvényhozó hagyományosan a büntető törvény általános rendelkezéseibe foglal, vagy – mint jelen esetben – a speciális cselekményekre vagy elkövetőkre generált külön törvényben helyez el.

A Jszbtv. az 1. § (1) bekezdésének 1. pontjában meghatározza a jogi személy fogalmát, egyértelműsítve ezzel a származékos büntetőjogi felelősség alanyait. A definíció alapja a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 685. § c) pontjának lényeges tartalma, de ugyanakkor a jogalkotó kiterjesztette a büntetőjogi felelősséget a polgári jogi jogalanyisággal, valamint a tagoktól elkülönült vagyonnal rendelkező szervezetekre is.

Az 1. § (2) bekezdésében a jogalkotó a különleges szabályozási tárgykörre, azaz a speciális büntetőjogi jogalanyiságra tekintettel úgy állapította meg a törvény hatályát, hogy kivonta alóla az államot, az alkotmányos szerveket, illetve a közvetlenül az ezek működéséhez tartozó hivata-

lokat. Úgyszintén kivonta azokat a testületeket, amelyek működtetésére az államnak nemzetközi kötelezettsége van. Ez a megoldás összhangban áll az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek védelméről szóló Egyezmény 1997. június 19-én elfogadott második jegyzőkönyve 3. cikkében tett megszorítással, amely kivonja a dokumentum hatálya alól az államokat és a „közjogi” testületeket a hatósági jogkör gyakorlásakor és a nemzetközi közjogi szerveket.

A kivételek megteremtésével azonban a büntetőpolitika normatív szabályokká transzformált rendelkezésében a jogalkotó nem lépett át azon a határon, amely a büntetőpolitikai célszerűség, ésszerűség tartományán kívül esik, és amely így megteremtené a lehetőségét a normaszöveg vizsgálatának az indítványozó által felhívott, az Alkotmány 57. § (1) bekezdése mentén.

A Jszbtv. célja mindenekelőtt az, hogy a gazdasági élet tisztaságának védelme érdekében a büntetőjog eszközeivel is közvetlen fellépést biztosítson mindazon esetekben, amikor az elkövető a jogi személy felhasználásával, vagy éppen annak érdekében követett el büntetendő magatartást.

Ezzel szemben az állam felelőssége mindenekelőtt politikai síkon, ha pedig szervezetein keresztül magánjogi jogviszonyokba lép, ezen szervezeteinek felelősségén keresztül vizsgálható, s szervezetein „keresztül” közvetve a Jszbtv. hatálya alá is „visszakerül”.

A nemzetközi kötelezettség alapján létrehozott szervezetek felelőssége a nemzetközi jog felelősségi rendszerétől elválasztva nem is vizsgálható. Ugyanakkor a büntetőjogi felelősségre vonhatóságuktól függetlenül kialakultak azok a megfigyelő és ellenőrző mechanizmusok, létrejöttek olyan szervezetek (pl. OLAF), amelyek ezek esetében is alkalmasak a gazdasági visszaélések kiszűrésére.

A megnevezett alkotmányos szervek felelőssége pedig részint szintúgy politikai síkon, részint pedig a közjogi rendszerbe ágyazottan közvetlen büntetőjogi jogalanyiságuk nélkül tisztázható. Ilyen, a közjogi felelősség tisztázására alkalmas további eszközök pl. az interpelláció, a vizsgáló bizottság felállítása, vagy az önálló pénzügyi ellenőrző testületek ellenőrzései (pl. a Számvevőszék).

Mindez pedig nem akadályozza az állampolgárok jogérvényesítését és nem hozható összefüggésbe a bíróság előtti egyenlőségre vonatkozó alkotmányos szabállyal.

Ezért az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az indítványt ebben a részében – az alkotmányossági összefüggés hiányában – elutasította. [985/B/1991. AB határozat, ABH 1991, 652, 653–654.; 32/2000. (X. 20.) AB határozat, ABH 2000, 215, 220.; 19/2004. (V. 26.) AB határozat, ABH 2004, 321, 343.]

Ugyanez a helyzet a Jszbtv. 2. § (1)–(2) bekezdése esetén is, minthogy e rendelkezésben a jogalkotó a büntetőjogi felelősségre vonás feltételeit állapította meg, amely kizárólagos törvényhozói kompetencia. A jogi személy speciális büntetőjogi jogalanyiságára tekintettel erre ép-

pen az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből levezetett jogbiztonság követelménye miatt volt szükség.

3. Az Alkotmánybíróság már számos határozatában foglalkozott az érdemi elbírálásra alkalmas indítványok minimális tartalmi és formai kellékeivel. Több ízben kimondta, hogy az indítványnak meg kell felelnie az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdésében meghatározott általános követelményeknek. Pontosán meg kell jelölnie a támadott rendelkezést, az Alkotmány megfelelő rendelkezését, a kérelem alapjául szolgáló okot (azt, hogy az Alkotmány egyes rendelkezéseit a vitatott jogszabály miatt és mennyiben sérti). Mindemellett határozott kérelmet kell tartalmaznia a vitatott rendelkezés alkotmányellenességének megállapítására [összefoglalóan: pl. 31/2007. (V. 30.) AB határozat, ABH 2007, 368, 381–382.].

Az indítványozó az Alkotmány 2. § (1) bekezdése és 77. § (2) bekezdése tekintetében nem fejtette ki azoknak a támadott rendelkezésekkel való összefüggését.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint érdemi vizsgálat nélkül visszautasítja azokat az indítványokat, amelyek nem felelnek meg az Abtv. által támasztott követelményeknek (pl. 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 630/B/2003. AB végzés, ABH 2004, 2113, 2114.). Így a kifejtettekre figyelemmel az indítványt – ebben a részében – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009, január 3.) 29. § c) pontja alapján az indítványt visszautasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bihari Mihály* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Bragyova András s. k., *Dr. Holló András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

72/B/2009. AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az egyes adó- és járuléktörvények módosításáról szóló 2008. évi LXXXI. törvény 204. § (1) bekezdésének második mondata alkotmányellenességének megállapítására, és – hatályba lépésére visszamenőleges hatályú – megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s**I.**

Az indítványozó az egyes adó- és járuléktörvények módosításáról szóló 2008. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Atvm.) 204. § (1) bekezdése második mondata alkotmányellenességének megállapítását, és hatályba lépésére visszamenőleges hatályú megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Az Atvm. az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) öröklési illetékekre vonatkozó rendelkezéseit számos vonatkozásban a korábbiakhoz képest kedvezően módosította. Az indítványozó által támadott jogszabályhely szerint egyes – az érintett illetékkötelezettre nézve kedvezőbb – módosító rendelkezéseket a törvény kihirdetésének napján jogerősen még el nem bírált illetékügyekben is alkalmazni rendelte.

Az indítványozó álláspontja szerint azáltal, hogy az azonos időpontban és feltételekkel öröklés útján vagyont szerző személyek által fizetendő öröklési illeték nem az örökgyógy halála, vagyis a vagyonszerzés időpontjától, hanem az illetékügy állami adóhatóság általi jogerős elbírálásának időpontjától függ, a jogalkotó hátrányos megkülönböztetést tett az azonos időpontban örökössé válók homogén csoportjába tartozó személyek között, ami egyben a jogállamiság részét képező jogbiztonság követelményét is sérti. Nézete szerint az illetékfizetési kötelezettség diszkriminatív volta sérti a tulajdonhoz és az örökléshez való jogot, továbbá ellentétes az arányos közteherviselés elvével, mivel az örökös nem jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően, hanem egyéb szempont, az illetékügy elbírálásának időpontja alapján járul hozzá a közterhekhez. Mindemellett ellentétesnek tartja a támadott rendelkezést az indítványozó az Itv. 3. §-ával és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 598. §-ával is.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvány elbírálása során figyelembe vett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„14. § Az Alkotmány biztosítja az öröklés jogát.”

„32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

„70/I. § (1) Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. Az Atvm. támadott rendelkezése:

„204. § (1) Az Itv. e törvénnyel megállapított rendelkezései – a (2) bekezdésben foglaltak kivételével – 2009. január 1-jén lépnek hatályba azzal, hogy azokat – az Itv. e törvénnyel megállapított 16. §-a (1) és (5) bekezdése kivételével – a 2009. január 1. napját követően illetékkiszabásra bejelentett vagy más módon az állami adóhatóság tudomásra jutott vagyonszerzési ügyekben, valamint kezdeményezett elsőfokú, illetve jogorvoslati eljárásokban kell alkalmazni. Az Itv. e törvénnyel megállapított 16. §-a (1) és (5) bekezdését az állami adóhatóság által e törvény kihirdetésének napján jogerősen még el nem bíralt illetékügyekben is alkalmazni kell.”

III.

Az Alkotmány 2010. november 20-ától hatályos 32/A. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság – többek között – az illetékekről szóló törvényeket akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

Az Atvm. jelen ügyben vizsgált rendelkezése az Atvm. hatálybaléptető rendelkezései között szerepel, lényegében a módosított törvény alkalmazására vonatkozó szabályt tartalmaz. A jogerősen még el nem bírált ügyekre kiterjedő alkalmazási kötelezettség azonban nem áll érdemi összefüggésben az adott törvény illetékbevételeket szabályozó tartalmával (és így nem is vált az Itv. inkorporált részévé). Ebből következően az Alkotmánybíróságnak – az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján – a támadott jogszabályhely felülvizsgálatára vonatkozó hatásköre megállapítható függetlenül attól, hogy az indítványozó az Alkotmány mely rendelkezése alapján kérte az Atvm. 204. § (1) bekezdése második mondatának alkotmányossági vizsgálatát.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt érdemben vizsgálta.

IV.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozó az Atvm. átmeneti rendelkezést tartalmazó szabályát támadja arra hivatkozva, hogy az a diszkrimináció tilalmába ütközik, és ezáltal sérti az Alkotmány több, az indítványban hivatkozott rendelkezését.

Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban már kifejtette, hogy bár az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szövetszerűen az alapvető jogok tekintetében tiltja a hátrányos megkülönböztetést, a tilalom, ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot, kiterjed az egész jogrendszerre. Abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem az alkotmányos alapjogok tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos helyzetű, azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281–282.].

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint „alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható jogosultak vagy kötelezettek között vethető fel”. [4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 48, 65.] „A diszkrimináció vizsgálatánál központi elem annak meghatározása, hogy kiket kell egy csoportba tartozóknak tekinteni. [...]

A diszkrimináció alkotmányos tilalma csak a szabályozás szempontjából egy csoportba tartozókra vonatkozik. A diszkrimináció vizsgálatának ennek megfelelően csak az egy csoportba tartozók közötti különbségtétel vizsgálata a tárgya.” (1009/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 479, 479–480.)

Az indítványozó álláspontja szerint a szabályozás szempontjából homogén csoportot azok a személyek képeznek, akiknek illetékfizetési kötelezettsége azonos időpontban keletkezett. Ebben az összefüggésben – nézete szerint – tiltott megkülönböztetést érvényesít a jogszabály azon személyekkel szemben, akiknek illetékügyét az Atvm. kihirdetése előtt jogerősen elbírálták, azon illeték-kötelezetekkel szemben, akik ügyének elbírálása ekkor még folyamatban van.

Az Atvm. támadott rendelkezése szerint az Itv. egyes módosított rendelkezéseit a törvény kihirdetésének napján jogerősen még el nem bírált ügyekben is alkalmazni kell. Ebben az összefüggésben – a szabályozás szempontjából – homogén csoportot azok képeznek, akiknek illetékügyét a jogszabály kihirdetésének napján az állami adóhatóság jogerősen még nem bírálta el, ezen személyek tekintetében pedig a jogszabály semmiféle megkülönböztetést nem tesz.

A jogerős határozattal már lezárt ügyek – azon túlmenően, hogy kívül esnek az indítvány által támadott rendelkezés szabályozási körén – a jogbiztonság elvéből következően is alkotmányos védelem alatt állanak. Az Alkotmánybíróság már több határozatában leszögezte, hogy a jogállam alapvető eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság – többek között – megköveteli a teljesedésbe ment, vagy egyébként véglegesen lezárt jogviszonyok érintetlenül hagyását, illetve a múltban keletkezett, tartós jogviszonyok megváltoztathatóságának alkotmányos szabályokkal való korlátozását. (...) Az egyes jogviszonyok és jogi tények ugyanis önállósulnak az alapulfekvő normától, és annak sorsát nem osztják automatikusan. Ellenkező esetben minden jogszabályváltozás a jogviszonyok tömegének felülvizsgálatával járna. A jogbiztonság elvéből főszabályként az következik, hogy lezárt jogviszonyokat sem jogszabállyal, sem jogszabály hatályon kívül helyezésével – származzék ez akár a jogalkotótól, akár az Alkotmánybíróságtól – nem lehet alkotmányosan megváltoztatni. [11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 81.]

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány által támadott rendelkezés szabályozási koncepciójának szempontjából homogén csoportnak a jogerősen el nem bírált illetékügyek érintettjei tekinthetők, így az indítványozó által állított, az Alkotmány 70/A. §-ába ütköző hátrányos megkülönböztetést nem valósít meg, továbbá nem áll ellentétben a jogbiztonságban megnyilvánuló jogállamiság alkotmányos elvével sem.

2. Az indítványozó érvelése szerint a támadott rendelkezés az általa állított alkotmányellenes megkülönböztetést folytán sérti az Alkotmány több rendelkezését [2. § (1) bekezdés, 8. § (1) bekezdés, 13. § (1) bekezdés, 14. §,

70/I. §]. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az indítvány által hivatkozott jogszabályhelynek a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütköző alkotmányellenességét a fentiek szerint nem találta megállapíthatónak, a felhívott alkotmányi rendelkezésekkel való ellentétet, valamint a hivatkozott törvényekkel való kollíziót érdemben nem vizsgálta.

3. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az Atm. 204. § (1) bekezdése második mondata alkotmányellenességének megállapítására, és visszamenőleges hatályú megsemmisítésére irányuló indítványt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

486/B/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz és jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 98. §-a és 99. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt benyújtott indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 98. §-a és 99. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisí-

tése iránt benyújtott indítványt az Alkotmány 8. § (1)–(2) bekezdése, 57. § (5) bekezdése, 59. §-a és 70/A. §-a tekintetében visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Pfv.VI.20.881/2008/6. számú végzésének megsemmisítésére irányuló, valamint azzal szemben előterjesztett jogalkotói mulasztás alkotmányellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 98. §-át; 99. § (2) bekezdésének egyes részeit vagy annak teljes megsemmisítését, továbbá a Legfelsőbb Bíróság Pfv.VI.20.881/2008/6. számú végzésének megsemmisítését kérte. Vagylagos alkotmányjogi panaszként mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kérte az indítványozó. Érvélese szerint a meghatalmazott felé sikertelen kézbesítés esetén a fél értesítését elő kellene írni a jogszabályoknak, ennek híján a támadott jogszabályok az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, 8. § (1)–(2) bekezdését, 54. § (1) bekezdését, 57. § (5) bekezdését, 59. §-át és 70/A. §-át sértik.

II.

1. Az Alkotmány felhívott rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sértethetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

(2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„57. § (5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

„59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, vala-

mint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.

(2) A személyes adatok védelméről szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.

(2) Az embereknek az (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését a törvény szigorúan bünteti.

(3) A Magyar Köztársaság a jogegyenlőség megvalósulását az esélyegyenlőtlenségek kiküszöbölését célzó intézkedésekkel is segíti.”

2. A Pp. szerint:

„97. § Ha a félnek a per vitelére meghatalmazottja van, a bírósági iratokat a fél helyett a meghatalmazottnak kell kézbesíttetni. Ez a rendelkezés nem terjed ki az olyan idézésre, amelyben a bíróság a felet vagy annak törvényes képviselőjét személyes megjelenésre kötelezi.”

„98. § Ha az iratot a címzett halála miatt vagy azért nem lehet kézbesíteni, mert a címzett a bejelentett címen ismeretlen, vagy onnan ismeretlen helyre költözött, erről az érdekelteket értesíteni kell.

99. § (1) A bírósági iratokat – ha a jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik – postai szolgáltató útján kell kézbesíteni. A kézbesítés a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó külön jogszabályok szerint történik.

(2) A postai úton megküldött bírósági iratokat a kézbesítés megkísérlésének napján kézbesítettnek kell tekinteni, ha a címzett az átvételt megtagadta. Ha a kézbesítés azért volt eredménytelen, mert a címzett az iratot nem vette át (az a bírósághoz „nem kereste” jelzéssel érkezett vissza), az iratot – az ellenkező bizonyításáig – a postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni.

(3) A bíróság a (2) bekezdésben foglalt kézbesítési vélelem beálltát nem állapítja meg, ha a kézbesítés helyettes átvevő részére történt meg és a helyettes átvevő az ellenérdekű fél volt.

(4) Keresetlevél, illetve az eljárást befejező érdemi határozat kézbesítése esetében a bíróság a kézbesítési vélelem beállásáról a feleket nyolc munkanapon belül értesíti. Az értesítéshez mellékelni kell azt a hivatalos iratot, amelyre vonatkozóan a bíróság a kézbesítési vélelem beálltát megállapította. Az értesítésben – keresetlevél esetében – a bíróság tájékoztatja a felet a 128. §-ban foglaltakról is.

(5) A címzett a neki szóló iratot – személyazonosságának igazolása mellett – a bírósági irodában is átveheti.”

III.

Az indítvány részben nem megalapozott, részben érdemi elbírálásra alkalmatlan.

1. Az Alkotmánybíróság elsősorban az utólagos normakontroll keretében előterjesztett kérelmet vizsgálta meg. Az indítványozó arra hivatkozott, hogy amennyiben a fél meghatalmazott útján jár el, s a meghatalmazottal szemben a Pp. 99. § (2) bekezdése alapján kézbesítési vélelem áll be, akkor a vonatkozó jogszabályok alapján a felet közvetlenül nem értesítik, ez pedig azt jelenti, hogy az „érintett félnek semminemű önrendelkezési szabadsága nincs. (...) [A] meghatalmazott léte egyáltalán nem teszi indokolttá, hogy magát a felet ne értesítsék. (Épp ez alapján maradhatna meg szabadsága, hogy a meghatalmazást fenntartsa vagy megvonja-e.)” Az önrendelkezési jog ilyen hiánya – szerinte – az általános személyiségi jog alapját adó emberi méltósághoz való jogot sérti.

„Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot az ún. általános személyiségi jog egyik megfogalmazásának tekinti.” [8/1990. (IV. 23.) AB határozat (a továbbiakban: Abh1.), ABH 1990, 42, 44–45.]

Az Alkotmánybíróság számos alapjogot bontott ki az emberi méltósághoz való jogból, így az emberi méltósághoz való jogból fakad a fél perbeli részvétellel kapcsolatos rendelkezési joga is. [1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 29, 35–36.] A pernyertességből fakadó rendelkezési jog szintén az önrendelkezési jogból eredeztethető az Alkotmánybíróság megítélése szerint. [4/1998. (III. 1.) AB határozat, ABH 1998, 71, 75.]

Az emberi méltóság és az eljárási képviselő összefüggéseit is többször vizsgálta az Alkotmánybíróság, kiemelve, hogy a meghatalmazás adásának joga nem alapvető jog, s éppen a szakszerű felkészültség, a jogban való jártasság követelménye folytán nem találta alkotmányellenesnek a képviselők körének alanyi korlátozását. (1327/B/1996. AB határozat, a továbbiakban: Abh2., ABH 1999, 575, 576–577.) Az adóeljárársban hasonló jogszabályt szintén nem talált alkotmányellenesnek az Alkotmánybíróság. (1515/B/1996. AB határozat, ABH 2002, 797, 803.)

Jelen ügyben az indítványozó állítása szerint az sérti az önrendelkezési jogát, hogy bár az eljárási jogkövetkezmények a félnél állnak be, a bíróságok mégis a meghatalmazottat értesítik, a kézbesítési vélelem is utóbbinál áll be, a félnek pedig így tudomásszerzés híján arra sincs lehetősége, hogy a meghatalmazást időben visszavonja. Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a fél éppen azáltal gyakorolja az emberi méltóságból fakadó önrendelkezési jogának részét képező perbeli rendelkezési jogát a meghatalmazással összefüggésben, hogy maga helyett meghatalmazottat állít a perbe. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt garanciák érvényesülése érdekében is kiemelkedően fontosnak találta a meghatalmazás lehetőségének a biztosítását. A nemzetbiztonsági szolgálatok tagjainak fegyelmi és kártérítési eljárása kapcsán kifejtet-

te, hogy a polgári eljárás „eljárási garanciáinak is része a peres félnek az a joga, hogy ügyvédet bízson meg képviselővel. A perben eldöntendő kérdések természete folytán gyakori, hogy szakszerű ügyvédi képviselő nélkül nem lehet a siker reményével eljárásba bocsátkozni, illetőleg abban részt venni, ezért az ügyvédi képviselő lehetőségétől való megfosztás a bírósághoz fordulásnak az Alkotmány 57. § (1) bekezdése által biztosított jognak az akadályát is képezheti. [8/2004. (III. 25.) AB határozat, ABH 2004, 144, 156–157.]

A polgári perben a fél a törvényi keretek között rendelkezési joga alapján hatalmaz meg a perbeli képviselőre olyan személyt, akinek professzionális minőségét, vagy bizalmi kapcsolódását a meghatalmazható személyi kör korlátozásával a Pp. 67. §-a garantálja. Ez az Abh2. szerint nemhogy sérti, de éppen előmozdítja az emberi méltóság érvényesülését. A Pp.-nek az az indítványozó által egyébként nem támadott előírása, amely szerint meghatalmazott állítása esetén a félnek kézbesítendő küldeményeket – a személyes megjelenésre való idézés kivételével – a meghatalmazott részére kell megküldeni (Pp. 97. §) pedig éppen a félnek ezzel a rendelkezési jogával teremti meg az összhangot: amennyiben ugyanis az eljárás képviselőre meghatalmazottat állít, akkor kinyilvánítja azon akaratát, hogy perbeli cselekményeit helyette meghatalmazottja tegye meg, s a viszontirányú perbeli cselekmények is meghatalmazottja felé irányuljanak. Tény, hogy a perbeli cselekmények joghatásai általában a képviselt félnél állnak be, azonban a meghatalmazott önálló felelősséggel is rendelkezik az eljárás tekintetében, így például a Pp. 8. § (3)–(5) bekezdései alapján a képviselőt saját magatartása vagy mulasztása miatt személyre szabott pénzbírsággal is lehet sújtani. A meghatalmazó pedig nincsen törvényileg elzárva attól, hogy meghatalmazását visszavonva saját kezébe vegye az eljárást vagy más meghatalmazottat állítson, amennyiben a képviselő és közte lévő bizalmi viszony meginog. Az indítványozó szerint „a meghatalmazott léte egyáltalán nem teszi indokolttá, hogy magát a felet ne értesítsék”. Az Alkotmány 54. §-ában foglalt emberi méltósághoz való jogból azonban az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata alapján nem következik, hogy amennyiben a fél rendelkezési jogával élve maga helyett meghatalmazottat állított, akkor a bíróságoknak e helyettes képviselőn személyen túl másnak, akár a félnek magának is megküldjék az ügyben hozott határozatokat. Az Alkotmánybíróságnak a kérdés megítélésénél alkotmányos egyensúlyt kellett találnia a hatékonyság és az eljárás garanciák fokozott érvényesülése között. Bizonyos szempontból jobban szolgálhatná a fél egyes eljárás jogait, ha az eljárás cselekményekről a meghatalmazottján kívül maga is közvetlenül tudomást szerezne. Ugyanakkor ennek jelentős adminisztratív többletköltségei lennének, amelyet a felek, az állam viselne. Egy ilyen előírás továbbá az eljárás időtartamának növekedését is eredményezhetné, amely viszont a félnek az ésszerű időn belüli eljárásához való jogát csorbíthatná a másik oldalról. Ezért az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem alkotmányellenes az a hatályos jogszabályok-

ban megjelenő egyensúlyi helyzet, amikor törvény a helyettes képviselőnek rendeli kézbesíteni a hivatalos iratokat, s csak a személyes megjelenésre való idézést kell a félnek magának (is) kézbesíteni, mert ekkor a joghatások csak személyében állhatnak be.

Az indítványozó egy kiragadott mondatot idéz a 46/2003. (X. 16.) AB határozatból, amely a kézbesítési vélelem megdönthetősége tekintetében mondott ki alkotmányellenes mulasztást (s amelyet azóta a jogalkotó pótolta): „Az Alkotmánybíróság szerint a tudomásszerzés akkor garantált, ha megállapítható, hogy a tudomásszerzés lehetősége minden kétséget kizáróan fennáll.” (ABH 2003, 488, 503.) Az Alkotmánybíróság ennek kapcsán kiemeli, hogy a „minden kétséget kizáró” fennállás eleve a tudomásszerzés lehetőségére irányadó. Az Alkotmánybíróság ugyanebben a határozatában erről azt írta: „Habár a kifejtettek szerint olyan szabály kötelező megalkotása, amely a postai kézbesítés tényleges megtörténte bizonyosságának vizsgálatát írná elő, vagy annak vizsgálatára kötelezne, hogy a címzett ténylegesen, valóban tudomást szerzett-e a hivatalos iratról, nem vezethető le követelményként az Alkotmány szabályaiból, az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a hivatalos iratok kézbesítéséhez fűződő jogkövetkezmények beálltának előfeltétele az, hogy az irat vagy a kézbesítési jogszabályokban említett értesítés a címzethez bizonyosan eljuthasson. A tudomásszerzésnek nem kell bekövetkeznie, de minden kétséget kizáróan fenn kell állnia a lehetőségének.” (ABH 2003, 488, 504.) Kiemelendő továbbá, hogy az Alkotmánybíróság a címzett – és nem a peres fél – tekintetében fejtette ki a fentebbieket, vagyis a mindenkori címzett – legyen az a meghatalmazottat nem állító fél maga, vagy legyen a fél meghatalmazottja – tekintetében kell fennállnia a tudomásszerzés lehetőségének. Az indítványozó által tett célzatos idézés, mint érvelés tehát az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján nem alapos.

Mindezek miatt az Alkotmánybíróság az indítványt az Alkotmány 54. § (1) bekezdésére vonatkozó érvek tekintetében elutasította.

2. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdésére és az Alkotmánybíróság gyakorlatára figyelemmel az indítványnak meg kell felelnie bizonyos minimális tartalmi és formai kritériumoknak. Érdemi alkotmányossági vizsgálat elvégzésének feltétele, hogy az indítvány, illetve az alkotmányjogi panasz tartalmazza a támadott jogszabály pontos megnevezését, és az Alkotmány megfelelő rendelkezésének megjelölése mellett a benyújtás alapjául szolgáló okot, valamint az Alkotmánybíróság döntésére vonatkozó határozott kérelmet. Nem elegendő továbbá az Alkotmány, illetve a támadott jogszabály egyes rendelkezéseire hivatkozni, meg kell indokolni, hogy a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti az alaptörvény felhívott rendelkezését [pl. 654/H/1999. AB határozat, ABH 2001, 1645.; 472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783.].

Az indítvány e tekintetben az Alkotmány 8. § (1)–(2) bekezdése vonatkozásában egyáltalán nem tartalmaz indokolást; az Alkotmány 59. §-ára mindössze akként hivatkozik, hogy az érintett személyek az őket érintő döntéseket nehezebben ismerhetik meg; az Alkotmány 57. § (5) bekezdésére nézve pedig annyit hoz fel, hogy „de facto szinte kizárt jogorvoslathoz jutni”. Nem hozott fel értékelhető érveket arra nézve sem az indítványozó, hogy miért sértenék a diszkrimináció tilalmát (Alkotmány 70/A. §) az által támadott jogszabályok. A hiányzó, valamint alkotmányjogiilag értékelhetetlen érvelés alapján az indítvány ebben a részében érdemben nem bírálható el, ezért azt az Alkotmánybíróság az az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § d) pontja alapján visszautasította.

3.1. Az indítványozó vagylagosan alkotmányellenes mulasztás megállapítását is kérte alkotmányjogi panasz keretében, e körben hivatkozott a jogállamiságra: „[a] jogállami elvárások között valamilyen jogszabálynak rendelkeznie kellene arról, hogy a kézbesítési vélelem esetén hagyományos postai módon, vagy «rövid úton» meg kell próbálni értesíteni az érdekelt feleket, vagy a meghatalmazott tekintetében sikertelen kézbesítés esetén magát az ügyfelet tájékoztatni kell”.

Az Alkotmánybíróság több határozatában vizsgálta az alkotmányjogi panasz elbírálására és a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló hatásköreinek összefüggéseit. E határozataiban megállapította, hogy az Abtv. 48. §-a szerint, az alkotmányjogi panasz benyújtásának feltételei közé tartozik, hogy az Alkotmányban biztosított jog sérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következzen be. Ennélfogva a szabályozás hiánya miatti, azaz mulasztásban megnyilvánuló alkotmány-sértés megállapítására irányuló indítvány alkotmányjogi panaszként való előterjesztése az Abtv.-ből nem vezethető le. Ezért az Alkotmánybíróság általános gyakorlata szerint kizárta, hogy alkotmányjogi panasz alapján eljárva mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet vizsgáljon. [1044/B/1997. AB határozat, ABH 2004, 1160, 1176.; 986/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 889, 900.; 27/2001. (VI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 252, 257.; 1105/D/2004. AB határozat, ABH 2005, 1316, 1326.; 1124/E/2004. AB határozat, ABH 2006, 1702, 1719.] Ennek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványnak az a része, amely a támadott rendelkezésekkel összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességre hivatkozik, nem felel meg az Abtv. 48. §-ában meghatározott feltételeknek, ezért az Alkotmánybíróság azt az Ügyrend 29. § e) pontja alapján visszautasította.

3.2. Kérte továbbá az indítványozó a Legfelsőbb Bíróság Pfv.VI.20.881/2008/6. számú végzésének megsemmisítését is. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. rendelkezései alapján nincsen hatásköre valamely bíróság határozatá-

nak megsemmisítésére, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt az Ügyrend 29. § b) pontja alapján e részében is visszautasította.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Balogh Elemér s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovic Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Stumpf István s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

98/E/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény; a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény; a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény, valamint a távollevők között kötött szerződésekről szóló 17/1999. (II. 5.) Korm. rendelet vonatkozásában előterjesztett mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az üzleten kívül fogyasztóval kötött szerződésekről és az üzleten kívüli kereskedés folytatásának egyes feltételeiről szóló 370/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet vonatkozásában előterjesztett alkotmányellenes mulasztás megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kérte az Alkotmánybíró-

ságtól. Azt sérelmezte, hogy gazdasági társaságok, politikai pártok telefonon elérhetik a magánszemélyeket lakásukon kereskedelmi ajánlataikkal vagy politikai célkitűzéseik ismertetésével a nap jelentős részében, az érintett személyek beleegyezése nélkül. Az indítványozó e gyakorlatot több szempontból is aggályosnak tartja: egyrészt a fogyasztók nagy része nem szeretné, hogy ilyen módon elérhető legyen, másrészt az ilyen üzleti megkeresés zavarja a polgárok nyugalmát, rokoni és baráti kapcsolatait, pihenését. Nem tekinti tehát megengedhetőnek, hogy marketing-célokkal zavarják a magánszemélyeket beleegyezésük nélkül.

2. Az előkészítő eljárás során az Alkotmánybíróság Főtitkára többször hiánypótlásra hívta föl az indítványozót. Pótlólagos beadványában az indítványozó alkotmányellenes mulasztás megállapítását kérte az Alkotmánybíróságtól. Álláspontja szerint azzal, hogy a jogalkotó elmulasztotta részletesen szabályozni „a lakásokba történő betelefonálgatás”, vagyis a telefonos direkt marketing kérdését, megsértette a magánlakás sérthetetlenségét, illetve a pihenéshez való jogot. Úgy véli, hogy a jogalkotói mulasztás a következő jogszabályok kapcsán merül fel: a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Fgy.tv.), a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Tv.); a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Grt.), a távollevők között kötött szerződésekről szóló 17/1999. (II. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet), valamint az üzleten kívül fogyasztóval kötött szerződésekről és az üzleten kívüli kereskedés folytatásának egyes feltételeiről szóló 370/2004. (XII. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R1).

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az R1-et 2008. szeptember 1-vel hatályon kívül helyezte az üzleten kívül fogyasztóval kötött szerződésekről szóló 213/2008. (VIII. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R2.).

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.”

„70/B. § (4) Mindenkinek joga van a pihenéshez, a szabadidőhöz és a rendszeres fizetett szabadsághoz.”

2. Az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény (a továbbiakban: Eht.) vizsgálatba bevont rendelkezései:

„Az előfizetői listák, az előfizetői névjegyzékek, címtárak

160. § (1) A szolgáltató előfizetői listában tartja nyilván az előfizető azonosításához és az általa igénybe vett szol-

gáltatáshoz szükséges azon adatokat, amelynek a szolgáltató általi adatkezelését e törvény vagy külön jogszabály lehetővé teszi.

(2) A szolgáltató valamennyi helyhez kötött telefon-szolgáltatást igénybe vevő előfizetőjéről évente nyomtatott (telefonkönyv) vagy elektronikus formában előfizetői névjegyzéket köteles készíteni. Az elektronikus hírközlési szolgáltató vagy más információs szolgáltató létrehozhat címtárakat, amelyben az előfizetőkre vonatkozó adatok meghatározott csoportosításban szerepelnek.

(3) Az előfizetői névjegyzékek vagy címtárak az előfizető önkéntes és egyértelmű hozzájárulása nélkül csak annyi adatot tartalmazhatnak róla, amennyi azonosításához feltétlenül szükséges.

(4) Az előfizető számára külön költség nélkül biztosítani kell azt a jogot, hogy kérésére:

a) kimaradjon a nyomtatott vagy elektronikus névjegyzékből;

b) az előfizetői névjegyzékben feltüntessék, hogy személyes adatai nem használhatóak fel közvetlen üzletszerzés, tájékoztatás, közvélemény- vagy piackutatás céljára;

c) lacímét csak részben tüntessék fel az előfizetői névjegyzékben.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § e) pontjában foglalt – mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló – hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására vonatkozó hatáskörét az Abtv. 49. §-a szabályozza. E rendelkezés értelmében mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból eredő jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. Az említett törvényi rendelkezés alkalmazása során a két feltételnek: (1) a mulasztásnak, és (2) az ennek következtében előállt alkotmányellenes helyzetnek együttesen kell fennállnia [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.; 37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.; 1395/E/1996. AB határozat, ABH 1998, 667, 669.], „A jogalkotói feladat elmulasztása önmagában nem feltétlenül jelent alkotmányellenességet [14/1996. (IV. 24.) AB határozat, ABH 1996, 56, 58–59.; 479/E/1997. AB határozat, ABH 1998, 967, 968–969.; 1080/D/1997. AB határozat, ABH 1998, 1045, 1046.; 10/2001. (IV. 12.) AB határozat, ABH 2001, 123, 131.], a mulasztásból eredő alkotmányellenes helyzetet minden esetben csak konkrét vizsgálat eredményeként lehet megállapítani” [35/2004. (X. 6.) AB határozat ABH 2004, 504, 508.]. Mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg továbbá

az Alkotmánybíróság, ha az alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [37/1992. (VI. 10.) AB határozat ABH 1992, 227, 231.]. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányértés megállapításának nemcsak akkor van helye, ha az adott tárgykörre vonatkozóan egyáltalán nincs szabály [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepción belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.]. A szabályozás hiányos tartalmából eredő alkotmányértés megállapítása esetén a mulasztásnak vagy a kifejezett jogszabályi felhatalmazáson nyugvó, vagy ennek hiányában, a feltétlen jogszabályi rendezést igénylő jogalkotói kötelezettség elmulasztásán kell alapulnia [4/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 52, 57.].

IV.

Jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy fennáll-e az indítványozó által megjelölt szabályozási hiány, és ha igen, sérti-e az Alkotmány indítványozó által megjelölt szakaszait. Az indítványozó szerint a mulasztás abban áll, hogy a jogalkotó nem szabályozza kellő részletességgel a fogyasztók nyugalmanak védelmét a telefonon keresztül érkező kereskedelmi, valamint politikai célzatú reklámokkal szemben. Az Alkotmánybíróság 1115/B/1995. AB határozatában elvi jelentőséggel hívta fel arra a figyelmet, hogy az Alkotmány 59. § (1) bekezdésében deklarált magánlakás sérthetlenségéhez való jog „a magánszféra egyik jelentős összetevőjének sérthetlenségét alapozza meg” [ABH 1996, 551, 552.]. Az Alkotmány 59. § (1) bekezdéséből következőképpen levezethető a magánlakásokba történő kéréstelen telefonhívásokkal szembeni védelem joga is. Az Alkotmánybíróságnak tehát vizsgálnia kellett, hogy a hatályos szabályozás megfelelő-e ennek a követelménynek. Ha az Alkotmányból levezethető tartalmú szabályozás létezik, mulasztás nem állapítható meg. Az Alkotmánybíróság áttekintette az indítványozó által megjelölt jogszabályokat, valamint az elektronikus hírközlés és a fogyasztóvédelem tárgykörében meglévő szabályanyagot.

1. Az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (a továbbiakban: Ektv.) 14. § (1) bekezdése alapján elektronikus hirdetésnek minősül „bármely információs társadalommal összefüggő szolgáltatás vagy – a beszédcélú telefonhívás kivételével – elektronikus hírközlés útján közzelt:

a) a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Grt.) 3. §-ának d) pontja szerinti reklám, vagy

b) társadalmi cél megvalósításához kapcsolódó, reklámnak nem minősülő tájékoztatás”.

E fogalom alapján az indítványozó által vizsgálni kért „lakásokba történő betelefonálgatás” – beszédcélú telefonhívás – nem tartozik az elektronikus hirdetés fogalmába. A telefonon történő megkeresésre vonatkozó szabályokat az Eht. tartalmazza. Az Eht. 160. § (2)–(4) bekezdései alapján az elektronikus hírközlési szolgáltató minden helyhez kötött telefonszolgáltatást igénybe vevő előfizetőjéről évente nyomtatott (telefonkönyv) vagy elektronikus formában előfizetői névjegyzéket köteles készíteni. Az előfizetői névjegyzékek vagy címtárak az előfizető egyértelmű hozzájárulása nélkül csak annyi adatot tartalmazhatnak róla, amennyi azonosításához feltétlenül szükséges. Az Eht. (4) bekezdése alapján „az előfizető számára külön költség nélkül biztosítani kell azt a jogot, hogy kérésére:

a) kimaradjon a nyomtatott vagy elektronikus névjegyzékből;

b) az előfizetői névjegyzékben feltüntessék, hogy személyes adatai nem használhatóak fel közvetlen üzletszerzés, tájékoztatás, közvélemény-, vagy piackutatás céljára;

c) lakcímét csak részben tüntessék fel az előfizetői névjegyzékben”.

A telefonkönyv tehát kizárólag az érintettek hozzájárulásával készülhet és tartalmazhat az érintettekhez fűződő adatokat. Az előfizető – az előfizetési szerződésben megjelölve – szabadon eldöntheti, hogy kíván-e a jegyzékben szerepelni, és ha igen, személyes adatait miként kezeljék. Az előfizető e döntése határozza meg a telefonon történő kapcsolatfelvétel lehetőségét, vagy zárja ki teljesen.

Az Eht. 162. §-a kifejezetten az előfizetők érdekeinek védelmét szolgálja a nem kívánt reklám célú hívásokkal szemben. Az Eht. 162. § (1) bekezdése értelmében az úgynevezett automatizált hívórendszer igénybevételével kizárólag az előfizető kifejezett, előzetes hozzájárulása esetén végezhető üzletszerzési, marketing célzatú, vagy tájékoztatási tevékenység.

Az Eht. 162. § (2) bekezdése arra a napi gyakorlatban többször előforduló probléma megoldására tartalmaz rendelkezést, miszerint hirdetést tartalmazó levél küldése helyett ún. „engedélykérő levelet” küldenek az érintetteknek, amelyben hozzájárulást kérnek a hirdetés küldéséhez. Ez – bár az indítványozó csak a beszédcélú telefonhívásokat nevesíti – a felhasználók érdekeit ugyanúgy sérti, mintha a levél tartalma maga a hirdetés volna. Az Eht. 162. § (2) bekezdése értelmében „tilos közvetlen üzletszerzés, tájékoztatás, közvélemény- vagy piackutatás, valamint a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Grt.) 6. §-ának hatálya alá nem tartozó közvetlen üzletszerzés, illetve egyéb, a Grt. szerinti reklámnak nem minősülő tájékoztatás céljából olyan előfizetővel kapcsolatba kezdeményezni, aki úgy nyilatkozott, hogy nem kíván ilyen kapcsolatfelvételt fogadni”.

Az elektronikus hírközlés szabályainak megsértése esetén az Eht. 10. § (1) bekezdése alapján – hivatalból vagy kérelemre – a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (a to-

vábbiakban: Hatóság) jogosult eljárni. Az Eht. 10. § (2) bekezdése alapján a Hatóság elnöke gyakorolja az e hatáskörből származó feladatokat. Döntésében – az Eht. 45. § (1) bekezdés *b)*, *c)*, valamint *h)* pontjai alapján – megállapítja a jogsértés megtörténtét, kötelezi a jogsértés okozóját a jogszabálynak megfelelő magatartás tanúsítására, valamint a jogsértés súlyával arányos bírságot, illetve intézkedést alkalmaz.

2. Az Alkotmánybíróság ezt követően a fogyasztóvédelemre, valamint a gazdasági reklámtevékenység gyakorlására vonatkozó szabályanyagot tekintette át. Az Alkotmánybíróság eljárása során külön vizsgálta a kereskedelmi célzatú, telefonon érkező reklámok, valamint a politikai pártok által szintén telefonon érkező reklámok kérdését.

A fogyasztóvédelem alapvető jogi szabályai a Polgári Törvénykönyvben, valamint az Fgy.tv.-ben találhatóak. Az Fgy.tv. alapvető célja, hogy az Európai Unió előírásaihoz illeszkedve biztosítsa a fogyasztók egészségének, biztonságának, vagyoni érdekeinek védelmét, ehhez megfelelő intézményrendszert teremt jogorvoslati lehetőség biztosításával. A vállalkozásoknak a fogyasztókkal szembeni magatartására nem kizárólag az Fgy.tv. tartalmaz rendelkezéseket, hanem a Tv. is.

2.1. A Tv. célja a vállalkozások fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatainak megakadályozása. Megalkotásával a hazai jog részévé vált a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: 2005/29/EK irányelv). A Tv. 3. § (1) bekezdése generálklauzulaként definiálja a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot. A tisztességtelenség vizsgálatakor két szempont együttes fennállását kell alapul venni: (1) a kereskedelmi gyakorlat megvalósítója a szakmai gondosság követelményének megsértésével jár el, és (2) a gyakorlat alkalmas a fogyasztói magatartás torzítására.

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok legjellemzőbb előfordulási eseteit a Tv. külön is tiltja. Egyes kereskedelmi gyakorlatok esetében annyira kirívó a tisztességtelenség kritériumainak megléte, hogy ezeket a magatartásformákat – az 2005/29/EK irányelv I. mellékletéhez hasonlóan – önálló felsorolásban nevesítve rögzíti a Tv. melléklete. Az itt felsorolt magatartások tekintetében a tisztességtelenséget *ex lege* meg kell állapítani.

A Tv. mellékletének 26. pontja tartalmazza – a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok között – azt a magatartási formát, amelynek során „telefonon, távmásolón (telefaxon), elektronikus levelezés, illetve azzal egyenértékű egyéni kommunikációs eszköz vagy más távközlő eszköz útján ismétlődően és nem kívánt módon” a fogyasztó sürgetésére kerül sor, kivéve amennyiben ez a vállalkozás szerződéses kötelezettsége teljesítéséhez szükséges.

Főszabály szerint a fogyasztóvédelmi hatóság, illetve az általa felügyelt tevékenységekkel összefüggő jogsértés tekintetében a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete jár

el a Tv. rendelkezéseinek megsértése esetében. Ugyanakkor az eljárás a Gazdasági Versenyhivatal hatáskörébe tartozik, ha a kereskedelmi gyakorlat a versenyt érdemben befolyásolhatja. Az ismertetett jogszabályok alapján a „fogyasztók nyugalmaival” kapcsolatos jogalkotói mulasztás nem állapítható meg, hiszen a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben a fogyasztók mind az Eht., mind pedig a Tv. szabályai alapján védelmet élveznek.

2.2. Az Alkotmánybíróság a következőkben a politikai célzatú, helyhez kötött telefonon keresztül érkező reklámok kérdését vizsgálta. A helyhez kötött telefonon érkező hívás e tekintetben két típusú lehet: automatizált hívórendszer felhasználásával (véletlenszerűen generált számok kiválasztásával), vagy nyilvános telefonszám-adatbázis alapú vétellel történő. Automatizált hívórendszer alkalmazása az Eht. 162. § (1) bekezdésével ellentétes, ha az előfizető előzetesen nem járult hozzá, hogy telefonhívást fogadjon üzletszerzési vagy tájékoztatási céllal. Azok esetében, akik előfizetői szerződésükben hozzájárultak, hogy számukat közzétehetik a nyilvános telefonszám-adatbázisban, és nem zárták ki üzletszerzési és tájékoztatási célú megkeresések fogadását, nem tekinthető jogellenesnek a helyhez kötött telefonon keresztül történő megkeresés. Az Eht. szabályai tehát kellő garanciát biztosítanak az érintetteknek ahhoz, hogy saját maguk dönthessék el, kívánják-e fogadni ezeket a megkereséseket. Az elkövetett jogsértések szankcionálására az Eht. 10. § (1) bekezdése alapján – hivatalból vagy kérelemre – Hatóság rendelkezik hatáskörrel.

Míndezek alapján megállapítható, hogy az indítványozó által kifogásolt az Alkotmány 59. § (1) bekezdése alapján levezethető tartalmú szabályozás létezik, mulasztás nem történt.

V.

Az indítványozó az R1. tekintetében is kérte a jogalkotói mulasztás megállapítását arra hivatkozással, hogy a jogszabály sem tartalmaz megfelelő rendelkezéseket a fogyasztók nyugalma védelmében. Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy az R2. 2008. szeptember 1-jével – jóval az indítvány benyújtása előtt – hatályon kívül helyezte az R1-et.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §-a értelmében csak hatályban lévő jogszabály, valamint közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányosságát vizsgálja. E főszabály alól kivételt képez, ha az eljárás az Abtv. 38. §-a alapján bírói kezdeményezésre indult, vagy az Abtv. 48. §-a alapján alkotmányjogi panasz tárgyában folyik. Jelen indítvány az előbbi kategóriák egyikébe sem tartozik, már az indítvány benyújtása előtt a vizsgálni kért jogszabályi rendelkezés hatályát veszítette. Míndezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az R1. tekintetében fennálló alkotmányellenes mulasztás megállapítására irányuló

indítványrészt – mint érdemi elbírálásra alkalmatlant – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzetételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat 29. § f) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

241/D/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz, valamint jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 187. § (1) bekezdés c) pontja és 237. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.517/2008/19. számú jogerős ítélete ellen benyújtott alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.517/2008/19. sz. jogerős ítéletével szemben, és kérte a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 187. §

(1) bekezdése c) pontjának és a 237. § (4) bekezdésének a megsemmisítését, valamint a konkrét ügyben visszamenőleges hatállyal történő alkalmazási tilalom kimondását. Az indítványozó jogi személy és II. r. alperes egy, vele szemben 2000-ben indult, 275.000.000. forint összegű megbízási díj megfizetése iránti perben. Ennek során az elsőfokú bíróság ugyanabban az évben végzéssel biztosítási intézkedés címén elrendelte az indítványozóval szemben azonos összegű pénzkövetelés biztosítását, melynek a megszüntetését az indítványozó – állítása szerint – többször kérte, de kérelmeit „az eljáró bíróságok rendre elutasították”.

Az ügyet a Fővárosi Ítéltáblának az alkotmányjogi panasszal támadott, fent említett ítélete zárta le jogerősen.

Az indítványozó kérte indítványa utólagos normakontroll keretében történő elbírálását, amennyiben az az alkotmányjogi panasz feltételeinek nem felelne meg.

A Vht. kifogásolt rendelkezései alapján biztosítási intézkedés rendelhető el az olyan követelés érdekében, amely iránt keresetet indítottak és egyúttal igazolták a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát. A biztosítási intézkedés elrendelését követően a pénzüsszeget a végrehajtó letéti számláján kell elhelyezni, amely után a végrehajtó nem fizet kamatot. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott rendelkezések sértik a jogbiztonságot [Alkotmány 2. § (1) bekezdése], mert a peres fél számára nem látható előre és nem kalkulálható – pervesztessége esetén – a ténylegesen fizetendő összeg mértéke. Hivatkozik a tulajdonjog sérelmére [Alkotmány 13. § (1) bekezdése] is, mert véleménye szerint egy elhúzódó peres eljárás alatt a végrehajtói letéti számlára befizetett vagy az infláció következtében elveszíti reálértékét, amely az érintett adós vagyónának a csökkentését eredményezi. Érvelése szerint sérül továbbá a hátrányos megkülönböztetés tilalma [Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése], mert a jogalkotó önkényes különbséget tesz a – szerinte – egyébként homogén csoportot alkotó peres felek között akként, hogy a végrehajtói letétbe tételre kötelezett fél vagyona után nem jár kamat, míg a biztosítási intézkedést kérő peres fél követelése után késedelmi kamatra lesz jogosult.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Vht. támadott rendelkezései:

„187. § (1) Biztosítási intézkedés rendelhető el az olyan követelés érdekében, amely iránt belföldi bíróságnál (...)

c) egyéb keresetet indítottak, egyúttal a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták.”

„237. § (4) A letéti számlán elhelyezett pénzösszeg után a végrehajtó kamatot nem fizet, őrzési díjat és költséget nem számíthat fel.”

III.

Az indítványok részben érdemi elbírálásra alkalmatlanok, részben nem megalapozottak.

1. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott követelményeknek. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése kimondja: Az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.

1.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a Fővárosi Ítéletábla jogerős határozatát 2009. december 1. napján vette kézhez, és indítványa 2010. január 29-én, azaz határidőn belül érkezett az Alkotmánybíróságra.

1.2. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz keretében kizárólag azokat a jogszabályokat vizsgálhatja, amelyeknek a jogerős határozatban történő alkalmazása során az indítványozó vélt jogsérelme bekövetkezett, ezért az alkotmányjogi panasz tárgya kizárólag az azzal megtámadott, a Fővárosi Ítéletábla jogerős ítéletében alkalmazott jogszabályi rendelkezések lehetnek. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által megjelölt jogszabályi rendelkezéseket a jogerős ítélet egyáltalán nem is tartalmazza, sőt, megállapította, hogy mellőzi a rendelkezést az indítványozónak az elsőfokú bíróság által elrendelt, majd foganatba vett biztosítási intézkedés megszüntetése iránti kérelme tárgyában, minthogy az „a [Vht.] által szabályozott, a végrehajtási eljárást érintő, az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó kérelem”.

Ennek megfelelően, a támadott jogi rendelkezések alkalmazásának a hiánya miatt az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször mó-

dosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § e) pontja alapján visszautasította.

2. Az utólagos normakontrollra irányuló indítványában az indítványozó ugyanezen jogi rendelkezések alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte.

2.1. A jogbiztonságnak a Vht. két támadott rendelkezése által okozott sérelmét az indítványozó abban látja, hogy a biztonsági intézkedésre kötelezett peres fél számára kalkulálhatatlanná teszi „az általa – pervesztessége esetén – ténylegesen fizetendő összeg mértékét”. Az indítványozó a két támadott rendelkezés általa vélt alkotmányellenességét nem külön-külön, hanem együttes érveléssel támasztotta alá.

Az Alkotmánybíróság figyelembe veszi, hogy a biztosítási intézkedés végrehajtása különleges végrehajtási eljárás, melynek célja még nem a követelés kielégítése, hanem csak olyan helyzet megteremtése, amely biztosítja, hogy később, a megfelelő időben a követelés kielégíthető legyen. Biztosítási intézkedést el lehet rendelni többek között akkor, amikor a jogvitás eljárásban még nem hoztak határozatot, de a követelés iránt már indítottak a Vht. 187. § (1) bekezdésének c) pontja szerinti keresetet, ha egyúttal a követelés létrejöttét, mennyiségét és lejártát közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolták.

A biztosítási intézkedés elrendelésének két feltétele van. Egyrészt, hogy valamely – bírósági végrehajtási útra tartozó – követelés olyan stádiumban legyen, amelyben egyelőre még nem elégíthető ki. A jelen indítvány kapcsán ez azt jelenti, hogy a biztosítási intézkedésre a követeléssel kapcsolatos jogvita eldöntésével párhuzamosan kerül sor. A biztosítási intézkedés elrendelésének másik feltétele az, hogy a biztosítandó követelés későbbi kielégítése veszélyben legyen, ami a bíróságtól több feltétel körülmekintő megvizsgálását kívánja. Ezért indokolt, hogy a bíróság ilyenkor végzést hoz, amellyel a követelés biztosítása tekintetében állást foglal – ez közvetve a követelés alapossága tekintetében való állásfoglalást is jelentheti –, és egyúttal a biztosítási intézkedés végrehajtását is elrendeli.

Mindebből az következik, hogy a biztosítási intézkedés elrendelésének éppen az a fő rendelkezése, hogy biztosítsa az egyébként később bíróság által jogerősen és összegszerűen pontosan megállapítandó követelés kielégítését, az indítványozó által állított – a per kimeneteléből eredő – úgymond jogbizonytalanság nem a jogalkotással, hanem a jogalkalmazással függ össze. Ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében elutasította.

2.2. Az indítványozó szerint a Vht. 237. § (4) bekezdése azért sérti a tulajdonhoz való jogot, mert a biztosítási intézkedés túsérére kötelezett peres fél által a végrehajtói letéti számlán elhelyezett pénzösszeg után a végrehajtó kamatot nem fizet, ami egy elhúzódó per esetében az infláció kö-

vetkezéiben csökkenti a kötelezett vagyonának reálértékét.

Az Alkotmánybíróság már a 26/1993. (IV. 29.) AB határozatában leszögezte, hogy az Alkotmány 13. §-a „a tulajdon értékállóságát sem garantálja alkotmányosan. A tulajdon értékcsökkenése gazdasági, konjunkturális, inflációs vagy egyéb okok miatt, nem azonos a tulajdon elvonásával.” [ABH 1993, 196, 202, a megállapításait később az 1101/B/1998. AB határozat is irányadónak tekintette (ABH 2002, 909, 912.)] A jelen ügyre vonatkozóan még megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a biztosítási intézkedés elrendelése éppen a tulajdonvédelmet szolgálja, nevezetesen a pénzkövetelés jogosultja tulajdonának a védelmét. Mindebből következően az, hogy az elrendelt biztosítási intézkedés nyomán a végrehajtói letéti számlára befizetett összeg kamatozására vonatkozó konkrét szabályozási mód alkalmas-e az adós vagyona értékállóságának inflációs körülmények közötti megőrzésére – szélsőséges eseteket leszámítva –, nem alkotmányossági kérdés. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy a pénzüsszeg biztosítási intézkedés nyomán végrehajtási letéti számlán való elhelyezésének és tartásának nem funkciója annak kamatoztatása a biztosítási intézkedés tülésére kötelezett peres fél javára. A kamat – általános értelemben – az idegen pénz (tőke) használatáért járó ellenérték. A bíróság a bírósági letétbe helyezett pénzt nem használja, azt egy speciális számlán köteles elhelyezni. A törvény szabályai szerint igaz ugyan, hogy a bírósági letét után kamat nem jár, de őrzési díjat és kezelési költséget sem kell fizetni. Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság a támadott jogi rendelkezés vonatkozásában nem állapította meg a tulajdonhoz való jog sérelmét és az indítványt ebben a részében is elutasította.

2.3. Az indítványozó állította, hogy a Vht. 237. § (4) bekezdése sérti az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésében foglalt hátrányos megkülönböztetés tilalmát is. Vélekedése szerint a jogalkotó önkényes különbséget tesz a – szerinte – egyébként homogén csoportot alkotó peres felek között akként, hogy a végrehajtói letétbe tételre kötelezett fél vagyona után nem jár kamat, míg a biztosítási intézkedést kérő peres fél követelése után késedelmi kamatra lesz jogosult.

Az Alkotmánybíróság a 9/1990. (IV. 25.) AB határozatában a megkülönböztetés tilalmát úgy értelmezte, hogy a jognak mindenkit egyenlő méltóságú személyként kell kezelnie. (ABH 1990, 46, 48.) A mindenkori szabályozás tárgyi és alanyi összefüggésében kell megvizsgálni, hogy a hátrányos megkülönböztetés az alkotmányos határok között maradt-e. Az egyenlőségnek az adott tényállás lényeges elemére nézve kell fennállnia. A megkülönböztetés tilalmába ütközik, ha adott szabályozási koncepción belül eltérő szabályozás vonatkozik valamelyik csoportra. [21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77, 78.] Az Alkotmány 70/A. §-ának (1) bekezdésében kimondott megkülönböztetési tilalom nemcsak az alapvető jogok tekintetében áll fenn, hanem egyéb jogokra vonatkozóan is.

[61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.] Ha nem alapvető jogról van szó, akkor az Alkotmánybíróság olyan esetben tekinti alkotmányellenesnek a megkülönböztetést, amelyben a megkülönböztetésnek nincs ésszerű indoka, önkényes. [30/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 130, 139, 140.]

Az Alkotmánybíróság következetes álláspontja szerint az a személyi kör, amelyben a diszkrimináció esetleges alkotmányellenes volta értelmezhető, csak homogén csoport lehet, így a diszkrimináció csak az azonos helyzetben lévők által alkotott körön belül, e csoport tagjai egymáshoz viszonyított helyzetére vonatkozó jogi szabályozás tekintetében vizsgálható. „Nem jelent tiltott diszkriminációt a különböző státusú csoportok [...] jogállásának eltérő szabályozása, mivel ez az eltérés a különböző státus következménye.” [1181/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 551, 552–553.; 269/B/1998. AB határozat, ABH 2000, 747, 749–750.; 719/B/1998. AB határozat, ABH 2000, 769, 775.]

Az Alkotmánybíróság ezért azt vizsgálta, hogy a Vht. támadott 237. § (4) bekezdése eredményezi-e az indítványozó által állított önkényes megkülönböztetést. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott jogszabály kizárólag az adósok által a végrehajtói letéti számlán elhelyezett pénzüsszegre vonatkozóan tartalmaz rendelkezést a végrehajtó számára, a biztosítandó pénzkövetelés jogosultjaira nézve nem. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy az adós, illetve a hitelező – jelen ügyben alperes, illetve felperes – pozíciójában levők szükségszerűen nem tartoznak azonos csoportba. Következésképpen a Vht. 237. § (4) bekezdése és az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése között – az indítványozó által állított – érdemi összefüggés nincs. Az érdemi összefüggés hiánya az indítvány elutasítását eredményezi [54/1992. (X. 29.) AB határozat, ABH 1992, 266, 267.], az Alkotmánybíróság ezért az indítványt ebben a részében, mint megalapozatlant, elutasította.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

880/D/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság Kfv.IV.37.778/2009/6. számú végzésével szemben benyújtott, a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 273. § (1) bekezdésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Legfelsőbb Bíróság Kfv.IV.37.778/2009/6. számú végzésével szemben, és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 273. § (1) bekezdése alkotmányellenessége megállapítását kérte, alkalmazási tilalom kimondását azonban nem.

Indítványában előadta, hogy a megjelölt ügyben a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 273. § (1) bekezdése alapján hivatalból elutasította a felülvizsgálati kérelmét azzal, hogy nem felel meg a Pp. 272. § (2) bekezdésében foglalt követelményeknek, azaz az indítványozó kérelmében nem jelölt meg jogszabálysértést, amelynek alapján a jogerős határozat felülvizsgálatára sor kerülhetne. Az indítványozó szerint a kifogásolt rendelkezés ellentétes az Alkotmány 2. § (1), valamint 57. § (1) és (5) bekezdésével az alábbiak szerint.

Az indítványozó a jogállamiság elvének sérelmét abban látja, hogy a támadott rendelkezés „előszűrés” alkalmaz, ami megakadályozza a kérelem érdemi elbírálását, ez pedig szerinte kiszámíthatatlanná teszi a Legfelsőbb Bíróság működését. Ennek alátámasztásául hivatkozik a 9/1992. (I. 30.) AB határozatra is (ABH 1992, 59.; törvényességi óvás). Sérülni látja az indítványozó az Alkotmány 57. § (1) bekezdését is, mert az „előszűrés” következtében nem kap lehetőséget a kérelem benyújtója, hogy észrevételeit előadhassa az ügygel kapcsolatban. Végül ellentétes a szabály az Alkotmány 57. § (5) bekezdésével is, mert nem ad lehetőséget a Legfelsőbb Bíróság hivatalból elutasító – „előszűrésben (tehát új tárgyban) hozott” – döntése elleni jogorvoslatra.

II.

Az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglalt döntését a következő jogszabályi rendelkezésekre alapozta.

1. Az indítványozó által hivatkozott alkotmányi rendelkezések:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

[...]

(5) A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot – a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan – a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

2. A Pp. érintett rendelkezései:

„272. § (2) A felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, továbbá elő kell adni – a jogszabálysértés megjelölése mellett –, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja.”

„273. § (1) A Legfelsőbb Bíróság a jogi képviselő által előterjesztett felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasítja, ha az nem felel meg a 272. § (2) bekezdésében előírtaknak, vagy ha ennek megfelelő kiegészítése a kérelem benyújtására biztosított törvényes határidőn belül nem történt meg.”

III.

Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

1. Mivel az alkotmányjogi panasz a rendkívüli jogorvoslati eljárásban alkalmazott jogszabályi rendelkezés alkotmányossági vizsgálatára irányult, az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az előterjesztésének törvényi feltételei fennállnak-e.

1.1. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek a jogsérelme alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésének alapvető feltétele, hogy a kérdéses jogszabályt a panasz alapjául szolgáló döntés meghozatala során alkalmazták. Az Abtv. 48. § (2) bekezdés szerint az alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet az Alkotmánybírósághoz benyújtani.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Abtv. 48. § (1) és (2) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezéseket (feltételeket) az alkotmányjogi panasz elbírálása során, együttesen kell értelmezni és figyelembe venni. [23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 311.; 41/1998. (X. 2.) AB határozat, ABH 1998, 306.; 663/D/2000. AB határozat, ABH 2003, 1223.]

1.2. Az Alkotmánybíróság 41/1998. (X. 2.) AB határozata szerint az Abtv. 48. §-a alkalmazásánál, ha a panaszolt alapjogsérelem nem a rendes, hanem a rendkívüli jogorvoslati eljárásban következett be, alkotmányos követelmény, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtásának határidejét a rendkívüli jogorvoslati eljárásban hozott, vagy – ha új eljárásra és új határozat hozatalára kerül sor – az elrendelt új eljárás során született jogerős határozat kézbesítésétől kell számítani (ABH 1998, 306.).

A jelen eljárás alá tartozó alkotmányjogi panasz benyújtója a rendkívüli jogorvoslati eljárásban alkalmazott jogszabályi rendelkezés alkotmányossági vizsgálatát kérte, ezért az Alkotmánybíróság – az idézett határozatát követve – az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerinti hatvan napot a vizsgált határozat kézbesítésétől számította. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz határidőben történő benyújtására vonatkozó igazolás beszerzését nem tartotta szükségesnek, mert a Legfelsőbb Bíróság végzésének az elsőfokú bírósághoz történő beérkezését igazoló bélyegzőlenyomat dátumából (2010. március 23.) egyértelműen megállapítható, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszt határidőben (2010. május 17-én) adta postára, azaz az alkotmányjogi panasz ebben a tekintetben a törvényi feltételnek megfelel.

2. Mivel az Alkotmánybíróság már több határozatban vizsgálta a Pp. 273. § (1) bekezdését, állást kellett foglalnia arról, hogy a kérelem nem minősül-e „ítélt dolognak”.

2.1. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 31. § c) pontja értelmében ítélt dolog, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a szakaszára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmányértés megállapítását.

2.2. A Pp. támadott rendelkezésének jelenlegi szövege a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2005. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Ppmód.) 14. §-ával került a törvénybe, és 2006. január 1-jén lépett hatályba.

Az Alkotmánybíróság ezt megelőzően is több határozatban foglalkozott a Pp. 273. § (1) bekezdése alkotmányosságával.

A 42/2004. (XI. 9.) AB határozatában (a továbbiakban: Abh.) a felülvizsgálat jogintézményének a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2001. évi CV. törvénnyel bevezetett változásait vizsgálta az Alkotmánybíróság.

A módosítás lényegi eleme az volt, hogy már a felülvizsgálati kérelem előterjesztéséhez (és nem annak elbírálásához) a korábbi rendszerekben addig nem ismert feltételeket vezetett be. A Pp. 270. § (2) bekezdése a felülvizsgálati kérelem befogadhatósága feltételeként előírta, hogy az ügy érdemére kiható jogszabálysértésen túl a joggyakorlat egységesítése körében is fenn kell állnia elvi problémának. A befogadhatóság feltételei csak azon határozatokat engedték felülvizsgálati elbírálás alá, amelyek a fentebb említett együttes feltételnek (tehát jogszabálysértés és jogegységesítés körében előforduló probléma) megfeleltek. A befogadhatóságról a Pp. 273. § (1) bekezdése szerint a Legfelsőbb Bíróság hivatalos bírása mint egyesbíró döntött, a Pp. 273. § (5) bekezdés első mondata szerint a határozata ellen nem volt helye jogorvoslatnak.

A Pp. 273. § (1) bekezdése 2002. január 1. és 2005. december 31. között hatályos szövege a következőket tartalmazta: „A felülvizsgálati kérelmet a Legfelsőbb Bíróság hivatalos bírása, mint egyesbíró előzetesen megvizsgálja abból a szempontból, hogy a kérelem megfelel-e a 270. §-ban meghatározott feltételeknek, illetve az egyéb törvényes követelményeknek. Ha a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére előírt jogszabályi feltételek nem állnak fenn, a bíró a felülvizsgálati kérelmet elutasítja.”

Az Abh. szerint az egyesbírói eljárás szűrő szerepet tölt be, melynek során a bíró – a felsorolt tárgykörök tekintetében – előre pontosan meghatározott feltételek tekintetében dönt, épp ezért a felsorolásba tartozó kérelmek elutasítása nem tekinthető érdemi állásfoglalásnak. Az egyesbírói eljárásban azonban az objektív, tárgyi követelmények vizsgálata mellett továbbra is jelen vannak érdemi, tartalmi elemek. Az Alkotmánybíróság önmagában az egyesbírói döntéshozatalt nem találta az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiságból eredő jogbiztonság, a 46. § (1) bekezdésében megfogalmazott társas-bírászkodás és az Alkotmány 47. § (2) bekezdésében foglalt, a Legfelsőbb Bíróság jogegységi funkcióját meghatározó alkotmányos rendelkezésekbe ütközőnek. Az Alkotmánybíróság e határozatban kimondta azonban, hogy az érdemi elemek miatt az egyesbírói eljárásához valamilyen formájú jogorvoslatot kell biztosítani, így küszöbölhető ki mind az Alkotmány 47. § (2) bekezdésének, mind a 2. § (1) bekezdésének sérelme.

Az Alkotmánybíróság e határozatában tehát a Pp. 273. § (1) bekezdését nem tartotta a vizsgált alkotmányos rendelkezésekbe ütközőnek, így az erre vonatkozó indítványokat elutasította. A Pp. 270. § (2) bekezdés „és” szövegrészét,

továbbá *a), b), ba)* és *bb)* pontjait, valamint 273. § (5) bekezdés első mondatát azonban alkotmányértőnek találta és megsemmisítette. (ABH 2004, 551.)

Minthogy azonban a Pp. Abh.-ban vizsgált rendelkezése nem azonos a ma hatályossal, és az Alkotmánybíróság más alkotmányossági problémára tekintettel vizsgálta, nem áll fenn ítélt dolog.

A Pp. 273. § (1) bekezdését az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban is vizsgálta, így az 1332/B/1997. AB határozatban (ABH 1999, 629.), valamint az 1226/B/1997. AB határozatban (ABH 2002, 838.), azonban – ugyancsak a jogszabály szövegében bekövetkezett változás folytán – ítélt dolog megállapításának ezekkel összefüggésben sincs helye; mindazonáltal a fenti határozatokban foglaltakat az Alkotmánybíróság figyelembe vette a jelen határozat meghozatala során is.

3. Az Alkotmánybíróság először azt vizsgálta, hogy a jogállamisággal ellentétes-e a Pp. 273. § (1) bekezdése azáltal, hogy „előszűrést valósít meg”, és ezáltal kiszámíthatatlanná válik a Legfelsőbb Bíróság működése.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből eredő jogbiztonság magában foglalja az egyes jogintézmények működésének előreláthatóságát és kiszámíthatóságát – ahogy arra az indítványozó is hivatkozott. A 9/1992. (I. 30.) AB határozat szerint „a jogbiztonság nem csupán az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is” (ABH 1992, 59, 65.).

Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban a következőket mondta ki: „A Pp. 273. § (1) bekezdése szerinti egyesbírói eljárás hagyományos »szűrőszerepet« tölt be. A különböző jogrendszerekben, s a különböző jogi fórumok előtti eljárásban ismert e megoldás, célja: az érdemi eljárás alá tartozó kérelmek kiválogatása annak érdekében, hogy a döntéshozó szerv elé valóban csak az adott szerv hatáskörébe tartozó, a formai előírásoknak megfelelő kérelem kerüljön. A »szűrőszerep«, mint jogi megoldás, funkciója szerint nem jelent érdemi döntéshozatalt, csupán az előre pontosan meghatározott tárgyi feltételeknek való megfelelés vizsgálatára irányul. [...] Ezekben a kérdésekben az egyesbírói eljárásnak helye van, a fenti tények tekintetében való döntés nem minősül érdemi döntésnek.” (ABH 2004, 551, 579.)

A Ppmód. 1. §-ával a Pp. 11. § (5) bekezdése helyébe új rendelkezést iktatott be, amelynek értelmében – főszabály szerint – a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárás során három hivatásos bíróból álló tanácsban ítélezik. Megszűnt tehát az egyesbírói „előszűrés”, azonban a felülvizsgálati kérelmek „előszűrése”, azaz a kérelemmel szemben támasztott formai követelményeknek való megfelelés vizsgálata továbbra is megmaradt: a beérkező kérelmeket a Legfelsőbb Bíróság megvizsgálja abból a szempontból, hogy a jogerős ítélet, vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés felülvizsgálatát kérték-e, határidőn belül érke-

zett-e, jogosulttól származik-e, a felülvizsgálni kért határozat nem tartozik-e a Pp. 271. §-ában felsorolt kizárt határozatok közé, illetve a kérelemben megjelöltek-e jogszabálysértést. A felülvizsgálati kérelemben elő kell adni továbbá azt is, hogy a fél a határozat megváltoztatását miért és mennyiben kéri.

A Legfelsőbb Bíróság tehát előre pontosan meghatározott (és az érintettek által is ismert) feltételek tekintetében dönt, épp ezért a felsorolásba tartozó kérelmek elutasítása nem tekinthető az ügy érdemében hozott döntésnek, annál is kevésbé, mert a formai követelményeknek való megfelelésről való döntés nem igényel – sőt kizár – minden bírói mérlegelést.

A fentieket figyelembe véve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezés a jogbiztonság elvét nem sérti, és az indítványt ebben a részében elutasította.

4. Az indítványozó szerint a Pp. 273. § (1) bekezdése az Alkotmány 57. § (1) bekezdését is sérti.

Az Alkotmány 57. § (1) bekezdése értelmében a Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelezségeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.

Az Alkotmánybíróság a Pp. 340. § (1) bekezdése alkotmányosságát vizsgáló 38/1991. (VII. 3.) AB határozatában az Alkotmány 57. § (1) bekezdésére vonatkozóan a következőket állapította meg: „[e]bből az alkotmányos rendelkezésből nem következik, hogy a bíróság bármely rendes és különleges eljárásban a fél jogait és kötelezségeit mindkét fokon kizárólag csak tárgyaláson bírálhatja el.

Ahogy erre az Alkotmánybíróság a fent hivatkozott korábbi határozatában [a 29/1990. (XI.27.) AB határozattal kijavított 26/1990. (XI. 8.) AB határozatban] rámutatott, a tárgyalási elv, a szóbeliség és a közvetlenség a polgári peres eljárás alapelvei közé tartozik. Nem jelenti azonban ennek az alkotmányos szabállyá emelt alapelvnek a sérelmét, ha egyes különleges eljárásokban – az eljárás különös természetét is figyelembe véve – a törvény a bíróság számára lehetővé teszi a fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálását is. Erre az Alkotmány 8. § (2) bekezdés alapján az 57. § (1) bekezdés által érintett jogok esetén, közérdek által indokolt esetben a törvényhozónak joga van.” (ABH 1991, 183, 184.)

Az Alkotmánybíróság a 29/1990. (XI. 27.) AB határozattal kijavított 26/1990. (XI. 8.) AB határozat meghozatalakor hivatalból vizsgálta a Pp. minden olyan rendelkezését, amely az ügyek érdemi elbírálására tárgyaláson kívüli elintézési lehetőséget adott. A határozattal megsemmisítette azokat a törvényhelyeket, amelyek a felek erre irányuló kifejezett kérésétől függetlenül lehetővé tették a peres ügyek tárgyaláson kívüli érdemi elbírálását.

A jelen ügyben erről nincs szó: a Pp. 274. § (1) bekezdése kimondja ugyanis, hogy a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálja el, kivéve ha a felek bármelyike tárgyalás tartását kéri, vagy a Legfelsőbb Bíróság a tárgyaláson való elbírálást szükségesnek tartja.

Míthogy a felülvizsgálati kérelem benyújtását megelőző eljárás során, valamint a formai követelményeknek megfelelő felülvizsgálati kérelmet követően a Pp. fenti rendelkezése folytán a felülvizsgálati eljárásban egyaránt biztosított a tárgyaláshoz való jog, a támadott rendelkezés nem alkotmányellenes e tekintetben sem, ezért az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.

5. Az indítványozó sérelmezi azt is, hogy a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító határozata ellen nincs helye jogorvoslatnak.

5.1. Az Alkotmányban alapjogként biztosított jogorvoslati jog [Alkotmány 57. § (5) bekezdésének első mondata] tartalma szerint azt biztosítja, hogy mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírói, közigazgatási vagy más hatósági döntéssel szemben, amely jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkotmánybíróság több alkalommal vizsgálta, hogy az Alkotmány milyen határozatok ellen biztosítja a jogorvoslat lehetőségét. Kimondta többek között, hogy e jog nem terjed ki a nem állami, pl. a munkáltatói (1129/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 604, 605.) vagy a tulajdonosi (1534/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 602, 603.) döntésekre, és nem terjed ki az állami, de nem hatósági, pl. a katonai előljárói [485/D/1992. AB határozat, ABH 1992, 611, 613.; 578/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 590, 591.; 57/1993. (X. 25.) AB határozat, ABH 1993, 349, 351.] döntésekre sem. Azt, hogy valamely állami vagy nem állami szerv döntése hatóságinak minősül-e az Alkotmány 57. § (5) bekezdése alkalmazásában, csak a konkrét szabályozási környezetre tekintettel lehet eldönteni [37/2005. (X. 5.) AB határozat, ABH 2005, 413, 424.].

A jogorvoslati jog lényegi tartalma a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a hatóságok érdemi, ügydöntő határozatait tekintetében tegye lehetővé a valamely más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 109.]. Az Alkotmánybíróság szerint a jogorvoslat biztosításának követelménye az érdemi határozatokra vonatkozik. Annak vizsgálata során, hogy mely döntés minősül ilyennek, a döntés tárgya és a személyre gyakorolt hatása a meghatározó, vagyis az, hogy az érintett helyzetét, jogait a döntés lényegesen befolyásolta-e [részletesen pl. 1636/D/1991. AB határozat, ABH 1992, 515, 516.; 5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31.; 4/1993. (II. 12.) AB határozat, ABH 1993, 48, 74.; 46/2003. (X. 16.) AB határozat, ABH 2003, 488, 502.]. Azaz „[a]z alkotmánybírósági eljárásban a jogorvoslati jog alapvető jog szempontjából valamely döntés érdemi,

ügydöntő volta a tételes jogok által ilyennek tartott döntésekhez képest viszonylagos: a vizsgált döntés tárgya és személyekre gyakorolt hatása által meghatározott” [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 109.].

5.2. Az Alkotmánybíróságnak az 1/1994. (I. 7.) AB határozat óta követett gyakorlata szerint „a felülvizsgálati rendkívüli jogorvoslat, amely az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében foglalt alkotmányi rendelkezéssel összefüggésbe nem hozható. Mivel az alkotmányosan megkövetelt rendes jogorvoslaton túlmenő rendelkezés, a törvényhozónak – egyéb alkotmányi rendelkezésekkel összhangban (pl. diszkrimináció tilalma) – teljes szabadságában áll ennek tartalmát és korlátait megállapítani” (ABH 1994, 29, 38.). Ezt az álláspontot az Alkotmánybíróság több döntésében megerősítette, így például a 663/D/2000. AB határozat kimondta: „[j]elen ügyben is megerősíti az Alkotmánybíróság azt az elvi megállapítását, hogy a jogorvoslati jog – mint alapvető jog – csak a rendes jogorvoslatra vonatkozik, a rendkívüli jogorvoslat a rendes jogorvoslaton túlmutató többletlehetőség, amelynek léte nem hozható összefüggésbe az Alkotmány 57. § (5) bekezdésével.” (ABH 2003, 1223, 1230.)

Az Alkotmánybíróság más döntésében az Alkotmány 57. § (5) bekezdésébe foglalt, a jogorvoslati jog korlátozásához előírt minősített többség követelménye alól is kivonta a rendkívüli jogorvoslatot. A 787/D/1999. AB határozat szerint: „a jogorvoslati jog az Alkotmányban garantált alapvető joga [Alkotmány 57. § (5) bekezdés] a rendes jogorvoslatra vonatkozik, így a jogkorlátozáshoz megkövetelt „minősített többséggel” elfogadott törvényi szabályozás követelménye is csak a rendes jogorvoslatot érintő szabályozás tekintetében áll fenn.” (ABH 2001, 1090, 1094.)

Az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében meghatározott jogorvoslati jog tehát csupán azt a követelményt támasztja – de azt sem abszolút követelményként – hogy az első fokon meghozott érdemi döntésekkel szemben magasabb fórumhoz lehessen fordulni, illetve hatósági döntésekkel szemben rendelkezésre álljon a bírói út. Ebből következően a rendkívüli jogorvoslat alkotmányossági megítélése kívül esik az Alkotmány 57. § (5) bekezdésének érvényesülési körén.

Az Alkotmánybíróság tehát számos határozatában állást foglalt arról, hogy mind a polgári eljárásban, mind a büntetőeljárásban a felülvizsgálat az alkotmányosan megkövetelt rendes jogorvoslaton túlmenő jogintézmény, így az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében foglalt jogorvoslati jog joggal nincs összefüggésben [1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 29.; 1319/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 690.; 1320/B/1993. AB határozat, ABH 1995, 683.; 23/1995. (IV. 5.) AB határozat, ABH 1995, 115.].

5.3. Az Alkotmánybíróság megjegyzi: a felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasító végzés elleni jogorvoslatot nem a Pp. 273. § (1) bekezdése zárja ki, hanem a Pp. 233. §-a, 233/A. §-a, és 271. § (1) bekezdés e) pontja.

Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ebben a részében sem találta meg-alapozottnak, és elutasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

1228/B/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 36/D. § (1) bekezdés *b*) pontjának – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére, valamint a 7/A. § (4) bekezdésére alapított – alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 36/D. § (1) bekezdés *b*) pontjának – az Alkotmány 70/E. §-ára alapított – alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvénynek (a továbbiakban:

Tny.) a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény módosításáról szóló 2008. évi CXI. törvény hatálybalépésével és a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK irányelv átültetésével összefüggő törvénymódosításokról szóló 2009. évi LVI. törvény (a továbbiakban: Mód.tv.) 416. § (6) bekezdésével módosított 36/D. § (1) bekezdés *b*) pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, több szempontból is állítva annak alkotmányellenességét.

A Tny. támadott rendelkezése értelmében a rokkantsági nyugdíjra jogosultság megszűnik, ha a kereső tevékenységet folytató rokkant hat egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj összegének kétszeresét és a mindenkori kötelező legkisebb munkabér összegét. Az indítványozó kifejtette, hogy a fent megjelölt módosítást követően a Tny. 36/D. §-ának (1) bekezdésének *b*) pontja alapján a rokkantsági nyugdíjra jogosultság megszűnésének feltételei azért is váltak kedvezőtlenebbé, mert a módosítás alapján a havi átlagkereset összege megállapításánál nem – mint korábban – a személyi jövedelemadóval, egészségbiztosítási járulékkal, nyugdíjjárulékkal, magánnyugdíjpénztári tagdíjjal, valamint munkavállalói járulékkal csökkentett nettó összeget kell figyelembe venni, hanem a bruttó keresetet.

Álláspontja szerint a kifogásolt rendelkezés sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogbiztonsághoz való jogot, mivel a hat nap alatt hatályba lépő jogszabálymódosítással a törvényhozó nem biztosított kellő felkészülési időt a megváltozott rendelkezéshez való alkalmazkodásra, megfosztva ezzel a még dolgozni kényszerülő rokkantnyugdíjasokat a rokkantsági ellátáshoz való joguktól. Egyben utalt a 43/1995. (VI. 30.) AB határozatban foglaltakra, hangsúlyozva, hogy a szolgáltatásokat és a hozzájuk fűződő várományokat alkotmányosan nem lehet megfelelő indok nélkül, sem pedig egyik napról a másikra lényegesen megváltoztatni. Álláspontja szerint a kifogásolt jogszabálymódosítás a korábbi szabályok alapján megállapítható váromány elvonásához és korlátozásához vezetett anélkül, hogy az új szabályozásra a törvényhozó megfelelő felkészülési időt biztosított volna.

Nézete szerint a kifogásolt rendelkezés sérti továbbá az Alkotmány 7. § (2) bekezdésében foglaltakat. Egyben hivatkozott a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvényre (a továbbiakban: Jat.), így annak 12. § (2) bekezdésére, amely értelmében jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé, továbbá a 12. § (3) bekezdésére, amely értelmében a jogszabály hatályba lépésének időpontját úgy kell megállapítani, hogy kellő idő maradjon a jogszabály alkalmazására való felkészülésre.

Egyben sérülni vélte az Alkotmány 70/E. §-ába foglalt szociális biztonsághoz való jogot is, mivel álláspontja szerint a felkészülési idő hiánya miatt a rokkantnyugdíjasok az új szabályozásra nem tudtak felkészülni, ezzel a tör-

vényhozó megfosztotta őket a szociális biztonsághoz, ezen belül a rokkantsági ellátáshoz való joguktól.

2. Az indítványozó a kifogásolt rendelkezés alkotmányellenességét – többek között – az Alkotmány 7. § (2) bekezdésére, valamint a Jat. 12. § (2) és (3) bekezdéseiben foglaltakra hivatkozással állította. Az Alkotmány 7. § (2) bekezdését a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIII. törvény 11. § (3) bekezdése 2011. január 1-jével hatályon kívül helyezte. Ugyanezen törvény 1. §-a 2011. január 1-jével az Alkotmányt a 7/A. §-sal egészítette ki, melynek (4) bekezdése tartalmában megegyezik az indítványozó által sérülni vélt alkotmányos rendelkezéssel.

Az indítványozó által hivatkozott Jat.-ot az Alkotmánybíróság 121/2009. (XII. 17.) AB határozatával (ABH 2009, 1013.) 2010. december 31-ével megsemmisítette, ugyanakkor a Jat. 12. § (2) és (3) bekezdéseihez hasonló rendelkezést tartalmaz a 2011. január 1-jével hatályba lépett, a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) és (3) bekezdéseiben. Tekintettel azonban arra, hogy az indítványozó által kifogásolt rendelkezés megalkotása idején még a Jat. rendelkezései voltak hatályban, vizsgálatát a Jat. alapján folytatta le.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„7/A. § (4) A jogalkotásról szóló törvény elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

„70/E. § (1) A Magyar Köztársaság állampolgárainak joguk van a szociális biztonsághoz; öregség, betegség, rokkantság, özvegyiség, árvaság és önhibájukon kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén a megélhetésükhöz szükséges ellátásra jogosultak.

(2) A Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.”

2. Az Alkotmány indítvány benyújtásakor hatályos, a jelen ügyben irányadó rendelkezése:

„7. § (2) A jogalkotás rendjét törvény szabályozza, amelynek elfogadásához a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.”

3. A Tny. indítvánnyal támadott rendelkezése:

„36/D. § (1) A rokkantsági nyugdíjra jogosultság megszűnik, ha

a) a nyugdíjas már nem rokkant, vagy

b) a 36/A. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontja szerinti, az irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt el nem érő és az Rjtv. 1. § b) pontja szerinti keresőtevékenységet folytató rok-

kant hat egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja

ba) a rokkantsági nyugdíj összegének kétszeresét és

bb) a mindenkori kötelező legkisebb munkabér összegét.

A kereset, jövedelem vizsgálata céljából az Rjtv. 13. § (3) bekezdésében foglaltakat a rokkantsági nyugdíjas esetében is alkalmazni kell.”

4. A Jat. 2010. december 31-ig hatályban volt rendelkezései:

„12. § (2) A jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.

(3) A jogszabály hatálybalépésének időpontját úgy kell meghatározni, hogy kellő idő maradjon a jogszabály alkalmazására való felkészülésre.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság a Tny. 36/D. § (1) bekezdésének alkotmányellenességét a 239/B/2009. AB határozatában (ABK 2010. december, 1376, 1380.; a továbbiakban: Abh.1.) már vizsgálta, ezért állást kellett foglalnia, hogy jelen kérelem nem minősül-e „ítélt dolognak”.

1.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítványban felvetett kérdés akkor tekinthető *res iudicata*-nak, ha az újabb indítványt ugyanazon jogszabályi rendelkezésre vonatkozóan azonos okból vagy összefüggésben terjesztik elő. Az érdemi döntéssel elbírált ügyben hozott határozat ugyanis az Alkotmánybíróságot is köti (1620/B/1991. AB végzés, ABH 1991, 972.). Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 31. § c) pontja értelmében ítélt dolog, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a szakaszára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre) hivatkozva kéri az alkotmány-sértés megállapítását.

1.2. Az indítványozó a korábbi ügyben a támadott rendelkezés alkotmányellenességének megállapítását a munkához való jog és az egyenlő munkáért egyenlő bérhez való jog, a szociális biztonsághoz való jog, továbbá a jogbiztonsághoz való jog sérelmére, ezen belül a visszaható hatályú jogalkotás tilalmára tekintettel állította. Az Alkotmánybíróság e határozatában megállapította, hogy a kifogásolt rendelkezés sem a visszamenőleges hatály tilalmát, sem a szociális biztonsághoz való jogot, sem a munkához, illetve az egyenlő munkáért egyenlő bérhez való jogot nem sértette, ezért az indítványt elutasította. Jelen ügyben az

indítványozó az említett határozatban már érdemben elbírált jogszabályi rendelkezés ismételt alkotmányossági vizsgálatán túl az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére, illetve az Alkotmány 7/A. § (4) bekezdésére hivatkozással is állítja ugyanazon rendelkezés alkotmányellenességét. Mivel az Alkotmány 70/E. §-ának sérelmét az indítványozó az Abh.-ban már elbírált azonos alkotmányossági érvek alapján kérte, jelen indítvány e kérdésben ítélt dolognak minősül. Így az Alkotmánybíróság az eljárást ebben a részében az Ügyrend 31. § c) pontja alapján megszüntette.

2. Az indítványozó az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelmére alapított alkotmányellenességet eltérő alkotmányossági érvek alapján állította, így e tekintetben *res iudicata* megállapításának nem volt helye. Az Alkotmánybíróság ezért érdemben vizsgálta, hogy a Tny. megjelölt rendelkezése sérti-e a jogbiztonságot.

Az Alkotmánybíróság az Abh.1.-ben már részletesen áttekintette a rokkantsági nyugdíj mint nyugdíjbiztosítási ellátás jellemzőit, illetve az arra való jogosultság feltételeit, továbbá az arra való jogosultság megszűnésének eseteit.

A rokkantsági nyugdíjnak, mint a saját jogú nyugdíj-szolgáltatások egyik típusának a jogosultsági feltételeit a Tny. 23. § (1) bekezdése és 24. §-a tartalmazza. Eszerint rokkantsági nyugdíjra válik jogosulttá – meghatározott szolgálati idő megszerzése esetén – aki munkaképességét (egészségromlás, illetőleg testi vagy szellemi fogyatkozás következtében) hatvanhét százalékban elvesztette (amennyiben állapotában javulás egy évig nem várható) ezen állapot fennállásáig, ha rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkánás előtti kereseténél.

A Tny.-nek az indítványozó által támadott 36/D. § (1) bekezdése a rokkantsági nyugdíj megszűnésére vonatkozó szabályozást tartalmaz: megszűnik a jogosultsága annak a nyugdíjjasnak, aki már nem rokkant, továbbá annak a személynek, aki 50-79 százalékos mértékű egészségkárosodást szenvedett és a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas (és rehabilitációja nem javasolt), ha az irányadó nyugdíjkorhatárt nem érte el, és a rehabilitációs járadékról szóló 2007. évi LXXXIV. törvény 1. § b) pontja szerinti keresőtevékenységet folytat, amelyből származó hat egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj összegének kétszeresét és a mindenkori kötelező legkisebb munkabér összegét.

Az Abh.1. kiemelte, hogy a jogalkotó 2008. január 1-jével új rendszert vezetett be, jelentősen módosítva az egészségkárosodást szenvedett személyek részére nyújtható szociális ellátásokat. A rehabilitációs járadék, az új foglalkoztatás-központú rehabilitációs szolgáltatási és támogatási rendszer részeként a megmaradt fejleszhető képességekre alapozva, azoknak nyújt támogatást, akiknek rehabilitációval van esélyük teljes értékű munka végzésére. Célja a meghatározott idejű biztosítási jogviszonnyal rendel-

kező, rehabilitációra szoruló, teljes értékű munka végzésére alkalmassá tehető személyek jövedelemarányos átmeneti keresetpótlásának, foglalkoztatásának, rehabilitációjának biztosítása, a munkaerőpiacra történő visszatérésük elősegítése érdekében.

Az új rendszer részeként a rokkantsági nyugdíj szabályai is módosultak, bár maga az intézmény alapjaiban nem változott meg; az új minősítés azonban nem a munkaképesség általános csökkenését állapítja meg, hanem az össz-szervezeti egészségkárosodás mértékét, a munkaképesség-változást, valamint a rehabilitációs esélyeket vizsgálja. A rokkantsági nyugdíj – szemben a rehabilitációs járadékkal – azon megváltozott munkaképességűek számára nyújt szociális ellátást, akik a teljes értékű munka végzésére rehabilitációval sem válhatnak alkalmassá. Az indítványozó által kifogásolt szabályok (ettől eltérően) azokra nézve állapítanak meg rendelkezéseket – mégpedig a rokkantsági nyugdíjra való jogosultság megszűnését – akik hosszabb időn (hat hónapon) át nemcsak alkalmassá válnak a munkavégzésre, hanem ezen időtartam alatt ténylegesen keresőtevékenységet is folytatnak, amelyből származó jövedelmük havi átlaga meghaladja ezen ellátás összegének kétszeresét, és a mindenkori kötelező legkisebb munkabér összegét. (ABK 2010. december, 1376, 1378.)

Az Alkotmánybíróság fenti határozatában foglalt, itt összegzett megállapításait jelen határozatában is irányadónak tekintette.

3. Az Alkotmánybíróságnak az indítványozó által felvetett alkotmányossági probléma kapcsán két kérdésben kellett állást foglalnia. Egyrészt abban, hogy keletkezett-e várománya a rokkantsági nyugdíjban részesülőeknek a rokkantsági nyugdíj változatlan feltételekkel való folyósítására, s így sértett-e szerzett jogot az indítványozó által kifogásolt jogszabályi rendelkezés. Másrészt abban, hogy a kifogásolt rendelkezés kihirdetése és hatályba lépése közötti hat napos időtartam alapján megállapítható-e a kellő felkészülési idő hiánya, amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének sérelméhez vezetett.

3.1. Az Alkotmánybíróság a 37/2007. (VI. 12.) AB határozatában a következőképpen foglalta össze a szerzett jogokra vonatkozó addigi gyakorlatát: „A társadalombiztosítási jogalkotást megítélő alkotmánybírósági gyakorlat visszatérő megállapítása, hogy a szerzett jogok megvonása sérti a jogállamisághoz szervesen kapcsolódó jogbiztonság elvét [elsőként: 11/1991. (III. 29.) AB határozat, ABH 1991, 34, 35.]. Az Alkotmány szerint a társadalombiztosítás az ellátáshoz való jog megvalósításának egyik eszköze, azaz a társadalombiztosításnak a szerzett jogok garantálását az ellátáshoz való alkotmányos jog megvalósítására figyelemmel kell biztosítania [26/1993. (II. 29.) AB határozat, ABH 1993, 196, 199.].

Az Alkotmánybíróság a 103/2010. (VI. 10.) AB határozatában (ABK 2010. június, 704, 712.; a továbbiakban: Abh.2.) részletesen kibontotta a vásárolt jog és a szerzett

jog kapcsolatát. Ennek során kiemelte az 51/2007. (IX. 15) AB határozatában a társadalombiztosítási várományokra vonatkozó megállapítását: „A »váromány«, a szó legtágabb értelmében olyan jövőbeli jogszerzést lehetővé tevő függő jogi helyzet, amelyben a jogszerzés feltételei részben megvannak, míg további feltételei a jövőben vagy bekövetkeznek, vagy sem. Szűkebb értelemben várományon valamely alanyi jog megszerzésének jogilag biztosított lehetőségét értjük, amelytől a várományost az ellenérdekű fél önkényesen nem foszthatja meg (Szladits Károly: A magyar magánjog vázlata. Budapest, 1933. 109. p.)” (ABH 2007, 652, 661.) A határozat hangsúlyozta továbbá, hogy az alkotmányjogilag védett váromány a nyugdíj szolgáltatásra általánosságban vonatkozik. (ABK 2010. június, 709.)

Azt is kiemelte, hogy a vásárolt jog az Alkotmánybíróság gyakorlatában eleinte a szerzett jog szinonimájaként szerepelt [pl. 26/1993. (II. 29.) AB határozat, ABH 1993, 196, 199.], ami szó szerinti jelentésében is arra utal, hogy csak a járulékfizetéssel ellentételezett szolgáltatások állnak alkotmányos védelem alatt. Ugyanakkor e határozataiban az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy a vegyes rendszerű társadalombiztosításban nem választható élesen ketté a biztosítási és a szolidaritási elem. A ”vásárolt jogra” azonban csak a biztosítással fedezett szolgáltatások esetében lehet sikerrel hivatkozni, viszont az elemek keveredése miatt nem dönthető el teljes pontossággal, hogy melyik mögött áll ellenszolgáltatás, és melyik mögött nem (ABK 2010. június, 708.).

Az Abh.2. kifejtette, hogy a szerzett jog mint általános kategória és a vásárolt jog szinonimaként való használata akkor változott meg, amikor az Alkotmánybíróság bevezette a tulajdonvédelem szempontjainak alkalmazhatóságát a társadalombiztosítás terén [43/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 188.]. „E határozat rendelkező részében az Alkotmánybíróság elvi éllel állapítja meg, hogy a jogbiztonság, mint a jogállamiság leglényegesebb fogalmi eleme és a szerzett jogok védelmének elvi alapja a szociális rendszerek stabilitása szempontjából különös jelentőségű. E megállapítás alátámasztására a határozat indokolása kifejtette, hogy »a szolgáltatásokat és a hozzájuk fűződő várományokat nem lehet sem alkotmányosan megfelelő indok nélkül, sem pedig egyik napról a másikra megváltoztatni. Az átmenet nélküli változáshoz különös indok szükséges. A kötelező biztosítási rendszer esetében a járulékok kötelező befizetése, vagyis e vagyonevönés fejében a biztosított a rendszer fokozottabb stabilitását várhatja el (...) Mindazon társadalombiztosítási szolgáltatások esetében, ahol a biztosítási elem szerepet játszik, a szolgáltatások csökkentésének vagy megszüntetésének alkotmányossága a tulajdonvédelem ismérvei szerint bírálható el« (ABH 1995, 188, 193–195.). A határozat hozzátette, hogy a szolgáltatás megvonása vagy jogalapjának kedvezőtlen megváltoztatása az alapjogi sérelem ismérvei szerint bírálható el (ABH 1995, 188, 196.). Azokban az esetekben tehát, amelyekben a biztosítási elemnek van szerepe, a tulajdonvédelem alapján, azokban pedig, ahol a biztosítási

elemnek nincs szerepe, a jogbiztonság alapján kell megítélni a szociális ellátásokba való beavatkozás alkotmányosságát.” (ABK 2010. június, 708.)

Az Alkotmánybíróság az Abh.1.-ben megállapította, hogy a rokkantsági nyugdíjra való jog nem alanyi alkotmányos jog, hanem meghatározott feltételek fennállása esetén az aktív korúak számára egészségkárosodásuk következtében elszenvedett munkaképesség-csökkenés miatt kiesett jövedelem pótlására szolgáló, vegyes társadalombiztosítási és szociális elemeket tartalmazó ellátás. Hangsúlyozta továbbá, hogy önmagában a szociális biztonsághoz való jog mint az állam kötelezettsége azonban nem jelenti azt, hogy az állam ne szüntethetné meg meghatározott feltételek – így jelen esetben a megélhetési minimumot biztosító kereső tevékenységből származó jövedelem, vagyis a rászorultság megszűnése – esetén az aktív korúak részére biztosított társadalombiztosítási ellátások igénybevételét (ABK 2010. december, 1379.).

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Tny. 36/D. § (1) bekezdés b) pontja nem keletkeztetett várományt a korábbi szabályozás alapján rokkantsági nyugdíjra jogosultak számára, így a jogosultság feltételei, illetve a rokkantsági nyugdíj megszűnési feltételeinek változása nem sérthetett szerzett jogot sem; ezért a kifogásolt rendelkezés a jogbiztonság Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt alkotmányos elvének sérelmét sem eredményezte.

3.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta, hogy a támadott rendelkezés kapcsán a felkészülési idő hiánya a jogbiztonság sérelméhez vezetett-e.

3.2.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a jogszabály hatálybalépése kapcsán az új rendelkezések alkalmazására való felkészülési időt alkotmányos követelményként határozta meg [7/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 45, 47.; 25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 131, 132.; 28/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 155, 156–159.; 57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 322, 324.; 43/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 188, 196.]. A 28/1992. (IV. 30.) AB határozatában az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a jogbiztonság követelménye a jogszabály hatálybalépése időpontjának megállapítására vonatkozóan azt a kötelezettséget hárítja a jogalkotóra, hogy kellő időt biztosítson

– a jogszabály szövegének megismerésére;

– a jogalkalmazó szervek számára a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez; – a jogszabállyal érintett szervek és személyek számára annak eldöntéséhez, hogy miként alkalmazkodjanak a jogszabály rendelkezéseire. (ABH 1992, 155, 157.)

Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata során a felkészülési idő hiánya miatt akkor állapította meg valamely jogszabály alkotmányellenességét, ha az szerzett jogot korlátozott, a korábbihoz képest úgy állapított meg hátrányosabb rendelkezést, illetőleg oly módon hárított fokozott kockázatot a címzettekre, hogy a megismerés és a felkészülés lehetőségének hiánya sérelmet okozott az érintet-

teknek, akadályozta a jogalkalmazót a jogszabály alkalmazásában [7/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 45, 47.; 25/1992. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1992, 131, 132.; 43/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 188, 196.; 44/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 203, 207.; 723/B/1998. AB határozat, ABH 1999, 795, 799–800.; 1025/B/2001. AB határozat, ABH 2003, 1456, 1459–1460.]. Az Alkotmánybíróság a 7/1992. (I. 30.) AB határozatban azonban azt is hangsúlyozta, hogy az alkotmányellenesség csak a jogszabály alkalmazására való felkészülést szolgáló időtartam kirívó, a jogbiztonságot súlyosan veszélyeztető vagy sértő elmaradása, illetőleg hiánya miatt állapítható meg (ABH 1992, 45, 47.).

3.2.2. Az Alkotmánybíróságnak az indítvány alapján a kifogásolt jogszabályi rendelkezéssel kapcsolatban tehát azt kellett vizsgálnia, hogy a jogszabály kihirdetése és hatályba lépése közötti időtartam valóban a felkészülési idő hiányát eredményezte-e.

A Mód.tv. a Magyar Közlöny 2009. évi 88. számában 2009. június 26-án jelent meg, míg az indítványozó által támadott rendelkezés 2009. július 1-jén lépett hatályba. Ugyanakkor a Mód.tv. 423. § (6) bekezdése szerint a Tny. 36/D. § (1) bekezdésének a Mód.tv.-nyel megállapított rendelkezéseit a Mód.tv. hatálybalépését követően szerzett keresetre, jövedelemre kell alkalmazni. Mindezek alapján megállapítható, hogy a jogalkotó megfelelő felkészülési időt biztosított a Tny. 36/D. § (1) bekezdés *b*) pontjába foglalt szabályozás címzettjei számára, mivel a kifogásolt rendelkezést a rokkantsági nyugdíj megszűnési okaként legkorábban ezen rendelkezés hatályba lépését követő hat hónapon át megszerzett jövedelmek, keresetek esetében lehet alkalmazni. Ezen legalább hat hónapos időtartam pedig kellő időt biztosított a jogosultaknak arra, hogy mérlegelhessék, hogy a csökkent munkaképességük (rászorultságuk) miatt járó ellátásukat, a megélhetési minimumot biztosító kereső tevékenységükből származó jövedelmük folytán hosszú távon tudják-e olyan munkavégzéssel pótolni, amely folytán megélhetésük biztosítottá válik.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.

4. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta, hogy a Tny. 36/D. § (1) bekezdésének *b*) pontjában foglaltak sértik-e az Alkotmány 7. § (2) bekezdésében [azaz a hatályos 7/A. § (4) bekezdésében] foglaltakat.

Az Alkotmánybíróság 121/2009. (XII. 17.) AB határozatában (ABH 2009, 1013, 1045.) kifejtette az Alkotmány 7. § (2) bekezdésében foglaltakat, illetve a „jogalkotás rendjéről szóló törvény” alkotmányos tartalmának kapcsolatát.

„A mai alkotmányos berendezkedés az Alkotmány elsődlegességének alapján áll, aminek alapvető jogi biztosítéka az Alkotmánybíróság hatásköre az alkotmányellenes jogszabályok megsemmisítésére [Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése]. Az Alkotmány elsődlegessége kizárja, hogy az Alkotmányban szabályozott tárgyköröket alkotmányon kívüli (és így szükségképpen Alkotmány alatti)

jogszabályok, akár törvények szabályozzanak. Az Alkotmányban foglaltakat alacsonyabb szintű jogszabályok (tartalmilag vagy szó szerint) megismételhetik, de a megismételt rendelkezések érvényességének alapja ekkor is az Alkotmány marad. Kivétel ez alól az Alkotmány kifejezett felhatalmazása – pl.: az Országgyűlés belső működésének szabályozására [Alkotmány 24. § (4) bekezdés]. Nem felel meg a mai alkotmányos helyzetnek a Kormány- és a miniszteri rendeletek Jat.-ban található szabályozása sem – ezek sem tartoznak a Jat.-ra, alkotmányos jelentőségük miatt.” (ABH 2009, 1024.)

A határozat kifejtette továbbá: „[h]asonló sorsra jutott a Jat. – a maga idejében nagyon fontos – 11–12. §-a is. Az ebben foglaltakat – mint a visszamenőleges jogalkotás tilalma, a kellő felkészülési idő biztosítása stb. – az Alkotmánybíróság régóta a jogállamiság elve – Alkotmány 2. § (1) bekezdés – részeként alkotmányos szabálynak tekinti – így a Jat. ezen rendelkezései alkalmazására nem is kerülhet sor.” (ABH 2009, 1025.) Egyben megállapította, hogy a mai alkotmányos rendszerben a „jogalkotás rendje” fogalmán az Alkotmány 7. § (2) bekezdése értelmezésében egyedül az Alkotmány szerint máshol és másképpen nem szabályozott, a jogalkotással kapcsolatban álló tárgyak értendőek (ABH 2009, 1025.).

Az Alkotmánybíróság – figyelemmel a fentiekben kifejtettre – határozatának III. pontjában megállapította, hogy az indítványozó által kifogásolt rendelkezés folytán alkotmányos rendelkezés nem sérült, így nem sértette az Alkotmány 7/A. § (4) bekezdését sem. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a részében is elutasította.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

1251/E/2010. AB határozat**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!**

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság elutasítja azt a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt, amely szerint az Alkotmány 70/F. §-át sértő alkotmányellenes mulasztás terheli a jogalkotót, mivel nem alkotta meg azt a jogszabályt, ami az ingyenes és kötelező általános iskolai oktatásban részt vevő valamennyi tanuló részére térítésmentesen biztosítaná a tankönyvellátást.

I n d o k o l á s**I.**

Az indítványozó annak „megállapítását” kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy nincs olyan hatályos jogszabály, amely biztosítaná az ingyenes tankönyvellátást az ingyenes és kötelező általános iskolai oktatásban résztvevő minden tanuló részére. Indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság „szólítsa fel” a mulasztást elkövető „jogalkotókat”, a jogalkotói feladatuk teljesítésére, arra, hogy alkossanak meg olyan jogszabályt, amely az általános iskolai oktatásban résztvevők számára biztosítja az ingyenes tankönyvellátást. Az indítványozó szerint a kifogásolt szabályozási hiány az Alkotmány 70/F. § (1) és (2) bekezdésében foglalt művelődéshez való alkotmányos alapjogot sérti. A tankönyvpiac rendjéről szóló 2001. évi XXXVII. törvény (a továbbiakban: Tkp tv.) egyes rendelkezéseire hivatkozással, azzal érvelt, hogy tankönyv nélkül az általános iskolai tanulmányok megkezdése és sikeres folytatása nem valósulhat meg, ugyanakkor a Tkp tv. szabályozása a kötelező általános iskolai oktatásban részesülő tanulók közül nem minden tanuló, csupán – a Tkp tv. 8. §-ában felsorolt tényállások esetén – egyes tanulók, (pl. a tartósan beteg tanulók) számára biztosítja a térítés nélküli tankönyvhöz jutást. Álláspontja szerint az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdése egyértelművé teszi, hogy az általános iskolai oktatás ingyenes és a Tkp tv. alapján az is nyilvánvaló, hogy az általános iskolai tanulmányok megkezdéséhez és sikeres folytatásához, az oktatáshoz elengedhetetlenül szükséges a tankönyv. Mindebből az indítványozó szerint okszerűen következik az, hogy a jogalkotónak olyan szabályozást kell kialakítania, amely minden általános iskolai oktatásban részt vevő tanuló számára ingyenesen biztosítja az oktatáshoz szükséges tankönyvet.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„70/F. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja az állampolgárok számára a művelődéshez való jogot.

(2) A Magyar Köztársaság ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező általános iskolával, képességei alapján mindenki számára hozzáférhető közép- és felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők anyagi támogatásával valósítja meg.”

2. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény vizsgálatba bevont rendelkezései:

„118. § (1) A közoktatás rendszerének működéséhez szükséges fedezetet az állami költségvetés és a fenntartó hozzájárulása biztosítja, melyet a tanuló által igénybe vett szolgáltatás díja és a közoktatási intézmény más saját bevétele egészíthet ki.

(2) A közoktatás feladatainak ellátását szolgáló költségvetési hozzájárulás összegét az éves költségvetési törvényben kell meghatározni. (...)

(5) Az éves költségvetési törvényben kell meghatározni annak a támogatásnak az összegét, amelyet az iskolafenntartó kap a piaci áron forgalomba kerülő tanulói tankönyvek megvásárlásának támogatásához. A támogatás módjáról a neveléstudület a tankönyvpiac rendjéről szóló törvény 6–7. §-ában meghatározottak szerint dönt. Az iskolának a tankönyvpiac rendjéről szóló törvény 8. §-ának (4) bekezdésében meghatározottak szerint gondoskodnia kell az ingyenes tankönyvellátásról. Az éves költségvetési törvényben kell meghatározni annak a támogatásnak az összegét, amelyet a fenntartó kap a gyermekek kedvezményes étkeztetésének megszervezéséhez, figyelembe véve a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény 148. §-ának (5)–(6) bekezdésében meghatározott normatív kedvezményeket.”

3. A Tkp tv. vizsgálatba bevont rendelkezései:

6. § (1) Az éves központi költségvetésről szóló törvényben kell meghatározni az egy tanulóra jutó tankönyvtámogatás összegét.

(2) A tankönyvtámogatás összegét – az éves központi költségvetésről szóló törvényben meghatározottak szerint – a fenntartók útján kell eljuttatni az iskolákhoz.

(3) A tankönyvtámogatás felhasználható a tanulói tankönyvvásárlás költségeinek átvállalására és csökkentésére, továbbá az iskolai tankönyvrendelés teljesítésére (a továbbiakban együtt: iskolai tankönyvellátás rendje).

7. § (1) Az iskolai tankönyvellátás rendjét – a (2)–(4) bekezdésben meghatározottak figyelembevételével, a szakmai munkaközösség véleményének kikérésével évente – az iskola igazgatója határozza meg.

(2) Az iskola igazgatója döntése előtt felméri, hány tanulóknak lehet biztosítani a tankönyvellátást az iskolai könyvtárból, könyvtárszobából történő tankönyvkölcsönzés, a napköziben, tanulószobán elhelyezett tankönyvek-

hez való hozzáférés útján, továbbá hányan kívánnak használt tankönyvet vásárolni. A felmérés eredményéről az iskola igazgatója tájékoztatja az iskolaszéket, az iskolai szülői szervezetet (közösséget), az iskolai diákönkormányzatot, és kikéri véleményüket a tankönyvtámogatás rendjének meghatározásához.

(3) Az iskolának biztosítania kell, hogy a napközis és a tanulószobai foglalkozásokon megfelelő számú tankönyv álljon a tanulók rendelkezésére a tanítási órákra történő felkészüléshez.

(4) Az iskola részére tankönyvtámogatás céljára jutó teljes összegnek legalább huszonöt százalékát tankönyv, illetve az iskolában alkalmazott ajánlott és kötelező olvasmányok, elektronikus adathordozón rögzített tananyag, kis példányszámú tankönyv vásárlására kell fordítani. A megvásárolt könyv, tankönyv, elektronikus adathordozón rögzített tananyag az iskola tulajdonába, az iskolai könyvtár, könyvtárszoba állományába kerül.

(5) Az iskola igazgatója kezdeményezi a települési önkormányzatnál annak a rászoruló tanulónak a támogatását, akinek a tankönyvellátását az iskolai tankönyvtámogatás rendszere nem tudja megoldani.”

„8. § (4) Az iskolai tankönyvrendelésnek biztosítania kell, hogy – az iskolától történő tankönyv-kölcsönzés, napköziben, tanulószobában elhelyezett tankönyvek igénybevétele, használt tankönyvek biztosítása, illetőleg tankönyvek megvásárlásához nyújtott pénzbeli támogatás útján – a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő minden olyan tanuló részére, aki

a) tartósan beteg,

b) testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,

c) pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (pl. dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar),

d) három- vagy többgyermekes családban él,

e) nagykorú és saját jogán iskoláztatási támogatásra jogosult,

f) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül a tankönyvek ingyenesen álljanak rendelkezésre (normatív kedvezmények). A gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő – nevelőszülőnél, gyermekotthonban, vagy más bentlakásos intézményben nevelkedő – ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett tanuló után nem vehető igénybe a normatív kedvezmény.

Az iskola igazgatója felel a normatív kedvezmények biztosításáért.

(5) Abban a kérdésben, hogy a normatív kedvezményre való jogosultság elbírálásánál kit kell

a) tartósan beteg, súlyosan fogyatékos, három- vagy többgyermekes családban élő, nagykorú és saját jogán iskoláztatási támogatásra jogosultnak tekinteni – kivéve, ha az iskoláztatási támogatásra való jogosultság a legmagasabb életkor elérése miatt szűnt meg – a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény II. fejezetében,

b) sajátos nevelési igényűnek tekinteni, a közoktatásról szóló törvény 121. §-a (1) bekezdésének 29. pontjában foglaltakat kell alkalmazni. (...)”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § e) pontjában foglalt – mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló – hatáskörben kérte az Alkotmánybíróság eljárását.

Az Abtv. 49. § (1) bekezdése szerint, „[h]a az Alkotmánybíróság hivatalból, illetőleg bárki indítványára azt állapítja meg, hogy a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta, és ezzel alkotmányellenességet idézett elő, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére.” Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében a jogalkotó szerv jogalkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles eleget tenni, ha az alkotmányellenes helyzet – a jogi szabályozás iránti igény – annak nyomán állott elő, hogy az állam jogszabályi úton beavatkozott bizonyos életviszonyokba, és ez által az állampolgárok egy csoportját megfosztotta alkotmányos jogai érvényesítésének lehetőségétől [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 83, 86.]. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet állapít meg továbbá akkor is, ha valamely alapjog érvényesüléséhez szükséges jogszabályi garanciák hiányoznak [37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227, 232.]. Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenességet nemcsak abban az esetben állapít meg, ha az adott tárgykörre vonatkozóan semmilyen szabály nincs [35/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 204, 205.], hanem akkor is, ha az adott szabályozási koncepció belül az Alkotmányból levezethető tartalmú jogszabályi rendelkezés hiányzik [22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 113.; 29/1997. (IV. 29.) AB határozat, ABH 1997, 122, 128.; 15/1998. (V. 8.) AB határozat, ABH 1998, 132, 138.].

Az Abtv. hivatkozott szabálya és az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a jogi szabályozás hiányosságai miatt mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapításának csak akkor van helye, ha a jogi szabályozás hiánya miatt alkotmányellenes helyzet keletkezett, tehát a jogalkotói mulasztásnak és az alkotmányellenes helyzetnek együttesen kell fennállnia. [35/2004. (X. 6.) AB határozat, ABH 2004, 504, 508.]

A vizsgált ügyben az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy fennáll-e az indítványozó által állított szabályozási hiány és amennyiben igen, úgy az sérti-e az Alkotmány 70/F. § (1) és (2) bekezdését.

2. Az indítványozó által kifogásolt szabályozási hiány abban áll, hogy állítása szerint a hatályos jogi szabályozás nem biztosítja valamennyi – az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdése értelmében kötelező és ingyenes – általános iskolai oktatásban résztvevő tanuló számára az ingyenes „tankönyvellátást”.

Az Alkotmánybíróság a hivatkozott szabályozási hiánnyal összefüggésben áttekintette az általános iskolai képzésben részt vevő tanulók tankönyvellátására vonatkozó hatályos szabályozást és annak az indítvány elbírálása szempontjából releváns tartalmát az alábbiakban összegzi.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Köot.) 118. § (5) bekezdése értelmében az éves költségvetési törvényben kell meghatározni annak a támogatásnak az összegét, amelyet az iskolafenntartó kap a piaci áron forgalomba kerülő tanulói tankönyvek megvásárlásának támogatásához. A támogatás módjáról a nevelőtestület a Tkp tv. 6-7. §-ában meghatározottak szerint dönt. Az iskolának a Tkp tv. 8. §-ának (4) bekezdésében meghatározottak szerint kell gondoskodnia az ingyenes tankönyvellátásról.

A Tkp tv. értelmében az éves központi költségvetésről szóló törvényben kell meghatározni az egy tanulóra jutó tankönyvtámogatás összegét, amelyet – az említett törvényben meghatározottak szerint – a fenntartók útján kell eljuttatni az iskolákhoz. [Tkp tv. 6. § (1)–(2) bekezdés] A tankönyvtámogatás felhasználható a tanulói tankönyvvásárlás költségeinek átvállalására és csökkentésére, továbbá az iskolai tankönyvrendelés teljesítésére (a Tkp tv. fogalomhasználatában: iskolai tankönyvellátás rendje). [Tkp tv. 6. § (3) bekezdés] Az iskolai tankönyvellátás rendjét a Tkp tv. 7. § (2)–(4) bekezdésben meghatározottak figyelembevételével, a szakmai munkaközösség véleményének kikérésével évente az iskola igazgatója határozza meg. Az iskola igazgatójának döntése előtt fel kell mérnie azt, hogy hány tanulónak lehet biztosítani a tankönyvellátást az iskolai könyvtárból, könyvtárszobából történő tankönyvkölcsönzés, a napköziben, tanulószobán elhelyezett tankönyvekhez való hozzáférés útján, továbbá hányan kívánnak használt tankönyvet vásárolni. A felmérés eredményéről az iskola igazgatója tájékoztatja az iskolaszéket, az iskolai szülői szervezetet (közösséget), az iskolai diákönkormányzatot, és kikéri véleményüket a tankönyvtámogatás rendjének meghatározásához. [Tkp tv. 7. § (1) és (2) bekezdés] Az iskola igazgatója kezdeményezi a települési önkormányzatnál annak a rászoruló tanulónak a támogatását, akinek a tankönyvellátását az iskolai tankönyvtámogatás rendszere nem tudja megoldani. [Tkp tv. 7. § (5) bekezdés]

Az iskolai tankönyvrendelést az iskola igazgatója készíti el, a szakmai munkaközösség véleményének beszerzését követően, a Köot. 19. § (1) bekezdés c) pontjának és (2) bekezdésének figyelembevételével. A tankönyvrendelés alapján kell meghatározni, hogy a tankönyv vásárlására rendelkezésre álló összeget mely tankönyvek vásárlására

fordítják. A tankönyvrendelés elkészítéséhez az iskola igazgatója beszerzi az iskolaszék, iskolaszék hiányában az iskolai szülői szervezet (közösség) és az iskolai diákönkormányzat véleményét [Tkp tv. 8. § (1) és (2) bekezdés].

A Tkp tv. 8. § (4) bekezdése alapján az iskolai tankönyvrendelésnek biztosítani kell azt, hogy – az iskolától történő tankönyv-kölcsönzés, napköziben, tanulószobában elhelyezett tankönyvek igénybevétele, használt tankönyvek biztosítása, illetőleg tankönyvek megvásárlásához nyújtott pénzügyi támogatás útján – a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő minden olyan tanuló részére, aki

a) tartósan beteg,

b) testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,

c) pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (pl. dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, mutizmus, kóros hyperkinetikus vagy kóros aktivitászavar),

d) három- vagy többgyermekes családban él,

e) nagykorú és saját jogán iskoláztatási támogatásra jogosult,

f) rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül

a tankönyvek ingyenesen álljanak rendelkezésre (normatív kedvezmények). A gyermekvédelmi gondoskodásban részesülő – nevelőszülőnél, gyermekotthonban, vagy más bentlakásos intézményben nevelkedő – ideiglenes háttalállyal elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett tanuló után nem vehető igénybe a normatív kedvezmény. Az iskola igazgatója felel a normatív kedvezmények biztosításáért.

A Köot. és a Tkp tv. bemutatott szabályozása alapján megállapítható, hogy a törvényalkotó olyan szabályozást alakított ki, amely valamennyi kötelező általános iskolai képzésben részt vevő tanuló számára biztosítja a tanuláshoz szükséges tankönyvvel való ellátást. A törvényi szabályozás ugyanakkor többféleképpen is lehetővé teszi az általános iskolai képzésben részt vevő tanulók tankönyvvel való ellátását, ugyanakkor az ingyenes ellátást csak az arra jogosultak [Tkp tv. 8. § (4) bekezdés] számára, tehát nem valamennyi tanuló számára biztosítja. A normatív kedvezményre (ingyenességre) nem jogosult általános iskolai tanulók tankönyvellátását is támogatja az állam az éves központi költségvetési törvényben meghatározott „általános” támogatás formájában.

A kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a hatályos törvényi szabályozás a kötelező általános iskolai képzésben résztvevő valamennyi tanuló részére nem, csupán a törvényben meghatározott feltételeknek megfelelő jogosultak számára biztosítja az ingyenes tankönyvellátást. 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően azt vizsgálta, hogy az indítványozó által kifogásolt szabályozási hiány egyben alkotmányellenességre is vezet-e,

sérülnek-e az Alkotmány 70/F. § (1) és (2) bekezdésében szereplő alkotmányi rendelkezések.

Az Alkotmány 70/F. § (1) bekezdése a művelődéshez való jogot rögzíti, amely az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében az állampolgárok alkotmányos alapjoga. [51/2004. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2004, 679, 687.; 635/B/2007. AB határozat, ABK 2010. július-augusztus, 967, 968.; 62/2009. (VI. 16.) AB határozat, ABH 2009, 553, 566.] Az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdése arról rendelkezik, hogy az állam a művelődéshez való jog érvényesülését hogyan valósítja meg, ennek keretében szól az ingyenes és kötelező általános iskoláról. A felhívott alkotmányi paragrafus utolsó fordulata az állam alkotmányos kötelezettségévé teszi az oktatásban részesülők anyagi támogatását. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata az Alkotmány 70/F. § (1) bekezdésében foglalt művelődéshez való alapjog lényeges elemének tekinti az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdésében foglalt oktatáshoz való jogot. (214/B/2003. AB határozat, ABH 2007, 1505, 1509.) A művelődéshez való jog tehát alanyi jogi oldalon az oktatáshoz való jogot jelenti, amelyet az állam a jog másik oldalán álló, az alanyi jogi oldal érvényesülését elősegítő objektív intézményvédelmi kötelezettségén keresztül biztosít.

Az Alkotmánybíróság a 18/1994.(III. 31.) AB határozatában kifejtette, hogy az állampolgárok tanuláshoz való jogát az állam intézményfenntartói kötelezettsége alapozza meg, amelynek keretében az államnak mindenki számára – hátrányos megkülönböztetés nélkül – biztosítania kell e jog gyakorlását lehetővé tevő szervezeti és jogszabályi feltételeket. (ABH 1994, 88, 89.) A 22/1997. (IV. 25.) AB határozat indokolásában az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdésének „az ingyenes és kötelező általános iskolával” szövegrésze a kötelező általános iskolai oktatásban az ingyenes oktatás állami biztosításának kötelezettségét írja elő, tehát ebben az oktatási formában az államnak alkotmányos kötelezettsége, a szülőknek és a tanulóknak pedig alapvető alanyi jogosultsága áll fenn az ingyenes oktatásra. (ABH 1997, 107, 113.)

A kötelező általános iskolai oktatásban való részvétel azonban nem csupán jogosultság, hanem az Alkotmány 70/J. §-ában foglaltak szerint – a gyermeknek az Alkotmány 67. § (1) bekezdésében rögzített jogaival összefüggésben – a szülőknek a gyermek tanítására vonatkozó kötelezettségeként is megfogalmazódik. Ezen alkotmányos alapjog sérelme akkor állapítható meg, ha valamely szabályozás korlátozza, megakadályozza a tanulót, hogy ebben az oktatási formában részt vegyen. (214/B/2003. AB határozat, ABH 2007, 1505, 1510.)

Az oktatáshoz való jog kapcsán az Alkotmánybíróság megállapította, hogy „[a]z Alkotmány 70/F. § (2) bekezdése állami kötelezettségként »az oktatásban részesülők anyagi támogatásának« követelményét fogalmazza meg, ami nem azonosítható a támogatás valamely konkrét rend-

szerevel” [79/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 399, 406.].

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint – figyelemmel az idézett határozatok indokolásában kifejtettekre is – az indítványozó által kifogásolt „szabályozási hiány” nem sérti az Alkotmány 70/F. § (1) és (2) bekezdését. Az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdésében foglalt „ingyenes és kötelező általános iskola” a megfelelő minőségű, a társadalmi fejlődés követelményeit tükröző korszerű oktatást biztosító intézmény (általános iskola) látogatásához való jogot jelenti. Az „ingyenesség” az általános iskolai oktatáshoz való ingyenes hozzájutást, lényegében az alapfokú oktatás tandíjmentességét fejezi ki. Az általános iskolai oktatás szintjén a művelődéshez való jog alanyi jogi oldalából nem vezethető le egy konkrét állami támogatásra (a vizsgált esetben valamennyi általános iskolai oktatásban részt vevő tanuló számára a tankönyvek ingyenes biztosítására) vonatkozó, a tanulót illetve a szülőt megillető alanyi jog. Ugyanígy ezen az oktatási szinten a művelődéshez való jog másik oldalán álló, az államot terhelő objektív intézményvédelmi kötelezettség sem terjed ki arra, hogy a törvényalkotó olyan jogi szabályozást alakítson ki, amely kivétel nélkül minden általános iskolai oktatásban részesülő tanuló számára ingyenesen biztosítja a tankönyvhöz való hozzájutást. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az általános iskolai oktatás szintjén az Alkotmány 70/F. § (2) bekezdése által az állam számára előírt „ingyenesség” tartalmi meghatározásánál figyelemmel kell lenni arra, hogy a művelődéshez való alapjog érvényesülése ezen az oktatási szinten is döntően a társadalom számára rendelkezésre álló anyagi eszközök mértékének a függvénye. Az állam feladata az, hogy egyensúlyt teremtsen az alkotmányos célkitűzésen alapuló igény („általános iskola ingyenessége”) és az ennek megvalósításához a társadalom rendelkezésére álló anyagi eszközök között. A Köot. és a Tkp tv. bemutatott szabályozása az Alkotmánybíróság álláspontja szerint biztosítja a fent jelzett egyensúlyt: a kötelező általános iskolai oktatásban részt vevő tanulók tandíjmentesen jutnak hozzá az alapfokú oktatáshoz, a tanuláshoz szükséges tankönyveket az arra rászorulóknak számára az állam ingyenesen biztosítja, továbbá ezen túlmenően, az oktatásban résztvevő ingyenes tankönyvre nem jogosult tanulók után is tankönyvtámogatást ad az iskoláknak.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi ugyanakkor, hogy a törvényalkotó dönthet úgy, hogy a kötelező általános iskolai oktatás keretében a szociális szempontokra is figyelemmel a tanulók jelenleginél szélesebb köre számára biztosítja ingyenesen a tankönyveket. Az Alkotmány 70/F. § (1) és (2) bekezdéséből a művelődéshez való alapjog alanyi jogi és intézményi oldalából ugyanakkor a kötelező általános iskolai oktatás szintjén a teljes körű, valamennyi tanulót megillető ingyenes tankönyvellátásra vonatkozó alkotmányos kötelezettség az állam számára nem vezethető le.

A kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság a rendelkező részben foglaltak szerint a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

1252/B/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványok tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 34/A. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványokat elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az Alkotmánybírósághoz két indítvány érkezett, melyek a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvénynek (a továbbiakban: Vht.) a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamarát (a továbbiakban: kamara) megillető, általános költségátalányt szabályozó 34/A. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányultak. A folyamatban levő ügyeket – azok tárgyi összefüggése miatt – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és

annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) 28. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság egyesítette, és egy eljárásban bírálta el.

A támadott rendelkezés értelmében a kamarát az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó végrehajtási ügyek után általános költségátalány illeti meg, melyet az adós visel és melynek mértéke 500 000 Ft alatti végrehajtási ügyérték esetén ügynként 1000 Ft, 500 000 Ft feletti végrehajtási ügyérték esetén az ügyérték 1%-a. Az általános költségátalány célja az önálló bírósági végrehajtói szervezetrendszer fenntartásának, az ezzel kapcsolatos igazgatási, nyilvántartási és felügyeleti tevékenység végzésének, továbbá a kamara hatáskörébe utalt egyéb feladatok ellátásának biztosítása.

Az egyik indítványozó szerint az, hogy – a többi végrehajtási költséggel együtt – a költségátalányt is az egyedi végrehajtási ügyek adósa és nem a kamara tagjai (azaz a végrehajtók) viselik, sérti a jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] követelményét, mivel a költségátalány egy, az adós által fizetendő, de a konkrét eljáráshoz nem kapcsolódó „indirekt” díj.

Emellett az egyik indítványozó szerint a Vht. 34/A. §-a az Alkotmány arányos közteherviselést előíró 70/I. §-ába is ütközik. Álláspontja az, hogy a költségátalány az államot tehermentesíti, ezért az köztehernek minősül. Arra hivatkozott, hogy a költségátalánynak nincs meghatározott felső határa, azért a „rendszer progresszívnek nem tekinthető”, azaz nem felel meg az arányosság követelményének. Azzal is érvelt, hogy a jogalkotó nem rendeltetésszerűen gyakorolta a jogalkotói hatáskörét, ugyanis egyrészt a költségátalány nem igazodik a kötelezett jövedelmi és vagyoni viszonyaihoz, másrészt a kamara működési költségeinek egy részét az adósokkal fizetési meg.

Emellett mindkét indítványozó sérelmezte, hogy a rendelkezés az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésébe, a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütközik. Úgy vélték, hogy a „kvázi bírsággént” kifizetett általános költségátalány „végrehajtó hatalom függetlenségéért róják le az adósok”, noha azért „semmivel sem tartoznak több felelősséggel, mint bármelyik másik állampolgár”. Arra utaltak, hogy a kamara mint köztestület fenntartása a tagjait kellene, hogy terhelje, nem pedig az adósoknak kellene ezt a költséget megfizetniük. Végül az egyik indítványozó azt is sérelmezte, hogy a végrehajtói kamarát a jogalkotó az egyéb jogi személyekkel (kamarákkal) szemben előnyösebb helyzetbe hozza, hiszen a költségátalányban (vagy ehhez hasonló díjban) mint „többletjogosítványban” más jogi személyek nem részesülnek.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítványokkal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

„70/I. § (1) Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. A Vht.-nak az indítványokkal támadott rendelkezése:

„34/A. § (1) A kamarát az önálló bírósági végrehajtói szervezetrendszer fenntartásának, az ezzel kapcsolatos igazgatási, nyilvántartási és felügyeleti tevékenység végzésének, továbbá a kamara hatáskörébe utalt egyéb feladatok ellátásának érdekében az önálló bírósági végrehajtó hatáskörébe tartozó végrehajtási ügyek után általános költségátalány illeti meg.

(2) Az önálló bírósági végrehajtó az adóstól a behajtott követelésen felül, a végrehajtási költségekkel együtt hajtja be az általános költségátalányt, és azt befizeti, illetőleg átutalja a kamarának. A költségátalány összegének elszámolása és kielégítése a 164. § szerint történik.

(3) Az általános költségátalány mértéke 500 000 Ft alatti végrehajtási ügyérték esetén ügyenként 1000 Ft, 500 000 Ft feletti végrehajtási ügyérték esetén az ügyérték 1%-a.”

III.

Az indítványok nem megalapozottak.

1. Az indítványozók által támadott jogszabályi rendelkezést a Vht. és a kapcsolódó jogszabályok módosításáról szóló 2000. évi CXXXVI. törvény (a továbbiakban: Vhtmód.) 15. §-a iktatta be a Vht. szakaszai közé. A törvényjavaslathoz fűzött miniszteri indokolás szerint „a törvény kiegészíti a végrehajtási költségekre vonatkozó szabályozást az ún. általános költségátalány intézményével. A végrehajtás során befolyt összegből a kamara részére befizetendő összeg hivatott – a törvény hatálybalépésétől számított 3 évig – fedezni a kamara azon feladatainak ellátását, melyet egyrészt a bíróságoktól venne át (végrehajtói szervezetrendszer igazgatása), illetve amelyet a törvény új intézményként vezet be.”

A jogalkotó később úgy döntött, hogy az átmeneti 3 éves időtartamot kiveszi a jogszabályból és a költségátalány intézményét időkorlát nélkül rendeli alkalmazni (a Vhtmód. módosításáról szóló 2003. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Vhtmód2.) 2. § (3) bekezdése a Vhtmód. 183. §-ának (3) bekezdését hatályon kívül helyezte). E javaslat indokolása szerint a „törvény hatályba lépése óta eltelt két év tapasztalatai arra engednek következtetni, hogy az önálló bírósági végrehajtói szervezet

működésének hatékonysága csak a kamarai szakmai és igazgatási felügyelet még szorosabbá tételével, fokozottabb kamarai szerepvállalással tartható fenn, illetve növelhető. Az adósok és kötelezettek felkutatása, a végrehajtási cselekmények különböző, elektronikusan vezetett nyilvántartásokban időszerűen történő rögzítése is egyre inkább összehangolt cselekvést és komoly informatikai háttérrel igényel, amelyet csak egységes irányítással a szakmai önkormányzat tud biztosítani, ezért a kamara működésének részbeni fedezetét jelentő kamarai költségátalány fizetésének szabályait indokolt továbbra is fenntartani. Hangsúlyozni kell, hogy a modern informatikai háttérrel rendelkező bírósági végrehajtás nemcsak a belső jog érvényesülése szempontjából kiemelkedő fontosságú. Az európai unió igazságügyi együttműködésre vonatkozó joganyaga is olyan irányba fejlődik tovább, hogy a végrehajtás rendszerét nemcsak a tagállamokon belül, hanem európai szinten kívánja összehangolni. Példa erre az európai fizetési meghagyásra, vagy a nem vitatott követelések európai végrehajtására vonatkozó rendelettervezet, amelyek a végrehajtható okiratok, illetve a végrehajtás alapjául szolgáló okiratok tagállamok közötti közvetlen és szabad áramlását írják elő, ezek alkalmazása is azt feltételezi, hogy a végrehajtási szervezet irányítása problémamentesen történjen. Az indítvány az első lépcsőt jelenti ennek megvalósításához.”

2. Az Alkotmánybíróság áttekintette magának a végrehajtási eljárásnak a sajátosságait, illetve azt, hogy ebben az eljárásban mi a végrehajtói kamara szerepe, milyen tevékenységet fejt ki, ennek megvalósításához milyen források állnak a rendelkezésére, valamint megvizsgálta a kamara mint köztestület intézményrendszerbeli elhelyezkedését is.

2.1. Maga a végrehajtás az igény állapotába került, azaz a megsértett alanyi jog állami kényszerrel való érvényre juttatása. Az állami kényszer elsősorban az adós vagyoni jogait korlátozhatja, kivételesen azonban az adós személyiségi jogait is érintheti [Vht. 5. § (2) bekezdés]. A végrehajtási kényszer alkalmazását – mint szélesebb értelemben a társadalmi konfliktusok kezelésének eszközét – a jogalkotó kizárólagosan az államra bízta, azt állami monopóliumként a megyei bíróság elnöke által kinevezett megyei bírósági végrehajtók, illetve a miniszter által kinevezett önálló bírósági végrehajtók, valamin ezek helyettesei végzik.

A megyei bírósági végrehajtók és az önálló bírósági végrehajtók azonban számos tekintetben különböznek egymástól.

Míg a megyei bírósági végrehajtók a megyei bírósággal szolgálati jogviszonyban álló bírósági tisztviselők, addig az önálló bírósági végrehajtók olyan igazságügyi feladatok ellátó, önálló jogállású személyek, akik nem állnak a bírósággal szolgálati viszonyban.

A végrehajtók e két csoportjának hatáskörei sem azonosak. A megyei bírósági végrehajtók igazságügyi követelések (pénzbüntetés, pénzbírság, rendbírság, vagyonelkob-

zás, bűnügyi költség), a bíróság által előlegezett gyermek-tartásdíj, és a bíróságot, az Országos Igazságszolgáltatási Tanácsot (OIT), az OIT Hivatalát, a miniszter által vezetett minisztériumot, az igazságügyi szakértői intézményt vagy az államot egyéb jogcímen megillető követelések végrehajtását végzik. Az önálló bírósági végrehajtók mindazokat a követeléseket végrehajthatják, amelyek behajtását a törvény nem utalja kifejezetten a megyei bírósági végrehajtók hatáskörébe (így főleg a magánjogi követeléseket).

Eltérő a végrehajtók díjazásának rendszere is. Míg a szolgálati viszonyban álló megyei bírósági végrehajtók javadalmazása a szolgálati viszony alapján történik, addig az önálló bírósági végrehajtók a díjazásukat alapvetően a felektől kapják, azt a végrehajtást kérő előlegezi és – eredményes végrehajtás esetén – az adós viseli. A megyei bírósági végrehajtókra a bírósági végrehajtási jutalomról és a végrehajtási költségátalányról szóló 13/1994. (IX. 8.) IM rendelet vonatkozik, az önálló bírósági végrehajtókra a bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 14/1994. (IX. 8.) IM rendelet irányadó.

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a végrehajtók a jogszabályokban meghatározott, „kötött” díjakat érvényesítik, ezektől nem térhetnek el, szemben más szakmák kamaráival, ahol – jogszabályi rendelkezések hiányában – a kamarai költségek mértékének megállapításánál az „árkalkuláció” módszere alkalmazható.

2.2. A Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara kizárólag az önálló bírósági végrehajtókat (és végrehajtó-helyetteseket) tömörítő, önkormányzattal és nyilvántartott tagsággal rendelkező szakmai és érdekvédelmi szervezet, köztestület. A megyei bírósági végrehajtók (és helyetteseik) nem tagjai a kamarának. (A Vht. egyébként is a megyei bírósági végrehajtókról szóló XVII. fejezettel elkülönülten rendelkezik a kamaráról, azt az önálló bírósági végrehajtókról szóló XVI. fejezetben szabályozza.)

Az általános költségátalányt is kizárólag az önálló bírósági végrehajtók által lefolytatott eljárásokban kell megfizetniük az adósoknak, mely a kamarát illeti meg. Ebből – a Vht. támadott rendelkezésével egyezően – az következik, hogy a megyei bírósági végrehajtók által foganatosított végrehajtási eljárások során általános költségátalány fizetésére az adósok nem kötelesek.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott a különböző kamarák, mint köztestületek közjogi státuszával [az ügyvédi kamarát a 22/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 127.; a gazdasági kamarát a 38/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 249.; az orvosi kamarát a 39/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 263.; a tervező- és szakértő mérnökök, valamint az építészek kamarát a 40/1997. (VII. 1.) AB határozat, ABH 1997, 282.; az állatorvosi kamarát a 21/1998. (V. 27.) AB határozat, ABH 1998, 165.; a magánnyomozói kamarát a 3/2001. (I. 31.) AB határozat, ABH 2001, 68.; a vadász kamarát a 41/2002. (X. 11.) AB határozat érintette]. E döntések azonban alapvetően a kötelező kamarai tagság, s tagdíjfizetési kötelezettség kérdéseivel foglalkoztak. Jelen ügy-

ben az alkotmányossági probléma azonban más aspektusban merül fel, nevezetesen abban, hogy a kamara által végzett egyes (köz)feladatok finanszírozását a végrehajtási eljárások adósainak (azaz nem a kamara tagjainak) kell finanszírozniuk, mely az indítványozók szerint a jogbiztonságot sérti.

A kamara finanszírozásáról a Vht. 250. § (5) bekezdése rendelkezik, melynek értelmében a kamara működésével felmerülő kiadásokat elsősorban a végrehajtók által fizetett kamarai hozzájárulás (tagdíj), a kamara tevékenységével kapcsolatos gazdasági tevékenységből származó bevétel, az általános költségátalány, valamint a fegyelmi büntetésként kiszabott pénzbírságok összege fedezi. Ez tehát azt jelenti, hogy a támadott általános költségátalány a kamara bevételeinek nem kizárólagos, hanem csak egyik eleme.

A 22/1994. (IV. 16.) AB határozatban (ügyvédek kötelező ügyvédi kamarai tagsága) az Alkotmánybíróság általános megállapításokat is tett, így rámutatott arra, hogy a szakmai kamara nem az egyesületi szabadság jogán alapított személyegyesülés, egyesület, személyközösség, személyi társulás vagy társadalmi szervezet, hanem köztestület, amelynek létrehozását törvény rendeli el. A „törvény közjogi közfeladat ellátására, közérdekű tevékenység folytatására alkotmányosan indokolt módon hozhat létre köztestületként szakmai kamarát, és írhatja elő a kötelező köztestületi tagságot. (ABH 1994, 128, 129.)

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 65. § (4) bekezdése szerint törvény előírhatja, hogy valamely közfeladatot kizárólag köztestület láthat el, illetve, hogy meghatározott tevékenység csak köztestület tagjaként folytatható.

A 39/1997. (VII. 1.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kiemelte, hogy a „köztestületek mint intézmény alkotmányosságából még nem következik, hogy az e törvényi keretekbe illő bármely szabályozás is alkotmányos. Esetről esetre döntendő el, hogy a Ptk.-ban a köztestület fogalmi ismérveként előírt »közfeladat« valóban fennáll-e, vagy hogy az ott csupán a törvényhozó lehetőségeként szereplő kizárólagos feladatellátás, továbbá a kényszer-tagság valóban az alkotmányosság kerete között maradt-e. (ABH 1997, 263, 267.)

Azt kellett tehát az Alkotmánybíróságnak megvizsgálnia, hogy a Vhtmód2-höz fűzött miniszteri indokolásban foglalt feladatok közfeladatnak minősülnek-e. Jelen határozat indokolásának 2.1. pontjában foglaltak alapján megállapítható, hogy maga a végrehajtási eljárás egyértelműen közfeladat. Az Alkotmánybíróság álláspontja az, hogy ilyen közfeladatnak minősül a köztestületi formában működő szervezet tagjai által végzett tevékenységhez, azaz az egyedi végrehajtási eljárásokhoz szorosan kapcsolódó, azokat nagymértékben elősegítő, az alábbiakban részletesen bemutatásra kerülő nyilvántartások vezetése, naprakészen tartása, üzemeltetése is.

Közfeladatnak minősül tehát a Vht. 31/A. §-a és a 250. § (3) bekezdésének a) pontjába foglalt, a végrehajtók által folytatott végrehajtási eljárásokról való nyilvántartás vezetése, valamint ugyanezen szakasz c) pontja értelmében

azokról a gazdálkodó szervezetekről való nyilvántartás vezetése is, amelyekkel szemben a végrehajtás eredménytelen volt. E nyilvántartások vezetésére vonatkozó részletes szabályokat a kamara egyes feladatairól szóló 14/2001. (X. 20.) IM rendelet tartalmazza. Ilyen nyilvántartásnak minősül továbbá a Vht. 132/C. § (1) bekezdése alapján az ingó- és ingatlan-árverési hirdetmény elektronikus úton történő közzétételére és a vételi ajánlatok elektronikus úton történő megtételére szolgáló, a kamara által működtetett, az interneten folyamatosan elérhető informatikai keretrendszer, amelyen keresztül elérhető a felhasználók számára az elektronikus árverési hirdetmények nyilvántartása, az árverezők elektronikus nyilvántartása és a licitnapló egyaránt.

3. A továbbiakban az Alkotmánybíróságnak azt kellett megvizsgálnia, hogy a jogbiztonság követelményét sérti-e azt, hogy egy közfeladatot nem közvetlenül az állam finanszírozza, hanem annak költségét a végrehajtási eljárás alá vontakra, azaz az adósokra hárítja. Az egyik indítványozó szerint ugyanis a jogbiztonság követelménye azért sérül, mert az adós által fizetendő költségátalány a konkrét eljáráshoz nem kapcsolódó „indirekt” díjnak minősül. Az indítvány tehát arra irányul, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg: a szabályozás a közérdeket, valamint a jogállamiságból következő tisztességes eljáráshoz való jogot sérti.

Az Alkotmánybíróság – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogbiztonság követelményének sérelmével összefüggésben – számos határozatában kifejtette, hogy a jogállam alapvető, nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság.

Az 56/1991. (XI. 8.) AB határozatban kifejtette, hogy a „jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki a tevékenységüket”.

A hivatalos iratok postai kézbesítését vizsgáló 46/2003. (X. 16.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejtette: „A jogbiztonság kettős követelményt támaszt a jogalkotóval szemben. Ennek megfelelően elsősorban a létrejött jogviszonyok stabilitásának eljárásjogi biztosítékait kell megteremtenie. Az igazságszolgáltatás és a közigazgatás hatékony működésének biztosítása ugyanakkor nem eredményezheti a jogbiztonságból levezethető eljárási garanciák sérelmét azáltal, hogy a címzettek számára biztosított alkotmányos jogok gyakorlását akadályozza meg.

A jogbiztonság követelményéből következik az igazságszolgáltatás és az államigazgatás kiszámítható és hatékony működése, de a címzettek joggyakorlásának biztosítása is. E követelményeknek azonban megfelelő egyensúlyban kell lenniük a jogi szabályozásban.” (ABH 2003, 488, 499.)

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alaptalanul érvel azzal, hogy a fizetendő átalánydíj

az adós ellen folyó végrehajtási eljárással nincsen kapcsolatban.

A Vht. 31/A. §-a világosan kimondja, hogy a kamara nyilvántartást vezet az önálló bírósági végrehajtók által lefolytatott végrehajtási ügyekről. Emellett az adósok és kötelezettek felkutatása, a végrehajtási cselekmények elektronikusan történő rögzítése és a végrehajtási rendszerek európai szintű összehangolása éppen úgy része a végrehajtási eljárásnak, mint az adós teljesítésre való felszólítása, az árverés, vagy adott esetben a végrehajtás során befolyt összeg végrehajtást kérő részére történő kifizetése. Az egyes végrehajtó éppen akkor tudja a feladatát hatékonyan és a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően maradéktalanul ellátni, ha a kamarai „háttérben” az adósok és a kötelezettek felkutatásának lehetősége biztosított, illetve az informatikai rendszerek a technika mindenkori állásának megfelelnek, naprakészek és pontosak. Önmagában az a tény, hogy az ehhez szükséges források – részben – az adósoktól kerülnek beszedésre, nem ellentétes a jogállamiság fent részletezett követelményével, és nem sérti ezen alapelv a tisztességes eljáráshoz való jogot sem. A jogszabályi rendelkezés tartalma egyértelműen megismerhető, a jogintézmény működése előre kiszámítható és az eljárás tisztességes volta sem szenved sérelmet.

Emiatt az Alkotmánybíróság a jogbiztonság sérelmére alapított indítványokat elutasította.

4. Az egyik indítványozó szerint a Vht. 34/A. §-a az Alkotmány arányos közteherviselést előíró 70/I. §-ába ütközik.

4.1. A Vht. által előírt befizetési kötelezettség alkotmányossági vizsgálatát megelőzően az Alkotmánybíróságnak elsőként arra kellett választ adnia, hogy e kötelezettségek az Alkotmány 70/I. § (1) bekezdése szerinti közterheknek tekinthetőek-e.

Az Alkotmány 70/I. § (1) bekezdése alapján minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni. E § jelentéstartalmát az Alkotmánybíróság már több határozatában értelmezte.

A 821/B/1990. AB határozat megállapította, hogy „[a]z Alkotmány maga nem határozza meg a közteher fogalmát, de kétségtelenül ide tartoznak az állami pénzügyekről szóló törvény szerinti mindazon, az állam javára előírható közbefizetések, amelyek az állam gazdasági tevékenységének, intézményi működtetésének fedezetét szolgálják, vagyis az állam bevételi forrását jelentik. Az Alkotmány 70/I. §-a tehát egyrészt az egyének számára ír elő kötelezettséget e vonatkozásban, más oldalról az államot feljogosítja az ilyen célú kötelezések, befizetések előírására, ezt azonban csak törvényi szinten teheti meg” (ABH 1994, 481, 486.). Ehhez hasonlóan a 14/B/2001. AB határozat szerint az Alkotmány 70/I. §-a alapján köztehernek minősülő befizetési kötelezettségeket az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: Áht.) ha-

tározza meg (ABH 2003, 1309, 1313.). Az Áht. 10. § (2) bekezdése azonban nem tartalmaz taxatív felsorolást; e szerint fizetési kötelezettség elsősorban adó, illeték, járulék, hozzájárulás, bírság vagy díj formájában írható elő. Nincs tehát alkotmányos akadálya annak sem, hogy az Áht.-n kívül más törvények is közteherviselési kötelezettséget keletkeztessenek.

A kamara azonban nem szerepel a központi költségvetésben és nem része az államháztartás egyik alrendszerének sem. Közfeladatot lát ugyan el, hiszen hatósági jogszolgáltató tevékenységet végez, bevétele azonban nem minősül szoros értelemben vett, közcélokra az állam által felhasználható bevételnek. A kamara működésével felmerülő kiadásokat – mint ahogyan az fentebb kifejtésre került – elsősorban a végrehajtók által fizetett kamarai hozzájárulás (tagdíj), a kamara tevékenységével kapcsolatos gazdasági tevékenységből származó bevétel, az általános költségátalány, valamint a fegyelmi büntetésként kiszabott pénzbírságok összege fedezi [Vht. 250. § (5) bekezdés].

Az, hogy a végrehajtók állami kényszer alkalmazásával teljesítik a törvényi kötelezettségüket (azért, hogy a végrehajtást kérők igényeit kielégítsék), nem jelenti azt, hogy akár a végrehajtó, akár a kamara állami intézménynek minősülne. Ugyanakkor monopóliumhelyzetben vannak, hiszen végrehajtási ügyekben a legális állami kényszer kizárólagos gyakorlóit, akik a végrehajtás eredményes lefolytatásáért felelnek. Ebben a tekintetben tehát mind a kamara, mind a végrehajtók az állami és a nem állami intézmények közötti „Janus-arcú” intézmények: közhatalmat gyakorló nem közhatalmi szervek.

Ebben a vonatkozásban tehát a költségátalány a közfeladatot közhatalom gyakorlásával ellátó kamara működésének részbeni fedezetét szolgálja.

Az Alkotmánybíróság korai határozatai szerint az állam nagy szabadsággal rendelkezik a tekintetben, hogy a közteher meghatározásánál milyen formát választ, de a szabályozásnak meg kell felelnie az arányosság mércéjének. Az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy az Alkotmány 70/I. §-a a közterhekhez való hozzájárulás mértéke tekintetében egyedül azt a követelményt támasztja, hogy annak meg kell felelnie az állampolgár jövedelmi és vagyoni viszonyainak, vagyis azokkal arányban kell állnia (1558/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 506, 507.). Az arányosság követelményéből azonban nem következik az a jogalkotói kötelezettség, hogy minden egyes adó megállapítása során az adó mértékét, az adó tárgyaként megjelölt jövedelem, vagy vagyon nagyságától, illetőleg értékétől függően, differenciáltan, azzal arányosan kell szabályoznia (66/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 735, 737.). E határozatában az Alkotmánybíróság nem tartotta alkotmányellenesnek a tételesen meghatározott adóösszeget. A jogalkotó tehát széles keretek között mérlegelhet a köztehermérték megállapításakor, szabadsága igen nagy abban a kérdésben is, hogy a közteherviselési kötelezettség kiindulópontjaként milyen gazdasági forrást választ ki, és ennek alapján mit jelöl ki a közteher tárgyának (620/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 539, 541.). Az Al-

kotmány tehát nem azt határozza meg, hogy jövedelmet és vagyont kell, illetve lehet közteherviselési kötelezettség alapjává tenni, hanem azt írja elő, hogy a közteher viselésének a jövedelmi és vagyoni viszonyokhoz igazodóan, arányosan kell megtörténnie [448/B/1994. AB határozat, ABH 1994, 724, 726.; 44/1997. (IX. 19.) AB határozat, ABH 1997, 304, 306–307.].

Ezen tények összevetéséből az Alkotmánybíróság megállapítja: a kamara részére fizetendő általános költségátalány olyan, a végrehajtási ügyértékhez igazodó, a közhatalmi kényszerítő eljárás lefolytatásáért fizetendő, *illeték-szerű* pénzösszegnek tekinthető, melynek lerovását törvény (Vht.) írja elő és megkülönböztetés nélkül minden, az önálló bírósági végrehajtó előtt folyamatban levő végrehajtási ügy adósa azt kötelezően megfizetni tartozik. Ebben a tekintetben tehát az adós szempontjából közelít az Áht.-ban meghatározott *illeték-természetű* fizetési kötelezettséghez, azaz *közteher-jellegű* kötelezettségnek minősül, így összefüggésbe hozható az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt arányos közteherviselési kötelezettséggel.

4.2. Ezt követően az Alkotmánybíróságnak azt kellett eldöntenie, hogy az Országgyűlés által 2010. november 16. napján elfogadott és 2010. november 20-án hatályba lépett, a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvénynek az Alkotmánybíróság hatáskörét korlátozó szabálya jelen ügyben alkalmazható-e.

A módosított Alkotmány szerint:

„32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Az Országgyűlés ugyanezen az ülésnapján fogadta el az Alkotmánybíróságról szóló 2010. évi XXXII. törvényt (a továbbiakban: Abtv.) módosításáról szóló 2010. évi

CXX. törvényt (a továbbiakban: Abtm.), mely szintén 2010. november 20-án lépett hatályba. Az Abtv. 40. §-a az alábbiak szerint módosult [figyelembe véve a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 40. § (1) bekezdésének e) pontját is]: „Ha az Alkotmánybíróság a jogszabály, illetőleg a közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányellenességét állapítja meg, a jogszabályt vagy a közjogi szervezetszabályozó eszközt teljesen vagy részben megsemmisíti. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket, vagy törvényi rendelkezéseket az Alkotmánybíróság kizárólag akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. §-a szerinti jogokat sérti.”

Az Abtm. 3. §-a szerint a megváltozott rendelkezéseket a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

Tekintettel arra, hogy az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett, az Alkotmánybíróság ezen időpont után a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket csak abban az esetben vizsgálhatja felül (és semmisítheti meg), ha az indítvány az alkotmányellenességet az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmére alapozza.

2010. november 20-át követően az Alkotmánybíróságnak minden esetben vizsgálnia kell, hogy az indítvány alapján a hatáskörébe tartozik-e az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott törvény felülvizsgálata, hiszen az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § b) pontja szerint az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra nincs az Alkotmánybíróságnak hatásköre.

4.3. Az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket sorolja fel, mint amelyek csak kivételes esetben lehetnek alkotmányos felülvizsgálat tárgyai. A hatáskörszűkítésre vonatkozó alkotmányi rendelkezés tehát nem minden illetékkel kapcsolatos, vagy illetékszerű (természetű) fizetési kötelezettséget tartalmazó törvényi rendelkezés, hanem csak az illetékekről szóló törvény alkotmányossági vizsgálatát korlátozza. Ugyanis a tárgyazonosság kérdésének az eldöntésénél egyfelől a törvényi rendelkezés elnevezése, másfelől annak tartalma (funkciója) is figyelembe veendő.

Jelen ügyben az indítványozó nem a felsorolt jogszabályokhoz, hanem a Vht. egyik rendelkezéséhez kapcsolódóan kérte a jogszabály alkotmányellenességének megállapítását, azaz a támadott jogszabályi rendelkezés nem tartozik az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdésében felsorolt (kivett) jogszabályok közé. A Vht. 34/A. §-ában szereplő fizetési kötelezettség illeték-szerű ugyan, azonban mint költségátalány (*expressis verbis*) mégsem minősül illetéknek, és nem is az „illetékekről szóló” törvényben került szabályozásra. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a hatásköri korlátozás csak az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdésében felsorolt területeket szabályozó törvényekre és tartalmilag, valamint funkcionálisan egyértelműen csak az illetékekre vonatkozik.

Az Alkotmánybíróság ezek alapján megállapította, hogy az indítvány olyan törvénnyel (a Vht.-val) kapcsolatban kérte az alkotmányellenesség megállapítását, amelynek felülvizsgálatára az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése, azaz a hatásköri korlátozás nem vonatkozik. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt az Alkotmány 70/I. §-a szempontjából az alábbiak szerint bírálta el.

4.4. Az illetékfizetési kötelezettség előírásának alkotmányos alapját az Alkotmány 70/I. §-a teremti meg. Az illetékfizetési kötelezettség az egyén számára a közteherviselés része, amely közjövédelmet, az állami funkciók teljesítésének anyagi fedezeteként állami bevételt biztosít. Az Alkotmánybíróság több határozatában megállapította: az Alkotmány 70/I. §-a nem rendelkezik arról, hogy az állam milyen jogcímen írhat elő fizetési kötelezettséget; ezért a törvényalkotó nagy szabadsággal rendelkezik a tekintetben, hogy a közteherviselési kötelezettség kiindulópontjaként milyen gazdasági forrást választ és ennek alapján mit jelöl ki a közteher tárgyának. A 70/I. §-ból csak az következik, hogy a közterhekhez való hozzájárulást arányosan, a jövedelem és a vagyon mértékéhez viszonyítva lehet megállapítani. Az arányosság általános követelménye, az arányos közteherviselés elve azonban nem zárja ki, hogy a jogalkotó adott esetben az illeték mértékét tételesen, egy összegben határozza meg. [61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.; 666/B/1992. AB határozat, ABH 1992, 735, 737.; 821/B/1990. AB határozat, ABH 1994, 481, 487.; 620/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 539, 540–541.; 44/1997. (IX. 19.) AB határozat, ABH 1997, 304, 306–307.; 522/D/1992. AB határozat, ABH 2001, 755, 758.]

Mivel a jogalkotónak a közbefizetések szabályozásában meglehetősen tág a mérlegelési lehetősége, így széles körű szabadsága van az illetékeket előírni, az illeték tárgyát, alapját és mértékét megállapítani. Az Alkotmánybíróság nem jogosult a jogalkotói mérlegelés, és ennek megfelelően a törvényi szabályozás pénzügyi, jogi, gazdaságpolitikai alapjainak célszerűségi szempontú felülvizsgálatára; hatáskörébe kizárólag annak ellenőrzése tartozik, hogy a jogalkotó mérlegelési jogának gyakorlása során nem került-e ellentétbe az Alkotmány valamely rendelkezésével. A jogalkotás szabadságának határait természetesen ezen a

területen is megszabják az alkotmányos alapjogokból adódó korlátok (574/B/1996. AB határozat, ABH 1996, 628, 629.; 1106/B/1997. AB határozat, ABH 2003, 1018, 1021.).

Az Alkotmánybíróság a 90/B/1993. AB határozatában megállapította: „[k]izárólag szélső esetben alkotmányellenes az illeték mértéke, figyelemmel arra, hogy az illeték közteherviselésen alapuló személyi eljárási, vagyoni természetű átalányfizetési kötelezettség” (ABH 1998, 554, 556.).

Jelen esetben az általános költségátalány mértéke a végrehajtási ügyértékhez igazodik. A Vht. támadott rendelkezése szerint 500 000 Ft alatti végrehajtási ügyérték esetén ügynként 1000 Ft, 500 000 Ft feletti végrehajtási ügyérték esetén az ügyérték 1%-a. Ez alapján megállapítható, hogy a jogalkotó egyfelől differenciál az 500 000 Ft alatti és az ezt meghaladó ügyérték között, másrészt pedig a fizetendő díjak mértékét alacsonyan (1000 Ft, vagy 1%) határozza meg. Emellett a jogalkotó az 500 000 Ft feletti ügyérték esetén az arányosság követelményét is szem előtt tartotta.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság nem találta megalapozottnak az indítványozó azon hivatkozását, hogy a költségátalány mértéke „nem progresszív”, valamint, hogy nem felel meg az arányosság követelményének. Emellett az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy a költségátalány annak mértékét tekintve sem minősül eltúlzottnak, ezért a szabályozás az Alkotmány 70/I. §-ában meghatározott arányos közteherviselés elvét nem sérti. Emiatt az Alkotmánybíróság az Vht. 34/A. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

5. Végül az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy az általános költségátalány szabályai hátrányos megkülönböztetést valósítanak-e meg.

Az Alkotmány e rendelkezését az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlata szerint – a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezte és kifejtette, hogy bár az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése szövegszerűen az alapvető jogok tekintetében tiltja a hátrányos megkülönböztetést, a tilalom – ha a megkülönböztetés sérti az emberi méltósághoz való alapvető jogot – kiterjed az egész jogrendszerre. Így abban az esetben, ha a megkülönböztetés nem az emberi vagy az alapvető állampolgári jog tekintetében történt, az eltérő szabályozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha az az emberi méltósághoz való jogot sérti. Az Alkotmánybíróság gyakorlata során ez utóbbi körben akkor ítélte alkotmányellenesnek a jogalanyok közötti megkülönböztetést, ha a jogalkotó önkényesen, ésszerű indok nélkül tett különbséget az azonos szabályozási kör alá vont jogalanyok között [előszőr: 9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.]. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában személyek közötti diszkriminációról csak akkor lehet szó, ha a jogalkotó valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy embercsoport-

tal történt összehasonlításban kezel hátrányosabb módon [előszőr: 32/1991. (VI. 6.) AB határozat, ABH 1991, 146, 161–162.].

Az Alkotmánybíróság a jogszabály tartalmát megvizsgálva megállapította, hogy a fizetésre kötelezetteknek a végrehajtási eljárások adósai minősülnek. A jogszabály nem tesz különbséget az adósok között, pusztán a végrehajtási ügyérték alapján határozza meg a fizetési kötelezettség mértékét.

A homogén csoportot jelen esetben a végrehajtási eljárások adósai képezik. A végrehajtható határozatnak önként eleget nem tevő adósok ugyanis azok, akik miatt a végrehajtóknak el kell járniuk, akik miatt végső soron a végrehajtás teljes rendszerét üzemeltetni kell. A jogszabály minden adóst egységesen (a végrehajtási ügyértékhez igazodóan) kötelez az általános költségátalány megfizetésére, ezért a jogszabály hátrányos megkülönböztetést nem valósít meg.

Emellett az egyik indítványozó azt is sérelmezte, hogy a végrehajtói kamarát a jogalkotó az egyéb jogi személyekkel (kamarákkal) szemben előnyösebb helyzetbe hozza, hiszen a költségátalányban (vagy ehhez hasonló díjban) más jogi személyek nem részesülnek.

Jelen határozat indokolásának III/2. pontjában az Alkotmánybíróság összefoglalta egyfelől a végrehajtásnak, mint a közhatalom gyakorlása egyik eszközének jellemzőit, másrészt a kamara sajátos jogi helyzetét, és rendszerbeli elhelyezkedését. Ezt a két aspektust együttesen figyelembe véve az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a végrehajtói kamara helyzete nem hasonlítható össze más, ilyen erős közhatalmi jogositványokkal nem rendelkező köztestületekkel. Emiatt a kamarák általánosságban nem képeznek homogén csoportot, ennek hiányában pedig a hátrányos megkülönböztetés tilalmának a sérelme nem valósulhat meg.

Emiatt az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

545/B/2011. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény 43. § (1) bekezdés c) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozók a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Thtv.) 43. § (1) bekezdés c) pontja megsemmisítését kérték, mivel e rendelkezés szerintük ellentétes az Alkotmány jogbiztonságot garantáló 2. § (1) bekezdésével, illetve a hátrányos megkülönböztetést tiltó 70/A. § (1) bekezdésével. A támadott előírás azt mondja ki, hogy a közös képviselő (intézőbizottság) jogkörében eljárva köteles közölni és beszédni a tulajdonostársaktól a 24. § (2) bekezdés b) pontja szerinti, külön jogszabályok alapján meghatározott (a külön tulajdonon belül nem mérhető közüzemi és más) szolgáltatások díját, valamint érvényesíteni a közösség ezzel kapcsolatos igényeit.

Az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével kapcsolatban [említve a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (1) bekezdését is, mely szerint a jogszabálynak a címzettek számára egyértelműen értelmezhető szabályozási tartalommal kell rendelkeznie] az indítványozók arra hivatkoznak, hogy ellentmondás van a támadott előírás és a Thtv. 24. § (1) bekezdése (közös költség fizetésére vonatkozó szabály) között. A közös költség a közös tulajdon fenntartása költségeinek és a rendes gazdálkodás körét meghaladó kiadások fedezésére szolgál, ennek beszédését a törvény joggal teszi a közös képviselő feladatává. Ugyanakkor – hangzik az érvelés – a külön tulajdonon belül igénybe vett közüzemi és egyéb szolgáltatások nem kapcsolódnak a közös tulajdon fenntartásához, tehát a közös képviselőt nem is lehet felhatalmazni arra, hogy annak díjait (akár a közös költség részeként, akár azon felül) beszédje. A különböző szolgáltatási díjakat a fogyasztók a kapcsolódó – távhő, vízszolgáltatási, hulladékgazdálkodási – törvények alapján a szolgáltatóknak fizetik.

Az indítványozók kifejtik továbbá, hogy a társasháznak nincs joga a külön törvényekben szabályozott közüzemi szolgáltatási díjtól eltérő „külön társasházi díjak megállá-

pítására, pl. úgy, hogy a tulajdoni hányad arányában határozza meg a szolgáltatás ellenértékét”. Ez ugyanis oda vezet(het), hogy a tulajdonosok nem a mindenre kötelező hatósági árat fizetik egy adott, a külön tulajdonukban igénybe vett szolgáltatásért. Ennek következtében sérülnek az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvénynek a hatósági árak megállapítására és alkalmazására vonatkozó rendelkezései (7. §) és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése is. Az indítványozók értelmezésében emellett a Thtv. 43. § (1) bekezdés c) pontja azt is jelenti, hogy a „tulajdonosoknak felelősséget kell vállalniuk egymás magán-fogyasztásaiért”, tehát ún. fogyasztói kényszer-közösség jön létre. Mivel a családi házakban élők nem felelnek szomszédaik közüzemi tartozásaiért, illetve nekik „a szolgáltatás díját a jogszabályokban meghatározott mérték szerint kell megfizetni” – fogalmazzuk kérelmükben –, szerintük a támadott rendelkezés a társasházban élők egyéb helyzet szerinti hátrányos megkülönböztetését jelenti.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Thtv. érintett és támadott rendelkezései:

„24. § (1) A közös tulajdonba tartozó épületrész, épületberendezés, nem lakás céljára szolgáló helyiség és lakás fenntartásának költsége, valamint a rendes gazdálkodás körét meghaladó kiadás (a továbbiakban együtt: közös költség) a tulajdonostársakat tulajdoni hányaduk szerint terheli, ha a szervezeti-működési szabályzat másképp nem rendelkezik.

(2) A szervezeti-működési szabályzatban kell meghatározni:

(...)

b) a külön tulajdonon belül nem mérhető közüzemi és más szolgáltatások díja tekintetében az egyes szolgáltatásokra vonatkozó külön jogszabályok alapján történő elszámolás és a megfizetés szabályait,

(...)

„43. § (1) A közös képviselő vagy az intézőbizottság jogkörében eljárva köteles:

(...)

c) közölni és beszédni a tulajdonostársakat terhelő közös költséghez való hozzájárulás összegét, továbbá a 24. §

(2) bekezdés *b*) pontja szerinti, külön jogszabályok alapján meghatározott szolgáltatások díját, valamint érvényesíteni a közösség ezzel kapcsolatos igényeit. Ezen igények érvényesítése iránti perben a tárgyalást – ha egyéb intézkedésre nincs szükség – legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz történő érkezésétől számított harmincadik napra kell kitűzni. A kereset más keresettel nem kapcsolható össze, keresetváltogatásnak és szünetelésnek helye nincs.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozók szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének a sérelmét elsősorban az idézi elő, hogy a Thtv. 43. § (1) bekezdés *c*) pontja értelmezhetetlen és ellentétes a törvény 24. § (1) bekezdésével.

A 26/1992. (IV. 30.) AB határozat elvi érveléssel mutatott rá arra, hogy a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom a normaszöveggel szemben alkotmányos követelmény. A jogbiztonság – amely az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság fontos eleme – megköveteli, hogy a jogszabály szövege értelmes és világos, a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzon (ABH 1992, 135, 142.). Alkotmányértésnek csak az minősül, ha a sérelmezett jogszabály tartalma olyan mértékben homályos, vagy rendelkezései olyannyira ellentmondásosak, hogy a tisztázatlanság feloldására a jogszabály-értelmezés már nem elegendő, s a jogalkotási fogyatékoság az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság szerves részét alkotó jogbiztonság sérelmét idézi elő (1263/B/1993. AB határozat, ABH 1994, 672, 673–674.). Az Alkotmánybíróság a Thtv. 43. § (1) bekezdés *c*) pontjával összefüggésben ilyen jogalkotási fogyatékoságot nem tárt fel, álláspontja szerint a támadott előírás az érintettek számára egyértelmű és világos normatartalmat hordoz.

Az Alkotmánybíróság ezután a Thtv. 43. § (1) bekezdés *c*) pontját a 24. § (1) bekezdésével összefüggésben is megvizsgálta.

Hangsúlyozni kell mindenekelőtt, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint meghatározott életviszonyok, illetőleg tényállások ellentétes törvényi rendezése önmagában nem jelent alkotmányellenességet. Az ilyen rendezés csak akkor válik alkotmányellenessé, ha „alkotmányos elvek vagy jogok valamelyike megsérül annak folytán, hogy a szabályozás ellentmondása jogszabályértelmezéssel nem oldható fel és ez anyagi alkotmányellenességhez

vezet, vagy ha a normaszövegek értelmezhetetlensége valamely konkrét alapjogi sérelmet okoz” [35/1991. (VI. 20.) AB határozat, ABH 1991, 175, 176–177.]. Ugyanakkor a 21/1993. (IV. 2.) AB határozat azt is kimondta, hogy „[a]z ugyanazon törvényen belüli ellentétes szabályozás – különösen ha az a címzettek, az érintettek, a kötelezettek eltérő körére vonatkozik – már olyan fokú jogbizonytalanságot jelent, amely alkotmányellenes. Az anyagi alkotmányértés, az alapjogi jogsértés itt ugyanis önmagában annak következtében megállapítható, hogy az az érintett állampolgároknál olyan fokú jogbizonytalanságot eredményezhet, amely kötelezettségeik teljesítését kiszámíthatatlanná, félreérthetővé és bizonytalanná teszi.” (ABH 1993, 172, 180.)

Jelen ügyben azonban az Alkotmánybíróság az indítványozók által kifogásolt szabályozási problémát, ellentétet nem tartotta megállapíthatónak. A Thtv. 24. § (1) bekezdése ugyanis arról szól, hogy a közös tulajdonba tartozó épületrész, épületberendezés, nem lakás céljára szolgáló helyiség és lakás fenntartásának költsége, valamint a rendes gazdálkodás körét meghaladó kiadás (együtt: közös költség) a tulajdonostársakat tulajdoni hányaduk szerint terhel, ha a szervezeti-működési szabályzat másként nem rendelkezik. A Thtv. 43. § (1) bekezdés *c*) pontja pedig a közös képviselő (intézőbizottság) kötelezettségévé teszi, hogy a tulajdonostársakkal közölje és tőlük beszédje az említett közös költséget, továbbá a külön tulajdonon belül nem mérhető közüzemi és más szolgáltatások díját is, illetve, hogy érvényesítse a közösség ezzel kapcsolatos igényeit. A Thtv. 24. § (1) bekezdése tehát csak a 43. § (1) bekezdés *c*) pontja első mondatrészével áll összefüggésben (mindkét előírás a közös költséggel kapcsolatos részlet-szabályt tartalmaz), a Thtv. a 43. § (1) bekezdés *c*) pontjának második mondatrészével (közös költségen felül fizetendő díjak beszédése) azonban nem. Önmagában a közös költségnek a Thtv. 24. § (1) bekezdésében írt szabályából nem következik, hogy a közös képviselőnek ne lehetnének feladatai, kötelezettségei a külön tulajdonon belül nem mérhető szolgáltatások díjával kapcsolatban. Az indítványozók által hivatkozott két norma tehát nem áll összefüggésben egymással, és ellentétük sem állapítható meg. A támadott előírás nem okoz ellentmondást a törvényen belül.

Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapított indítványt ebben a vonatkozásban elutasította.

2. Az indítványozók arra is hivatkoztak, hogy szerintük a támadott rendelkezés következtében a társasházban élők nem feltétlenül a hatósági árat fizetik a külön tulajdonuk-

ban igénybe vett – pl. közmű – szolgáltatásokért, ami az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény megsértése miatt ellentétes a jogbiztonság követelményével. Továbbá azt is állították, hogy a szabályozás (az egyes szolgáltatásokért fizetendő díj nagysága, illetve a tulajdonostársak egyetemleges felelőssége) a családi házban élőkkel való összehasonlításban diszkriminálja a társasház-tulajdonosokat.

A Thtv. 43. § (1) bekezdés c) pontját megvizsgálva az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy az indítvány olyan tartalmat tulajdonít a támadott előírásnak, amely abból nem vezethető le: az említett rendelkezés egyrészt semmilyen összefüggésben nem áll azzal a kérdéssel, hogy a társasházi tulajdonostársaknak bizonyos szolgáltatásokért milyen összegű díjat kell fizetniük, a jogbiztonság sérelmére történő hivatkozás tehát megalapozatlan. A támadott szabályból másrészt az sem következik, hogy a külön tulajdonon belül igénybe vett szolgáltatásokkal kapcsolatos esetleges tartozásokért a tulajdonosok egyetemleges felelősséggel tartoznának. Ebből következően pedig nem vizsgálható a diszkrimináció tilalmának esetleges sérelme az indítványozók által állított összefüggésben.

Mindezek miatt az Alkotmánybíróság az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére és a 70/A. § (1) bekezdésére alapított kérelmet megalapozatlannak ítélte és elutasította.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bihari Mihály s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Holló András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK HATÁROZATAI

64/H/2006. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság Gönyű Község Önkormányzat Képviselő-testületének az építményadó bevezetéséről szóló, többször módosított 9/1992. (I. 24.) ÖKT rendelet 6. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

A Győr-Moson-Sopron Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője (a továbbiakban: hivatalvezető) – miután a képviselő-testület törvényességi észrevételének nem adott helyet – a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 99. § (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezte Gönyű

Község Önkormányzat Képviselő-testületének az építményadó bevezetéséről szóló, többször módosított 9/1992. (I. 24.) ÖKT rendelet (a továbbiakban: Ör.) 6. §-a részbeni megsemmisítését. A kifogásolt szakasznak az indítvány benyújtásakor hatályos szövege szerint az építményadó mértéke 900 Ft/m²/év, a vállalkozó üzleti célt szolgáló adótárgya esetében pedig 100 Ft/m²/év. A hivatalvezető véleménye szerint az Ör. ezzel a rendelkezéssel nem a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Hatv.) 7. § e) pontjában megengedett módon – azaz az adó fajtája szerint – differenciál, hanem az adótárgyakon keresztül az adóalanyok alapján állapít meg eltérő adómértéket. Az indítványozó azt állítja, hogy a képviselő-testület az építményadó mértékének megállapításakor valójában burkolt adókedvezményt biztosít a vállalkozóknak, a többi vállalkozónak nem minősülő adóalanyhoz képest. A hivatalvezető álláspontja szerint tehát az Ör. 6. §-a a Hatv. 7. § e) pontjában foglalt tilalmat figyelmen kívül hagyva állapít meg adókedvezményt, így ellentétes az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésével.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése: „44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal.”

2. A Hatv. érintett rendelkezései:

„6. § Az önkormányzat adómegállapítási joga arra terjed ki, hogy:

(...)

d) az e törvény második részében meghatározott mentességeket, kedvezményeket további mentességekkel, kedvezményekkel, így különösen a lakások esetében a lakásban lakóhellyel rendelkező eltartottak számától, a lakáson fennálló, hitelintézet által lakásvásárlásra, lakásépítésre nyújtott hitel biztosítésként szolgáló jelzálogjog fennállásától, a lakásban lakóhellyel rendelkezők jövedelmétől függő mentességekkel, kedvezményekkel kibővítsé,

(...)

„7. § Az önkormányzat adómegállapítási jogát korlátozza az, hogy:

(...)

e) a vállalkozó (52. § 26. pont) üzleti célt szolgáló épülete, épületrésze utáni építményadó, telke utáni telekadó és a helyi iparüzési adó megállapítása során – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – a 6. § *d)* pontja nem alkalmazható. A helyi iparüzési adó esetén egy adómérték alkalmazható. A vállalkozó üzleti célt szolgáló épülete, épületrésze utáni építményadó, telke utáni telekadó alapjának alapterület szerinti megállapítása esetén kizárólag az adótárgy fajtája, a településen belüli földrajzi elhelyezkedése, (hasznos) alapterülete, funkciója (használati módja), továbbá a kereskedelemről szóló törvény szerinti vendéglátás célját szolgáló épület, épületrész esetén annak nyitvatartása alapján állapítható meg differenciált adómérték,

(...)

„11. § (1) Adóköteles az önkormányzat illetékességi területén lévő építmények közül a

lakás és a nem lakás céljára szolgáló épület, épületrész (a továbbiakban együtt: építmény).”

3.1. Az Ör. támadott, az indítvány benyújtásakor hatályos rendelkezése:

„6. § Az építményadó mértéke 900 Ft/m², a vállalkozó üzleti célt szolgáló adótárgya esetében 100 Ft/m²/év.”

3.2. Az Ör. támadott, az indítvány elbírálásakor hatályos rendelkezése:

„6. § Az építményadó mértéke 900 Ft/m², a vállalkozó üzleti célt szolgáló adótárgya esetében 300 Ft/m²/év.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Gönyű Község Önkormányzatának Képviselő-testülete 1992-ben megalkotta az építményadó bevezetéséről 9/1992. (I. 24.) ÖKT számú rendeletét. Az Ör. eredeti szövege alapján adótárgynak az illetékességi területén található üdülők minősültek, az adó alapja az adótárgy hasznos alapterülete, az adó mértéke pedig 200 Ft/m² volt.

Az indítvány előterjesztésekor az Ör. 1. § (1) bekezdése szerint adóköteles volt az önkormányzat illetékességi területén található építmények közül a lakás és nem lakás céljára szolgáló épület, épületrész. Ugyanakkor az Ör. 3. §-a adómentessé nyilvánította valamennyi adóköteles építményt, kivéve a vállalkozók üzleti célt szolgáló adótárgyát, az üdülőt, valamint azon lakást, amelyet tulajdonosa a tárgyévben nem jelentett be lakóhelyként. Az adó általános mértéke 900 Ft/m²/év volt, míg a vállalkozók üzleti célt szolgáló adótárgya esetében 100 Ft/év/m².

Az Ör. hatályos 3. §-a szerint a vállalkozók üzleti célt szolgáló adótárgya kivételével valamennyi adóköteles építmény adómentes, ugyanakkor az Ör. 6. §-a szerint az általános adómérték továbbra is 900 Ft/m²/év, míg a vállalkozási célt szolgáló építmények esetében viszont csak 300 Ft/m²/év.

A hivatalvezető két esetben is törvényességi észrevétellel fordult a képviselő-testülethez, a testület azonban nem fogadta el a hivatalvezető felvetéseit, alapvetően a Pénzügyminisztérium Illetékek és önkormányzati adók főosztályának állásfoglalására tekintettel. Az önkormányzat megkeresésére a főosztály 1058/2005. számú állásfoglalásában – eltérően a korábbi szabályozástól – az alábbi megállapításokat tette: „A Hatv. fentiekben kifejtett 7. §-ának *e)* pontja tehát csak és kizárólag a vállalkozók üzleti célt szolgáló építménye utáni építményadó, illetve telek utáni telekadó vonatkozásában állít fel az önkormányzati rendeletalkotási jogát szűkítő korlátokat, hiszen kizárólag ezen ingatlanok vonatkozásában zárja ki a mentesség (kedvezmény) nyújtás és – csekély kivételtől eltekintve – a differenciált adómérték megállapítás lehetőségét. Mindez azt jelenti, hogy a települési önkormányzat rendeletalkotása során az adómérték vonatkozásában szabad belátása szerint differenciálhat a vállalkozási célt szolgáló, illetve az e kategóriába nem tartozó építmények (ingatlanok) között, ezen ingatlanok eltérő adómértékkel történő terhelése jogszertlen (törvényellenes) állapotot nem eredményez.”

2. Az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdés *d)* pontja szerint a helyi képviselő-testület törvény keretei között megállapítja a helyi adók fajtáit és azok mértékét. Az Alkotmány tehát kifejezetten az önkormányzati alapjogok közé sorolja és alkotmányos védelemben részesíti a képviselő-testületnek a helyi adók fajtáinak és mértékének megállapítására irányuló hatáskörét. A helyi önkormányzatok adómegállapítási hatásköre az Alkotmány 44/A. §-a szerint csak törvényi keretek között gyakorolható. Ezen kereteket a jogalkotó a Hatv.-ben szabályozta, annak is a 6. §-a határozza meg a képviselő-testületet megillető adómegállapítási jog, illetve a helyi adózással kapcsolatos rendeletalkotási jogkör terjedelmét. A Hatv. ezen szabályai alapján a helyi önkormányzat széleskörű döntési szabadsággal rendelkezik a helyi adók szabályozása során. A képviselő-testület a Hatv. keretei között szabadon dönt arról vezet-e be helyi adót, ha igen, akkor melyik adófajtát, továbbá meghatározhatja az adó bevezetésének időpontját, időtartamát, a helyi adózás részletes szabályait. A helyi önkormányzat

a helyi sajátosságok, az önkormányzat gazdálkodási követelményeinek, az adóalanyok teherbíró-képességének figyelembevételével állapíthatja meg az adómaximumon belül az adó mértékét. A Hatv. 6. § *d*) pontja arra ad felhatalmazást a helyi önkormányzatnak, hogy a törvény második részében meghatározott mentességeket, kedvezményeket további mentességekkel, illetőleg kedvezményekkel bővítse. A törvény fenti szabálya alapján a helyi önkormányzatoknak lehetőségük van a helyi adópolitika kialakítására, amely ugyan jogalkotói mérlegelés kérdése – melynek során a helyi önkormányzat érvényre juttathat gazdaságpolitikai, szociálpolitikai és egyéb célkitűzéseket – azonban ez a mérlegelési jogkör csak a Hatv. keretei között gyakorolható. [313/B/2006. AB határozat, ABH 2006, 2178.; 124/2009. (XII. 17.) AB határozat, ABH 2009, 1285.]

A Hatv. 7. § *e*) pontja alapján a vállalkozók üzleti célt szolgáló adótárgya tekintetében nem alkalmazható a törvény 6. § *d*) pontja, azaz a képviselő-testület nem állapíthat meg további – a Hatv. szabályain túli – mentességeket, kedvezményeket. A Hatv. fenti rendelkezését – európai uniós jogharmonizációs céllal – a pénzügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2001. évi LI. törvény 21. §-a iktatta be. A törvény indokolása szerint a módosítás oka az volt, hogy a közösségi jog szerint a vállalkozások számára nyújtott adókedvezmények is állami támogatásnak minősülnek, s mivel: „...a helyi adók esetében az önkormányzatok kedvezmény-nyújtási lehetősége gyakorlatilag korlátlan, a vállalkozókat terhelő helyi adónemek esetében is előfordul, hogy a rendeletbe iktatott kedvezmény, mentesség állami támogatásnak minősül. [...] Annak érdekében, hogy elkerülhető legyen az önkormányzatok által alkotott rendeletek EU normákkal való inkompatibilitása, illetve, hogy az atomizált önkormányzati adóhatóságnak ne kelljen a Bizottság előtti eljárásban részt vennie, az önkormányzati adóhatóságot ne terhelje előzetes bejelentés, indokolt, hogy a Hatv.-ben lefektetett, jelenleg széleskörű önkormányzati kedvezmény-nyújtás lehetősége kizárólag a vállalkozónak nem minősülő magánszemélyekre korlátozódjék.”

Mindezek alapján zárja ki a Hatv. – 2003. január 1-jén hatálybalépett – 7. § *e*) pontja az önkormányzat jogát arra, hogy a vállalkozó üzleti célú adótárgya tekintetében építményadó kedvezményt/-mentességet állapítson meg rendeletében.

Erre az Alkotmánybíróság is rámutatott a 124/2009. (XII. 17.) AB határozatban: „A Hatv. 7. §-a a képviselő-testületet a helyi adópolitika alakításában megillető e széles döntési szabadságot korlátozó szabályokat állapít meg. E 7. § *e*) pontjában meghatározott rendelkezések korlátozzák a képviselő-testület adómegállapítási jogkörét a vállalkozók üzleti célokat szolgáló épületei, épületrészei utáni építményadó tekintetében. A Hatv. e szabálya kimondja, hogy ebben az esetben a 6. § *d*) pontja nem alkalmazható, azaz a képviselő-testület a Hatv.-ben szabályozottakon túl nem állapíthat mentességeket, kedvezményeket, és az adó mértékének megállapítása során kizárólag az adótárgy faj-

tája, illetőleg településen belüli elhelyezkedése alapján differenciálhat. Ez azt jelenti, hogy az önkormányzat rendeletében nem állapíthat meg a vállalkozók egyes csoportjai számára adóelőnyt jelentő rendelkezéseket az adó mértékének megállapítása során, az adómérték differenciálása során a törvényben meghatározott, az épület értékét befolyásoló tényezőket veheti figyelembe.” (ABH 1285, 1287.)

A fentiek alapján tehát a helyi önkormányzat nem állapíthat meg a Hatv.-ben szereplő adókedvezményeken/-mentességeken túli kedvezményeket, mentességi szabályokat a vállalkozó üzleti célt szolgáló épületét terhelő építményadó vonatkozásában.

Az Ör. 6. §-a az építményadó általános, minden adótárgy vonatkozásában irányadó mértékét 900 Ft/év/m²-ben határozza meg, míg a vállalkozók üzleti célt szolgáló adótárgya vonatkozásában alacsonyabb adókulcsot állapít meg, amelynek mértéke 300 Ft/év/m². A Hatv. 11. § (1) bekezdése szerint adóköteles az önkormányzat illetékességi területén lévő építmények közül a lakás és a nem lakás céljára szolgáló épület, épületrész. Az Ör. 1. § (1) bekezdése lényegében megismétli a törvény szövegét, ugyanakkor a Hatv. 6. § *d*) pontja alapján a törvényben szereplő mentességi szabályokat kibővíti, így csak a vállalkozók üzleti célú adótárgya után kell építményadót fizetni. Az Alkotmánybíróság az 554/B/1996. AB határozatban megállapította, hogy: „[Az önkormányzati rendelet] ugyan az építményadó bevezetéséről rendelkezik, mégis “valamennyi lakás céljára szolgáló ingatlan”-t mentesít az adófizetési kötelezettség alól. E széles kört érintő mentesség megállapítására az önkormányzat törvényi felhatalmazás alapján jogosult. A Hatv. 6. § *d*) pontja ugyanis felhatalmazza a képviselő-testületet arra, hogy a Hatv. 13. §-ában kötelezően előírt építményadó-mentességeket „további mentességekkel” bővítse.” (ABH 1996, 764, 766.)

Az Ör. hatályos rendelkezései alapján Gönyű Község illetékességi területén csak a vállalkozó üzleti célú építményét, épületét terheli építményadó, az összes többi épület, építmény adómentes. Így – bár elviekben kétféle adókulcsról szól az Ör. – az adó mértéke – tekintettel a mentességi szabályokra – valójában egységesen 300 Ft/év/m². Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 6. §-a nem ellentétes a Hatv. 7. § *e*) pontjában foglaltakkal, így nem sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését, ezért az alkotmányellenesség megállapítására és a támasztott rendelkezés megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2011. június 6.

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

762/H/2006. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság Gyál Város Önkormányzata Képviselő-testületének a települési szilárd hulladék kezelésére irányuló hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 26/2002. (XII. 20.) Ök. számú rendelete 1. számú melléklete I. 2. pont *b)* pontja és a IV. pont *b)* pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

A Pest Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője indítványában kezdeményezte Gyál Város Önkormányzata Képviselő-testületének a települési szilárd hulladék kezelésére irányuló hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 26/2002. (XII. 20.) Ök. számú rendelete módosításáról szóló 19/2005. (XI. 28.) számú rendelete (a továbbiakban: Módr. 1.) 2. § I. 2. pont *b)* és *c)* pontja, valamint II. pont *b)* és *c)* pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, mert törvényességi észrevételét – melyben jelezte, hogy a kifogásolt rendelkezések magasabb szintű jogszabályok rendelkezéseivel ellentétesek – az önkormányzat képviselő-testülete nem fogadta el.

Az indítványozó hivatkozott arra, hogy a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hgt.) 25. § (1) bekezdésének *b)* pontja értelmében a közszolgáltatási díjat az elvégzett közszolgáltatással arányosan, a kezelt hulladék mennyiségét és minőségét figyelembe véve kell megállapítani. A települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól szóló 242/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r. 1.) 7. § (2) bekezdés *a)* pontja szerint a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos közszolgáltatás esetén egységnyi díjtétel a gyűjtődényzet egyszeri ürítési díja, illetve az elszállításra átvett hulladék tömeg vagy térfogat szerint meghatározott díja. Utalt az indítványozó a 7. § (6) bekezdésének *a)* pontjára is, mely szerint a fizetendő közszolgáltatási díj a települési szilárd hulladék esetében az egységnyi díjtétel és az ürítés mennyiségének, illetve gyakoriságának szorzata. Az indítványozó úgy vélte, hogy a díjak nem a hulladék tömegének figyelembevételével kerültek meghatározásra, a rendelet nem differenciál az irtalomnak, vagyis a hulladék mennyiségének megfelelően, ezzel sérül álláspontja szerint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény

(a továbbiakban: Ptk.) 201. § (2) bekezdésében meghatározott szolgáltatás-ellenszolgáltatás arányosságának követelménye. Álláspontja szerint a hulladékkezelési díj megállapítása a magasabb jogszabályokban előírt arányossági követelmények figyelmen kívül hagyása miatt alkotmányosértő, mert az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe ütközik, ezért kérte a kifogásolt rendelkezések megsemmisítését.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„44/A. § (2) A helyi képviselőtestület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal.”

2. A Ptk. felhívott rendelkezése:

„201. § (...)

(2) Ha a szolgáltatás és ellenszolgáltatás között anélkül, hogy az egyik felet az ajándékozás szándéka vezetné, a szerződés megkötésének időpontjában feltűnően nagy az értékkülönbség, a sérelmet szenvedő fél a szerződést megtagadhatja.”

3. A Hgt. érintett rendelkezése:

„25. § (1) A közszolgáltatás díját az elvégzett közszolgáltatással arányosan kell meghatározni, külön jogszabályban meghatározottak szerint figyelembe véve a következőket:

a) a közszolgáltatás jellege,

b) a kezelt hulladék mennyisége és minősége,

c) a közszolgáltatást működtető szolgáltató hatékony működéséhez szükséges folyamatos ráfordítások, ezen belül a szállítás, begyűjtés, a hasznosítás és az ártalmatlanítás költségei,

d) a közszolgáltatás fejleszthető fenntartásához szükséges költségek, ennek keretében különösen a szolgáltatás megkezdését megelőzően felmerülő, a szolgáltatás ellátásához szükséges beruházások költségei, ártalmatlanítás esetében a kezelő létesítmény bezárásának költségei, lera-kó esetén a bezárást követő utógondozás és a harminc évig történő monitorozás költségei.”

4. A Korm.r. 1. – már nem hatályos – hivatkozott rendelkezései:

„7. § (1) A közszolgáltatási díj megállapítása az általános forgalmi adó nélkül számított egységnyi díjtételek meghatározásával történik. (...)

(2) Az egységnyi díjtétel:

a) a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos közszolgáltatás esetén a gyűjtődényzet egyszeri ürítési díja, illetve az elszállításra átvett hulladék tömeg vagy térfogat szerint meghatározott díja;

(...)

(6) A fizetendő közszolgáltatási díj:

a) a települési szilárd hulladék esetében az egységnyi díjtétel és az ürítések mennyiségének, illetve gyakoriságának a szorzata;

(...).”

5. A települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól szóló 64/2008. (III. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r. 2.) érintett rendelkezései:

„4. § (1) A közszolgáltatási díjat az általános forgalmi adó nélkül számított egységnyi díjtételek alapján kell meghatározni.”

„7. § (1) A települési szilárd hulladék kezelésére irányuló egytényezős közszolgáltatási díj esetében az egységnyi díjtételt a 3. § (2) bekezdésében meghatározott költségek és ráfordítások, valamint a várható szolgáltatási mennyiség hányadosaként kell megállapítani.

(2) (...)

(3) A fizetendő közszolgáltatási díj az egységnyi díjtétel és a díjfizetési időszakban ürített hulladékmennyiség szorzata.

(4) Az ürített hulladékmennyiség az edényszám, az ürítési szám és a tömegben vagy térfogatban meghatározott hulladékmennyiség szorzata.”

6. A Módr. 1. kifogásolt rendelkezése:

„1. számú melléklet

I. 1. (...)

2. A települési szilárd hulladék kezelésére irányuló hulladékkezelési közszolgáltatás körébe tartozó háztartási hulladék gyűjtésére rendszeresített gyűjtőedények egyszeri ürítési díjai:

a) 1 db 60 literes űrtartalmú gyűjtőedény egyszeri ürítése 169 Ft + ÁFA

b) 1 db 110 literes űrtartalmú gyűjtőedény egyszeri ürítése 243 Ft + ÁFA

c) 1 db 120 liter űrtartalmú gyűjtőedény egyszeri ürítése 243 Ft + ÁFA

d) 1 db 240 liter űrtartalmú gyűjtőedény egyszeri ürítése 380 Ft + ÁFA”

„II. A települési szilárd hulladék kezelésére irányuló hulladékkezelési közszolgáltatás igénybevétele esetén alkalmazható közszolgáltatási díj – egy gyűjtőedényre kivetített – legmagasabb évi mértéke a háztartási hulladék esetében:

a) 60 liter űrtartalmú gyűjtőedény igénybe vétele esetén legfeljebb 8788 Ft + ÁFA

b) 110 liter űrtartalmú gyűjtőedény igénybe vétele esetén legfeljebb 12636 Ft + ÁFA

c) 120 liter űrtartalmú gyűjtőedény igénybe vétele esetén legfeljebb 12636 Ft + ÁFA

d) 240 liter űrtartalmú gyűjtőedény igénybe vétele esetén legfeljebb 19760 Ft + ÁFA”

7. Gyál Város Önkormányzata Képviselő-testületének a települési szilárd hulladék kezelésére irányuló hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 26/2002. (XII. 20.) Ök. szá-

mú rendelet módosításáról szóló 18/2010. (XII. 22.) számú rendelete (továbbiakban: Módr. 2.) érintett rendelkezései:

„1. számú melléklet

(a 26/2002. (XII. 20.) Ök. rendelethez)

A települési szilárd hulladék kezelésére irányuló hulladékkezelési közszolgáltatás igénybevételenek 2011. évi díja

I. 1. (...)

2. A települési szilárd hulladék kezelésére irányuló hulladékkezelési közszolgáltatás körébe tartozó háztartási hulladék gyűjtésére rendszeresített gyűjtőedények egyszeri ürítési díjai:

a) 1 db 60 liter űrtartalmú gyűjtőedény egyszeri ürítése 232 Ft + ÁFA

b) 1 db 110 és 120 literes űrtartalmú gyűjtőedény egyszeri ürítése 272 Ft + ÁFA

c) 1 db 240 liter űrtartalmú gyűjtőedény egyszeri ürítése 356 Ft + ÁFA

d) Zöldhulladék összegyűjtésére 60 literes műanyag zsák egyszeri elszállítási díja 152 Ft + ÁFA”

„IV. A települési szilárd hulladék kezelésére irányuló hulladékkezelési közszolgáltatás igénybevétele esetén alkalmazható közszolgáltatási díj – egy gyűjtőedényre kivetített – legmagasabb évi mértéke a háztartási hulladék esetében:

a) 60 liter űrtartalmú gyűjtőedény igénybe vétele esetén legfeljebb 12064 Ft + ÁFA

b) 110 és 120 liter űrtartalmú gyűjtőedény igénybe vétele esetén legfeljebb 14144 Ft + ÁFA

c) 240 liter űrtartalmú gyűjtőedény igénybe vétele esetén legfeljebb 18512 Ft + ÁFA”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróság az eljárás során megállapította, hogy az indítvány benyújtását követően az önkormányzat képviselő-testülete a települési szilárd hulladék kezelésére irányuló hulladékkezelési közszolgáltatásról szóló 26/2002. (XII. 20.) Ök. számú rendeletét (továbbiakban: Ök.) több alkalommal módosította, és az indítványozó által kifogásolt Módr. 1. rendelkezéseit is hatályon kívül helyezte.

Az Alkotmánybíróság a módosított vagy hatályon kívül helyezett jogszabály alkotmányellenességét kivételesen, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-ában foglalt bírói kezdeményezés és a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz esetében [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.], valamint akkor vizsgálja, ha a hatályát veszítő jogszabály helyébe lépő jogszabály azonos rendelkezési környezetben szintén tartalmazza a sérelmezett rendelkezést. (137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.)

A települési szilárd hulladék kezelésére irányuló hulladékkezelési közszolgáltatás igénybe vételének 2011. évi díját a Módr. 2. állapította meg. A módosított rendelkezés a díjtétel mértékében változott, de lényegét tekintve megegyezik a kifogásolt rendelkezéssel. Mivel az indítványozó által felvetett probléma a vitatott szabályozás hatályos szövegével kapcsolatosan változatlanul fennáll, az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot állandó gyakorlata szerint a hatályos rendelkezések szövegére nézve lefolytatta. [137/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 456, 457.; 163/B/1991. AB határozat, ABH 1993, 544, 545.; 4/1999. (VI. 3.) AB határozat, ABH 1999, 396, 399.]

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „ha az indítványozó egy új rendelkezés tartalmának alkotmányellenességét állítja, akkor az Alkotmánybíróság nem az új rendelkezést hatálybaléptető, hanem a módosítás révén az új rendelkezést magába foglaló (inkorporáló) jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja meg”. [8/2003. (III. 14.) AB határozat, ABH 2003, 74, 81.; 51/2004. (XII. 8.) AB határozat, ABH 2004, 679, 683.; 28/2005. (VII. 4.) AB határozat, ABH 2005, 290, 297.] Ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot jelen esetben is az új rendelkezéseket magába foglaló Ör. – 1. számú melléklete I. 2. pont *b*) pontja és a IV. pont *b*) pontja – tekintetében folytatta le.

2. A helyi önkormányzat rendeletalkotási hatáskörét az Alkotmány és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) szabályozza. Az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdése szerint a helyi képviselő-testület a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes más jogszabállyal. Az Ötv. 16. § (1) bekezdése szerint a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot. A Hgt. 23. §-a felhatalmazza az önkormányzatokat, hogy rendeletben állapítsák meg többek között az elvégzett hulladékszállítási közszolgáltatás alapján az ingatlantulajdonost terhelő díjfizetési kötelezettséget és a díj megfizetésének rendjét.

A közszolgáltatási díj megállapításának elveit az indítványozó által is hivatkozott Hgt. 25. §-a szabályozza. E rendelkezés szerint a közszolgáltatás díját az elvégzett közszolgáltatással arányosan kell meghatározni, a külön jogszabályban előírtak szerint, figyelembe véve többek között a közszolgáltatás jellegét, a kezelt hulladék mennyiségét és minőségét.

A Korm.r. 2. 4. § (1) bekezdése arról rendelkezik, hogy a közszolgáltatási díjat az általános forgalmi adó nélkül számított egységnyi díjtételek alapján kell meghatározni. A fizetendő közszolgáltatási díj az egységnyi díjtétel és a díjfizetési időszakban ürített hulladékmennyiség szorzata. Az ürített hulladékmennyiség az edényszám, az ürítési szám és a tömegben vagy térfogatban meghatározott hulladékmennyiség szorzata.

3. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az önkormányzat képviselő-testülete a Hgt. hivatkozott felhatalmazása alapján és a Korm.r. 2. figyelembe vételével alkotta meg az Ör.-t. Az Ör. 1. számú mellékletének I. 2. pontja a vonatkozó jogszabályoknak megfelelően rendelkezik a hulladékkezelési közszolgáltatás körébe tartozó háztartási hulladék gyűjtésére rendszeresített gyűjtőedények egyszeri ürítési díjáról. A választható gyűjtőedény az ingatlantulajdonos igényeihez igazodóan lehet 60 literes, 110 és 120 literes, valamint 240 literes űrtartalmú, továbbá a zöldhulladék összegyűjtésére 60 literes műanyagzsák. E gyűjtőedényekhez állapítja meg a rendelkezés az egyszeri elszállítási díjat. Az indítványozó azt kifogásolta, hogy az egyszeri elszállítási díj, – illetőleg a IV. pont *b*) pontjában az egy gyűjtőedényre kivetített legmagasabb évi mértéke – a 110 literes, valamint a 120 literes gyűjtőedény esetén azonos összegben került megállapításra, ezért sérül véleménye szerint a szolgáltatás és ellenszolgáltatás arányosságának követelménye, és a hivatkozott jogszabályokban a hulladékkezelési díjak megállapítására vonatkozó arányossági előírás.

Az Alkotmánybíróság korábbi határozatában utalt arra, hogy az egyedi mérések alapján történő szemétszállítás technikailag nem megoldható vagy csak magas költségráfordítással biztosítható. (506/B/2001. AB határozat, ABH 2002, 1541, 1545.) A szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűsége elvének sérelmét nem idézi elő, ha a tulajdonos a rendelkezésre álló edény űrtartalmát nem teljes mértékig használja ki, míg mások azt teljes mértékig megtöltik. (1109/B/2001. AB határozat, ABH 2004, 1924, 1927.) Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint jelen ügyben a 110 és a 120 literes gyűjtőedénynek a díjfizetés szempontjából egy kategóriába sorolása, az egyszeri ürítés díjának azonos összegben történő megállapítása – figyelemmel a két gyűjtőedény űrtartalma csekély mértékű eltérésére – nem jelent olyan aránytalanságot, amely a Ptk. 201. § (1) bekezdésének, valamint a Hgt. 25. § (1) bekezdésének sérelmét, a szolgáltatás és ellenszolgáltatás aránytalanságát idézné elő. Az Ör. kifogásolt rendelkezései a hivatkozott jogszabályokkal nem ellentétesek, így az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését nem sértik. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányellenesség megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Budapest, 2011. június 6.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

733/E/2009. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény végrehajtásáról szóló 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendelettel kapcsolatban előterjesztett, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény végrehajtásáról szóló 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendelettel kapcsolatban előterjesztett, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló – az Alkotmány 9. § (1) bekezdésére alapított – indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kéri a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény végrehajtásáról szóló 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) vonatkozásában. Álláspontja szerint a Kormány nem teljeskörűen tett eleget a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény (a továbbiakban: Távhőtv.) 60. § (1) bekezdés g) pontjában kapott felhatalmazásnak, mert az R. (3. számú melléklet 19.3. pont) csupán annyit rögzít, hogy ha egy adott épületben fűtési költségmegosztókat használnak, akkor a különböző fekvésű és elhelyezkedésű épülrészek hőveszteség-különbségeiből adódó többletköltség mérséklése érdekében a felhasználó döntése alapján korrekciós tényezőt lehet alkalmazni. Ugyanakkor az nem került meghatározásra, hogy a társasházak pontosan milyen költségmegosztási korrekciót alkalmazhatnak.

Az indítványozó az Alkotmány 9. § (1) bekezdésére, 13. § (1) bekezdésére, valamint a 35. § (1) bekezdése a)–b) pontjaira és a 37. § (3) bekezdésére alapítja kérelmét. Indokolása szerint az állam nem biztosítja megfelelően a magántulajdon védelmét, amikor nem szabályozza egyértelműen a tulajdonosnak az általa a lakásában igénybe vett szolgáltatással kapcsolatos fizetési kötelezettségeit. Az általános érvényű szabályozás hiánya miatt sérülhetnek a közgyűlésen kisebbségbe kerülő fogyasztók anyagi érdekei.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezései:
„9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.”

„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.”

„35. § (1) A Kormány

a) védi az alkotmányos rendet, védi és biztosítja a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait;

b) biztosítja a törvények végrehajtását; (...)

„37. § (3) A Kormány tagja törvényben vagy kormányrendeletben kapott felhatalmazás alapján feladatkörében eljárva, önállóan vagy más miniszter egyetértésével rendeletet ad ki, amely törvénnyel és kormányrendelettel nem lehet ellentétes.”

2. A Távhőtv. érintett rendelkezése:

„60. § (1) A Kormány rendeletben állapítja meg (...)

g) a távhőszolgáltató, a felhasználó, a felhasználó megbízottja és a díjfizető közötti jogviszony általános szabályait (52. §);

(...)

m) a fűtési célra és a használati melegvíz készítéséhez felhasznált hőmennyiség és díjának épülrészek közötti megosztására szolgáló szétosztási arányok meghatározására, valamint a fűtési költségmegosztók alkalmazására vonatkozó szabályokat.

(...)

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése értelmében a kérelem akkor tekinthető határozottnak, ha az indítvány tartalmazza a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértének. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint – az Abtv. 22. § (2) bekezdésének az ok megjelölésére irányuló kötelezettsége alapján – nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti (472/B/2000. AB végzés,

ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783–1784.; 630/B/2003. AB végzés ABH 2004, 2113, 2114.).

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a feltételeknek részben nem felel meg: az indítványozó az Alkotmány 9. § (1) bekezdését pusztán megjelölte, de nem fejtette ki, indoklással nem támasztotta alá, hogy ez az alkotmányi rendelkezés szerinte milyen vonatkozásban sérül.

Ezért az Alkotmánybíróság ezt az indítványi elemet az Abtv. 22. § (2) bekezdése és az Ügyrend 29. § *d)* pontja alapján – mint érdemi elbírálásra alkalmatlant – visszautasította.

2. Az Abtv. 49. § (1) bekezdése szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. „E törvényi rendelkezés alkalmazása során a két feltételnek – a mulasztásnak és az ennek folytán előidézett alkotmányellenes helyzetnek – együttesen kell fennállnia. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogalkotói feladat elmulasztása akkor állapítható meg, ha a jogalkotó jogalkotási kötelezettsége konkrét jogszabályi felhatalmazásból ered, vagy valamely alapvető jog érvényesüléséhez magából az Alkotmányból szükségszerűen következik a jogszabály megalkotásának kényszere. A jogalkotó szerv jogszabály-alkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles tehát eleget tenni, ha azt észleli, hogy a hatás- és feladatkörébe tartozó területen jogszabályi rendezést igénylő kérdés merült fel, feltéve, hogy a szabályozást valamely alkotmányos jog érvényesülése vagy biztosítása kényszerítően megköveteli [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 86.]. Az állam jogalkotói kötelezettsége – ahogy erre az Alkotmánybíróság a 37/1992. (VI. 10.) AB határozatában (ABH 1992, 227, 231.) rámutatott – következhet az Alkotmányból kifejezett rendelkezés nélkül is, ha valamely alkotmányos alapjog biztosítása ezt feltétlenül szükségessé teszi” [1395/E/1996. AB határozat, ABH 1998, 667, 669.].

A Távhőtv. 60. § (1) bekezdés *g)* pontja – illetve az indítvány benyújtását követően beiktatott *m)* pontja – arra adnak felhatalmazást, hogy a kormány rendeletben szabályozza „a távhőszolgáltató, a felhasználó, a felhasználó megbízottja és a díjfizető közötti jogviszony általános szabályait”, illetve „a fűtési célra és a használati melegvíz készítéséhez felhasznált hőmennyiség és díjának épületek közötti megosztására szolgáló szétosztási arányok meghatározására, valamint a fűtési költségmegosztók alkalmazására vonatkozó szabályokat”. E felhatalmazó rendelkezéseken alapszik a vizsgálni kért R. 3. számú melléklete (Távhőszolgáltatási Közülemi Szabályzat), s annak 19.3. pontja is (fűtési hőmennyiség díjának elosztására és a korrekciós tényezőre vonatkozó szabályok). A korrekciós tényező ugyanis érinti a szolgáltató és a felhasználó, illetve a díjfizetők jogviszonyát, alkalmazására pedig akkor

van mód, ha a távhővel fűtött épületben fűtési költségmegosztókat használnak. A bevezetést az R. értelmében az adott épület (jellemzően: társasház vagy lakásszövetkezet) egyes lakásainak kedvezőtlen elhelyezkedése indokolhatja, a hőveszteség különbségekből ugyanis jelentős fogyasztási eltérések adódnak, melyek kompenzálására a korrekciós tényező alkalmas lehet. Így lehetővé válik a távhőköltségeknek a díjfizetők közötti igazságosabb felosztása. Az R. „a felhasználó döntése alapján” fordulattal az érintett lakóközösség döntési kompetenciájába utalja a döntést, mint ahogyan azt is, hogy a költségmegosztási korrekciót milyen módon – pl. milyen szorzókkal – hajtják végre.

Az épületek műszaki, hőtechnikai adottságainak eltérése – az egyedi esetek különbözősége, illetve az egyes épületek energetikai szempontú felmérésének a hiánya – megnehezíti, hogy a jogalkotó kötelező jelleggel vezessen be egy egységes rendszert, s általános érvennyel határozza meg a korrekciós tényezők használatának módját. A legmegfelelőbb, az adott épületre szabott, igazságos előírások kialakítása leginkább az érintett közösségnek áll módjában, a – társasházi, szövetkezeti – közgyűlés ugyanis a legalkalmasabb fórum arra, hogy a konkrét körülményeket megfelelő figyelemmel és körültekintéssel értékelje. Amint arra – a társasházakkal kapcsolatban – a 225/B/2009. AB határozat is rámutatott, „[a] közgyűlési döntéshozatal (...) alapvetően polgári jogi jellegű, a tulajdonostársak alanyi jogainak és törvényes érdekeinek egyeztetését és kiegyensúlyozását szolgálja” (ABK 2010. június, 791, 793.). A közösség által hozott döntés felülvizsgálata bíróságtól kérhető.

Ugyanakkor azt is meg kell jegyezni, hogy a jogbiztonság érdekében a korrekciós költségmegosztás rendszerének legalább keretjellegű szabályozását (objektív szempontrendszer, számítási módok, korrekciós szorzók jogszabályba foglalása) indokolhatja az, ha a korrekció alkalmazásának kérdésében általános gyakorlati bizonytalanság – akár önkényesség – tapasztalható.

Mindez azonban alapvetően nem alkotmányossági, hanem jogalkotói mérlegelés körébe tartozó kérdés: az Alkotmánybíróság megítélése szerint sem a Távhőtv. felhatalmazó rendelkezéseiből, sem az Alkotmány 13. § (1) bekezdéséből (tulajdonhoz való jog) nem következik kényszerítően az indítványozó által hiányolt szabályok megalkotásának szükségszerűsége. Hangsúlyozni kell, hogy általában a jogalkotás feladata eldönteni, hogy valamely életviszonyt, élethelyzetet milyen részletességgel szabályoz (1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 607, 608.), ebből a szempontból alkotmányossági kérdést csak az vet fel, ha a szabályozás hiányossága alapvető jog vagy az Alkotmányban deklarált alkotmányos elv érvényesülését gátolja (1621/E/1992. AB határozat, ABH 1993, 765, 766.). Megállapítható egyrészt, hogy a Távhőtv. – fentebb idézett – felhatalmazó rendelkezései szerint a kormány a fűtési költségmegosztók használata szabályainak megalkotására kapott felhatalmazást (e felhatalmazás alapján adott lehetőséget az R. a korrekciós tényező bevezetésére, mely

igazságosabb költségmegosztást tesz lehetővé), a Távhőtv. azonban kifejezetten nem írja elő, hogy a korrekciós tényező használatának a szabályait feltétlenül jogszabályban kell rendezni. Jogalkotói mulasztás tehát ebben a tekintetben nem áll fenn. Továbbá jelen ügyben arról sincs szó, hogy a korrekciós költségmegosztási rendszer – vagy a részletszabályok hiánya – a tulajdon elvonását vagy korlátozását jelentené. Az Alkotmánynak a tulajdon védelmére vonatkozó – az indítványozó által hivatkozott – 13. § (1) bekezdéséből nem vezethető le az, hogy a jogalkotónak feltétlenül szabályoznia kellene, hogy a társasházaknak milyen költségmegosztási korrekciós számítási módszert kell alkalmazniuk.

Az Alkotmánybíróság tehát azt állapította meg, hogy nem sérti az Alkotmány 13. § (1) bekezdését, 35. § (1) bekezdése a)–b) pontjait, illetve a 37. § (3) bekezdését az, hogy a jogalkotó a korrekciós tényező alkalmazásáról és használatának módjáról való döntést a lakóközösség (közgyűlés) hatáskörébe utalta, s annak részletszabályairól az R.-ben nem rendelkezett. Ezért az indítványt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Bihari Mihály s. k., *Dr. Lenkócs Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

1770/B/2010. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az autópályák, autóutak és főutak használatának díjáról szóló 36/2007. (III. 26.) GKM rendelet 7/A. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az autópályák, autóutak és főutak használatának díjáról szóló 36/2007. (III. 26.) GKM rendelet (a továbbiakban: R.) 7/A. § (4) bekezdés második

mondata alkotmányellenességének megállapítását és keletkezésére visszaható hatályú megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól utólagos normakontroll indítvány keretében. Az R. támadott rendelkezése értelmében jogosulatlan úthasználat esetén megállítást útján történő ellenőrzéskor a helyszínen pótdíjat vagy pótdíjkülönbözetet a gépjármű vezetője köteles megfizetni, ennek elmulasztása, illetve elektronikus ellenőrzés esetén a pótdíj utólagos megfizetésére a gépjármű tulajdonosa (üzemben tartója) köteles.

Az indítványozó szerint ez a rendelkezés az Alkotmány tisztességes eljáráshoz való jogot biztosító 57. § (5) bekezdésével ellentétes, mivel a jogszabály nem biztosítja a kimentés lehetőségét a tulajdonos (üzemben tartó) számára. Ebben a tekintetben utalt a 60/2009. (V. 28.) AB határozatra (ABH 2009, 501.). Emellett az indítványozó a szabályozást a jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] követelményével „alapjaiban” tartotta ellentétesnek. Állítása szerint „pusztán azért mert a nevemen van egy gépjármű, amit nem én használok, (...) nem nekem kellene bűnhődnöm”.

II.

1. Az Alkotmánynak az indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„57. § (1) A Magyar Köztársaságban a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.”

2. Az R. támadott rendelkezése:

„7/A. § (4) Az (1)–(2) bekezdés szerinti jogosulatlan úthasználat esetében megállítást útján történő ellenőrzéskor a helyszínen a gépjármű vezetője köteles a megfelelő pótdíjat vagy a pótdíjkülönbözetet megfizetni. Ennek elmulasztása, illetve a elektronikus ellenőrzés esetén a pótdíj utólagos megfizetésére a gépjármű – a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalának nyilván tartása szerinti – tulajdonosa (üzembentartója) köteles.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Az indítványozó ugyan az R. 7/A. § (4) bekezdésének kizárólag a második mondatát támadta, azonban az indítvány tartalma szerint az R. 7/A. § (4) bekezdése egészének megsemmisítésére irányul.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata alapján az indítványt tartalma szerint bírálja el [pl. 14/1990. (VI. 27.) AB határozat, ABH 1990, 170, 171.]. Emiatt az Alkot-

mánybíróság az alkotmányossági vizsgálatot az alábbiak szerint az R. 7/A. § (4) bekezdése egésze tekintetében folytatta le.

1. Az Alkotmánybíróság az R. 7/A. § (4) bekezdését a 617/B/2005. AB határozatban (a továbbiakban: Abh.; ABH 2008, 2277.) már vizsgálta, ezért először azt kellett eldöntenie, hogy a jelen indítványban érintett kérdések „ítélt dolognak” minősülnek-e. Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § c) pontja alapján „ítélt dolog” címén az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) vizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a szakaszára, illetőleg alkotmányos elvére hivatkozva kéri az alkotmányossági vizsgálat lefolytatását. Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság az Abh.-ban az alkotmányossági vizsgálatot az Alkotmány 9. § (1) és (2) bekezdése, a 37. § (3) bekezdése, valamint a 70/A. §-a tekintetében végezte el, ezért „ítélt dolog” megállapításának nincs helye, így az indítványt az alábbiak szerint érdemben vizsgálta meg.

2. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is irányadónak tekinti az Abh.-ban, valamint a – szintén az autópályadíjjal kapcsolatban meghozott – 343/D/2002. AB határozatában (a továbbiakban: Abh2; ABH, 2007, 1422.) foglaltakat is.

Az Abh2.-ben az Alkotmánybíróság az autópályadíj jogi természetével kapcsolatban megállapította, hogy „az autópályadíj olyan – az állam tulajdonában álló autópályák használatának ellenértékeként, a szolgáltatás igénybe vevője által, jogszabályban meghatározott módokon fizetendő – szolgáltatási díj, melynek mértékét és módját, valamint a befizetéssel kapcsolatos részletszabályokat a Kormány által meghatározott elvek alapján az ágazati miniszter, rendeletben határozhatja meg” (ABH 2007, 1422, 1430–1431.).

Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság a pótdíjfizetési kötelezettséget vizsgálva kimondta, hogy „annak a gépjármű tulajdonosára (mint tipikus, leggyakoribb üzemben tartó-jára) telepítése nem ellentétes magasabb rendű jogszabállyal. Ezzel a jogalkotó a mögöttes felelősség egy speciális formájáról rendelkezett, ami a Ptk. általános szabályából levezethető (...)”. Megállapította továbbá azt is, hogy „az üzemben tartó fogalma magában foglalja a gépkocsi mindenkori vezetőjét is az esetleges tulajdonosi minőségétől függetlenül. Azzal, hogy vizuális ellenőrzéskor a helyszínen a gépjármű vezetője köteles a pótdíjat megfizetni, az R3. [az M1 és M3 autópálya használatának díjáról szóló 42/1999. (XII. 25.) KHVM rendelet módosításáról szóló 52/2001. (XII. 23.) KöViM rendelet] nem lépi túl a felhatalmazó jogszabályi rendelkezés kereteit, mivel új jogalanyt nem épít be a normába.” (ABH, 2008, 2277, 2284.).

Az indítványozó tévesen állítja, hogy a támadott rendelkezés a jogbiztonság követelményét sérti. Az Alkotmány-

bíróság először a 9/1992. (I. 30.) AB határozatában értelmezte a jogállamiság és az abból levezetett jogbiztonság követelményét. E szerint „[a] jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – köteletségévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára” (ABH 1992, 59, 65.).

A mögöttes felelősség – mely a magánjog egyik bevett jogintézménye – önmagában nem sérti a jogbiztonság követelményét. A mögöttesen felelős személy (jelen esetben a tulajdonos vagy üzemben tartó) felelőssége magához a fizetési kötelezettséghez igazodik, ugyanazon kötelezettség teljesítéséért felel, mint a gépjárművet aktuálisan vezető személy. Ezzel összhangban az Abh. akként rendelkezik, hogy „[e]bben az esetben (...) a gépjárművet éppen vezető személy minősül »aktuálisan«, ideiglenesen üzemben tartónak, ő az, aki jogellenes magatartása (ellenérték megfizetésének elmulasztása) miatt felelősséggel (a pótdíj megfizetésének kötelezettségével) tartozik” (ABH 2008, 2277, 2285–2286.). Az R. ezen túlmenően a tulajdonossal (üzemben tartóval) mint mögöttesen felelős személlyel a követelés teljesítéséért felelős személyek körét bővíti. Ez a jogalanyok számára világos, kiszámítható, előre látható helyzetet eredményez. Ezt erősíti az Abh. azon indokolása, miszerint „a tulajdonos (üzemben tartó) nincs elzárva attól, hogy szerződésben előre kikössa a gépjárművet használó tevékenysége vagy mulasztása miatt utólag felmerülő költségek megfizetésének kötelezettségét, erre biztosítékot (kauciót) kérjen a gépjárművet ténylegesen használótól” (ABH 2008, 2277, 2285.). A jelen jogszabályi környezetben természetesen az üzemben tartónak arra is lehetősége van, hogy a szerződésszegést elkövető gépjárművezetővel szemben a pótdíjkövetelés megtérítése iránt (akár peren kívül, akár polgári perben) fellépjen. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a jogbiztonság követelményének sérelmére alapított indítványt elutasította.

3. Az indítványozó szerint az R. 7/A. § (4) bekezdése a tisztességes eljárás követelményét is sérti. Ezzel összefüggésben a 60/2009. (V. 28.) AB határozatra hivatkozott.

A tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülésének követelményét az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról kívül is számos eltérő típusú eljárásban vizsgálta. Több határozatban általános érvennyel állapította meg: az Alkotmány 57. § (1) bekezdése mindenkinek biztosítja, hogy jogait független és pártatlan bíróság előtt érvényesítse. Ebből következően az államnak az a kötelessége, hogy a jogok és kötelezettségek elbírálására bírói utat biztosítson. [pl. 9/1992. (I. 3.) AB határozat, ABH 1992, 59, 67.; 59/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 353, 355.; 1/1994. (I. 7.) AB határozat, ABH 1994, 29, 35.; 46/2007. (VI. 27.) AB határozat, ABH 2007, 574, 580.].

Jelen esetben az indítványozó egymástól alapvetően eltérő természetű jogviszonyokat tekint azonosnak. Az Alkotmánybíróság a 60/2009. (V. 28.) AB határozatában

(ABH 2009, 501.) a gépjármű üzemben tartójának – olyan, a közúti közlekedési törvényben meghatározott magatartások megszegéséért viselt – felelősségét vizsgálta, mely miatt közigazgatási bírság kiszabásának volt helye. Az ilyen esetben tehát egy tisztán közjogi jogviszonyról (gépjármű-vezető, üzemben tartó, hatóság) van szó, ellentétben az R. által szabályozott magánjogi jogviszonnyal (gépjármű-vezető, üzemben tartó, autópálya-kezelő). A közigazgatási jogviszonyban *bírság* kerül kiszabásra (mely adók módjára behajtható), ellentétben a magánjogi jogviszonnyal, ahol a *pótdíj* (értsd szolgáltatási díj) megfizetésének elmulasztása nem eredményez adók módjára történő behajtást. Ebben a polgári jogi jogviszonyban tehát a tisztességes eljáráshoz való jog fent kifejtett tartalma nem alkalmazható. Emiatt az Alkotmánybíróság az indítványt ebben a tekintetben is elutasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Bihari Mihály s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

128/B/2011. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlésének Békéscsaba Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzatáról szóló 5/2006. (I. 26.) önk. rendeletének 39. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzat Közgyűlésének Békéscsaba Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzatáról szóló 5/2006. (I. 26.) önk. rendelete (a továbbiakban Ör.) 39. §-ának megsemmisítését kéri. Az Ör. támadott rendelkezése értelmében a szabá-

lyozási terven a „Feltétel teljesítéséhez kötött építési tilalom területe” jelöléssel ellátott területen a telekrendezési engedélyben kikötött feltételek teljesítéséig semmilyen építmény nem helyezhető el. Az indítványozó szerint ez a szabályozás súlyosan sérti az Alkotmány 13. §-ában biztosított tulajdonhoz való jogát, mert nem építkezhet a tulajdonában álló földterületen.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:
„13. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a tulajdonhoz való jogot.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben szabályozott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

2. Az Ör. indítvánnyal támadott rendelkezése:

„39. § (1)

(2) A szabályozási terven a „Feltétel teljesítéséhez kötött építési tilalom területe” jelöléssel ellátott területen a telekrendezési engedélyben kikötött feltételek teljesítéséig semmilyen építmény nem helyezhető el.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

1. Az indítványozó a tulajdonában álló belterületi telken új lakóépület létesítésére irányuló építési engedély iránti kérelmet terjesztett elő Békéscsaba Megyei Jogú Város Jegyzőjéhez, mint elsőfokú építésügyi hatósághoz. A hatóság az engedély kiadását megtagadta az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 36. § (1) bekezdésének *b*) pontjára hivatkozva, amely szerint építési engedély akkor adható ki, ha építési tevékenységgel érintett telek kialakítása a településrendezési tervekben illetőleg a jogszabályoknak meghatározottak szerint megtörtént. Az építésügyi hatósági eljárásokról és az építésügyi hatósági ellenőrzésről szóló 193/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 28. § (3) bekezdés *c*) pontja szerint az építésügyi hatóság az építési engedély iránti kérelem elbírálása során köteles meggyőződni arról, hogy az új építmény építése, meglévő épület bővítése esetén az építési tevékenységgel érintett telek kialakítása a helyi építési szabályzatban, szabályozási tervben, illetőleg a jogszabályokban meghatározottak szerint megtörtént-e, az építési tevékenységgel érintett telek rendezett-e. Ugyanezen szakasz (5) bekezdése határozza meg a rendezett telek fogalmát, mely szerint az építési tevékenységgel érintett telek akkor minősül rendezettnek, ha a helyi építési szabályzat, szabályozási terv, ezek hiányában az illeszkedés szabályai szerint – ha szükséges, telekalakítási eljárást követően – alakították ki, és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték.

Az indítványozó érintett ingatlana tekintetében a helyi szabályozási tervnek megfelelő telekrendezésre nem került sor. Az építési hatóság – mindezekre tekintettel – határozatában megállapította, hogy indítványozó ingatlana nem minősül rendezett teleknek, ezért az építési engedély kiadását megtagadta. Az indítványozó viszont úgy véli, hogy a szabályozási terv szerint bár „[a] fennálló magánterület leadása a közterület szélesítését szolgálja”, ugyanakkor az önkormányzat semmiféle ellentételezést sem nyújt az így közterületté váló ingatlanrészekért. Továbbá sérelmezi, hogy az Ör. „meggátolja a magánterületen a lakás céljára szolgáló építmény létrehozását is”, ami sérti a tulajdonhoz való jogát.

2. A 64/1993. (XII. 22.) AB határozat elvi megállapítása szerint a tulajdonhoz való jog alapvető jog, ugyanakkor: „[az] Alkotmány szerinti tulajdonvédelem köre [...] nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével; azaz sem a birtoklás, használat, rendelkezés részjogosítványai, sem pedig negatív és abszolút jogként való meghatározásával. Az alapjogként védett tulajdon tartalmát a mindenkori (alkotmányos) közjogi és magánjogi korlátokkal együtt kell érteni.” (ABH 1993, 373, 380.)

A 13/1998. (IV. 30.) AB határozatban az Alkotmánybíróság kifejezetten az építésüggyel kapcsolatos tulajdonkorlátozásokkal foglalkozva megállapította, hogy: „Föld tulajdonjogából fakadóan senkinek sincs alanyi joga arra, hogy a tulajdonában álló földterületen építkezzen, építés céljára földjéből építési telkeket alakítson. Az építéshez való jog csak az alkotmányos jogszabályi előírásoknak megfelelően beépíthetővé nyilvánított építési területek tulajdonosait illeti meg alanyi jogosultságként. E területek tulajdonosai is csak az építési jogszabályok előírásainak megfelelően gyakorolhatják e jogukat. Nem tekinthető a tulajdonhoz való jog alkotmányellenes korlátozásának, ha a jogszabály a beépített területek növelésének megakadályozása érdekében olyan területekre ír elő telekalakítási és építési tilalmat, amelyek a jog korábbi előírásai szerint sem voltak beépíthetőek.” (ABH 1998, 429, 434.)

A helyi szabályozási tervek tulajdonjogot korlátozó rendelkezéseivel kapcsolatban pedig azt is kimondta az Alkotmánybíróság, hogy: „a településrendezés, illetve az ennek egyik eszközéül szolgáló szabályozási terv is olyan, alkotmányos védelmet igénylő közérdeket szolgál, amely a tulajdonjog korlátozásának elfogadható indoka lehet.” [252/B/1999. AB határozat, ABH 2001, 1305, 1310.]

Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény 5. § (1) bekezdés *b*) pontja szerint az ingatlan tulajdonosát megilleti az ingatlan megvásárlása és kisajátítása kezdeményezésének joga, ha az ingatlan rendeltetését a szabályozási terv olyan közérdekű célban határozza meg, amelynek megvalósítása a tulajdonostól nem várható el, és a tulajdonosi és építési jogokat jelentősen akadályozza vagy megszünteti.

A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Ör. 39. §-a nem sérti az Alkotmány 13. §-át, ezért a az alkotmányellenesség megállapítására és a támadott rendelkezés megsemmisítésére irányuló indítványt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2011. június 6.

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

488/B/2011. AB határozat

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság önkormányzati rendelet alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság Hévíz Város Önkormányzata Képviselő-testületének az egyes közszolgáltatások kötelező igénybevételéről szóló 32/1995. (XII. 19.) rendelete 2. § (1) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó Hévíz Város Önkormányzata Képviselő-testületének az egyes közszolgáltatások kötelező igénybevételéről szóló 32/1995. (XII. 19.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) 2. § (1) bekezdése megsemmisítését kérte. Az Ör. 2. § (1) bekezdése álláspontja szerint ugyanis túlságosan általánosan írja elő a hulladékszállítás kötelezettségét az ott megjelölt alanyokra nézve. Az indítványozó konkrét esetében a tulajdonában álló belterületi ingatlant gépkocsiparkoló céljára hasznosítja, amely hasznosítási módból fakadóan egyáltalán nem termelődik hulladék az adott ingatlanon. Mégis, az Ör. 2. § (1) bekezdése alapján, mivel szolgáltató tevékenységet végez, a díjfizetési kötelezettség reá is vonatkozik. Az indítványozó álláspontja szerint a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hgt.) 20. § (1) bekezdésével ellentétes az Ör. annyiban, hogy a Hgt. értelmében csak az ingatlanon keletkező hulladék elszállítása a tulajdonos kötelezettsé-

ge, ha azonban a szolgáltató tevékenységből hulladék nem keletkezik, a díjfizetési kötelezettségnek sem lehet alanya az ingatlantulajdonos. Az Ör. vizsgálni kért rendelkezése „túlzottan tágan fogalmazza meg a szolgáltatások kötelező igénybe vevőinek körét amikor is eleve feltételezi, hogy minden szolgáltató tevékenység során valamilyen mértékű hulladék keletkezik”, a törvényi rendelkezéseket szűkíti, ezért alkotmányellenes. Hivatkozott még az indítványozó a rendeletalkotási eljárási rend megsértésére is, továbbá arra, hogy az Ör. támadott szövege azért sérti a normavilágosság követelményét, mert olyan személyekre is kiterjeszti a szabályozás hatályát, akik a szolgáltatást igénybe venni nem tudják. Mindezek miatt a támadott rendelkezés az Alkotmány 2. § (1) bekezdését sérti, s ezért az indítványozó az Ör. 2. § (1) bekezdésének visszaható hatályú megsemmisítését kérte.

II.

1. Az Alkotmány indítvánnyal érintett rendelkezése:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

2. A Hgt. vizsgálatba bevont rendelkezései:

„13. § (1) A hulladék termelője, birtokosa a tevékenysége gyakorlása során keletkező, illetőleg más módon a birtokába kerülő hulladékot köteles gyűjteni, továbbá hasznosításáról vagy ártalmatlanításáról gondoskodni.

(2) A hasznosításra vagy ártalmatlanításra vonatkozó kötelezettségét a kötelezett

a) jogszabályokban meghatározott feltételekkel, megfelelő hasznosító vagy ártalmatlanító eljárás, berendezés, létesítmény alkalmazásával saját maga teljesíti, vagy

b) az erre feljogosított és engedéllyel rendelkező kezelőnek történő átadással, a kezelés költségeinek megfizetésével teljesíti.”

„20. § (1) Az ingatlan tulajdonosa, birtokosa vagy használója (a továbbiakban együtt: ingatlantulajdonos) köteles az ingatlanán keletkező, az ideiglenes tárolásra szolgáló (közműpótló) létesítmények, berendezések üritéséből származó, illetve közüzemi csatornahálózatba vagy más módon befogadóba vagy szennyvíztisztítóba nem vezetett települési folyékony hulladékot, valamint a települési szilárd hulladékot a külön jogszabályban előírtak szerint gyűjteni, továbbá az annak begyűjtésére feljogosított hulladékkezelőnek átadni.

(2) Az ingatlantulajdonos a települési szilárd hulladékot – a települési önkormányzat, Budapesten a Fővárosi Önkormányzat (a továbbiakban együtt: települési önkormányzat) rendeletében (a továbbiakban: önkormányzati rendelet) meghatározott feltételek mellett –, az abban megjelölt hulladékbegyűjtő helyre vagy hulladékkezelő telepre külön engedély nélkül maga is elszállíthatja.”

3. A települési hulladékkezelési közszolgáltatási díj megállapításának részletes szakmai szabályairól szóló

64/2008. (III. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) érintett rendelkezései:

„6. § (1) A települési hulladék kezeléséért közszolgáltatási díjat kell fizetnie annak, aki a Hgt. 20. § (1) bekezdése szerint a települési hulladék gyűjtésére és a közszolgáltatónak való átadására kötelezett, kivéve, ha a Hgt. 23. § f) pontja alapján az önkormányzat mentességet állapított meg, vagy a közszolgáltatás ingyenes.”

4. Az Ör. vizsgálatba bevont rendelkezései:

„2. § (1) Hévíz Város Önkormányzata által szervezett települési szilárd hulladék összegyűjtése, a szemétszállítás igénybevétele Hévíz város belterületén lévő minden lakás- és üdülőtulajdonosra, ipari, kereskedelmi, szolgáltató tevékenységet folytatóra nézve kötelező.”

III.

Az indítvány nem megalapozott.

Az indítványozó azért kérte megsemmisíteni az Ör. 2. § (1) bekezdését, mert általánosan kötelezővé teszi a közszolgáltatás igénybevételét és a szolgáltatási díj megfizetését, tekintet nélkül arra, hogy adott belterületi ingatlanon a szolgáltató tevékenység jellegéből fakadóan egyáltalán nem keletkezik hulladék, így egyáltalán nem vesz igénybe szolgáltatást a tulajdonos.

„Az Alkotmánybíróság több hasonló ügyben hozott határozatában is kifejtette, hogy a települési szilárd és folyékony hulladék elszállítása és ártalmatlanítása közüzemi szerződés keretében megvalósuló közszolgáltatás, melynek igénybevétele az ellátott területen az önkormányzati rendeletben meghatározott módon az ingatlan tulajdonosa, használója részére kötelező. [52/1998. (XI. 27.) AB határozat, ABH 1998, 483, 487.] A Hgt.-ben foglalt alapelvi jelentőségű célok maradéktalan érvényesülése érdekében a települési önkormányzat kötelezően ellátandó közszolgáltatásként az ingatlantulajdonosoknál keletkező települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatást (a továbbiakban: közszolgáltatás) szervez, és tart fenn.” (649/B/2004. AB határozat, ABH 2005, 1258, 1263.)

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 8. § (1) bekezdése szerint az önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében a településtisztaság biztosítása. A települési szilárd és folyékony hulladék kezelésére vonatkozó részletes szabályokat a Hgt. IV. fejezete tartalmazza, a törvény 21. § (1) bekezdése alapján a települési önkormányzat kötelezően ellátandó közszolgáltatásként az ingatlantulajdonosoknál keletkező települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatást szervez, és tart fenn. A Hgt. 23. §-a állapítja meg az e tárgy körben alkotott önkormányzati rendelet szabályozási tárgyát, továbbá a 25. § a hulladékkezelési közszolgáltatás díjmegállapításának szabályait rögzíti. A Hgt. 13. § (1) bekezdése értelmében: „A hulladék termelője, birtokosa a tevékenysége gyakorlása során keletkező, illetőleg más módon a birtoká-

ba kerülő hulladékot köteles gyűjteni, továbbá hasznosításáról vagy ártalmatlanításáról gondoskodni.”; ugyanezen § (3) bekezdése pedig előírja: „Törvény, kormányrendelet vagy – települési hulladék esetében – önkormányzati rendelet kötelezheti a hulladék termelőjét, birtokosát a hulladék meghatározott anyagminőség szerinti elkülönített gyűjtésére, valamint a hulladék jellegének megfelelő csomagolására és megjelölésére, továbbá az így előkészített hulladék átadására a begyűjtést végző szervezetnek, illetőleg hulladékkezelőnek.” A Hgt. 20. § (1) bekezdése a települési szilárd és folyékony hulladékok tekintetében állapít meg különös szabályokat, ebben a körben az ingatlan tulajdonosa, birtokosa vagy használója (a továbbiakban: ingatlantulajdonos) számára kötelezően előírja a hulladék gyűjtésének kötelezettségét. Az Ör. 2. § (1) bekezdése ennek megfelelően keletkeztet közszolgáltatási díjfizetési kötelezettséget, mivel az ingatlanon szolgáltató tevékenységet folytató személy akkor is használónak minősül a Hgt. 20. § (1) bekezdésének alkalmazásában, ha az ingatlanban egyébként ő nem volna tulajdonosa. Mindezek alapján megállapítható, hogy az Ör. a Hgt. és a Kr. szabályainak megfelelően – annak keretei között – rendelkezik a közszolgáltatási kötelezettség kötelező igénybevételéről és az ellenszolgáltatás kötelező megfizetéséről. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a közszolgáltatás kötelező igénybevételét a Hgt. írja elő, így az Ör. ezzel lényegében azonos rendelkezése nem törvénysértő.

Az indítványozó szerint az Ör. kifogásolt rendelkezése – amely szerint az „ipari, kereskedelmi, szolgáltató tevékenységet folytatóra nézve kötelező” a szemétszállítás igénybevétele – azért is alkotmányosértő, mert sérti a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, mivel túlzottan tág meghatározása folytán olyan szolgáltató iparosokra nézve is kötelező, akik egyébként nem termelnek hulladékot, ezért az Alkotmány 2. § (1) bekezdése sérült.

Ahogy az Alkotmánybíróság a fentiekben rámutatott, az Ör. megfogalmazása lényegében a Hgt. 20. § (1) bekezdésének megfelelő, ezért az indítványozó érvelésével szemben az nem minősíthető túlzottan tág megfogalmazásnak, így az nem vezet a jogállami jogbiztonság sérelmére az indítványozó érvei alapján.

„A Hgt. 25. § (1) bekezdése szerint a hulladékkezelési közszolgáltatás díját az elvégzett közszolgáltatással arányosan, a közszolgáltatás jellegét, a kezelt hulladék mennyiségét és minőségét, a közszolgáltatást működtető szolgáltató hatékony működéséhez szükséges folyamatos ráfordításaihoz és a működés fejleszhető fenntartásához szükséges költségeket alapul véve a külön jogszabályban meghatározottak szerint kell megállapítani. (...) Az Alkotmánybíróság már a – hasonló ügyben hozott – 48/2000. (XII. 18.) AB határozatában megállapította, hogy »a szerződött úrtartalmú szeméttároló edénynek a gyűjtési gyakoriságon alapuló szolgáltatási díja okkal vélelmezhetően a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás tényleges egyenértékűségének érvényesüléséhez vezet. (...) Mivel a tárolóedények úrtartalma és a szemétszállítás gyakorisága a kibocsátott szemét tényleges mennyiségét tükröző normaszámítási mód, az erre alapított

szolgáltatási díjmegállapítás tehát a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányosságát tükrözi.« (ABH 2000. 484., 489.) Az esetenként előforduló, a szerződött mennyiségnél kevesebb szemét kibocsátása miatt, vagy »üres« gyűjtőedény alapján kifizetett szolgáltatási díj a szolgáltatás és ellenszolgáltatás aránytalanságát nem vonja maga után, mivel a szolgáltató ilyen esetekben is megjelenik és költségei merülnek fel. Figyelembe kell venni azt is, hogy az egyedi mérések alapján történő szemétszállítás technikailag nem megoldható, vagy csak magas költségáfordítással biztosítható. (...) Nem életszerű azonban az, hogy a tulajdonos az ingatlan használata során rendszeresen, egyáltalán nem bocsát ki hulladékot, ezért – a környezetvédelmi és közegészségügyi érdekekre is tekintettel – a legkisebb méretű gyűjtőedény kötelező igénybevételének előírása a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyenértékűsége elvének sérelmét az Alkotmánybíróság álláspontja szerint nem idézi elő.” (506/B/2001. AB határozat, ABH 2002, 1541, 1544–1545.)

Az indítványozó hivatkozása kifejezetten az volt, hogy esetében a gépkocsi-parkolóként való hasznosítás egyáltalán nem keletkeztet hulladékot. Még abban az esetben, ha az Alkotmánybíróság elfogadná ezt az életszerűtlen hivatkozást, ekkor is az önkormányzati jogalkotó hatáskörébe tartoznék annak mérlegelése, hogy indokolt-e a Hgt. 23. § f) pontja alapján díjfizetési kedvezményt adni, vagy ingyenességet megállapítani. Az Alkotmánybíróság e körben megállapította, hogy az Ör. 7/A. §-a kérelem alapján igénybe vehető, több esetkört felölelő kedvezményt ad a hulladékszállítási díj megfizetésére. Így az ipari hasznosítású ingatlanok tekintetében akkor van mód kedvezmény igénybe vételére, ha „a kérelemmel érintett ingatlanban (lakásban) vállalkozási, üzleti (szálláshely-szolgáltatási) tevékenység nem folyik” [Ör. 7/A. § (1) bek. c) pont]. Az Alkotmánybíróság 35/B/2008. AB határozatában is megállapította, hogy a Hgt. szövegéből egyértelmű: a jogalkotónak mérlegelési jogkörébe tartozó lehetősége a kedvezmények adása és mértékük meghatározása (ABK 2010. október, 1215, 1218.) Ezt az alkotmányjogilag releváns megállapítást fenntartva, jelen ügyben az Alkotmánybíróság arra is rámutat, hogy a kedvezmények megadása és mértékük meghatározása az indítványozó érvei alapján a jogállami jogbiztonság elvével nem hozható alkotmányjogilag értékelhető kapcsolatba.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmány 2. § (1) bekezdését az Ör. 2. § (1) bekezdése nem sérti, illetőleg az indítványozó egyes érvelései alapján azzal nem áll értékelhető alkotmányjogi kapcsolatban, ezért az indítványt elutasította.

Budapest, 2011. június 6.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK VÉGZÉSEI

705/E/2005. AB végzés

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 2. §-ával, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 4. §-ával, valamint a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvénnyel összefüggésben mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Eredeti indítványában az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kérte bírósági, államigazgatási és szabálysértési jogsértések, továbbá bírósági értelmezési tévedések orvoslására vonatkozó, hatékony garanciákat előíró jogszabályokkal kapcsolatban. Kérése indokolásául saját ügyeire hivatkozott, melyek során szerinte egyrészt tévesen értelmezték a jogszabályokat, másrészt az eljárási szabályokat is megszegték. Az indítványa hiányos volta miatt felhívásra azzal az állítással egészítette ki a kérelmét, hogy a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. §-ával, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 4. §-ával, valamint a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvénnyel (a továbbiakban: Sztv.) összefüggésben áll fenn, és pedig azért, mert ezek a rendelkezések nem tartalmazzák az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdései szerinti alapvető jogok hatékony gyakorlásának a garanciáit, mert nem foglalnak magukba előírásokat ezen jogok vélt vagy valósnak vélt megsértésének az orvoslására. A Pp. és a Ket. vonatkozásában nem vitatja, hogy „a formális jogvédelemre szolgáló jogi normákat a jogalkotó megalkotta, de (...) az eljárási jogok megsértésére vonatkozó eljárási rend jogszabályainak megalkotása elmaradt”. Nem tartja hatékony garanciának a bírósági jogkörben okozott károk megtérítésére vonatkozó jogszabályi előírást sem [Pp. 2. § (3) bekezdése]. Az Sztv.-vel összefüggésben az indítványozó abban látja a mulasztást, hogy az „nem tartalmaz az alapvető jogok védelmére semmiféle jogi normát”, bár a továbbiakban elismeri, hogy az Sztv. lehetővé teszi a bírósághoz fordulást. Végül a három törvénnyel összefüggésben állított mulasztást az indítványozó konkrét bírósági döntésekből idézett valós vagy vélt

jogalkalmazói eljárási cselekmények/mulasztások megfogalmazásával igyekeznek alátámasztani.

II.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 49. § (1) bekezdése szerint mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására akkor kerülhet sor, ha a jogalkotó szerv a jogszabályi felhatalmazásból származó jogalkotói feladatát elmulasztotta és ezzel alkotmányellenességet idézett elő. „E törvényi rendelkezés alkalmazása során a két feltételnek – a mulasztásnak és az ennek folytán előidézett alkotmányellenes helyzetnek – együttesen kell fennállnia. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogalkotói feladat elmulasztása akkor állapítható meg, ha a jogalkotó jogalkotási kötelezettsége konkrét jogszabályi felhatalmazásból ered, vagy valamely alapvető jog érvényesüléséhez magából az Alkotmányból szükségszerűen következik a jogszabály megalkotásának kényszere. A jogalkotó szerv jogszabály-alkotási kötelezettségének konkrét jogszabályi felhatalmazás nélkül is köteles tehát eleget tenni, ha azt észleli, hogy a hatás- és feladatkörébe tartozó területen jogszabályi rendezést igénylő kérdés merült fel, feltéve, hogy a szabályozást valamely alkotmányos jog érvényesülése vagy biztosítása kényszerítően megköveteli [22/1990. (X. 16.) AB határozat, ABH 1990, 86.]. Az állam jogalkotói kötelezettsége – ahogy erre az Alkotmánybíróság a 37/1992. (VI. 10.) AB határozatában (ABH 1992, 227, 231.) rámutatott – következhet az Alkotmányból kifejezett rendelkezés nélkül is, ha valamely alkotmányos alapjog biztosítása ezt feltétlenül szükségessé teszi” [1395/E/1996. AB határozat, ABH 1998, 667, 669.].

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó valójában nem a bírósághoz fordulást és a jogorvoslatot biztosító jogi rendelkezések hiányát sérelmezte, hanem – szubjektív megítélése alapján – azok nem hatékony voltát. Az Alkotmánybíróság hatáskörébe csak jogszabályok alkotmányosságának vizsgálata tartozik. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak vizsgálata, hogy egy adott jogszabály, vagy jogszabályi rendelkezés szakmailag megalapozott-e, vagy egyébként szükséges-e [47/2008. (IV. 17.) AB határozat, ABH 2008, 1372, 1397.]. Hasonlóképpen fogalmazott a 852/B/1995. AB határozat is: „Nem tartozik az alkotmányjogi szempontok alapján való elbírálás körébe annak vizsgálata, hogy a jogalkotó által választott megoldás eléri-e a kívánt hatást, célszerűnek tekinthető-e, az érintett jogág elmélete szempontjából vitatható-e vagy nem.” (ABH 2002, 724, 729.)

Az indítványozó saját, de nem beazonosított bírósági ügyeire való áttételes utalással is érvelni próbált az általa állított mulasztás mellett. A jogalkalmazás alkotmányos-

ságának vizsgálatára és az eseti jogalkalmazói döntések felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre. [78/D/1993. AB határozat, ABH 1994, 904.; 1313/D/1993. AB végzés, ABH 1994, 935.]

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt hatáskör hiányában, az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § b) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

242/B/2006. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 1. §-a, 2. § a), e), f), g) i), j), k) pontjai, 3. § (1)–(2), illetve (4)–(7) bekezdései, 4. §-a, 5. § (1)–(4), valamint (7)–(9) bekezdései, 6. § (4)–(6) bekezdései, 7. §-a, 9. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az Alkotmánybírósághoz három indítvány érkezett a kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény 1. §-a, 2. § a), e), f), g) i), j), k) pontjai, 3. § (1)–(2), illetve (4)–(7) bekezdései, 4. §-a, 5. § (1)–(4), valamint (7)–(9) bekezdései, 6. § (4)–(6) bekezdései, 7. §-a, továbbá a 9. § (2) be-

kezdése alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése tárgyában.

A hasonló tartalmú indítványok benyújtói a törvény egészét koncepcionálisan is kifogásolták, illetve annak fentebb felsorolt rendelkezéseit külön-külön is támadták. Hivatkoztak arra, hogy a törvény egésze egy meghatározott vállalkozói réteget, a kereskedőket preferálja, felhozták, hogy a törvény konkrét rendelkezései szemben állnak más jogszabályokkal és annak megalkotásakor sérültek a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény rendelkezései is. Az egyes rendelkezések tekintetében indítványukat elsődlegesen az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére, a jogbiztonság követelményére, továbbá a 9. § (2) bekezdésére, a vállalkozáshoz való jog sérelmére alapították.

2. Az indítvány benyújtását követően a törvény valamennyi rendelkezése (nem csupán a támadott normaszöveg) több ízben megváltozott, gyökeresen átalakult és a jogszabály kiegészült új rendelkezésekkel is.

Az Alkotmánybíróság – főszabályként – hatályon kívül helyezett jogszabály tekintetében nem folytat az Abtv. 1. § b) pontjában foglalt utólagos, absztrakt normakontrollra irányuló eljárást [pl. 10/1992. (II. 15.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.; 32/2005. (IX. 15.) AB határozat, ABH 2005, 329, 333–334.]. Ez alól csak az Abtv. 38. § (1) bekezdése szerinti bírói kezdeményezés, illetve a 48. § szerint alkotmányjogi panasz alapján indult eljárás jelent kivételt, mivel ezekben az esetekben az alkalmazott jogszabály alkotmányellenességének megállapítása mellett a konkrét ügyben való alkalmazási tilalom kimondására is van lehetőség.

A jelen ügy alapját képező indítvány nem minősül bírói kezdeményezésnek és nem alkotmányjogi panasz. Ezért az Alkotmánybíróság – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § a) pontja alapján – az eljárást megszüntette.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

808/B/2006. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 190. § (1) bekezdés *j*) pontja és 191. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt folytatott eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

Az indítványozó a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 190. § (1) bekezdés *j*) pontja és 191. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte.

Az indítványban kifejtett álláspont szerint az Alkotmány 57. § (2) bekezdésében szabályozott ártatlanság vélelmének követelményét sértik a Be.-nek azok a szabályai, amelyek lehetővé teszik, hogy az ügyész a nyomozás megszüntetése mellett megrovást alkalmazzon. Az indítványozó szerint a megrovás alkalmazása a terhelt bűnösségének megállapítását jelenti, amelyre az Alkotmány 57. § (2) bekezdése alapján csak a bíróság jogosult.

Az indítvány elbírálása során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy 281/B/2004. AB határozatában (a továbbiakban: Abh.; ABK 2010. november, 1268.) már vizsgálta a Be. 190. § (1) bekezdés *j*) pontjának és a 191. § (2) bekezdésének alkotmányosságát az Alkotmány 57. § (2) bekezdésével összefüggésben.

Az Abh.-ban az ezen indítványban vitatott szabályok vizsgálata kapcsán az Alkotmánybíróság kifejtette:

„Az Alkotmánybíróság az ártatlanság vélelmét a jogállam egyik alapelveként, az alkotmányos büntetőjog olyan alapintézményének tekinti, amelyet nem lehet más alkotmányos jog miatt korlátozni, de fogalmilag sem lehetséges nem teljesen érvényesíteni [11/1992. (III. 5.) AB határozat, ABH 1992, 77, 83.]

Az Alkotmánybíróság több határozata értelmezte az ártatlanság vélelmének alapjogát az állam büntető hatalmával összefüggésben [pl.: 26/1999. (IX. 8.) AB határozat, ABH 1999, 265, 271.; 41/2003. (VII. 2.) AB határozat, ABH 2003, 430, 436.]. Az ártatlanság vélelme alapvetően magában a büntetőeljárásban érvényesül, a bűnösség megállapításának folyamatára korlátozódik, és a bűnösség kérdésében való jogerős bírói döntésig tart. Az ártatlanság vélelméből a büntetőeljárás folyamatában a bűnösnek kezelés tilalma (330/D/2007. AB határozat, ABH 2007, 2609, 2611–2612.), valamint a bizonyítási eljárás sikertelenségének állami kockázata [9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 70.] következik. Ugyanakkor következik belőle az is, hogy azzal a személlyel szemben, akinek büntetőjogi felelősségét jogerős bírósági határozatban nem ál-

lapították meg, nem alkalmazható olyan jogkövetkezmény, amelyet a jog egyébként a bűnösség nyilvánításához kapcsol (401/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 528, 532.). A bűnösség megállapítása esetére a jogalkotó által meghatározott jogkövetkezmények, a büntetett előlethez fűződő joghátrányok csak a bűnösséget megállapító jogerős bírósági ítélet esetén érvényesülhetnek.

Ezek a követelmények irányadóak mindazon esetekben, amikor a törvényhozó a büntető igény késedelem nélküli érvényesítését elősegítő, a bíróságok munkaterhének csökkentését szolgáló intézményeket emel be a büntetőeljárásba. Az Alkotmány nem rendelkezik kifejezetten a büntető igény ésszerű időn belül való elbírálásának követelményeiről, azonban az Alkotmánybíróság a büntetőeljárás egyszerűsítését szolgáló jogintézmények (büntető parancs, távollévő terhelt elleni eljárás) alkotmányossági vizsgálata kapcsán megfogalmazta, hogy az állami büntető igény megfelelő időn belüli érvényesítése és elbírálása a büntetőeljárás szabályozásával szemben a jogállamiság normatív tartalmából és a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos alapjogból levezethető alkotmányos követelmény. [67/1995. (XII. 7.) AB határozat, ABH 1995, 346, 349.; 49/1998. (XI. 27.) AB határozat, ABH 1998, 372, 377–378.; 14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 254.]

Az ezt szolgáló jogintézmények egyike az ügyész hatásköre a nyomozás során feltárt bűncselekmény társadalomra veszélyességének önálló értékelésére és ezen értékelés eredményeképp a megrovás alkalmazására. A támadott jogintézmény nem ellentétes az ártatlanság vélelméből fakadó követelményekkel. Ebből az alkotmányos alapjogból ugyanis nem következik, hogy a büntetőjogi szankció-rendszer minden elemét csak bíróság és csak bűnösséget megállapító jogerős ítéletben alkalmazhatja. A megrovás olyan intézkedés, amely nem jelent megbüntetést; a megrovott személy nem válik büntetett előéletűvé. Az ügyész általi megrovás esetén a bűnügyi költséget az állam viseli [Be. 190. § (4) bekezdés, 226/A. §]. A nyomozást megszüntető határozatban alkalmazott megrovás szabályozása érvényesíti a büntetőeljárás alá vont személy rendelkezési jogát: a büntetőeljárást folytatni kell, ha a gyanúsított a nyomozást megszüntető határozat ellen benyújtott panaszában a megrovás alkalmazását sérelmezi, és a büntetőeljárás megszüntetésének más oka nincs. [Be. 197. § (2) bekezdés.]” (ABK, 2010. november 1268, 1273–1274.)

Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az Abh.-ban elutasította azt az indítványt, amely a Be. 190. § (1) bekezdés *j*) pontjába és 191. § (2) bekezdésébe foglalt rendelkezések alkotmányellenességének megállapítását kezdeményezte az Alkotmány 57. § (2) bekezdése alapján.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § *c*) pontja alapján az Alkotmánybíróság megszünteti az eljárást, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által már elbírált jogszabállyal azonos jogszabályi rendelkezések felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó

zó az Alkotmánynak ugyanazon szabályára – ezen belül – azonos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmánysértés megállapítását („ítélt dolog”).

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Be. 190. § (1) bekezdés *j*) pontjába és 191. § (2) bekezdésébe foglalt rendelkezések alkotmányossági vizsgálatát az indítvány által hivatkozott alkotmányi rendelkezés alapján az Abh.-ban elvégezte, tehát az indítvány „ítélt dolog”-ra irányul, erre tekintettel az eljárást megszüntette.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkóvics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

279/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály hatályon kívül helyezésére irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 221/A. § (3) bekezdés *a*) pontja hatályon kívül helyezésére irányuló kérelmet visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az Alkotmánybírósághoz előterjesztett kérelmében az indítványozó a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 221/A. § (3) bekezdés *a*) pontja hatályon kívül helyezését, illetve törlését kezdeményezte. Ennek alkotmányi alapját nem jelölte meg.

Indokolásában arra hivatkozott, hogy a többszörös és különös visszaesők esetében nincs helye közvetítői eljárásnak, s ez a sértettek szempontjából diszkriminatív.

2. Az indítvány érdemi elbírálásra alkalmatlan.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 22. § (2) bekezdése szerint az indítványnak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Abtv. 37. §-a kimondja továbbá, hogy: „Az alkotmányellenesség utólagos megállapítását kezdeményező indítványban javasolni kell a jogszabály vagy az állami irányítás jogi eszközének teljes vagy részbeni megsemmisítését.”

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) (a továbbiakban: Ügyrend) 21. § (2) bekezdése szerint „az indítvány tartalmazza: a vizsgálandó jogszabály megjelölése mellett az Alkotmánynak azokat a rendelkezéseit, amelyeket – az indítványozó állítása szerint – a hivatkozott jogszabályok megsértenek, valamint az Abtv.-nek és egyéb törvényeknek azokat a rendelkezéseit, amelyekből az indítványozó jogosultsága és az Alkotmánybíróság hatásköre megállapítható.” Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni: az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miatt és mennyiben sérti (részletesen pl.: 440/1993. AB végzés, ABH 1993, 910–911.; 472/B/2000. AB határozat, ABH 2001 1655.; 574/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1658.).

Az indítványozó túl azon, hogy az Alkotmány vonatkozó rendelkezését nem jelölte meg, és a támadott norma, illetve az Alkotmány rendelkezése között érdemi összefüggést nem fejtett ki, kérelme nem felel meg, az Abtv. további rendelkezéseinek sem. Olyan eljárást indítványozott ugyanis, (jogszabály hatályon kívül helyezése, törlése), amelyre az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 1. §-a szerint nincs hatásköre.

Minderre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványt – az Ügyrend 29. § *b*) és *d*) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkóvics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

649/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény mellékletének XV. fejezet 1. pont *c)* alpontjának *cf)* alpontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) melléklete XV. fejezete (az építésügyi eljárás illetéke) 1. pontjának *k)* alpontja (az indítvány elbírálásakor *c)* alpontjának *cf)* alpontja) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte utólagos normakontroll indítvány keretében az Alkotmánybíróságtól.

Az alkotmányossági problémát abban látta, hogy egyrészt az Itv. támadott rendelkezése illetékkötelezettséget keletkeztet, ugyanis, ha az építésügyi hatóságnál indított eljárás antennák, antennatartó szerkezetek, csatlakozó műtárgyak építésügyi hatósági engedélyezési eljárására irányul, akkor az illeték mértéke az eljárás tárgyát képező távközlési építmény legnagyobb lineáris méretét figyelembe véve, megkezdett méterenként 50 000 forint.

Emellett másrészt az egyes építményekkel, építési munkákkal és építési tevékenységekkel kapcsolatos építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokról szóló 46/1997. (XII. 29.) KTM rendelet (a továbbiakban: R.) 4. § (1) bekezdésének *g)* pontja, valamint az R. 3. számú melléklete a távközlési építmények építésügyi hatósági engedélyezése esetében igazgatási szolgáltatási díjfizetési kötelezettséget ír elő az építető számára.

Az indítványozó szerint az Alkotmány jogbiztonságot garantáló 2. § (1) bekezdését, valamint a vállalkozáshoz való jogot [Alkotmány 9. § (2) bekezdés] sérti az, hogy ugyanazért az engedélyért egyfelől illetéket, másfelől igazgatási szolgáltatási díjat is kell fizetni.

2. Az Országgyűlés 2010. november 16-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvényt, melyben megváltoztatta az Alkotmánynak az Alkotmánybíróságra vonatkozó 32/A. §-át. Az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett. A módosított Alkotmány szerint: „32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Az Országgyűlés ugyanezen az ülésnapján fogadta el az Alkotmánybíróságról szóló 2010. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) módosításáról szóló 2010. évi CXX. törvényt (a továbbiakban: Abtv.), mely szintén 2010. november 20-án lépett hatályba. Az Abtv. 40. §-a az alábbiak szerint módosult [figyelembe véve a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 40. § (1) bekezdésének *e)* pontját is]: „Ha az Alkotmánybíróság a jogszabály, illetőleg a közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányellenességét állapítja meg, a jogszabályt vagy a közjogi szervezetszabályozó eszközt teljesen vagy részben megsemmisíti. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket, vagy törvényi rendelkezéseket az Alkotmánybíróság kizárólag akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. §-a szerinti jogokat sérti.” Az Abtv. 3. §-a szerint a megváltozott rendelkezéseket a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

Tekintettel arra, hogy az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett, az Alkotmánybíróság ezen időpont után a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket csak abban az esetben vizsgálhatja felül (és semmisítheti meg), ha az indítvány az alkotmányellenességet az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmére alapozza. Az Abtv. 3. §-a még egyértelműbbé teszi, hogy az Alkotmánybíróság hatáskörének korlátozása a már folyamatban lévő ügyekre is kiterjed. 2010. november 20-át követően az Alkotmánybíróságnak minden esetben vizsgálnia

kell, hogy az indítvány alapján a hatáskörébe tartozik-e az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott törvény felülvizsgálata.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § b) pontja szerint az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra nincs az Alkotmánybíróságnak hatásköre.

3. Az indítványozó az Itv., vagyis egyértelműen megállapíthatóan az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése szerinti „illetékekről szóló törvény” alkotmányellenességének megállapítását kérte. Az alkotmányellenesség az indítványozó álláspontja szerint az Alkotmány jogbiztonságot garantáló 2. § (1) bekezdésének és a vállalkozáshoz való jogot biztosító 9. § (2) bekezdésének sérelme miatt áll fenn, és nem azért, mert az élethez, emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány olyan törvénnyel („illetékekről szóló törvény”) kapcsolatban kérte az alkotmányellenesség megállapítását, amelynek felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján csak korlátozottan van hatásköre. Megállapította továbbá, hogy az indítványozó által felhívott alkotmányi rendelkezések [2. § (1) bekezdés, 9. § (2) bekezdés] nem tartoznak azon rendelkezések körébe, amelyek az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság korlátozott felülvizsgálati hatáskörét megalapozzák.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § b) pontja alapján az indítványt visszautasította.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró

alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

1315/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény 38. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványban a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) 38. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezték. A Htv. támadott rendelkezése szerint a helyi önkormányzat „illetékességi területén ideiglenes (alkalmi) jelleggel végzett iparüzési tevékenység esetén a tevékenység végzésének időtartama az irányadó az adókötelezettség időbeni terjedelmére”. Az indítványozó e rendelkezéssel kapcsolatban azt sérelmezte, hogy jöllehet a fővállalkozó tevékenységének ideje alatt folyamatosan köteles megfizetni a helyi iparüzési adót, ugyanarra a tevékenységre, az építési szerződésben vállalt időtartamra az alvállalkozó is adófizetésre köteles. Ezáltal szerinte kétszeres adófizetési kötelezettség keletkezik. Az indítványozó szerint a Htv. 38. § (2) bekezdése sérti az Alkotmány 8. § (1) bekezdését, valamint a 70/I. §-ában foglalt arányos közteherviselés elvét.

2. Az Országgyűlés 2010. november 16-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvényt, amely megváltoztatta az Alkotmánynak az Alkotmánybíróságra vonatkozó 32/A. §-át. Az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett. A módosított Alkotmány szerint:

„32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámmokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogsza-

bályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Az Országgyűlés ugyanezen az ülésnapján fogadta el továbbá az Alkotmánybíróságról szóló 2010. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) módosításáról szóló 2010. évi CXX. törvényt (a továbbiakban: Abtm.), amely szintén 2010. november 20-án lépett hatályba. Az Abtv. 40. §-ának hatályos szövege szerint:

„40. § Ha az Alkotmánybíróság a jogszabály, illetőleg a közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányellenességét állapítja meg, a jogszabályt vagy a közjogi szervezetszabályozó eszközt teljesen vagy részben megsemmisíti. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket, vagy törvényi rendelkezéseket az Alkotmánybíróság kizárólag akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. §-a szerinti jogokat sérti.”

Az Abtm. 3. §-ának megfelelően a megváltozott rendelkezéseket a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

E rendelkezések alapján az Alkotmánybíróság – 2010. november 20-át követően – minden indítvány kapcsán köteles vizsgálni azt, hogy az érintett törvényi rendelkezés felülvizsgálatára van-e hatásköre.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 29. § b) pontja szerint az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre.

3. Az indítványozó a Htv., vagyis az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján „a helyi adók központi feltételeiről” szóló törvény alkotmányellenességének megállapítását kezdeményezte. Az indítványozó a Htv. 38. § (2) bekezdésének megsemmisítését az Alkotmány 8. § (1) bekezdésére és 70/I. §-ára hivatkozással kérte, s nem azért, mert a támadott rendelkezés az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. § szerinti jogokat sérti.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó olyan jogszabállyal kapcsolatban kérte az alkotmányellenesség megállapítását, amelynek felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 32/A. § (2) be-

kezdése alapján csak korlátozottan van hatásköre. Megállapította továbbá, hogy az indítványban az alkotmányellenesség megállapításának okaként megjelölt alkotmányi rendelkezések [8. § (1) bekezdés, 70/I. §] nem tartoznak azoknak az Alkotmány 32/A. §-ában felsorolt rendelkezéseknek a körébe, amelyek alapján az Alkotmánybíróság a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényt felülvizsgálhatja.

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § b) pontja alapján az indítványt visszautasította.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

219/B/2008. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta az alábbi

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 77. § (1) bekezdés b) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfatv.) 77. § (1) bekezdés b) pontja alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól, mert azok álláspontja szerint sértik az Alkotmány 7. § (1) és (2) bekezdéseit, a 8. § (1) bekezdését, a 9. § (2) be-

kezdését, valamint ellentétes a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 1. § (2) bekezdésével és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 319. § (3) bekezdésével és a 320. § (1) bekezdésével.

Az Áfatv. 77. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján termék értékesítése, szolgáltatás nyújtása, valamint termék Közösségen belüli beszerzése esetében az adó alapja a jogosultnak visszatérített vagy visszatérítendő ellenértékkel utólag csökken, ha a teljesítést követően az ügylet hibás teljesítése jogcímén a jogosult eláll az ügylettől, vagy a jogosult ár- vagy díj leszállítást kap.

2. Az Országgyűlés 2010. november 16-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvényt, melyben megváltoztatta az Alkotmánynak az Alkotmánybíróságra vonatkozó 32/A. §-át. Az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett. A módosított Alkotmány szerint: „32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Az Országgyűlés ugyanezen az ülésnapján fogadta el az Alkotmánybíróságról szóló 2010. évi XXXII. törvényt (a továbbiakban: Abtv.) módosításáról szóló 2010. évi CXX. törvényt (a továbbiakban: Abtvm.), mely szintén 2010. november 20-án lépett hatályba. Az Abtv. 40. §-ának hatályos szövege szerint: „Ha az Alkotmánybíróság a jogszabály, illetőleg a közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányellenességét állapítja meg, a jogszabályt vagy a közjogi szervezetszabályozó eszközt teljesen vagy részben megsemmisíti. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket, vagy törvényi rendelkezéseket az Alkotmánybíróság kizárólag akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. §-a szerinti jogokat sérti.”

kezdéseket az Alkotmánybíróság kizárólag akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. §-a szerinti jogokat sérti.”

Az Abtvm. 3. §-a szerint a megváltozott rendelkezéseket a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

Tekintettel arra, hogy az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett, az Alkotmánybíróság ezen időpont után a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket csak abban az esetben vizsgálhatja felül (és semmisítheti meg), ha az indítvány az alkotmányellenességet az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmére alapozza. Az Abtvm. 3. §-a még egyértelműbbé teszi, hogy az Alkotmánybíróság hatáskörének korlátozása a már folyamatban lévő ügyekre is kiterjed. 2010. november 20-át követően az Alkotmánybíróságnak minden esetben vizsgálnia kell, hogy az indítvány alapján a hatáskörébe tartozik-e az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott törvény felülvizsgálata.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § *b*) pontja szerint az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra nincs az Alkotmánybíróságnak hatásköre.

3. Az indítványozó az Áfatv.-hez, vagyis egyértelműen megállapíthatóan az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése szerinti „központi adónemről” szóló törvényhez kapcsolódóan kérte jogszabály alkotmányellenességének megállapítását. Az alkotmányellenesség az indítványozó álláspontja szerint az Alkotmány 7. § (1) és (2) bekezdésének, a 8. § (1) bekezdésének és a 9. § (2) bekezdésének sérelme miatt áll fenn, és nem azért, mert az élethez, emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány olyan törvénnyel („központi adónemről szóló törvény”) kapcsolatban kérte az alkotmányellenesség megállapítását, amelynek felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján csak korlátozottan van hatásköre. Megállapította továbbá, hogy az indítványozó által az alkotmányellenesség megállapítására okot adó alkotmányi rendelkezések [7. § (1) és (2) bekezdése, 8. § (1) bekezdése, 9. § (2) bekezdése] nem tar-

toznak azon rendelkezések körébe, amelyek sérelme az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság korlátozott felülvizsgálati hatáskörét megalapozza.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § b) pontja alapján az indítványt visszautasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

474/B/2008. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 12. § (7) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

2. Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítás pénzügyi alapjai 2000. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló 2001. évi LXXXIV. törvény 25. § (6) bekezdés *b)* pontja alkotmányellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről szóló eljárást megszünteti.

3. Az Alkotmánybíróság a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény 123. § (6) és (8) bekezdései alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó utólagos normakontrollra irányuló indítványában több jogszabályi rendelkezés alkotmányellenességének vizsgálatát kérte.

Nézete szerint a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 12. § (7) bekezdése sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, nevezetesen: a jogállamiság és a jogbiztonság, illetve a szerzett jogok alkotmányos elvét, továbbá az Alkotmány 13. § (1) bekezdését, az Alkotmány 70/A. §-át és az Alkotmány 70/E. §-át. A kifogásolt rendelkezést azért véli alkotmányellenesnek, mert eszerint azok, akik a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer tagjai voltak, majd magánnyugdíjpénztári tagok lettek, a kifogásolt rendelkezés alapján a társadalombiztosítási nyugdíj 75%-ára jogosultak, amely érték arra az időszakra is vonatkozik, amikor még nem voltak magánnyugdíjpénztári tagok.

Az indítványozó alkotmányellenesnek vélte továbbá a társadalombiztosítás pénzügyi alapjai 2000. évi költségvetésének végrehajtásáról szóló 2001. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: T.) 25. § (6) bekezdés *b)* pontját, amely 2002. január 1-jével megszüntette a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (a továbbiakban: Mpt.) 88. és 89. § (1) bekezdés *b)* pontjába foglalt normajáradék intézményét, amely bizonyos ideig tartó pénztári tagság után biztosította volna, hogy a nyugdíjas a pénztár nem elég hatékony működése esetén is megközelítően olyan nagyságú nyugdíjat kapjon, mintha a felosztó-kirovó rendszerben maradt volna, vagyis a kötelező magánnyugdíj ágon minimum 25%-ot. Álláspontja szerint a kifogásolt rendelkezés szintén az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 13. § (1) bekezdésének, továbbá az Alkotmány 70/E. §-ának sérelmét eredményezi.

Egyben az indítványozó alkotmányellenesnek tartja az Mpt. 123. § (6) és (8) bekezdéseit, amelyek értelmében a fegyveres szervek alkalmazottai, valamint a 2012. december 31-ig nyugdíj szolgáltatásra való jogosultságot szerző és 120 hónapot meg nem haladó tagsági jogviszonnyal rendelkező pénztártagok visszaléphetnek a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe. Az indítványozó szerint ez a szabályozás alkotmányos indok nélkül hátrányos megkülönböztetést eredményez a 2012. december 31-ig nyugdíj szolgáltatásra való jogosultságot szerző és 120 hónapot meghaladó tagsági jogviszonnyal rendelkező pénztártagokra vonatkozóan.

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy a Tny. indítvánnyal kifogásolt 12. § (7) bekezdését a Nyugdíjreform és Adósságsökkenítő Alapról, és a szabad nyugdíjpénztár-választás lebonyolításával összefüggő egyes törvénymódosításokról szóló 2010. évi CLIV. törvény 39. §-a 2010. december 22-vel új szöveggel állapította meg, mely az indítványozó által kifogásolt rendelkezést már nem tartalmazza. Az Mpt. 123. § (6) bekezdését a nyugdíjpénztár-választás szabadságáról szóló 2010. évi C. törvény 2010. november 3-ával szintén új szöveggel állapí-

totta meg, amely az indítványozó által kifogásolt rendelkezést már nem tartalmazza.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) 31. § e) pontja alapján az Alkotmánybíróság megszünteti az eljárást, ha az indítvány egyébként okafoyottá vált. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Tny. 12. § (7) bekezdése, valamint az Mpt. 123. § (6) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszüntette.

3. Az egyik indítványozói kérelem tartalma alapján a T. 25. § (6) bekezdés b) pontja alkotmányellenességének megállapítására irányult, amely rendelkezés az Mpt. 88. és 89. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltakat helyezte hatályon kívül 2002. január 1-jével, azaz az indítványozó kifejezetten a hatályon kívül helyező rendelkezés alkotmányosságát vizsgálta.

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 13. §-a szerint a jogszabály akkor veszti hatályát, ha más jogszabály hatályon kívül helyezi, vagy ha a jogszabályban meghatározott határidő lejárt. Az Alkotmánybíróság a Jat.-nak ezt a szabályát a jogszabály alkalmazhatóságára vonatkozó rendelkezésként értelmezte. Következetes gyakorlata szerint a szabály alkalmazására a jogszabály által előírt határidő leteltével, azzal, hogy a kifejezetten hatályon kívül nem helyezett jogszabályi rendelkezések teljesedésbe mentek, és így már nincs mód arra, hogy a jogalkotások a jogszabályi rendelkezések alapján jogot szerezzenek, a jogszabály lényegében hatályát veszti. [1239/B/1990. AB végzés, ABH 1991, 785–786.; 332/B/2000. AB végzés, ABH 2002, 1742, 1743.; 544/B/2003. AB végzés, ABH 2005, 1738, 1739.]

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a hatályon kívül helyező rendelkezés alkalmazhatósága megszűnt, az nem tekinthető hatályosnak.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § b) pontja szerinti hatásköre – főszabályként – hatályos jogszabályok elbírálására terjed ki. Hatályát veszített jogszabály alkotmányellenességének vizsgálatára csak kivételesen, a konkrét normakontroll eseteiben: az Abtv. 38. §-a szerinti bírói kezdeményezés és az Abtv. 48. §-ában szabályozott alkotmányjogi panasz alapján kerülhet sor. Az indítvány fentiekben ismertetett része az utólagos normakontroll hatáskörben érkezett, ezért az Alkotmánybíróság az eljárást ebben a részében az Ügyrend 31. § a) pontja alapján szüntette meg.

4. Az Mpt. 123. § (8) bekezdését a nyugdíjpénztár-választás szabadságáról szóló 2010. évi C törvény 13. § i) pontja 2010. november 3-ával helyezte hatályon kívül.

Az Alkotmánybíróság az Abtv. 1. §-a értelmében csak hatályban lévő jogszabály, valamint közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányosságát vizsgálja. E főszabály

alól kivételt képez, ha az eljárás az Abtv. 38. §-a alapján bírói kezdeményezésre indult, vagy az Abtv. 48. §-a alapján alkotmányjogi panasz tárgyában folyik. Jelen indítvány az előbbi kategóriák egyikébe sem tartozik, az indítvány benyújtása után a vizsgálni kért jogszabályi rendelkezés hatályát veszítette. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Mpt. 123. § (8) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást az Ügyrend 31. § a) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bihari Mihály s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Holló András s. k.,*
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

859/B/2008. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány és alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta az alábbi

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény Melléklet IV/1. pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) Melléklet IV/1. pontja első mondatának „vagy hitelesítetlen” szövegrésze és a második mondata alkotmányellenességének

megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól, mert az álláspontja szerint sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését és a 70/I. § (1) bekezdését.

Az Itv. Melléklet IV/1. pontja szerint: „Az államigazgatási eljárásban készített hitelesített vagy hitelesítetlen másolat, illetőleg kivonat illetve – ha e Melléklet kivételt nem tesz – oldalanként magyar nyelvű másolat esetében 100 forint, idegen nyelvű másolat esetében 300 forint. A nem hitelesített fénymásolat illetve oldalanként 100 forint.”

2. Az Országgyűlés 2010. november 16-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvényt, melyben megváltoztatta az Alkotmánynak az Alkotmánybíróságra vonatkozó 32/A. §-át. Az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett. A módosított Alkotmány szerint: „32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Az Országgyűlés ugyanezen az ülésnapján fogadta el az Alkotmánybíróságról szóló 2010. évi XXXII. törvényt (a továbbiakban: Abtv.) módosításáról szóló 2010. évi CXX. törvényt (a továbbiakban: Abtm.), mely szintén 2010. november 20-án lépett hatályba. Az Abtv. 40. §-ának hatályos szövege szerint: „Ha az Alkotmánybíróság a jogszabály, illetőleg a közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányellenességét állapítja meg, a jogszabályt vagy a közjogi szervezetszabályozó eszközt teljesen vagy részben megsemmisíti. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járú-

lékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket, vagy törvényi rendelkezéseket az Alkotmánybíróság kizárólag akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. §-a szerinti jogokat sérti.”

Az Abtm. 3. §-a szerint a megváltozott rendelkezéseket a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

Tekintettel arra, hogy az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett, az Alkotmánybíróság ezen időpont után a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket csak abban az esetben vizsgálhatja felül (és semmisítheti meg), ha az indítvány az alkotmányellenességet az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmére alapozza. Az Abtm. 3. §-a még egyértelműbbé teszi, hogy az Alkotmánybíróság hatáskörének korlátozása a már folyamatban lévő ügyekre is kiterjed. 2010. november 20-át követően az Alkotmánybíróságnak minden esetben vizsgálnia kell, hogy az indítvány alapján a hatáskörébe tartozik-e az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott törvény felülvizsgálata.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § b) pontja szerint az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra nincs az Alkotmánybíróságnak hatásköre.

3. Az indítványozó az Itv.-hez, vagyis egyértelműen megállapíthatóan az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése szerinti „illetékekről” szóló törvényhez kapcsolódóan kérte jogszabály alkotmányellenességének megállapítását. Az alkotmányellenesség az indítványozó álláspontja szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének és a 70/I. § (1) bekezdésének sérelme miatt áll fenn, és nem azért, mert az élethez, emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány olyan törvénnyel („illetékekről” szóló törvény) kapcsolatban kérte az alkotmányellenesség megállapítását, amelynek felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján csak korlátozottan van hatásköre. Megállapította továbbá, hogy az indít-

ványozó által az alkotmányellenesség megállapítására okot adó alkotmányi rendelkezések [2. § (1) bekezdése és a 70/I. § (1) bekezdése] nem tartoznak azon rendelkezések körébe, amelyek sérelme az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság korlátozott felülvizsgálati hatáskörét megalapozza.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § b) pontja alapján az indítványt visszautasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkó Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.
alkotmánybíró

158/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és nemzetközi szerződésbe ütközés megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 126. § (3) bekezdése, 142. § (3) bekezdése, valamint 159. § (2) bekezdés *ba*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 46. § (1)–(2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 167. § (1) bekezdés *d*) pontja, valamint az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 58. § (1) bekezdése nemzetközi szerződésbe való ütközésének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfatv.) és a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számvtv.) egyes rendelkezéseinek az alkotmányossági vizsgálatát kérte az alábbiak szerint:

1. Az Áfatv. 58. § (1) bekezdése értelmében termék értékesítése, szolgáltatás nyújtása esetében, ha a felek részletfizetésben vagy határozott időre szóló elszámolásban állapodtak meg, teljesítés az ellenérték megtérítésének esedékessége, amelyre az adott részlet vagy elszámolás vonatkozik. Az indítványozó szerint ez ellentétes az Európai Unió Tanácsának a közös hozzáadott-értékadó rendszerről szóló irányelvével [a Tanács 2006/112/EK irányelve 2006. november 28. a közös hozzáadott-értékadó rendszerről, a továbbiakban: HÉI)], ezért ütközik az Alkotmány 7. § (1) bekezdésének előírásával, mely szerint „A Magyar Köztársaság (...) biztosítja (...) a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját”.

2. Az indítványozó újból hivatkozik az Alkotmány 7. § (1) bekezdésének sérelmére, a Számvtv. 167. § (1) bekezdésének *d*) pontjában foglalt rendelkezése kapcsán, amely a könyvviteli elszámolást közvetlenül alátámasztó bizonylat, kötelező általános alaki és tartalmi kellékei közé sorolja a teljesítés (a gazdasági művelet) időpontját. Véleménye szerint ez a rendelkezés túllépi a HÉI 226. cikkében a tagországok számára megengedett szabályozás körét, ezért alkotmányellenes.

3. Az indítvány konkrét alkotmányi rendelkezés sérelmének nevesítése nélkül veti fel, hogy az Áfatv. 126. § (3) bekezdése az adólevonási jog korlátozása alóli kivételek szabályozásakor olyan fogalmakat tartalmaz, amelyek adózásilag nem egzaktak, nem körbehatárolhatóak, ezáltal sértik a normavilágosság elvét, amelyet az indítvány benyújtásakor hatályos, a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 17. § (2) bekezdése fogalmaz meg.

4. A következő támadott rendelkezés értelmében az adót a termék beszerzője, a szolgáltatás igénybevevője fizeti, ha az ügylet teljesítésében érdekelt felek (...) egyikének sincs olyan, az Áfa tv-ben szabályozott jogállása, amelynek alapján tőle adó fizetése ne lehetne követelhető [Áfatv. 142. § (1) bekezdése és (3) bekezdésének *b*) pontja]. Az indítványozó szerint az Áfatv. 142. § (3) bekezdésének *b*) pontja „adó fizetése tőle nem követelhető” kitétele értelmezhetetlen, hiszen akár az adóalanyisággal nem rendelkezőktől, illetve a kizárólag adómentes tevékenységet folytatóktól is követelhető az adó, vagyis álláspontja szerint ez a rendelkezés azért alkotmányellenes, mert elmentmond a Jat. fentiekben megjelölt szabályának.

5. Az Áfatv. 159. § (2) bekezdésének *ba*) pontja az adóalany számára kötelezővé teszi a számlakibocsátást abban az esetben, ha a részére a (2) bekezdés *a*) pontja alá nem tartozó személy, szervezet kilencszázezer forintot elérő vagy azt meghaladó összegű előleget fizet. Az indítványozó szerint az, hogy a számlaadás során a számlát kiállítóknak azonosítania kell a vevőt, korlátozza a magánszemélyt a vásárlásban „azzal, hogy személyes adatainak kiadására kötelezi, ellenkező esetben vagy a vásárláshoz fűződő joga, vagy a személyiségi jogai sérülnek”. Ebből az indítványozó arra következtet, hogy az Áfatv. érintett rendelkezése ellentétes a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdésével, amely szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény, vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – önkormányzati rendelet rendeli el, ami az indítványozó szerint sérti az Alkotmány 37. § (3) bekezdését.

6. Az Áfatv. 46. § (1) bekezdése meghatározza, hogy a (2) bekezdésben felsorolt szolgáltatások (pl. banki szolgáltatások, munkaerő kölcsönzés, műsorszolgáltatás, reklám, tanácsadás stb.) nyújtásánál mit kell tekinteni a teljesítés helyének. Az indítványozó szerint a sérelmezett rendelkezés jogbizonytalanságot okoz a teljesítés időpontját illetően, tekintettel arra, hogy sok országban nincs hozzáadott érték-adó szerinti teljesítési időpont. Álláspontja szerint ez a rendelkezés „olyan fogalmi rendszert (lásd: teljesítési időpont) használ”, amely „jogbizonytalanságot jelent”, „ellentmond a jogalkotás előbb idézett szabályának, és ezért alkotmányellenes”.

Az indítványozó valamennyi támadott jogi rendelkezés alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

II.

Az indítvány részben elbírálásra alkalmatlan, részben nem bírálható el.

1. Az indítványozó az Áfatv. 58. § (1) bekezdése és a Számvtv. 167. § (1) bekezdés *d*) pontja alkotmányellenességét az Alkotmány 7. § (1) bekezdésébe való ütközésre alapította. Az indítvány azonban valójában a kérdéses jogszabályoknak az Európai Unió jogszabályainak való meg nem felelést állítja. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra a következetes gyakorlatára, hogy az Alkotmány 32/A. §-a és az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § *c*) pontja és a 44. §-a szerinti eljárása nem terjed ki a magyar jog és az európai jog ütközésének vizsgálatára, mivel az Abtv. fenti szabályai szempontjából az Alkotmánybíróság az Európai Unió jogát illetően az elmúlt években több elvi élű megállapítást tett. Az 1053/E/2005. AB határozatában arra mutatott rá,

hogy „szerződési eredetük dacára, az Európai Unió alapító és módosító szerződéseit nem nemzetközi szerződésként kívánja kezelni” (ABH 2006, 1824, 1828.) „Az Alkotmánybíróság hatáskörének szempontjából a közösségi jog nem minősül az Alkotmány 7. § (1) bekezdésében meghatározott nemzetközi jognak” [72/2006. (XII. 15.)] AB határozat, ABH 2006, 819, 861.]

Következésképpen az Alkotmánybíróság visszautasította a két támadott jogi rendelkezés nemzetközi szerződésbe való ütközésének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt.

2. Ezt követően az Alkotmánybíróságnak azt a kérdést kellett megválaszolnia, hogy az Alkotmány 2010. november 20-ától hatályos 32/A. § (2) bekezdése alapján van-e hatásköre az Áfatv. többi támadott rendelkezésének a vizsgálatára.

Az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság – többek között – a központi adónemekről szóló törvényeket akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

Jelen ügyben az indítványozó az Áfatv. négy rendelkezése alkotmányellenességének a megállapítását kezdeményezi.

2.1. Az Áfatv. 126. § (3) bekezdése az adólevonási jog korlátozása alóli mentesülés mérésének módszerét szabályozza, a 142. § (3) bekezdése pedig azt, hogy adófizetésre kötelezett termék értékesítése és szolgáltatás nyújtása körében az ügylet teljesítésében érintett feleknek milyen feltételeknek kell megfelelniük. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy – tartalmukat vizsgálva – mindkét támadott rendelkezés egyértelműen központi adónemre vonatkozó szabályozás részét képezi, az adókötelem tartalmára vonatkozik.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy – tekintettel az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdésére – nincs hatásköre e két támadott jogszabály felülvizsgálatára, és az Ügyrend 29. § *b*) pontja értelmében az indítványt ebben a részében visszautasította.

2.2. Az Áfatv. 159. § (2) bekezdés *ba*) pontja szerint az adóalany köteles számla kibocsátásáról gondoskodni abban az esetben (is), ha a (2) bekezdés *a*) pontja alá nem tartozó személy, szervezet előleget fizet, és annak az összege eléri vagy meghaladja a 900 000 forintnak megfelelő pénzüsszeget. A hivatkozott összeghatárt elérő, meghaladó előleget tehát akkor is számlával kell kísélni, ha a leendő vevő (szolgáltatást igénybe vevő) azt nem kéri. Ezt a szabályt az egyes adó- és járuléktörvények módosításáról szóló 2008. évi LXXXI. törvény 19. §-a iktatta be az Áfatv.-be, 2009. február 1-jei hatállyal. A törvény indokolása szerint a gazdaság további fehéritése, az adózás elől eltitkolt be-

vételek láthatóbbá tétele tette szükségessé ezt a törvényi előírást, vagyis a jogalkotói szándék a költségvetés bevételeinek a növelése volt. Az Alkotmánybíróság ebben az esetben is megállapította, hogy a támadott rendelkezés központi adónemre vonatkozó szabályozás részét képezi, az adókötelem tartalmára vonatkozik.

Ennek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy – tekintettel az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdésére – nincs hatásköre e támadott jogszabály felülvizsgálatára sem, és az Ügyrend 29. § b) pontja értelmében az indítványt ebben a részében is visszautasította.

2.3. Az Alkotmánybíróság ugyanezen szempontok alapján vizsgálta az Áfatv. 46. § (1)–(2) bekezdésének a tartalmát.

Eljárása során az Alkotmánybíróság észlelte, hogy az Áfatv. 46. § (1) – (2) bekezdésének néhány szövegrészét az indítvány benyújtását követően módosították, de mint-hogy a jelenleg hatályos szövege tartalmilag az indítvány szempontjából megfelel az indítvány benyújtásakor hatályos szövegnek, a vizsgálatot a jelenleg hatályos szövegre tekintettel folytatta le.

Az Áfatv. 46. § (1) bekezdése a teljesítés helyét határozza meg a (2) bekezdésben felsorolt szolgáltatások nyújtásánál. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a támadott rendelkezés központi adónemre vonatkozó szabályozás részét képezi, az adókötelem tartalmára vonatkozik.

Ennek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy – tekintettel az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdésére – nincs hatásköre e támadott jogszabály felülvizsgálatára sem, és az Ügyrend 29. § b) pontja értelmében az indítványt ebben a részében is visszautasította.

Budapest, 2011. június 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkócs Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

235/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény 19. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványban a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Tbj.) 19. § (4) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezték. A Tbj. e rendelkezése szerint a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó, a kiegészítő tevékenységet folytató társas vállalkozó után a társas vállalkozás, valamint a Tbj. 39. § (2) bekezdésében meghatározott személy által fizetendő egészségügyi szolgáltatási járulék havi összege 4500 forint (napi összege 150 forint). Az indítványozó szerint ez a rendelkezés sérti az Alkotmány 8. § (1)–(2) bekezdésének az alapjogok védelmét biztosító rendelkezéseit, 9. § (2) bekezdése által védett gazdasági verseny szabadságát, 13. § (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogot, 70/I. §-a szerinti arányos közteherviselés elvét, valamint 55. § (1) bekezdését, amit az indítványozó „személyi biztonság részét képező vagyonbiztonság” védelmét biztosító jogelvként jelölt meg. Utóbb érkezett beadványában a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvényre hivatkozva is kezdeményezte az „alkotmányellenesség” megállapítását. Minderre figyelemmel kérte a kifogásolt jogszabályhely megsemmisítését.

2. Az Országgyűlés 2010. november 16-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvényt, amely megváltoztatta az Alkotmánynak az Alkotmánybíróságra vonatkozó 32/A. §-át. Az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett. A módosított Alkotmány szerint:

„32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámmokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül,

ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Az Országgyűlés ugyanezen az ülésnapján fogadta el továbbá az Alkotmánybíróságról szóló 2010. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) módosításáról szóló 2010. évi CXX. törvényt (a továbbiakban: Abtm.), amely szintén 2010. november 20-án lépett hatályba. Az Abtv. 40. §-ának hatályos szövege szerint:

„40. § Ha az Alkotmánybíróság a jogszabály, illetőleg a közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányellenességét állapítja meg, a jogszabályt vagy a közjogi szervezetszabályozó eszközt teljesen vagy részben megsemmisíti. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket, vagy törvényi rendelkezéseket az Alkotmánybíróság kizárólag akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. §-a szerinti jogokat sérti.”

Az Abtm. 3. §-ának megfelelően a megváltozott rendelkezéseket a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

E rendelkezések alapján az Alkotmánybíróság – 2010. november 20-át követően – minden indítvány kapcsán köteles vizsgálni azt, hogy az érintett törvényi rendelkezés felülvizsgálatára van-e hatásköre.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 29. § b) pontja szerint az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre.

3. Az indítványozó a Tbj., vagyis az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján „járulékokról” szóló törvény alkotmányellenességének megállapítását kezdeményezte. Az indítványozó a Tbj. 19. § (4) bekezdésének megsemmisítését az Alkotmány 8. § (1)–(2) bekezdésére, 9. § (2) bekezdésére, 13. § (1) bekezdésére, 55. § (1) bekezdésére, valamint 70/I. §-ára, továbbá törvényi rendelkezésre hivat-

kozással kérte, s nem azért, mert a támadott rendelkezés az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. § szerinti jogokat sérti.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó olyan jogszabállyal kapcsolatban kérte az alkotmányellenesség megállapítását, amelynek felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján csak korlátozottan van hatásköre.

Megállapította továbbá, hogy az indítványban az alkotmányellenesség megállapításának okaként megjelölt alkotmányi rendelkezések [8. § (1)–(2) bekezdés, 9. § (2) bekezdés, 13. § (1) bekezdés, 55. § (1) bekezdés, 70/I. §] nem tartoznak azoknak az Alkotmány 32/A. §-ában felsorolt rendelkezéseknek a körébe, amelyek alapján az Alkotmánybíróság a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényt felülvizsgálhatja.

Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § b) pontja alapján az indítványt visszautasította.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

271/E/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény 23. § (1) bekezdés h) pontjával, valamint 123. § (8) beke-

désével összefüggő, mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kezdeményezte a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (a továbbiakban: Mpt.) 23. § (1) bekezdés *h*) pontjával és 123. § (8) bekezdésével összefüggésben.

Diszkriminatívnak tartja az indítványozó, hogy az Mpt. 123. § (8) bekezdése alapján 2012. december 31-ig csak a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvényben (a továbbiakban: Hszt.) és a Magyar Honvédség hivatásos és szerződéses állományú katonáinak jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvényben (a továbbiakban: Hjt.) meghatározott szolgálati viszonyban álló pénztártagok léphetnek vissza a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe. Álláspontja szerint ez a szabályozás alkotmányos indok nélkül hátrányos megkülönböztetést tartalmaz a Hszt.-ben és a Hjt.-ben meghatározott szolgálati viszonyban nem állók tekintetében, valamint sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság részét képező jogbiztonság elvét és az Alkotmány 70/E. § (1) bekezdésében deklarált szociális biztonsághoz való jogot. Az indítványozó kiemeli, hogy a korábbi szabályozás mindenki számára lehetővé tette a társadalombiztosítási nyugdíjrendszerbe történő visszalépést. Álláspontja szerint az Mpt. támadott rendelkezéseiben alapjogi sérelem merül fel, mivel „a járulék fejében járó szolgáltatás jogalapjának kedvezőtlen megváltoztatása történt”.

2. Az Mpt. 23. § (1) bekezdés *h*) pontját, valamint a 123. § (8) bekezdését a nyugdíjpénztár-választás szabadságáról szóló 2010. évi C. törvény 13. § *i*) pontja 2010. november 3-ával hatályon kívül helyezte.

Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybírárságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §-a értelmében csak hatályban lévő jogszabály, valamint közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányosságát vizsgálja. E főszabály alól kivételt képez, ha az eljárás az Abtv. 38. §-a alapján bírói kezdeményezésre indult, vagy az Abtv. 48. §-a alapján alkotmányjogi panasz tárgyában folyik. Jelen indítvány az előbbi kategóriák egyikébe sem tartozik, az indítvány benyújtása után a vizsgálni kért jogszabályi rendelkezés hatályát veszítette. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Mpt. 23. § (1) bekezdés *h*) pontja, valamint a 123. § (8) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, több-

ször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat 31. § *a*) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2011. június 7.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

294/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról és az egyes közigazgatási nemperes eljárásokban alkalmazandó szabályokról szóló 2005. évi XVII. törvény 3. § (3) bekezdés utolsó mondata alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

2. Az Alkotmánybíróság a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról és egyes közigazgatási nemperes eljárásokban alkalmazható szabályokról szóló 2005. évi XVII. törvény 3. § (3) bekezdés utolsó mondata nemzetközi szerződésbe ütközésére irányuló indítványt visszautasítja.

3. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Bíróság 9. Kpk.45.458/2008/5. számú végzésének hatályon kívül helyezésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó az Alkotmánybírárságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. §

b) pontja és 21. § (2) bekezdése alapján – az Alkotmánybíróság előtt 1186/D/2007. AB határozattal (ABH 2009, 2244.; a továbbiakban: Abh.) elbírált ügyben jogi képviselői minőségében előterjesztett indítvánnyal teljesen azonos indokkal – utólagos absztrakt normakontroll kérelmet nyújtott be a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról és egyes közigazgatási nemperes eljárásokban alkalmazható szabályokról szóló 2005. évi XVII. törvény (a továbbiakban: Ppmód.) 3. § (3) bekezdés utolsó mondata alkotmányossági vizsgálata tárgyában. Az indítványozó szerint a Ppmód. szabálya tartalmi és formai okokból az Alkotmány 57. § (5) bekezdésébe ütközik, mert a közigazgatási végzés bírósági felülvizsgálata tárgyában hozott bírósági végzés ellen nem biztosít további jogorvoslatot, valamint a szabály nem minősített többséggel került elfogadásra. Egyben hivatkozott az Alkotmány 7. § (1) bekezdésének sérelmére azzal, hogy a támadott rendelkezés ellentétes az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: Európai Egyezmény) a tisztességes tárgyaláshoz és a hatékony jogorvoslatához való jogot deklaráló 6. és 13. cikkében foglaltakkal.

Kérte továbbá a Fővárosi Bíróság 9. Kpk. 45.458/2008/5. számú végzésének hatályon kívül helyezését.

Habár a beadvány konkrét bírósági határozattal kapcsolatban fogalmazott meg alkotmányossági aggályokat, az Alkotmánybíróság az indítványok tartalmi azonosságára, valamint arra figyelemmel, hogy az Abh.-val elbírált ügyben az indítványozó ügyvédet a jelen beadvány benyújtását megelőzően már tájékoztatta az alkotmányjogi panasz Abtv.-ben foglalt feltételeiről, mellőzte az újbóli tájékoztatását.

2. Az Alkotmánybíróság az indítvánnyal összefüggésben elsőként azt vizsgálta, hogy az indítvány tárgya nem minősül-e „ítélt dolognak.” Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.; a továbbiakban: Ügyrend) 31. §-ának c) pontja szerint az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) felülvizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a §-ára, illetőleg alkotmányos elvére (értékére) – ezen belül – azonos alkotmányos összefüggésre hivatkozva kéri az alkotmány-sértést megállapítani („ítélt dolog”). Ha az újabb indítványt más okra, más alkotmányossági összefüggésre alapítják, az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálatába bocsátkozik. [35/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 200, 212.; 17/1999. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1999, 131, 133.; 5/2002. (II. 22.) AB határozat, ABH 2002, 78, 81.]

Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban elutasította a Ppmód. 3. § (3) bekezdésének a bíróság közigazgatási határozat felülvizsgálata tárgyában hozott végzése elleni jogorvoslat kizárását tartalmazó rendelkezése alkotmányelle-

nességének megállapítására irányuló, az Alkotmány 57. § (5) bekezdésének sérelmére alapított indítványt.

Tekintettel arra, hogy az indítvány már érdemben elbírált jogszabályi rendelkezéssel azonos jogszabályhely alkotmányossági vizsgálatára irányult, és az indítványozó az Alkotmány ugyanazon bekezdésére, teljesen azonos érvelés alapján kérte az eljárás lefolytatását, az indítvány ítélt dolognak minősül, ezért ebben a vonatkozásban az Alkotmánybíróság az eljárást az Ügyrend 31. § c) pontja alapján megszüntette.

3. Az indítványozó az Alkotmány 7. § (1) bekezdésének sérelmére is hivatkozott, mert álláspontja szerint a támadott rendelkezés az Európai Egyezmény több szabályával ellentétes.

Jogszabály nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára az Alkotmánybíróság az Abtv. 1. § c) pontja alapján rendelkezik hatáskörrel, a 21. § (3) bekezdése értelmében azonban az erre irányuló eljárást csak meghatározott szervek, illetve személyek kezdeményezhetik. Mivel az indítványozó nem tartozik az indítványozásra jogosultak körébe, az Alkotmánybíróság az indítványt e tekintetben az Ügyrend 29. § c) pontja alapján visszautasította.

4. Az Alkotmánybíróság sem az Abtv., sem más törvény alapján nem rendelkezik hatáskörrel egyedi ügyben meghozott jogalkalmazói döntés felülvizsgálatára.

Erre tekintettel az Alkotmánybíróság a Fővárosi Bíróság 9. Kpk.45.458/2008/5. számú végzésének a hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett kérelmet az Ügyrend 29. § b) pontja alapján – hatáskörének hiányában – visszautasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bihari Mihály* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Holló András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

537/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 6. § (4) bekezdés b) pontja, valamint 259. § 18. pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfatv.) telek, beépítés alatt álló, továbbá beépített új ingatlan sorozat jellegű értékesítésének fogalmát meghatározó 259. § 18. pontját, valamint a sorozat jellegű értékesítés esetére (is) adóalanyiságot meghatározó 6. § (4) bekezdés b) pontjának megsemmisítését kezdeményezi. Érvelését a visszamenőleges hatályú jogalkotás tilalmára, s ezáltal a jogbiztonság sérelmére alapítja. Arra hivatkozik, hogy ingatlan-beruházásai – önkormányzatok által belterületbe vonásra és fejlesztésre kijelölt területek megvásárlása – idején még nem léteztek olyan adóelőírások, amelyek általános forgalmi adó megfizetésével sújtották volna a tulajdonában álló telkek későbbi értékesítése esetén. Az adófizetési kötelezettséget a támadott rendelkezések a hatályba lépésüket megelőzően vásárolt ingatlanokra – azok értékesítése esetén – is kiterjesztik, így az indítványozó a visszamenő hatály tilalmára és a jogbiztonság követelményének sérelmére hivatkozással állítja az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe való ütközést. Az indítványozó indokolás nélkül hivatkozik az Alkotmány 9. § (1) bekezdésének sérelmére is.

II.

Az indítvány nem bírálható el.

Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt a kérdést kellett megválaszolnia, hogy az Alkotmány 2010. november 20-ától hatályos 32/A. § (2) bekezdése alapján van-e hatásköre az Áfatv. támadott rendelkezéseinek a vizsgálatára.

Az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság – többek között – a központi adónemekről szóló törvényeket akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irá-

nyuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

Az Áfatv. támadott rendelkezései értelmében adóalanyiságot eredményez az ingatlanok meghatározott körének sorozat jelleggel történő értékesítése. A törvény indokolása szerint a rendelkezések megalkotását részben annak a jogbizonytalanságnak a kiküszöbölése indokolta, amely az építési telek és ingatlan értékesítés területén jelentkezett azzal, hogy milyen mennyiségű vagy értékű ingatlan értékesítése után válik egy egyébként nem adóalany személy, szervezet adóalannyá amiatt, hogy a tevékenysége kimeríti az üzletszerűség fogalmát.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy – tartalmukat vizsgálva – mindkét támadott rendelkezés egyértelműen központi adónemre vonatkozó szabályozás részét képezi, az adókötelem tartalmára vonatkozik.

Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy – tekintettel az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdésére – nincs hatásköre e két támadott jogszabály felülvizsgálatára, ezért az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § b) pontja értelmében az indítványt visszautasította.

Budapest, 2011. június 20.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

1411/B/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló 2009. évi CXXX. törvény 3. számú melléklete 15., 16. és 17.3. pontjai, valamint a 3. számú melléklet kiegészítő szabályai 10. pont *a)* alpontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó a Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetéséről szóló törvénynek (a továbbiakban: Kvtv.) a helyi önkormányzatok normatív hozzájárulásairól szóló 3. számú melléklete 15. pontját (Közoktatási alap-hozzájárulás), 16. pontját (Közoktatási kiegészítő hozzájárulások) és 17.3. pontját (Kollégiumi, diákotthoni lakhatási feltételek megteremtése) támadta, illetve kérte az ezekhez fűzött kiegészítő és értelmező rendelkezések közül a 10. pont *a)* alpontja alkotmányossági vizsgálatát is. A Kvtv. felsorolt rendelkezései a korábbi évek azon gyakorlatát szakítják meg – szól az indokolás –, amely a költségvetésben a közoktatáshoz fűződő állami normatívákat a tanévhez igazítják, nem pedig a költségvetési évhez. A jogalkotó ráadásul tanév közben változtatta meg – csökkentette – az állami hozzájárulás mértékét. Az indítványozó szerint a tanév közbeni módosítás, a felkészülési idő hiánya, a jogszabályok előreláthatóságába vetett bizalom megsértése a jogállami jogbiztonság követelményébe ütközik, tehát ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével. Úgy véli emellett, hogy a támadott előírások az oktatáshoz való jogot [Alkotmány 70/F. § (2) bekezdés] is sértik, ugyanis „a közoktatás ingyenessége és működése kerül veszélybe, amennyiben a költségvetési hozzájárulás mértékét a tanév törvényes rendje előtt az állam nem határozza meg, illetve azt nem biztosítja végig a tanév során”.

2. Az eljárás folyamán az Országgyűlés 2010. november 16-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvényt, mely 2010. november 20-i hatállyal módosította az Alkotmánynak az Alkotmánybíróság hatásköréről szóló rendelkezéseit. A módosított Alkotmány szerint:

„32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség oka-

ként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Ezzel összhangban került elfogadásra az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXX. törvény is, melynek 3. §-a kifejezetten kimondja, hogy rendelkezéseit a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell. 2010. november 20-át követően tehát az Alkotmánybíróságnak minden esetben meg kell vizsgálnia, hogy az adott ügy elbírálására az Alkotmány módosított 32/A. §-a alapján kiterjed-e a hatásköre.

A jelen ügyben érintett, költségvetésről szóló törvény (és annak támadott előírása) egyértelműen az Alkotmány módosított – fent idézett – 32/A. § (2) bekezdése által megjelölt körbe tartozik. Az indítványozó az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének és 70/F. § (2) bekezdésének a sérelmére hivatkozott, ezek viszont nem tartoznak azon rendelkezések körébe, amelyek az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság korlátozott felülvizsgálati hatáskörét megalapozzák.

Mivel az indítványozó nem hivatkozott olyan alkotmányi rendelkezésre, amelynek esetleges sérelme a jelen szabályozási környezetben vizsgálható lenne, az Alkotmánybíróság az ügyben hatáskörének hiányát állapította meg, ennek megfelelően pedig – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § *b)* pontja alapján – a kérelmet a rendelkező részben foglaltak szerint visszautasította.

Budapest, 2011. június 28.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bihari Mihály* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Holló András* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
előadó alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

411/B/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény 92/A. § (2) bekezdés alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt folytatott eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

Az indítványozó a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény (a továbbiakban: Kbt.) 92/A. § (2) bekezdésének megsemmisítését kéri az Alkotmánybíróságtól. A sérelmezett rendelkezés szerint eredménytelen az eljárás, ha több ajánlatot nyújtottak be, de a benyújtott ajánlatok között csak egyetlen érvényes ajánlat van. Az indítványozó érvelése szerint a fenti előírás ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, mert „az ajánlatkérőnek jogbizonytalanságot okoz”. Az indítványozó a gyakorlatban már „véltetően” elterjedt, a közbeszerzési szabályok kijátszását eredményező példákra hivatkozik. Megítélése szerint jogbizonytalanságot okoz, hogy a jogalkotó rendelkezéseivel nem jöhet el a szűntet meg, hanem a bűnüldözés egyéb eszközeit próbálja meg kiváltani az általa megalkotott igen szigorú és nehezen átlátható jogszabályrendszer további bonyolításával.

Az Alkotmánybíróság eljárása során megállapította, hogy a Kbt. 92/A. §-át hatályon kívül helyezte a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény módosításáról szóló 2010. évi LXXXVIII. törvény 87. § (1) bekezdése. A vitatott szabály 2010. szeptember 15-én veszítette hatályát.

Az Alkotmánybíróság – főszabályként – hatályos jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja. Hatályát veszített jogszabályi rendelkezés csak a konkrét normakontroll eseteiben akkor képezheti alkotmánybírói eljárást tárgyát, ha annak alkalmazhatósága az eldöntendő kérdés, azaz ha az eljárás az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-ában szabályozott bírói kezdeményezés, illetőleg a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján folyik. [10/1992. (II. 25.) AB határozat, ABH 1992, 72, 76.] Tekintettel arra, hogy az indítvány nem tartozik e körbe, az Alkotmánybíróság az eljárást – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009.

(I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § a) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bihari Mihály s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k., *Dr. Holló András s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k., *Dr. Kovács Péter s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lenkovics Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

712/B/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló 2009. évi LXXVIII. törvény 17–22. §-ai alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság az úszólétesítmények lajstromozásáról szóló 198/2000. (XI. 29.) Korm. rendelet 10. § (4) bekezdés c) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s**I.**

Az indítványozó az egyes nagy értékű vagyontárgyakat terhelő adóról szóló 2009. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Nért.) 17–22. §-ait, valamint az úszólétesítmények lajstromozásáról szóló 198/2000. (XI. 29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 10. § (4) bekezdés c) pontját az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvének sérelme miatt támadta.

1. Az indítványozó sérelmezte, hogy a Nért. rendelkezései alapján az adózónak – önadózás esetén – az adó alapját olyan adatok figyelembevételével kell meghatározni, melyek nem állnak sem az ő, sem a hatóság rendelkezésére. Az indítványozó kifejtette, hogy a támadott rendelkezések közül a Nért. 21. §-a határozza meg az adó mértékét oly módon, hogy azt a gyártási évet követő évek után számítva, sávosan határozza meg. Az indítványozó utalt arra, hogy a vízijárművek lajstromozását a víziközlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Vkt.) írja elő, részletszabályait pedig a Korm. rendelet tartalmazza. A gyártási év azonban sem a Korm. rendelet 10. § (1) bekezdés g) pontjában, sem az ahhoz tartozó 1. számú melléklet I. részének c) pontjában – a kishajókra vonatkozó tulajdoni lapon – nem található. Ezen kívül a Korm. rendelet 57. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott kishajókra vonatkozó hajólevélben ugyancsak nem szerepel a hajó gyártási éve. Ehelyett a Korm. rendelet a vízre bocsátás helyét és évét határozza meg, ez azonban az indítványozó szerint nem egyezik meg minden esetben a gyártás évével. Ennél fogva az indítványozó szerint az adó alanya nem is rendelkezhet olyan dokumentummal, amelyből hitelt érdemlően meggyőződhet a hajó gyártási évéről, ami egyúttal azt is jelenti, hogy a Nért. 21. §-ában meghatározott adó mértékét sem tudja megállapítani.

Az indítványozó hivatkozott arra, hogy önadózás esetén az adó alanya a normaszöveg értelmezhetetlensége miatt maga kénytelen meghatározni a hajó gyártási évét, s ezzel „a bizonyítási terhet a vele járó valamennyi adókockázattal együtt a törvény az adózóra hárítja át.” Az egységes és ellenőrizhető mérce híján a jogalkotó tág teret hagyott az önkényes jogalkalmazói gyakorlatnak, és a szankcionálást a hatóságok számára is megnehezíti. Mivel az adózó valós adatokon alapuló jogkövető magatartása így nem – illetve csak jelentős többletköltség (pl.: szakértői vélemény beszerzése) árán – valósulhat meg, sérül a jogállamiság és a jogbiztonság elve.

2. A Korm. rendeletnek az úszólétesítmények azonosító adataira vonatkozó 10. § (4) bekezdés c) pontja szerinti lajstrom a vitorlás kishajók esetében a névleges vitorlafelület m²-ben meghatározott méretét is tartalmazza.

A Korm. rendelet 1. számú melléklete I. részének c) pontja alapján kishajóknál a kedvtelési célú vízi járművek tervezéséről, építéséről és megfelelőségének tanúsításáról szóló 2/2000. (VII. 26.) KöViM rendelet (a továbbiakban: KöViM rendelet) 1. számú melléklete 1. fejezetének 1.1.7. pontja határozza meg, hogy a névleges vitorlafelület a vitorlarögzítésre szolgáló szerelvények által bezárt olyan területek összege, amely vitorlával borítható.

Az indítványozó szerint a „rögzített szerelvények” meghatározásának hiányában a rendelkezés nem nyújt elegendő információt a névleges vitorlafelület meghatározására, ezért a vízijárművek tulajdonosai nem, vagy nem pontosan tudják elvégezni a vitorlafelület meghatározásához – és így az adó kiszámításához – szükséges számításokat.

A Nért. 20. § a) pontja szerint ugyanis a vitorlás vízijármű esetében a névleges vitorlafelület meghatározása nem mellőzhető, hiszen ilyen esetben az adó mértékét ez az adat határozza meg. A fentiek következtében, mivel a rendelkezés a normavilágosság elvével ellentétes, az indítványozó álláspontja szerint a jogbiztonság alkotmányos követelményébe ütközik.

II.

1. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt a kérdést kellett megválaszolnia, hogy az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján van-e hatásköre a Nért. 17–22. §-ainak vizsgálatára.

Az Országgyűlés 2010. november 16-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvényt, melyben megváltoztatta az Alkotmányban az Alkotmánybíróságra vonatkozó 32/A. §-át. Az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett. A módosított Alkotmány szerint: „32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Az Országgyűlés ugyanezen az ülésnapján fogadta el az Alkotmánybíróságról szóló 2010. évi XXXII. törvényt (a továbbiakban: Abtv.) módosításáról szóló 2010. évi CXX. törvényt (a továbbiakban: Abtv.), mely szintén 2010. november 20-án lépett hatályba. Az Abtv. 40. §-ának jelenleg hatályos szövege szerint: „Ha az Alkotmánybíróság a jogszabály, illetőleg a közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányellenességét állapítja meg, a jogszabályt vagy a közjogi szervezetszabályozó eszközt teljesen vagy részben megsemmisíti. A költségve-

tésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket, vagy törvényi rendelkezéseket az Alkotmánybíróság kizárólag akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. §-a szerinti jogokat sérti.”

Az Abtvm. 3. §-a szerint a megváltozott rendelkezéseket a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

Tekintettel arra, hogy az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett, az Alkotmánybíróság ezen időpont után a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónevekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket csak abban az esetben vizsgálhatja felül (és semmisítheti meg), ha az indítvány az alkotmányellenességet az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmére alapozza. Az Abtvm. 3. §-a még egyértelműbbé teszi, hogy az Alkotmánybíróság hatáskörének korlátozása a már folyamatban lévő ügyekre is kiterjed. 2010. november 20-át követően az Alkotmánybíróságnak minden esetben vizsgálnia kell, hogy az indítvány alapján a hatáskörébe tartozik-e az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott törvény felülvizsgálata.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § *b)* pontja szerint az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra nincs az Alkotmánybíróságnak hatásköre.

2. Az indítványozó a Nért.-hez, vagyis egyértelműen megállapíthatóan az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése szerinti „központi adónemről” szóló törvényhez kapcsolódóan kérte jogszabály alkotmányellenességének megállapítását. Az alkotmányellenesség az indítványozó álláspontja szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság sérelme miatt, és nem az élethez, emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelme miatt áll fenn.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány olyan törvénnyel („központi adónemről szóló törvény”) kapcsolatban kérte az alkotmányellenesség megállapítását, amelynek felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján csak korlátozottan van hatásköre. Megállapította továbbá, hogy az indítványozó által az alkotmányellenesség megállapítá-

sára okot adó alkotmányi rendelkezés nem tartozik azon rendelkezések körébe, amelyek sérelme az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság korlátozott felülvizsgálati hatáskörét megalapozza.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § *b)* pontja alapján az indítványt visszautasította.

3. Az indítvány alapján az Alkotmánybíróságnak a Korm. rendelet 10. § (4) bekezdés *c)* pontját vizsgálnia kellett abból a szempontból, hogy e rendelkezés az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogbiztonság elvének sérelmét idézi-e elő.

Az indítványozó a Korm. rendelet kifogásolt szabályait egyértelműen a Nért.-ben található adókötelezettséggel összefüggésben kifogásolta. Az érdemi vizsgálat során az Alkotmánybíróság észlelte, hogy az egyes gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról, illetve módosításáról szóló 2010. évi XC. törvény 33. §-a 2010. augusztus 16-ai hatállyal hatályon kívül helyezte a Nért-et. Ily módon az indítványozó által felvetett probléma, mely a Nért. alapján fennálló adófizetési kötelezettséggel összefüggésben kifogásolta a Korm. rendelet 10. § (4) bekezdés *c)* pontját, okafogyottá vált. A Korm. rendelet vonatkozó szabályai immár önmagukban csupán az üszölésértékek lajstromának adattartalmát szabályozzák, amelyhez nem kapcsolódik többé az indítványozó által kifogásolt adófizetési kötelezettség.

Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság a Korm. rendelet 10. § (4) bekezdés *c)* pontja vonatkozásában az eljárás az Ügyrend 31. § *e)* pontjában foglaltakra figyelemmel megszünteti.

Budapest, 2011. június 27.

Dr. Paczolay Péter s. k.
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
előadó alkotmánybíró

1656/B/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta az alábbi

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény 11. § (2) bekezdés *d*) pontja és 68. §-a alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 11. § (2) bekezdés *d*) pontja és 68. §-a visszamenőleges hatályú megsemmisítését, valamint folyamatban lévő ügyében alkalmazási tilalom kimondását kérte az Alkotmánybíróságtól.

A támadott rendelkezések értelmében ellenérték fejében teljesített termékértékesítésnek minősül az adóalany megszűnése, ha az adóalany a megszűnés időpontjában olyan terméket tart tulajdonában, amelynek beszerzéséhez vagy felhasználásához kapcsolódóan egészben vagy részben adólevonási jog illette meg. Az adó alapja a termék vagy az ahhoz hasonló termék teljesítéskor megállapított beszerzési ára, ilyen ár hiányában pedig a teljesítéskor megállapított előállítási értéke.

Az indítványozó szerint az Áfa tv. 119–120. §-ai és 131. §-a alapján az adóalany szabadon dönthet arról, hogy él-e adólevonási jogával vagy sem. Az Áfa tv. 11. § (2) bekezdés *d*) pontja értelmében viszont az adólevonási jog pusztán létrejött, adóalanyt megillető volta elegendő a „fikciós termékértékesítés” megállapítására. E rendelkezés figyelmen kívül hagyja, hogy az adóalany megszűnését megelőzően élt-e a tulajdonát képező termék tekintetében adólevonási jogával. Ha tehát az adó korábban megfizetésre került, az adóalany megszűnéskor, pusztán azon az alapon, hogy az adóalanyt megillette az adólevonási jog, „fikciós formában” újra létrejön egy termékértékesítés, amely után újra adót kell fizetni. Az adott termék után így kétszeres adóbevétel keletkezik. Az indítványozó szerint a szabályozás nem áll arányban az adóbevétel kiesés megszüntetésének jogalkotói szándékával, mert teret enged az önkényes jogalkalmazásnak. Kifogásolja továbbá, hogy a támadott rendelkezés alapján az adóhatóságnak az adóalany megszűnéskor nem kell tételesen megvizsgálni, hogy a meglévő termék vonatkozásában ténylegesen keletkezett-e adókiesés, ami a jogbiztonság sérelméhez vezet. Az indítványozó emellett hivatkozik az Alkotmány 70/I. §-ának sérelmére is.

Az indítványozó szerint az Áfa tv. 68. §-a értelmében az adóalap meghatározásakor az adóhatóság szabadon dönthet arról, hogy a termék vagy az ahhoz hasonló termék tel-

jesítéskor megállapított beszerzési árát veszi-e figyelembe. Nem egyértelmű, hogy milyen szempontok és milyen mértékű azonosság szerint dönti el a jogalkalmazó a hasonlóság kérdését és a beszerzési ár időbeliségét. Az Áfa tv. ezáltal a megszűnt adóalany örököse számára előre nem kalkulálható anyagi bizonytalanságot eredményez, az adóhatóság számára pedig önkényes jogalkalmazást biztosít. A normavilágosság hiánya mellett az indítványozó a jogorvoslatához való jog sérelmére is hivatkozik, mert véleménye szerint a támadott rendelkezések kizárják annak tényleges gyakorolhatóságát.

2. Az Országgyűlés 2010. november 16-i ülésnapján elfogadta a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény módosításáról szóló 2010. évi CXIX. törvényt, melyben megváltoztatta az Alkotmánynak az Alkotmánybíróságra vonatkozó 32/A. §-át. Az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett. A módosított Alkotmány szerint: „32/A. § (1) Az Alkotmánybíróság az Alkotmányban meghatározott esetek kivételével felülvizsgálja a jogszabályok alkotmányosságát, illetőleg ellátja a törvénnyel hatáskörébe utalt feladatokat.

(2) A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor vizsgálhatja felül, ha az erre irányuló indítvány az alkotmányellenesség okaként kizárólag az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmét jelöli meg, és nem tartalmaz egyéb okot.

(3) Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesség megállapítása esetén megsemmisíti a törvényeket és más jogszabályokat. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket az Alkotmánybíróság akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.”

Az Országgyűlés ugyanezen az ülésnapján fogadta el az Alkotmánybíróságról szóló 2010. évi XXXII. törvényt (a továbbiakban: Abtv.) módosításáról szóló 2010. évi CXX. törvényt (a továbbiakban: Abtv.), mely szintén 2010. november 20-án lépett hatályba. Az Abtv. 40. §-a az alábbiak szerint módosult: „Ha az Alkotmánybíróság a jogszabály, illetőleg az állami irányítás egyéb jogi eszközeinek alkotmányellenességét állapítja meg, a jogszabályt vagy az állami irányítás egyéb jogi eszközét teljesen vagy részben megsemmisíti. A költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemekről, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket, vagy törvényi rendelkezéseket az Alkotmánybíróság kizárólag akkor semmisíti meg, ha azok tartalma az élethez és emberi méltósághoz

való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó, az Alkotmány 69. §-a szerinti jogokat sérti.”

Az Abtvm. 3. §-a szerint a megváltozott rendelkezéseket a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

Tekintettel arra, hogy az alkotmánymódosítás 2010. november 20-án hatályba lépett, az Alkotmánybíróság ezen időpont után a költségvetésről, a költségvetés végrehajtásáról, a központi adónemokról, illetékekről és járulékokról, a vámokról, valamint a helyi adók központi feltételeiről szóló törvényeket csak abban az esetben vizsgálhatja felül (és semmisítheti meg), ha az indítvány az alkotmányellenességet az élethez és emberi méltósághoz való jog, a személyes adatok védelméhez való jog, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadsága, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogok sérelmére alapozza. Az Abtvm. 3. §-a még egyértelműbbé teszi, hogy az Alkotmánybíróság hatáskörének korlátozása a már folyamatban lévő ügyekre is kiterjed. 2010. november 20-át követően az Alkotmánybíróságnak minden esetben vizsgálnia kell, hogy az indítvány alapján a hatáskörébe tartozik-e az indítványozó által alkotmányellenesnek tartott törvény felülvizsgálata.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 29. § b) pontja szerint az Alkotmánybíróság az indítványt visszautasítja, ha megállapítható, hogy az eljárásra nincs az Alkotmánybíróságnak hatásköre.

3. Az indítványozó az Áfa tv.-hez, vagyis egyértelműen megállapíthatóan az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése szerinti „központi adónemről” szóló törvényhez kapcsolódóan kérte jogszabály alkotmányellenességének megállapítását. Az alkotmányellenesség az indítványozó álláspontja szerint az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 57. § (5) bekezdésének és 70/I. §-ának, vagyis a jogbiztonság, a

jogorvoslathoz való jog és az arányos közteherviselés elvének sérelme miatt áll fenn, és nem azért, mert az élethez, emberi méltósághoz való jogot, a személyes adatok védelméhez való jogot, a gondolat, lelkiismeret és vallás szabadságát, vagy a magyar állampolgársághoz kapcsolódó 69. § szerinti jogokat sérti.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány olyan törvénnyel („központi adónemről szóló törvény”) kapcsolatban kérte az alkotmányellenesség megállapítását, amelynek felülvizsgálatára az Alkotmánybíróságnak az Alkotmány 32/A. § (2) bekezdése alapján csak korlátozottan van hatásköre. Megállapította továbbá, hogy az indítványozó által az alkotmányellenesség megállapítására okot adó alkotmányi rendelkezések [2. § (1) bekezdés, 57. § (5) bekezdés, 70/I. §] nem tartoznak azon rendelkezések körébe, amelyek sérelme az Alkotmány 32/A. § (1) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság korlátozott felülvizsgálati hatáskörét megalapozza.

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 29. § b) pontja alapján az indítványt visszautasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lenkovich Barnabás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HÁROMTAGÚ TANÁCSAINAK VÉGZÉSEI

842/B/2004. AB végzés

Az Alkotmánybíróság a jogszabálynak, illetve közjogi szervezetszabályozó eszköznek nem minősülő irányítási eszköz alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság Budapest Rendőrfőkapitányának „a BRFK által fogvatartottak kísérésének biztonságos végrehajtásáról” szóló 32/1999. számú intézkedése 2. pontjában a „bilincsrögzítő övvel” szövegrész és a 3. pont, valamint az intézkedés egésze alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Legfelsőbb Bíróság elnöke által, a legfőbb ügyéssel és a Magyar Köztársaság Kormányországával egyetértésben, 1991. június 7. napján kiadott, a „Legfelsőbb Bíróság kezelésében lévő – Budapest V., Markó u. 16. szám alatti – épületbe (a továbbiakban: székház) történő be- és kilépés rendjét, valamint az igazoltatás módját” szabályozó intézkedés alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó – egyéni sérelmére hivatkozva – Budapest Rendőrfőkapitányának „a BRFK által fogvatartottak kísérésének biztonságos végrehajtásáról” szóló 32/1999. számú intézkedése (a továbbiakban: BRFK intézkedés) 2. pontja és 3. pontja alkotmányossági vizsgálata, ennek eredményeképp a 2. pontban a „bilincsrögzítő övvel” szövegrész és a 3. pont, másodlagosan pedig az 1–20. pontig terjedő teljes szöveg megsemmisítése iránt fordult az Alkotmánybírósághoz.

A BRFK intézkedés 2. pont 2. mondata előírta, hogy a fogvatartott fogdán kívüli kísérését végrehajtó rendőr „szolgálatát a rendszeresített felszereléssel, bilincsre szerelt vezető szíjjal és bilincsrögzítő övvel teljesítse.” A 3. pont szerint a kísérést elrendelő parancsnok meghatározhatja, hogy a kísérő őr a kísérést géppisztollyal is felszerelve hajtsa végre.

Az indítványozó álláspontja szerint a megjelölt szabályok sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a 8. § (1) és (2) bekezdését, az 54. § (1) és (2) bekezdését és a 70/A. § (1) bekezdését, továbbá az 1976. évi 8. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, valamint az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi

jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény megjelölt rendelkezéseit.

Ugyanezen beadványban az indítványozó – ugyancsak saját esete alapján – kezdeményezte a Legfelsőbb Bíróság elnöke által, a legfőbb ügyéssel és a Magyar Köztársaság Kormányországával egyetértésben, 1991. június 7. napján kiadott, a „Legfelsőbb Bíróság kezelésében lévő – Budapest V., Markó u. 16. szám alatti – épületbe (a továbbiakban: székház) történő be- és kilépés rendjét, valamint az igazoltatás módját” szabályozó intézkedés (a továbbiakban: LB intézkedés) alkotmányossági vizsgálatát. Álláspontja szerint a nem megismerhető „belső norma” sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, 8. § (1)–(2) és (4) bekezdését, az 54. § (1) bekezdését, valamint a 70/A. § (1) és (2) bekezdését, továbbá a korábban megjelölt nemzetközi egyezmények rendelkezéseit. Az indítványozó kérte, hogy az Alkotmánybíróság az LB intézkedés visszamenőleges hatályú megsemmisítése mellett állapítsa meg, hogy az a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti konkrét perben nem alkalmazható.

2. Az érdemi vizsgálat előtt az Alkotmánybíróságnak a hatásköre kérdésében kellett állást foglalnia. Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 1. § b) pontja szerint ugyanis az Alkotmánybíróság hatásköre a jogszabály, valamint a közjogi szervezetszabályozó eszköz alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára terjed ki.

2.1. A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) közjogi szervezetszabályozó eszköz elnevezéssel a normatív határozatot és normatív utasítást fogja át. A normatív utasításban a miniszterelnök, a központi államigazgatási szerv vezetője, a nemzetbiztonsági szolgálat vezetője és az Alkotmányban megjelölt egyszemélyi vagy egyszemélyi vezetés alatt álló szerv vezetője a szerv állományába tartozó személyekre nézve kötelezően szabályozza a vezetése, irányítása vagy a felügyelete alá tartozó szervek tevékenységét, működését és szervezetét [1. § b) pont, 23. § (1)–(2) bekezdés].

A Jat. meghatározása alapján sem a BRFK intézkedés, sem pedig az LB intézkedés nem olyan „normatív utasítás”, amely közjogi szervezetszabályozó eszköznek minősül.

2.2. Az indítvány benyújtásakor az Abtv. a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvényben (a továbbiakban: rJat.) szabályozott, az állami irányítás egyéb eszközei néven összefoglalt határozat és utasítás tekintetében határozta meg az Alkotmánybíróság hatáskörét. Az rJat. 49. § (1) bekezdése alapján a miniszter és az országos hatáskörű szerv vezetője jogszabályban meghatározott irányítási jogkör-

ben a közvetlen irányítása alá tartozó szervek tevékenységét szabályozó utasítást adhatott ki.

Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy valamely normatív aktusnál nem csupán a forma és az elnevezés a meghatározó, hanem a tartalom feltárása is szükséges annak megítéléséhez, hogy az tekinthető-e alkotmányossági vizsgálat tárgyának. [60/1992. (XI. 17. AB határozat, ABH 1992, 275, 278.; 42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504, 511.]

Tartalmilag a BRFK intézkedés 2. pontja a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 48. §-ában, továbbá a rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 34/A. § (3) bekezdésében, illetve a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 60. §-ában meghatározott, a bilincs – mint rendőrségi kényszerítő eszköz – alkalmazására vonatkozó, a Budapesti Rendőrfőkapitány irányítása alá tartozó szervezetek szakmai feladatainak végrehajtási szabályait írja elő. A 3. pont az Rtv. 22. §-án, valamint az 52–56. §-án alapuló fegyverhasználat „technikai” előfeltételéről rendelkezik.

Az LB intézkedés tartalmilag nem jelent új normát, a jogszabályokon alapuló intézkedések személyek szerinti differenciálását. A székház – mint védelemre kijelölt létesítmény – be- és kilépési rendjének, valamint az igazoltatás módjának szabályait több szintű jogszabályok rendezik. Így az Rtv. 1. § 6. pontja, 17. § (1) bekezdése és 19. § (1) bekezdése, 29. és 30. §-a, valamint 46. §-a, továbbá az Rtv. 100. §-ában kapott felhatalmazás alapján kiadott, a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről szóló 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 11–12. §-a és 1. számú melléklete, valamint a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 38., 40. és 41. §-a határozza meg a létesítmény, illetve objektum-védelemmel kapcsolatos eszköz-rendszert. Így az LB intézkedés tartalma alapján sem lehet alkotmányossági vizsgálat tárgya.

Fentiek alapján az Alkotmánybíróság mind a BRFK intézkedés, mind pedig az LB intézkedés alkotmányossági vizsgálata tekintetében hatáskörének hiányát állapította meg. Ezért az alkotmányellenesség megállapítására és az intézkedések megsemmisítésére irányuló indítványt – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § b) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Bihari Mihály s. k., *Dr. Lenkócs Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

863/H/2005. AB végzés

Az Alkotmánybíróság önkormányzati rendelet törvényellenességének és alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítvány alapján meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság Leányvár Község Önkormányzata Képviselő-testületének a lakossági közműfejlesztési hozzájárulásról szóló 5/2005. (III. 29.) számú rendelete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

A Komárom-Esztergom Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 99. § (2) bekezdés a) pontjában biztosított hatáskörével élve az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványában kérte Leányvár Község Önkormányzata Képviselő-testületének a lakossági közműfejlesztési hozzájárulásról szóló 5/2005. (III. 29.) számú rendeletének (a továbbiakban: Ör.) 3. § (1) és (2) bekezdése, a 4. § (5) bekezdése és a 6. § (1) bekezdése törvényellenességének és alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel Leányvár Község Önkormányzatának Képviselő-testülete (a továbbiakban: Képviselő-testület) a közigazgatási hivatal törvényességi észrevételét a 71/2005. (VII. 04.) számú határozatával nem fogadta el.

Az indítványozó szerint az Ör. 3. § (1) és (2) bekezdése ellentétes az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Ét.) 28. § (2) bekezdésében és az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésében foglaltakkal. Az indítványozó előadta, hogy az Ét. 28. § (2) bekezdésében az önkormányzat arra kapott felhatalmazást, hogy a saját költségén megvalósuló beruházást részben vagy egészben megfizettesse az érintett ingatlan tulajdonosokkal. A megállapított fizetési kötelezettségnek azonban arányban kell állnia a közműépítés költségeivel. Az indítványozó álláspontja szerint a Képviselő-testület által elfogadott szabályozás, a közműfejlesztési hozzájárulás m²-re vetített összege nem tükrözi a közművesítésbe bevont terület értéknövekedését, s az adott beruházás bekerülési költsége semmiféle kapcsolatban nincs azzal az értékkel, amivel az ingatlan értéke növekszik a beruházás következtében és az Ét. 28. § (2) bekezdése alapján a közműfejlesztés költsége akkor is áthárítható az ingatlan tulajdonosokra, ha az nem eredményez tényleges értéknövekedést.

Az indítványozó továbbá az Ör. 4. § (5) bekezdését is ellentétesnek tartotta az Ét. 28. § (2) bekezdésével, mert az Ör. rendelkezése méltányossági alapon lehetőséget ad a hozzájárulás vetítési alapjának csökkentésére. Álláspontja

szerint, mivel a Képviselő-testület nem kötheti a közműfejlesztési hozzájárulást az érintett ingatlan nagyságából (területéből) képzett vetítési alaphoz, ennek megfelelően a méltányossági szabályokat is úgy kell megállapítani, hogy az nem az ingatlan nagyságát, hanem a közműfejlesztési hozzájárulás összegét csökkentse.

Az indítványozó úgy vélte továbbá, hogy az Ör. 6. § (1) bekezdése sem felel meg a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény 12. § (3) bekezdésében foglalt szabályozásnak. Az Ör. 2005. március 29-én került kihirdetésre és 2005. április 1-jén lépett hatályba. Véleménye szerint a kihirdetés és a hatályba léptetés között eltelt két nap nem elegendő arra, hogy a kötelezettek kellő mértékben fel tudjanak készülni a jelentős összegű közműfejlesztési hozzájárulás fizetési kötelezettség teljesítésére, s az Ör. csupán hat hónapi részletfizetési lehetőséget biztosít, és nem tartalmaz semmiféle rendelkezést a fizetési kötelezettség kezdő időpontjának elhalasztására.

Az Alkotmánybíróság eljárása alatt az Ör.-t Leányvár Község Önkormányzata Képviselő-testületének a lakossági közműfejlesztési hozzájárulásról szóló 5/2005. (III. 29.) önkormányzati rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 7/2011. (IV. 29.) rendelete 2011. május 29-én hatályon kívül helyezte.

Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Hatályon kívül helyezett, illetőleg módosított jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróság hatásköre csak akkor terjed ki, ha annak alkalmazhatósága az eldöntendő kérdés. (335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.) A konkrét normakontroll két esetben, az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezés és 48. §-a szerint előterjesztett alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességét is vizsgálja. Az Ör. alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványként terjesztették elő. Az Alkotmánybíróság ezért – az ismertetett gyakorlatának megfelelően az Ügyrend 31. § a) pontja alkalmazásával (az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után a vizsgálat alá vont jogszabály hatályát veszítette, és ezzel az indítvány tárgytalanná vált) – az Ör. alkotmányellenességének vizsgálatára irányuló indítvány ügyében az eljárást megszüntette.

Budapest, 2011. június 6.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

669/H/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzat Képviselő-testületének Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló 31/2000. (VII. 1.) rendelet módosításáról szóló 27/2006. (XI. 22.) rendelete, 28/2006. (XI. 17.) rendelete, 33/2006. (X. 12.) rendelete, valamint 35/2006. (XI. 30.) rendelete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

A Közép-Magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal mint indítványozó törvényességi ellenőrzés keretében a Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzat Képviselő-testületének Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló 31/2000. (VII. 1.) rendelet módosításáról szóló 27/2006. (XI. 22.) rendelete, 28/2006. (XI. 17.) rendelete (a továbbiakban: R.), 33/2006. (X. 12.) rendelete, valamint 35/2006. (XI. 30.) rendelete alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.

Ezekkel összefüggésben arra hivatkozott, hogy az önkormányzati rendeletek elfogadásának folyamata nem felelt meg az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 9. § (2)–(6) bekezdéseiben előírt véleményezési eljárás szabályainak, ezért azok az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sértik.

Emellett az indítványozó az R. alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését amiatt is kérte, mert álláspontja szerint a rákospalotai köztemető bővítéséről alkotott rendelet előkészítése során az önkormányzat nem szerezte be a Budapesti Városrendezési és Építési Kéretszabályzatról szóló 47/1998. (X. 15.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Főv.Kgyr.) 50. § (4) bekezdése által megkövetelt környezeti hatástanulmányt, ezért az R. elfogadásának rendje a Főv.Kgyr.-rel ellentétes, így sérti az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését.

II.

Az Alkotmánybíróság a támadott jogszabályi rendelkezés vizsgálata során az alábbiakat állapította meg.

1. A Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzat Képviselő-testületének a

Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló 11/2008. (V.15.) ök. rendeletének (a továbbiakban: KVSZ) 57. § (2) bekezdése valamennyi támadott önkormányzati rendeletet a KVSZ kihirdetése napjával hatályon kívül helyezte. Emiatt az indítványozó az indítványát a véleményeztetési eljárás elmaradása vonatkozásában valamennyi rendelet tekintetében visszavonta.

Ezért az Alkotmánybíróság az ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend, ABK 2009. január, 3.) 31. § d) pontja alapján az eljárást megszüntette.

2. Ugyanakkor az indítványozó az R. tekintetében fenntartotta azon álláspontját, hogy a környezeti hatástanulmány elmaradása is alkotmányellenességet eredményez, ezért az indítvány R.-et támadó részének (a hatályon kívül helyezés ellenére történő) elbírálását kérte.

Az Alkotmánybíróság vizsgálata során megállapította, hogy az indítvány az R. eljárási követelményeknek való meg nem felelése miatti alkotmányellenesség megállapítására irányult, azaz az R. tartalmát az indítványozó nem támadta. A jelenleg hatályos KVSZ 39. §-a ugyan tartalmazza az R.-t, mint a rákospalotai köztemető és temetői szolgáltatások területének szabályait, azonban az indítványozó a KVSZ elfogadásának szabályait nem kifogásolta, ezzel kapcsolatban alkotmányossági aggályt nem terjesztett elő.

Az Alkotmánybíróság – főszabályként – hatályos jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja. Hatályát veszített jogszabályi rendelkezés csak akkor képezheti alkotmánybírói eljárás tárgyát, ha az eljárás az Alkotmánybírósról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-ában szabályozott bírói kezdeményezés, illetőleg a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján folyik. Tekintettel arra, hogy az indítvány nem tartozik ebbe a körbe (és az indítványozó a már nem hatályos R. elfogadásának körülményeit támadta) az Alkotmánybíróság az eljárást az Ügyrend 31. § a) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Bihari Mihály s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

881/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a balatoni vízpart-rehabilitációs szabályozás követelményeiről szóló 283/2002. (XII. 21.) Korm. rendelet 5. § (2) bekezdés *b)* pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában indult eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

I.

1. Az indítványozó a balatoni vízpart-rehabilitációs szabályozás követelményeiről szóló 283/2002. (XII. 21.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 5. § (2) bekezdés módosított *b)* pontja megsemmisítését kérte az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 18. §-ának, 35. § (1) bekezdés *b)* pontjának, 36. §-ának és 70/D. § (1)–(2) bekezdéseinek a sérelmére hivatkozással. Indokolása szerint azzal, hogy a támadott rendelkezés a korábbi 4,5 méterről 8 méterre emelte a balatoni vízparti ingatlanok maximális építménymagasságát, csökkentette a környezet védelmének szintjét. Emellett arra is hivatkozott, hogy az R. módosítása előtt elmaradt a törvény és nemzetközi szerződés által is megkívánt társadalmi vita, előzetes egyeztetés.

2. A kérelem benyújtását követően átdolgozás, pontosítás miatt az indítványozó az eljárás felfüggesztését kérte. Később viszont – az Alkotmánybírósnak a kiegészítő, módosító kérelem benyújtására irányuló felhívására válaszul – az indítványt teljes egészében visszavonta.

Az Alkotmánybírósról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el. E rendelkezésre, valamint az Alkotmánybírósi ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § d) pontjára tekintettel (az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítványozó az indítványát visszavonta), az Alkotmánybíróság az eljárást megszüntette.

Budapest, 2011. június 23.

Dr. Bihari Mihály s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

998/B/2007. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 4/2007. (I. 26.) Kgy. rendelete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

Az indítványozó Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 4/2007. (I. 26.) Kgy. rendelete (a továbbiakban: R.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel az álláspontja szerint sérti az Alkotmány tulajdonhoz való jogot biztosító 13. §-át. Előadta, hogy a kifogásolt R. jogalkotói hatalommal való visszaélést valósított meg akkor, amikor az adott területen kizárólag azokra az ingatlanokra vonatkozóan rendelt el építési korlátozást, amelyek egy befektetői csoport tulajdonában álltak. Hivatkozott továbbá arra, hogy ez a döntés sérti a jogorvoslatihoz való jogot is [Alkotmány 57. § (5) bekezdés], hiszen az önkormányzat a döntés jogszabályba foglalásával kizárta a bírósági jogorvoslat lehetőségét is.

Az Alkotmánybíróság az alkotmányossági vizsgálat megkezdését megelőzően megkereste az önkormányzatot abban a tekintetben, hogy az R. hatályban van-e. Az önkormányzat arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy a közgyűlés a 8/2008. (II. 29.) Kgy. rendelet (a továbbiakban: Rmód.) 1. §-ával, valamint az 5. §-ával az R. által elrendelt építési korlátozást (a változtatási tilalmat) feloldotta, azaz az R. tartalmát hatályon kívül helyezte. Az R. által elrendelt változtatási tilalmat egyébként az egységes szerkezetbe foglalt Helyi Építési Szabályzatról és a Szabályozási Tervről szóló 61/2003. (XII. 22.) Kgy. rendelet sem tartalmazza. Az Alkotmánybíróság ennek alapján megállapítja, hogy az R.-t a közgyűlés ugyan formálisan nem helyezte hatályon kívül, azonban annak tartalma az Rmód. hatályba lépésének napjától, azaz 2008. február 29. napjától nincs hatályban.

Az Alkotmánybíróság – főszabályként – hatályos jogszabály alkotmányellenességét vizsgálja. Hatályát veszített jogszabályi rendelkezés csak akkor képezheti alkotmánybírói eljárás tárgyát, ha az eljárás az Alkotmánybírósról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. §-ában szabályozott bírói kezdeményezés, illetőleg a 48. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján folyik. Tekintettel arra, hogy az indítvány nem tartozik e körbe, az eljárást az Alkotmánybíróság az ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe

foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (ABK 2009. január, 3.) 31. § a) pontja alapján megszüntette.

Budapest, 2011. június 23.

Dr. Bihari Mihály s. k., *Dr. Lenkovich Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
alkotmánybíró

1313/B/2008. AB végzés

Az Alkotmánybíróság önkormányzati rendelet alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság Körmend Város Önkormányzata Képviselő-testületének az önkormányzati beruházásban megvalósuló út- és közműépítés költségeiről szóló 7/2002. (V. 01.) számú rendelete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

Az indítványozó Körmend Város Önkormányzata Képviselő-testületének az önkormányzati beruházásban megvalósuló út- és közműépítés költségeiről szóló 7/2002. (V. 01.) számú rendelete (a továbbiakban: Ör.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert az álláspontja szerint az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdését sértve magasabb szintű jogszabályba ütközött. Az Ör.-t Körmend Város Önkormányzata Képviselő-testületének az önkormányzati beruházásban megvalósuló út- és közműépítés költségeiről szóló 7/2002. (V. 01.) számú alaprendelet, valamint az ezt módosító rendeletek hatályon kívül helyezéséről szóló 12/2011. (V. 16.) számú rendelete 2011. május 17-ével hatályon kívül helyezte.

Az Alkotmánybíróság hatáskörébe főszabályként csak hatályos jogszabályok alkotmányellenességének utólagos vizsgálata tartozik. Hatályon kívül helyezett, illetőleg módosított jogszabályi rendelkezés alkotmányosságának vizsgálatára az Alkotmánybíróság hatásköre csak akkor terjed ki, ha annak alkalmazhatósága az eldöntendő kérdés. (335/B/1990. AB végzés, ABH 1990, 261.) A konkrét normakontroll két esetben, az Alkotmánybírósról szóló 1989. évi XXXII. törvény 38. § (1) bekezdése alapján benyújtott bírói kezdeményezés és 48. §-a szerint előterjeszt-

tett alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság már nem hatályos rendelkezés alkotmányellenességét is vizsgálja. Az Ör. alkotmányellenességének megállapítására irányuló indítványt jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítványként terjesztették elő. Az Alkotmánybíróság ezért – az ismertetett gyakorlatának megfelelően az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü határozat (ABK 2009, január, 3.) 31. § a) pontja alkalmazásával (az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítvány benyújtása után a vizsgálat alá vont jogszabály hatályát veszítette, és ezzel az indítvány tárgytalanná vált) – az Ör. alkotmányellenességének vizsgálatára irányuló indítvány ügyében az eljárást megszüntette.

Budapest, 2011. június 14.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

1435/H/2008. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselő-testületének Budapest Óbuda-Békásmegyer Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló 32/2001. (XI. 30.) rendelete 132. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

A Közép-magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetője kezdeményezte Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselő-testületének Budapest Óbuda-Békásmegye Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló 32/2001. (XI. 30.) rendelete (a továbbiakban: Ör.) 132. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, mivel Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselő-testülete a támadott rendelkezésre vonatkozó törvényességi észrevételében foglalt felhívásnak nem tett eleget, s az Ör.-t nem módosította. Álláspontja

szerint az Ör. támadott rendelkezése ellentétes az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet 28. §-ával, mivel a hivatkozott erdőterület beépíthetőségét nem köti az ingatlan nagyságához. Ezért az indítványozó kérte az Ör. 132. § (2) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését az Alkotmány 2. § (1) bekezdése és a 44/A. § (2) bekezdése sérelme miatt. Az indítványozó jogutódja, Budapest Főváros Kormányhivatala vezetője 2011. április 6-án kelt levelében az indítványt visszavonta.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009, január, 3.) 31. § d) pontja értelmében az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítványozó az indítványát visszavonta. E rendelkezés alkalmazásával, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a alapján, mely szerint az Alkotmánybíróság az erre jogosult indítványa alapján jár el, az Alkotmánybíróság az Ör. 132. § (2) bekezdése alkotmányellenességének vizsgálatára irányuló indítvány ügyében az eljárást megszüntette.

Budapest, 2011. június 6.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

18/H/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság Budapest I. kerület Önkormányzat Képviselő-testületének a Budapest I. kerület Dísz tér 17. szám alatti ingatlanra vonatkozó változtatási tilalom elrendeléséről szóló 27/2008. (XI. 10.) Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat rendelete alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

I n d o k o l á s

A Közép-magyarországi Regionális Közigazgatási Hivatal vezetője kezdeményezte Budapest I. kerület Önkor-

mányzat Képviselő-testületének a Budapest I. kerület Dísz tér 17. szám alatti ingatlanra vonatkozó változtatási tilalom elrendeléséről szóló 27/2008. (XI. 10.) Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat rendelete (a továbbiakban: Ör.) alkotmányellenességének megállapítását és megsemmisítését, miután a Budapest I. kerület Önkormányzat Képviselő-testülete a törvényességi észrevételében foglalt felhívásnak nem tett eleget. Álláspontja szerint az Ör. elentetes az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) több rendelkezésével és ezáltal sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság elvét, a 13. § (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jogot és a 44/A. § (2) bekezdését. Az indítványozó jogutódja, Budapest Főváros Kormányhivatala főigazgatója a 2011. május 18-án kelt levelében az indítványt visszavonta.

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009, január, 3.) 31. § d) pontja értelmében az Alkotmánybíróság az eljárást megszünteti, ha az indítványozó az indítványát visszavonta. E rendelkezés alkalmazásával, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 20. §-a alapján, mely szerint az Alkotmánybíróság az erre jogosult indítványa alapján jár el, az Alkotmánybíróság az Ör. alkotmányellenességének vizsgálatára irányuló indítvány ügyében az eljárást megszüntette.

Budapest, 2011. június 6.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k.,
alkotmánybíró

717/D/2009. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Igazságügyi Palotába történő belépés és az onnan való kilépés rendjéről szóló 23/2005. (V 31.) ORFK intézkedés 3. pont C) alpontja és 4. pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó – az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (2) bekezdésében meghatározott határidőn belül – a Fővárosi Bíróság 20.K.33.962/2008/3. számú jogerős ítélete ellen nyújtott be alkotmányjogi panaszt. A bíróság a közigazgatási határozat felülvizsgálata során elutasította a panaszos mint felperes keresetét, amelyben az Igazságügyi Palotába történő belépés és az onnan való kilépés rendjéről szóló 23/2005. (V 31.) ORFK intézkedésen (a továbbiakban: ORFK intézkedés) alapuló rendőri intézkedést kifogásolta.

Az indítványozó a bíróság által figyelembe vett ORFK intézkedés 3. pont C) alpontja és 4. pontja alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt fordult az Alkotmánybírósághoz. Álláspontja szerint a személyazonosság megállapítására alkalmas igazolvány felmutatását és regisztrációt, valamint biztonságtechnikai ellenőrzést előíró, annak megtagadása esetén a beléptetést megtiltó rendelkezések sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a 8. § (2) bekezdését, az 57. § (1) bekezdését, az 59. § (1) bekezdését, a 61. § (1) és (2) bekezdését, valamint a 64. §-át.

2. Az érdemi vizsgálat előtt az Alkotmánybíróságnak abban kellett állást foglalnia, hogy az alkotmányjogi panasz törvényi feltételei megvannak-e. Az Abtv. 48. § (1) bekezdése előírja, hogy az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal az fordulhat az Alkotmánybírósághoz, akinek a jogsérelme alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be.

Az ORFK intézkedés nem jogszabály. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata azonban, hogy valamely normatív aktusnál nem csupán a forma és az elnevezés a meghatározó, hanem a tartalom feltárása is szükséges annak megítéléséhez, hogy az tekinthető-e alkotmányossági vizsgálat tárgyának. [60/1992. (XI. 17. AB határozat, ABH 1992, 275, 278.; 42/2005. (XI. 14.) AB határozat, ABH 2005, 504, 511.]

Az ORFK intézkedés 2. pontja előírja, hogy az Igazságügyi Palota Épületébe belépni, illetve onnan kilépni csak a 3. pontban meghatározottak szerint, illetve külön engedéllyel lehet. A 3. pont C) alpontja, illetve az azon belüli a)-g) pontok a személyek meghatározott körére bontják a belépés feltételeit, a 4. pont az őrség tagjai számára határoznak meg a teendőket az igazoltatás megtagadása, illetve az igazolvány hitelességével kapcsolatos kétség esetére.

Az ORFK intézkedés tehát tartalmilag nem jelent új normát, csupán a jogszabályokon alapuló intézkedések személyek szerinti differenciálását. Az Igazságügyi Palota – mint védelemre kijelölt létesítmény – be- és kilépési rendjének, valamint az igazoltatás módjának szabályait több szintű jogszabályok rendezik. Így a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.)

1. § 6. pontja, 17. § (1) bekezdése és 19. § (1) bekezdése, 29. és 30. §-a, valamint 46. §-a, továbbá az Rtv. 100. §-ában kapott felhatalmazás alapján kiadott, a védett személyek és a kijelölt létesítmények védelméről szóló 160/1996. (XI. 5.) Korm. rendelet 11–12. §-a és 1. számú melléklete, valamint a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet 38., 40. és 41. §-a határozza meg a létesítmény, illetve objektum-védelemmel kapcsolatos eszköz-rendszert. Az ORFK intézkedés tehát tartalma alapján sem lehet alkotmányossági vizsgálat tárgya.

Fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ORFK intézkedés nem jogszabály, így alkotmányossági vizsgálata iránt nem lehet alkotmányjogi panasszal élni. Ezért az alkotmányellenesség megállapítására és az intézkedések megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § *e*) pontja alapján – visszautasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Bihari Mihály s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

1328/B/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány tárgyában meghozta az alábbi

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet 36. § (1) bekezdés *b*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére alapított – indítvány tárgyában az eljárást megszünteti.

2. Az Alkotmánybíróság a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet 36. § (1) bekezdés *b*) pontja alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló – az Alkotmány

15–16. §-aira és 67. § (1) bekezdésére alapított – indítványt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az indítványozó a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről szóló 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) azon rendelkezése alkotmányossági vizsgálatát kérte, mely szerint a hatálybalépése előtt a gyermekgondozási támogatásokra tekintettel adott költségtérítés-mentesség alapján a hatálybalépését követő félévben sem kötelezhető költségtérítési díj fizetésére a hallgató.

Az indítványozó esetében gyermekük születését követően a felesége ment GYED-re, majd a harmadik évtől az indítványozó vette igénybe a GYES-t. Időközben azonban a Kr. lépett hatályba, amely alapján az indítványozó már nem jogosult költségtérítés-mentességre, mivel korábban nem vett igénybe anyasági ellátást. Álláspontja szerint a Kr. átmeneti rendelkezése az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközik, mert megvonta azt a kedvezményt, amelyre a felsőoktatási tanulmányai megkezdésekor, illetve gyermeke születésekor az akkor hatályos az egyetemi és főiskolai hallgatók által fizetendő díjakról és térítésekről, valamint a részükre nyújtható egyes támogatásokról szóló 51/2002. (III. 26.) Korm. rendelet 22. § (1) bekezdése szerint számíthatott. Emellett véleménye szerint a kifogásolt rendelkezés „nincs összhangban az Alkotmány szellemével” [15. §, 16. §, 67. § (1) bekezdés].

2. Az Alkotmánybíróság eljárása során észlelte, hogy a Kr. 36. § (1) bekezdés *b*) pontjának alkotmányosságát hasonló indítvány alapján az 1108/B/2008. AB határozatában már vizsgálta. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kr. 36. § (1) bekezdés *b*) pontja nem áll ellentétben az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével. (ABH 2009, 2676, 2680–2681.)

Az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3., a továbbiakban: Ügyrend) 31. § *c*) pontja alapján „ítélt dolog” címén az eljárás megszüntetésének van helye, ha az indítvány az Alkotmánybíróság által érdemben már elbírált jogszabállyal azonos jogszabály (jogszabályi rendelkezés) vizsgálatára irányul, és az indítványozó az Alkotmánynak ugyanarra a szakaszára, illetőleg alkotmányos elvére hivatkozva kéri az alkotmányossági vizsgálat lefolytatását. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy a Kr. 36. § (1) bekezdés *b*) pontja tekintetében *res iudicata* esete áll fenn, így az eljárást – az érdemi vizsgálatot mellőzve – megszüntette.

3. Az indítványozó egyéb alkotmányi rendelkezések [15. §, 16. §, 67. § (1) bekezdés] sérelmére is hivatkozott, azonban az indítvány ezeknek a támadott szabályokkal való összefüggésére érvelést nem tartalmazott. Az indítvány

e tekintetben nem felel meg az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 22. § (2) bekezdése által támasztott tartalmi követelményeknek, amely szerint annak a kérelem alapjául szolgáló ok megjelölése mellett határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy nem elegendő az Alkotmány egyes rendelkezéseire hivatkozni, az indítványban meg kell indokolni, hogy az Alkotmány egyes felhívott rendelkezéseit a megsemmisíteni kért jogszabály miért és mennyiben sérti. (472/B/2000. AB végzés, ABH 2001, 1655.; 494/B/2002. AB végzés, ABH 2002, 1783, 1784.) Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy e tartalmi követelmény hiányában az indítvány ebben a vonatkozásban érdemben nem bírálható el, ezért azt az Ügyrend 29. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Lenkovich Barnabás s. k., *Dr. Lévay Miklós* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Bihari Mihály s. k.,
előadó alkotmánybíró

1454/D/2010. AB végzés

Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a fegyveres erők és a fegyveres testületek hivatásos állományú tagjainak nyugdíjáról szóló 22/1971. (VI. 1.) Korm. rendelet 39. § (1) bekezdése, valamint a MK belügyminisztere 7/1987. számú parancsa Ut. 25. pontja alkotmányellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

1. Az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panasz érkezett a fegyveres testületek hivatásos állományú tagjainak nyugdíjáról szóló 22/1971. (VI. 1.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 39. § (1) bekezdése, valamint a MK belügyminisztere 7/1987. számú parancsa (a továbbiakban: Bmp.) Ut. 25. pontja alkotmányellenességének megállapítására, és konkrét ügyben való alkalmazási tilalom kimondására. Az 1996. augusztus 31. napjáig hatályban volt R. kifogásolt rendelkezése szerint a nyugellátásra jogosultnak a nyugállományba helyezését követő két hónapra nyugdíj helyett az utolsó havi alapilletményének és rendszeres pótlékainak megfelelő összegű illetményt kel-

lett kifizetni. A már úgyszintén hatályon kívül helyezett Bmp. 25. pontja értelmében a felső korhatár miatti nyugállományba helyezést annak a hónapnak az utolsó napjával kellett elrendelni, amikor a dolgozó az 55. életévét betöltötte.

Az alkotmányjogi panasz szerint az R. 39. § (1) bekezdése nem felel meg a normavilágosság követelményének, ezáltal sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését. Ezzel összefüggésben a panaszos azt állítja, hogy az R. támadott rendelkezésének alkalmazásával hozott ítéletek az Alkotmány 57. § (5) bekezdésének sérelmét jelentik. A jogorvoslati jog korlátozását állító kijelentését alkotmánybíróági határozatokból vett idézetekkel támasztotta alá, amelyek az alkotmányjogi panasz természetéről, annak speciális jogorvoslati funkciójáról szólnak.

A panaszt előterjesztő hivatkozott továbbá arra, hogy a Bmp. alkalmazása a „jogállamiság és a jogbiztonság alkotmányos követelményének súlyos sérelmével jár [...], amelyet semmilyen közlönyben nem hirdettek ki”. Ehhez kapcsolódóan úgy véli, hogy a felhatalmazás nélkül kiadott szabályozás egyúttal sérti az Alkotmány 7. § (2) bekezdését, miszerint a jogalkotás rendjét törvény szabályozza. Mindezek alapján azt a következtetést vonja le, hogy a Bmp. közjogilag érvénytelen, mert a jogalkotási törvény szabályainak mellőzésével adták ki.

2. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 48. § (1) és (2) bekezdéseiben meghatározott formai követelményeknek.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmányban biztosított jogainak megsértése miatt alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az, akinek jogséremlé az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán következett be, és egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, illetőleg más jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 48. § (2) bekezdése szerint alkotmányjogi panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani.

Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapította, hogy az indítvány megfelel az alkotmányjogi panasz formai követelményeinek, mivel az indítványozó az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ítéletet 2010. július 22-én vette át, és indítványát 2010. szeptember 20-án, a határidő 60. napján postára adta.

3. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapítja, hogy az alkotmányjogi panasz tartalmi követelményei a jelen ügyben nem teljesülnek.

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az alkotmányjogi panaszban alkotmányellenes jogszabály alkalmazása folytán bekövetkező alapjogi sérelmet kell állítani, a jogbiztonság absztrakt sérelmére való hivatkozás nem alapozza meg a panasz érdemi vizsgálatát. Az 1140/D/2006. AB végzésében az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy „[a] jogállamiság részét képező jogbiz-

tonság követelménye önmagában (...) nem minősül az állampolgár Alkotmányban biztosított jogának. Ugyanígy nem tekinthetők az Alkotmányban biztosított jognak (...) az egyes jogforrások kiadását rendező hatásköri szabályok, illetve a jogforrási hierarchiát szabályozó alkotmányos rendelkezések sem. Ezek alapján konkrét jogsérelem nem állapítható meg. (...) Mindemellett az Alkotmánybíróság érdemben vizsgálja meg azokat az alkotmányjogi panaszokat, amelyekben nem közvetlenül valamely Alkotmányban biztosított jogra hivatkoznak, de az indítványban foglaltak közvetlenül érintik valamely alkotmányos jogot, így például a visszaható hatály tilalmával vagy a jogszabály alkalmazására való felkészüléshez szükséges kellő idő hiányával összefüggő indítványokat.” (ABH 2008, 3578, 3580.).

Az indítványozó a jelen ügyben nem hivatkozott az Alkotmányban foglalt valamely alapjogának megsértésére, az alkotmányjogi panaszban a normavilágosság hiányából fakadóan a jogbiztonság absztrakt követelményébe ütközést jelölte meg, illetve a jogforrások kiadásával kapcsolatos hatásköri szabályok megsértésére utalt. A jogorvoslat-hoz való joggal összefüggésben pedig azt állította, hogy az ügyében hozott bírósági ítéletek okozzák az Alkotmány 57. § (5) bekezdésében foglaltak sérelmét.

A jogalkotási szabályok be nem tartásával kapcsolatban az Alkotmánybíróság utal a 496/B/1990. AB határozatára, melyben kimondta, hogy az ilyen szabályok figyelmen kívül hagyása önmagában nem vezet az elfogadott törvény vagy egyéb jogszabály alkotmányellenessége megállapításához, hanem csak akkor, ha egyben az Alkotmány valamely szabályába ütközik. Az Alkotmány – időközben hatályon kívül helyezett – 7. § (2) bekezdésének értelmében ugyan a jogalkotás rendjét törvény szabályozza, de ez a rendelkezés önmagában nem tette alkotmányos szabállyá a jogalkotásról szóló törvény normáit. [ABH 1991, 493, 496.]

Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (ABK 2009. január, 3.) 29. § e) pontjában foglaltak alapján, a rendelkező rész szerint visszautasította.

Budapest, 2011. június 21.

Dr. Bihari Mihály s. k., *Dr. Lenkovich Barnabás* s. k.,
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k.,
előadó alkotmánybíró

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG ELNÖKÉNEK VÉGZÉSEI

326/II/2011. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó a magánnyugdíjról és a magánnyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény (a továbbiakban: Mpt.) egésze „alkotmányellenességének megállapítását és az alkotmányellenes jogszabályi rendelkezések megsemmisítését” kérte. Az indítványozó szerint az Mpt. rendelkezései sértik az Alkotmány 70/E. § (2) bekezdését, mivel azáltal, hogy az állam a kötelező nyugdíjrendszer keretei között a társadalombiztosítási öregségi és rokkantsági nyugdíjat részben magánnyugdíjjal helyettesíti, megsérti azt az alkotmányos előírást, miszerint a nyugellátást a társadalombiztosítás útján kell megvalósítani. Hivatkozik

az Mpt. preambulumára, amely szerint a Magyar Köztársaság a kötelező társadalombiztosítási rendszer és az ehhez kapcsolódó magánnyugdíjrendszer útján gondoskodik időskor és megrokkánás esetén az állampolgárok biztonságáról. Ez a rendelkezés pedig ellentétes az Alkotmány 70/E. § (2) bekezdésével, amely szerint a Magyar Köztársaság az ellátáshoz való jogot a társadalombiztosítás útján és a szociális intézmények rendszerével valósítja meg.

Az Alkotmánybíróság főtíkára az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló, többször módosított és egységes szerkezetbe foglalt 2/2009. (I. 12.) Tü. határozat (a továbbiakban: Ügyrend) 23. § (1) bekezdés c) pontja alapján tájékoztatta az indítványozót, hogy az Alkotmánybíróság a 867/B/1997. AB határozatban már vizsgálta az Mpt. egészének alkotmányosságát, és nem találta alkotmányellenesnek, közelebbről pedig az Alkotmány 70/E. §-ába ütközőnek. A tájékoztatás ellenére az indítványozó továbbra is fenntartotta kérelmét.

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az Alkotmánybíróság az indítványozó által felvetett alkotmányossági kérdéseket érdemben már vizsgálta a

867/B/1997. AB határozatban. E határozatában kimondta, hogy az Alkotmánybíróság értelmezésében a szociális biztonsághoz való jog tartalma az állami kötelezettségvállalásban megnyilvánuló „ellátáshoz való jogot” jelenti. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 70/E. §-ának értelmezései során több ízben rámutatott arra, hogy az állam az e §-ban megfogalmazott kötelezettségének eleget tesz, ha a szociális ellátás biztosítására megszervezi és működteti a társadalombiztosítást és a szociális támogatások rendszerét. Ezen belül a jogalkotó maga határozhatja meg, hogy milyen eszközökkel éri el társadalompolitikai céljait (772/B/1990. AB határozat, ABH 1991, 519, 520.).

Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint a vegyes finanszírozású nyugdíjrendszer bevezetése nem sérti az Alkotmány 70/E. §-ában deklarált szociális biztonsághoz való jogot. A társadalombiztosítási nyugdíjban részesülők szociális biztonsága akkor veszélyeztetett, ha az állam a nyugdíjak értékállandóságát a gazdaság teljesítőképességéhez mérten szükségtelenül és aránytalanul csökkenti, vagy közérdekből ugyan, de olyan szolgáltatáscsökkentéseket vezet be, amelyek a társadalombiztosítási rendszer működőképességét veszélyeztetik, illetve a biztosítottak ellátását a minimálisan elfogadható szint alá csökkentik. Ebben az esetben ez nem volt megállapítható (867/B/1997 AB határozat, ABH 2003, 996.). Minderre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Mpt. egészének szabályai nem állnak ellentétben az Alkotmány 70/E. §-ában foglalt alkotmányos joggal.

A fentiekre tekintettel megállapítom, hogy az Mpt. az Alkotmány 70/E. §-ára alapított alkotmányellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítvány „ítélt dolog”, ezért azt az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2011. június 3.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

366/II/2011. AB elnöki végzés

Az Alkotmánybíróság elnöke jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló indítvány tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az indítványt elutasítom.

I n d o k o l á s

I.

Az indítványozó az élelmiszerek jelöléséről szóló 19/2004. (II. 26.) FVM–ESzCsM–GKM együttes rendelet 11. § (3) bekezdése alkotmányellenességének megállapítását, valamint megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Álláspontja szerint az élelmiszereken feltüntetésre kerülő fogyaszthatósági idő lejárat dátumának megjelölésére vonatkozó előírás ellentétben áll a hátrányos megkülönböztetés tilalmával [Alkotmány 70/A. § (1)–(2) bekezdés].

II.

Az indítvány nyilvánvalóan alaptalan.

Az indítványozó által sérelmezett rendelkezés alapján az élelmiszerek lejárat dátumát a nap/hónap sorrend szerint kell megjelölni, ahol pedig szükséges, az évet is fel kell tüntetni a hónap jelölését követően. Az indítványozó véleménye szerint a dátum megjelölésének módja a magyar nyelv és magyar nemzet vonatkozásában diszkriminál, mivel a magyar nyelvben nem használt és nem alkalmazott jelölési módot ír elő kötelező jelleggel a Magyarországon gyártott élelmiszerekre.

Az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése a Magyar Köztársaság a területén tartózkodó minden személy számára megkülönböztetés nélkül biztosítja az állampolgári, illetve emberi jogokat. A 70/A. § (2) bekezdése az emberek (1) bekezdés szerinti bármilyen hátrányos megkülönböztetését büntetni rendeli.

Az Alkotmánybíróság kialakult gyakorlata az Alkotmány 70/A. §-ában foglalt rendelkezést a jogegyenlőség általános elvét megfogalmazó alkotmányi követelményként értelmezte. Az Alkotmánynak ez az általános jogegyenlőségi követelménye arra vonatkozik, hogy az állam, mint közhatalom, a jogok és kötelezettségek elosztása során köteles mindenkit egyenlőként – egyenlő méltóságú személyként – kezelni. [pl. 9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48.; 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73, 77–78.; stb.]

Az élelmiszerek lejárat dátumának jelölésére vonatkozó jogszabályi rendelkezés, valamint az Alkotmánynak a jogalanyok – azaz személyek – közötti hátrányos megkülönböztetést tiltó 70/A. §-a között alkotmányjogi szempontból értékelhető összefüggés nem állapítható meg.

A fentiekre tekintettel az indítványt az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 23. § (1) bekezdése alapján – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasítom.

Budapest, 2011. június 1.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

